

16°
Indoch
311

TRỌNG-PHỤNG

DÉPÔT LÉCAL
INDOCHINE
N° 24757

DÉPÔT LÉCAL
INDOCHINE

Làm đi

16°
Indoch
311

MAI-LĨNH XUẤT-BẢN

311

RECEIVED
MAY 10 1880

DEPOT-LEGAL
RÉSIDENCE SUPÉRIEURE
TOMBIN.

VŨ TRỌNG - PHỤNG

DEPOT LEGAL
INDOCHINE
N° 24757

Làm đi

TIỂU THUYẾT

Nhà in Mai - Linh xuất - ban

160 Indoch.
211

NHỮNG SÁCH ĐÃ XUẤT-BẢN

của

VŨ TRỌNG - PHỤNG

Cạm bẫy người (phóng sự)	0\$45
Kỹ nghệ lấy tây (phóng sự)	0. 4
Cơm thầy cơm cô và Lục Si (phóng sự)	0. 50
Dứt tình (tiểu thuyết)	0. 40
Số đỏ (tiểu thuyết)	0. 40
Giông tố (tiểu thuyết)	0. 50
Giết mẹ (kịch dịch của Victor Hugo)	0. 25
Không một tiếng vang (kịch)	0. 20
Lấy nhau vì tình (tiểu thuyết)	0. 45
Làm dĩ (tiểu thuyết)	0. 60

Kinh lạng :

PHAN-KHÔI TIỀN-SINH
Nhà văn-sĩ thành thực đáng
gọi là « có một không hai »
ở cái xã-hội nhiều dã tâm.

V. T. P.

THE
THE
THE
THE
THE

MÃY LỜI CỦA NHÀ XUẤT-BẢN

Khi cuốn tiểu - thuyết « **Làm - đĩ** » này mới đăng trên báo SÔNG-HƯƠNG của ông Phan-Khôi chủ trương, thì, trong số những nhà báo và nhà văn nổi lên phản đối, kể có sự phản đối của ông cố đạo chủ bút báo *Vi Chúa* là thành thực và đáng kể hơn cả. Hồi ấy, ông Phan-Khôi có trả lời ông cố đạo ấy, và cũng chỉ có trả lời một ông cố đạo ấy mà thôi.

Đến nay, « **Làm đi** » in thành sách, chúng tôi thấy cái cần rằng, ngoài cái bài tựa của tác-giả, cũng lại phải in vào đây, ngay sau bài tựa, và đề trợ lực cho bài tựa, cả hai bài của ông Phan-Khôi đáp lời cho ông cố-đạo chủ trương *Vi Chứa* nữa, để các độc-giả được dịp nhận rõ cái mục - đích của người làm sách và người in sách.

Nay kính

Nha xuất-ban Mai-Linh

THAY LỜI TỰA

Làm dĩ là một thiên tả-chân tiểu-thuyết mục đích là hô-hào nhà đạo-dức và bậc làm cha mẹ lo chăm đến hạnh-phúc của con cái phải để ý đến cái sự mà những thành kiến hủ bại vẫn coi là điều bản thủ, tức là cái sự dâm.

Sở dĩ tác-giả không theo phái người ưa văn hoa bay bướm gọi cái sự ấy là Ái-Tình, không theo hạng người rụt rè gọi nó là tình dục, nhưng lại gọi nó ra đây bằng cái tên tục của nó, ấy là vì tác-giả có cái quan-niệm rất chắc-chắn rằng sự ấy gần xác thật hơn là gần linh-hồn, chia nó ra là hai cũng được, gồm nó vào làm một càng đúng lẽ sinh-lý, hai cái điều hòa tương trợ lẫn nhau, và khi sự khao khát của xác thật có thoả-mãn thì ái-tình tình-thần mới bền chặt được. Nói đến ái-tình lý-tưởng mà không đem xía đến cái dâm, đó chỉ là việc của hạng mơ-mộng hảo huyền.

Một thiên tiểu-thuyết phụng-sự cái *dâm*?

Xin các nhà đạo-dức hãy khoan buộc tội ! Cái *dâm* tự nó không những nó không xấu, mà nó còn là cái điều cao thượng, đẹp đẽ và linh thiêng vô cùng, vì nhờ nó mà loài người không tiêu diệt, nhờ nó mà có chúng ta đây Tác-giả xin đề Freud, Goethe, Schiller, Yên-đồ, Nguyễn-công-Trứ, cắt nghĩa cho các ngài nghe rằng sự *dâm* có là đều bản thủ không đáng nói đến chăng, tưởng cũng đã đủ. Vậy thì, thưa các ngài — *ôi ! hỡi người đọc ta, phụng đạo đức giả mà giống hệt ta, như anh em ta!* — tại làm sao cái điều ấy, cái điều mà người tự cho mình là đứng đắn, đạo đức không dám nói ra miệng bao giờ, thì lại chính là cái điều mà bất cứ lúc nào người ấy cũng có thể phải nghĩ thầm trong bụng ?

Cái *dâm* thuộc về quyền sinh lý học, chứ luân-lý không kiểm chế nổi nó.

Tình dục đã cần cho xác thịt cũng như sự ăn uống thì *ái tình cao thượng* chỉ là một thứ ái-tình mà trong đó sự ham muốn của xác thịt không được thoả mãn. Nghĩa là nói tóm lại, thì đó chỉ là thứ *ái tình thất vọng* mà thôi ! Nó bị thất vọng thì người ta gọi nó là ái tình cao thượng, ái tình trong sạch, yêu trong lý tưởng, yêu bằng tinh thần !

Ở các nước văn-minh, người ta không kiêng nói đến cái *dâm*. Trái lại, người ta còn đem cái *dâm* ra mà nghiên cứu, phân tích, đề dậy cho nhau nên *dâm* như thế nào . . . Bao nhiêu công nghiên cứu, kinh-nghiệm, học hành của những nhà bác học đã bạc đầu chung quanh một vấn đề *dâm* để cho xã-hội biết nâng nó lên một trình độ tận thiện, tận mỹ ! Những sách, vở, những cuộc đăng đàn diễn-thuyết đã cứu vớt khỏi vòng trụy lạc biết bao nhiêu nam-nữ thiếu-niên... Vậy mà vấn đề giáo-dục cái *dâm* quan trọng đến nỗi bao nhiêu giấy mực rồi cũng chưa là đủ. Một giáo-sư trường Đại-Học ở Berlin ông W. Liepmann đã phải nói :

Tuổi trẻ với ái tình, vấn đề ấy còn có thể gọi là tấn đại bi-kịch của ái tình, vì rằng, cứ theo hiện tình, do sự ngu dốt và nền giáo-dục sai lầm, cái sự khoái lạc cao thượng nhất của loài người đã trải qua bao nhiêu điều ác hại rồi mới đến lúc được đem ra tận hưởng, nếu không sớm bị liệt nhược và bị hắt xuống công rãnh. »

Chúng ta ngày nay đã đến lúc phải quan tâm đến điều ấy rồi đó.

Sự gặp gỡ của Đông Tây trên giải đất này đã ảnh hưởng rất mạnh vào đời vật chất của chúng ta. Còn gì vô lý bằng đã công nhận cuộc tân-sinh-hoạt trong đó có rạp hát, rạp chiếu bóng, những một y phục tân thời, nhà khiêu-vũ, nước hoa, phấn sáp, là những điều kiện làm cho loài người càng ngày càng tăng mãi cái *dâm dăng* lên, mà lại đồng thời không công nhận vấn đề giáo-dục cái sự dâm là cần đem ra truyền bá, ngõ hầu chỉ bảo cho bọn hậu sinh biết cách dâm cho có luân lý, dâm cho lương thiện, dâm cho khỏi hại giống nòi?

Xã-hội Việt-Nam này, thật vậy, đã bắt đầu loạn dâm!

Sự làm giàu dùn dùn của những thầy lang chữa bệnh hoa liễu, sự phát đạt của những tiệm khiêu vũ, sự tăng số của bọn giang hồ, nạn hoang-thai, những vụ án mạng vì tình mà hàng ngày các báo đăng lên mục tin đặc-biệt, sự chán đời đến tự tử của một số nam-nữ thiếu-niên, nạn hiếp dâm, vân vân, đã đủ dẫn chứng cho lời than ấy.

Đứng trước tình thế ấy mà chỉ khoanh tay kêu «Ồi, phong hóa suy đồi!» thì nào có ích gì cho ai?

Tìm một nền luân-ly cho sự dâm, giáo hoá cho thiếu niên biết rõ tình dục là những gì, đó là những việc phải làm ngay vậy.

Vấn đề nam-nữ giao-hợp phải đem ra giảng cho tuổi trẻ.

Nam-nữ thiếu-niên, vào lúc dậy thì, vào lúc xác thịt rạo rục lên vì sự biến đổi âm thầm và sự phát triển của những cơ quan sinh dục, là rất dễ lầm-lỗi, là rất dễ

hư hỏng, nếu không được bậc cha mẹ chỉ bảo những điều cần biết và đề phòng mọi hoàn-cảnh xấu họ cho.

Sao người ta lại coi tình dục là không quan trọng, là điều như bản ? sao người ta lại cam tâm ngu dốt như thế, lại đạo-đức giả đến như thế ? Sao lại không dám nói đến cái sự nó vẫn ám ảnh hết thấy mọi hạng người ? Sao lại không dám vứt bỏ cái sự hồ thẹn vô-lý để giảng dạy về những bộ phận sinh-dục là những cái mà đáng, Thượng Đế dám ban cho nhân-loại mà không hồ thẹn ?

Nói hay im, bảo cho nhau biết điều-hòa cái dâm để tỏ diêm cuộc đời, hay là cứ mặc quách để cái dâm của loài người làm loạn loài người, ấy chỉ do đó mà ra sự thịnh, suy của nòi giống.

Vì những lẽ ấy, chuyện «Làm Đĩ» ra đời.

Nó sẽ làm cho bọn đạo-đức «không phải đường» phải nhân mặt.

Nó sẽ làm cho hạng người không muốn hiểu biết gì cả sẽ kêu xuống : «Ôi phong-hoá suy đồi !»

Nhưng tác-giả còn hy-vọng ở những người biết nghĩ...

VŨ-TRỌNG-PHỤNG

THƠ TRẢ LỜI MỘT ÔNG CỔ ĐẠO

Mới rồi, vì thấy trên báo Sông-Hương có rao sắp đăng cái chuyện dài «LÀM ĐĨ», một ông cổ đạo gửi thơ cho bản báo chủ-nhiệm mà khuyên dừt, bảo đừng đăng.

Bức thơ dài lắm, không thể đăng lên đây được, tóm đại-ý chỉ nói rằng đăng nó lên sẽ làm đơ-bần tờ báo, và làm hại phong tục thêm.

Bản báo chủ-nhiệm đã trả lời ông ấy bằng bức thư này:

Huê, ngày 13 Aoút 1936

KÍNH NGÀI,

Tôi có nhận được thơ ngài viết cho tôi ngày 9 aoút, lấy làm cảm động lắm, vì thấy il có một người tu hành mà lại lưu tâm đến việc đời như ngài.

Ngài áy-náy cho cái tiêu thuyết Làm-Đĩ sắp đăng (nhưng hôm nay đã đăng rồi) trên Sông Hương cũng phải. Nhưng chỗ đó, tôi tưởng ngài quen nghĩ theo thường tình, theo đầu óc hạng quân tử nhà nho, chứ đứng trước chân lý, vốn nó là vô hại, nhất là cái chân lý trong Kinh-Thánh, của đức Chúa Jêsus Chris chúng ta.

Ngài đừng thấy tôi là một người «ngoại» bỗng dưng có lời xưng hô như thế mà tưởng tôi «đùa» hoặc «nịnh». Không. Tôi là một kẻ chẳng theo đạo nào, mà tấm lòng sùng-phụng các giáo chủ có lẽ còn sốt sắng hơn người có tin ngưỡng, nhất là đối với Jésus-Christ.

Trong khi viết thư này cho ngài, thật tôi bận quá, không mở sách ra được mà chép cho đúng từng chữ, chứ tôi nhớ chắc Jésus-Christ có phán đại để như thế này:

«Trong thế gian chẳng có gì là dơ bẩn, dù đồ ăn dơ-bẩn nó vào bụng người ta rồi nó cũng trở ra nơi kín — mà chỉ có những điều từ trong lòng người ta mà ra là dơ-bẩn mà thôi, ấy là những ác tưởng, những sự kiêu ngạo, những điều phạm thượng v.v...

Chẳng những nói thế mà thôi, Jésus-Christ lại còn có một lần cho phép một người kỹ nữ lại gần chính mình ngài nữa.

Điều ấy chắc các cố đạo đời nay phun nước miếng vào, nhưng chính Jésus-Christ đã làm đó, ngài.

Trong đó phải có làm sao chớ?

Ấy là bởi Chúa đã đến cùng kẻ có tội. . . Chỉ có người bệnh thì mới cần thầy thuốc. Mà đã là thầy thuốc, sao được chê kẻ có bệnh là thối tha?

Chỗ này ngài mới nghĩ làm sao? Trong bức thư viết cho tôi, ngài đã tránh hai chữ «làm đi» mà không thêm viết. Nhưng Jésus-Christ, Chúa của ngài và của tôi nữa, lại chịu cho một con đi đến gần mình! Như thế, tôi sợ lắm: sợ ngài đã thánh khiết hơn cả Chúa chúng ta!

Sạch bề ngoài mà bề trong dơ-bẩn, ấy là cái thói giả hình của bọn Pha-ri-si, mà Chúa chúng ta thường mắng nhiếc, Ngài há chẳng nghe?

Chẳng biết rồi đọc giả đọc cái truyện dài « Làm đi » của báo chúng tôi với con mắt nào, chớ chúng tôi cốt vì một lòng thành thực cứu đời mà đăng nó. Trong khi ấy, chúng tôi chẳng cho nó là dơ-bẩn, cũng như Chúa chẳng cho vật gì là dơ-bẩn.

Cho dù trong tiểu thuyết ấy sẽ nói đến sự trai gái « lại » nhau hay sự gì giống như vậy nữa cũng là chẳng hề gì. Nếu nói là hề gì, thì ngài mở Cựu-Uớc ra xem, ở đó đã có chép những sự vợ chồng ngủ với nhau rồi chảy tinh khi ra, cả đến sự đau lậu và đàn bà có kinh nữa. Jêsus Christ nói phải lắm : Không có gì là dơ-bẩn. Nếu những sự ấy là dơ-bẩn, thì sao Kinh Thánh lại chép, hở ngài?

Huống chi, để rồi xem trong truyện dài « Làm đi » chúng tôi sẽ nói toàn những lời đấng dẫn, không hề có ý gợi tình dục của người đọc nó.

Thôi. Tôi cảm ơn ngài nhưng xin ngài cứ để yên cho chúng tôi làm việc của chúng tôi.

Bức thư này tuy là thư riêng mà có tinh cách xã-hội, nên một mặt gửi cho ngài, một mặt tôi xin phép ngài đăng lên báo. Còn bức thư ngài gửi cho tôi, nếu có cần, cũng xin phép ngài cho đăng ở một số sau. Nay kính đáp,

PHAN-KHÔI

Một vấn đề, hai ý kiến

**Trước mặt bạn đọc, đáp lại Linh Mục
J. M. Thích, chủ bút báo «Vì Chúa»**

TRONG *Sông Hương* số 4, tôi có bài «Trả lời cho một ông cố đạo». Hôm nay người ta đã biết rõ ông cố đạo J. M. Thích. Vì báo «Vì chúa» ra đời, ông ấy làm chủ bút, ngay ở số 1 đã có bài trả lời cho tôi.

Hôm nay tôi lại nói đến việc ấy ở đây, không phải trả lời cho một ông cố đạo nữa, mà trả lời cho một vị chủ bút, một bạn đồng-nghiệp

Trong bài của ông chủ bút J. M. Thích ở «Vì chúa» số 1 có hai phần : Một phần lớn chỉ-trích từng câu từng lời của bức thư tôi đăng ở *Sông Hương* số 4 : một phần nhỏ cuối cùng biểu-thị cái thái-độ ông đối với báo *Sông Hương* chúng tôi.

Cái phần lớn ấy, ai có đọc qua hẳn thấy, ông chỉ cãi nhau với tôi về sách vở. Sự cãi nhau về sách vở là sự xưa nay ai cũng biết là không thể dứt khoát được, vì đảng nào cũng sẽ viện ra lý của đảng ấy. Bởi vậy tôi không muốn đả-động đến phần ấy nữa. Người biết sẽ bảo tôi đã tránh một cuộc bút chiến dây dưa vô vị, tôi xin cảm ơn; người không biết sẽ bảo tôi đã chịu thua ông chủ-bút báo «Vi chũa» rồi, tôi cũng xin nhận.

Tôi chỉ muốn phân-trần với bạn đồng-nghiệp ở trước mặt độc-giả của cả hai tờ báo về phần nhỏ cuối cùng trong đó, ông J M. Thích tỏ ý vì cái truyện dài «Làm Đĩ» mà đòi tẩy chay báo *Sông Hương*.

Một tờ báo không đáng đọc, dù không ai tẩy chay nó cũng vẫn không có người đọc. Còn nếu một tờ báo đáng đọc thì dù bị tẩy chay, người ta cũng vẫn cứ đọc như thường. Tôi nói câu ấy để tỏ ra *Sông Hương* tin ở mình và tin ở bạn đọc lắm, không hề nao-núng trước những lời đe-dọa chút nào.

Cũng may được dịp này để tôi cắt nghĩa tại sao *Sông Hương* đăng cái truyện dài ấy.

«Một vấn-đề, hai ý kiến», câu tiêu-đề trên đây có thể suy ra mọi việc ở xã-hội ngày nay, việc nào cũng vậy. Cái lẽ phải có lẽ nhất định, nhưng ở lúc chưa nhất định được thì nó phải trình ra cái hiện-tượng như thế.

Đây tôi nói về vấn-đề nam-nữ. Thu nó lại và lột trần nó ra, tức là vấn-đề «giao-cấu».

Vả giao-cấu là một việc rất quan-trọng của loài-người mà cũng là việc rất xấu xa của loài-người. Chẳng phải chính mình nó là xấu-xa, mà bởi người ta đã nhân nó mà chuốc lấy sự xấu-xa, cho mình. Bao nhiêu những sự thủ-dâm, thông-dâm, cưỡng-dâm, mãi-dâm, là sự gây ra tật-bệnh, phạm vào pháp luật, làm giống-nòi trở nên hèn-yếu, xã-hội trở nên đồi bại, đều bởi việc ấy mà ra cả. Rõ là một vấn-đề trọng-đại và khẩn yếu, ngang với các vấn-đề khác như chính-trị, kinh-tế, giáo-dục... của một nước.

Những người gọi là có trí-thức, đối với những sự tệ-hại của vấn-đề ấy, có lẽ ai cũng thấy cả, chỉ về cách đối-phó hay giải-quyết, họ có ý kiến khác nhau mà ta có thể chia làm hai phe

Một phe hình như lấy cái thái-độ tiêu-cực. Đối với những điều tệ-hại ấy, họ biết là đáng trừ-khử, và phải đợi nó phát ra rồi mới trừ-khử. Họ không dám đem những điều cần nên biết về sự giao-cấu mà rao giảng ra trước khi người ta vì sự ấy mà phạm tội hoặc mang bệnh. Vì họ nói cũng có lý của họ. họ sợ rằng trong khi rao giảng đó, thiên hạ chưa chắc nghe mình để làm điều phải, mà lại làm ngay cái điều bậy mà mình đã đem khuyên răn thiên hạ đừng nên làm. Do cái ý ấy, mới đặt ra pháp-luật để trừng-trị các tội dâm-ác và mở ra bệnh viện để chữa những chứng bệnh thuộc về phong tình. Phe này gồm các nhà chính-trị, tôn-giáo đời nay, và nhà nho nước ta cũng thuộc vào đó.

Một phe nữa, ý-kiến phản đối với phe trên, là các nhà khoa-học, nhất là các nhà sinh-lý-học. Những người này họ xét rõ : cái nguồn gốc của sự tệ hại ấy là do sự ngu-dốt mà ra. Đợi phạm tội rồi mới trừng-trị bằng những điều-luật nghiêm-khắc, đợi phát bệnh rồi mới tiêm thuốc, họ cho rằng như thế không bằng chữa ngay cái ngu-dốt đi cho khỏi phạm tội và mắc bệnh là hơn. Trong khi đem sự ấy rao giảng cho người ta biết. dù không khỏi có kẻ làm bậy chẳng nữa, quyết cũng còn có được một số đông nghe theo mà làm phải. Phe này lấy cái thái-độ tích cực, vì họ mạnh-bạo, liều-linh đem cái chuyện loài người giấu kín mà nói toang ra.

Hai cái ý-kiến ấy, báo *Sông Hương* chúng tôi ngả về cái sau, mặc dù chúng tôi không phải nhà khoa-học hay sinh-lý-học, nhưng chúng tôi là một nhà ngôn-luận. Chúng tôi nhận thấy sự tệ hại ấy ở xã-hội ta đã đến cực-điểm rồi, cần phải chữa ngay, không còn do-dự nữa, không còn đợi ngày nào nữa.

Chúng tôi có ý-kiến ấy mà không có cách nào thực hành ngoài cách tuyên truyền trên báo. Vì đó, chúng tôi đăng truyện dài «Làm Đĩ».

Làm việc tuyên-truyền này chỉ sợ một điều là vô ý mà lại thành ra khiêu dâm Nhưng bạn đọc chớ lo, trong truyện dài này, chúng tôi đã hết sức tránh khỏi điều vô ý ấy.

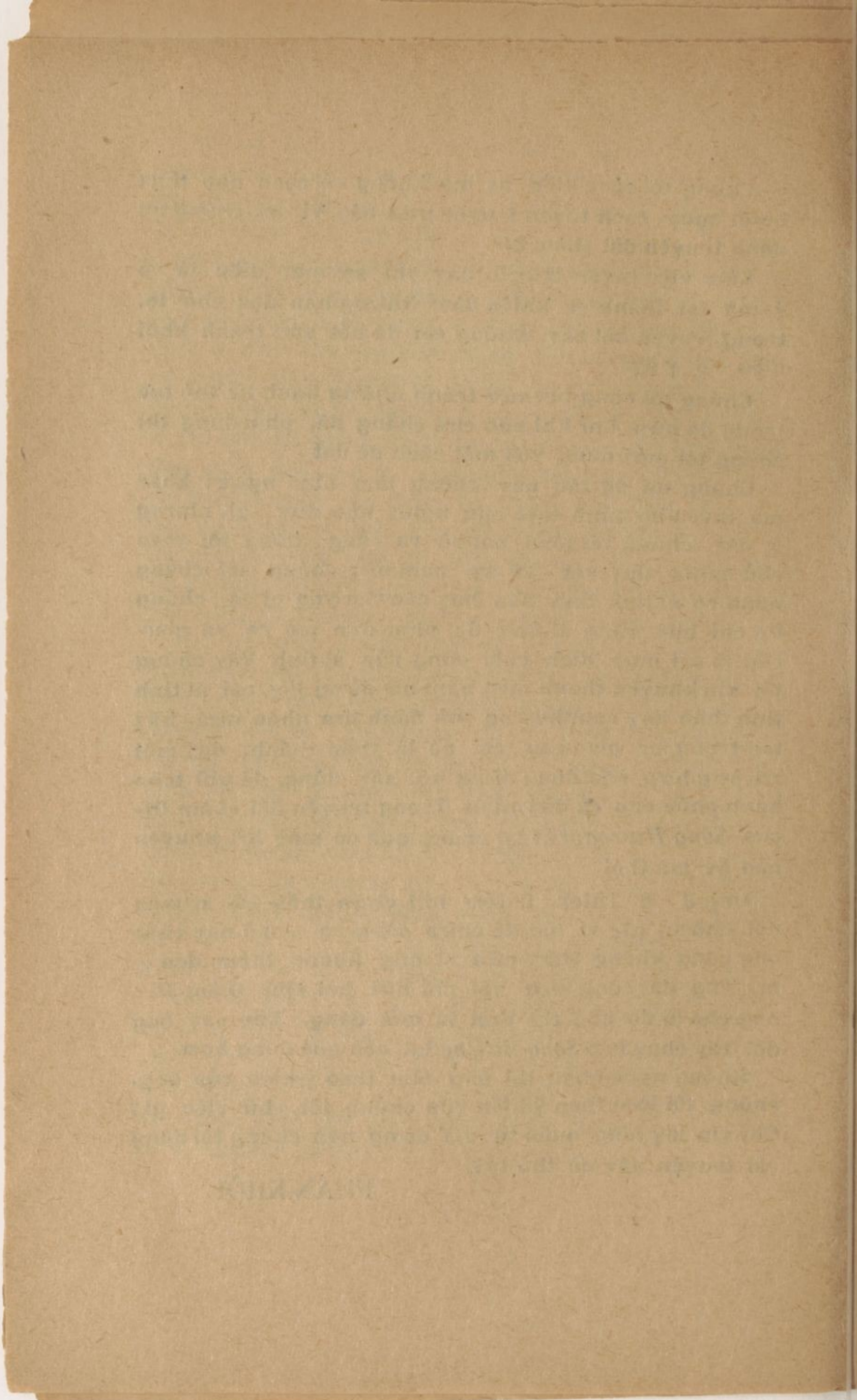
Chúng tôi cũng hết sức tránh những danh-từ thô tục trong đó nữa. Chỉ khi nào cực chẳng đã, phải dùng thì chúng tôi mới dùng với một cách dè dặt.

Chúng tôi đã lâu nay không làm như người khác mà tuyên-bố mình theo chủ nghĩa nào, duy... gì, nhưng ở đây chúng tôi phải nói rõ ra rằng chúng tôi theo chủ-nghĩa duy-vật. Về sự nam-nữ, chúng tôi chẳng nhận có ái-tình tinh-thần hay cao-thượng gì cả. chúng tôi chỉ biết rằng ái-tình do nhục-dục mà ra. và giao-cấu là cái mục đích cuối cùng của ái-tình Vậy chúng tôi xin khuyên thanh-niên nam-nữ đừng lấy cái ái-tình tinh-thần hay cao-thượng mà đánh lừa nhau nữa, hãy tôn-trọng sự giao-cấu, coi nó là thần thánh, đợi một trường hợp nào đáng dùng nó, hãy dùng, để giữ toàn hạnh-phúc cho cả đời mình. Trong truyện dài «Làm Đĩ» của *Sông Hương*, rút lại chẳng qua có mấy lời khuyên bảo ấy mà thôi

Ông J. M. Thiéh, trước khi chưa thấy cái truyện nói những gì, vì lúc đó chưa đăng ra — mà nay chắc ông cũng không thấy nữa vì ông không thèm đọc — mà ông đã công-kích vội chỉ bởi hai chữ «Làm Đĩ». ông cho là dơ-bẩn, thì thật là quá đáng. Đến nay ông đòi tẩy-chay báo *Sông Hương* lại còn quá đáng hơn.

Không nghe nhau thì ông làm theo ý-kiến của ông, chúng tôi làm theo ý-kiến của chúng tôi, chứ việc gì! Chỉ xin lấy lòng quân-tử mà đừng ngờ chúng tôi đăng cái truyện này để thủ lợi.

PHAN-KHÔI

Làm đi

Khi bậc làm cha mẹ sẽ cứ mãi mãi không đủ tư-cách truyền lại cho con cái phần gia tài cao-thượng ấy theo một quan-niệm hoàn-toàn đạo-đức và bằng sự thấu triệt đủ cả mọi lẽ sinh-lý-học, tùy theo niên hạn và trí thông-minh của chúng, thì sự lằm-lẫn đáng ghê-tởm sẽ cứ mãi mãi làm uế-tạp mất cái của báu ấy mà tạo-hóa đã phú cho ta, và sẽ ngăn trở bọn hậu sinh không còn biết lần đường nào để đi đến chỗ tận thiện, tận mỹ.

Giáo sư' W. Liepmann

ĐOẠN ĐẦU

Trên tường, đồng hồ thong thả đánh bầy tiếng. Bàn ăn đã gọn đi rồi, bây giờ Quý ngồi trước một chén nước nóng, một cái tằm bông thông ở miệng, mấy nét nhăn nhịu lại ở trán, sự trầm tư mặc tưởng ở cái mặt thần thờ, vẻ nhọc mệt uể oải ở hai cánh tay bông xuôi... Thân-thể nó, nó đặt nghiêng trên chiếc ghế, hai chân nó, nó duỗi thẳng

cẳng ra, lại thêm cái đầu hơi cúi về trước với hai cánh tay buông xuôi như muốn để rơi xuống đất— cái giáng điệu ấy khiến cho tôi những trông mà buồn.

Tôi nói :

— Ngồi ngay ngắn lại đi, mày ! Tao trông mày y như người bị trọng thương đang nằm trên « băng ca » hay là một kẻ bị ám sát ấy !

— Chỉ láo !

Nó thong thả đáp thế rồi vẫn ngồi như nguyên.

Vợ tôi lúc ấy đương lúi húi giọn giệp dưới bếp. Tôi lăm lét nhìn trước, nhìn sau, rồi khẽ nháy nó :

-- Đi chơi nhé ?

Nó, vẫn uể-oải :

— Ừ, đi thì đi ! Nhưng mà... đi đâu ?

Tôi, vẫn nói khẽ :

— TỬu, sắc, yên, và... đồ !

Nó cười nhạt, hoài nghi mà rằng :

— Tối bắt khả ! Mày phải biết chứ, tao... hiện nay, ít ra tao cũng là một nhà mô-phạm hẳn hoi rồi !

— Ông ghét nhất những quân đạo đức giả !

Nó vênh mặt nó lên để khinh bỉ tôi chứ không đáp.

Một lúc lâu, hai chúng tôi cứ ngồi lặng im.

Quý với tôi là một đôi bạn rất thân. Chúng tôi yêu nhau từ khi đầu còn húi trọc, cặp sách đến trường

học lớp dự bị. Cái tình bằng hữu của chúng tôi đã tỏ rõ ở những lúc nó biết hy sinh cho tôi, biết nhường nhịn tôi, những lúc đánh đáo ở sân trường, những lúc mò bi ở các cổng rãnh, những lúc đi đồ giế-mèn ngày chủ nhật, đi bắt ve-sầu đêm khuya, mùa hạ, ở những gốc cây... Đã có khi chúng tôi cãi cọ nhau, hoặc là, giữa lúc ông thầy chỉ thấy hai cái mặt của chúng tôi ngáy ra nghe giảng bài nhưng thật ra, ấy là những lúc chúng tôi vót đuôi quần bút cho thật nhọn để mà đâm ngăm lẫn nhau cho nát đùi nhau ra... Lại có khi nó có con ve-sầu khổng lồ mà không để tôi chơi chung, khiến cho tôi lập tâm trả thù, chờ khi vào lớp đầu đấy rồi, sau khi thầy giáo đã cầm miếng phấn với cái thước kẻ báng rồi, tôi mới khẽ luồn tay vào túi nó, bóp con ve-sầu khiến con ve kêu «riu riu ọ ọ» rầm lộp lên, để cho thằng Quý phải ra quỳ ngoài hiên sau khi bị ba cái tát. Ghét, yêu, yêu, ghét, chúng tôi đã vô tâm theo một môn triết học cao xa, thâm thúy mà người ta dạy cho giai gái phải theo để giữ cho được bền chặt lòng yêu, cho cuộc sống chung khỏi phẳng lạng buồn tẻ như mặt nước ao tù. Cho nên nào là dán giấy có những chữ «Tôi là thằng ăn cắp» vào sau lưng nhau, nào là đưng ngòi yên lành mà đập gậy ngòi bút của nhau vào giữa giờ «địch tê», nào là đưa nọ đứng lên đọc bài thì đưa kia luồn ngăm ngay một lọ mực xuống chỗ dưới đưng quần, thôi thì không một phương kế ranh

mãnh nào mà chúng tôi lại không dùng để tỏ cho nhau cái tình thân ái. Sau những trận chiến tranh ngấm ngấm mà chúng tôi coi nhau là kẻ thù bất-cộng-đái-thiên rồi, thì lại có một sự nhỏ mọn rất vô nghĩa-lý gì đó cũng đủ giải hòa chúng tôi. Nó với tôi, như chó với mèo. Nói cho cùng, đó là một đôi bạn học đáng làm gương mẫu cho đời này và đời sau vậy.

Học lên trình độ trung học sơ đẳng thì chúng tôi bắt đầu xa cách nhau. Tôi học vài năm rồi tôi thôi, tôi lăn vào nghề văn. Quý cứ mãi mãi đưng quần ở trường sư phạm, rồi ra gõ đầu trẻ.

Từ khi nó được người ta phó thác cho cái thiên chức đi giảng rằng: « café là cà-phê; le café là nước cà-phê, mère là mẹ; la mère là người mẹ » cho bọn mán, mường ở những nơi thâm sơn cùng cốc biết thế nào là văn minh tiến bộ, thì ấy là chúng tôi cách biệt hẳn nhau. Thảng hoặc cũng đôi khi một lá thư đi, một lá thư về, nhưng tin tức nhạt phèo, vì không có điều gì ra ngoài cái vấn đề tầm thường mà quan trọng, nhỏ mọn mà to tát, là cái sự hỏi nhau về việc no ấm của bầu đàn thê tử.

Nói cho đúng, khi mới xa nhau, cũng lắm khi tôi thấy như tôi thiếu thốn cái gì. . . Sự vật lộn để kiếm miếng sống ở đời tuy chóng làm cho tôi và Quý dễ quên nhau, song, có lẽ nó cũng như tôi, cũng nhiều khi nó ngồi trầm ngâm nhớ lại quãng đời trẻ con đầy những ánh-sáng tung

búng, đầy những sự điên rồ ngậy thơ, đầy những cách lếu láo vô tội, mà nó cần đến thơ chim gái thì nó có tội, hoặc tội thiếu tiền đi xem chiếu bóng thì tội có nó.

Ít lâu sau đó, tôi được tin rằng ông cụ nhà nó bắt nó lấy con gái một ông chánh tổng giàu có vô cùng, một thôn nữ người to như cái bồ, đen như mồi hóng, một người nó không yêu một tí nào cả nhưng má lại yêu nó lắm, vì ghen lắm, mà lại có đủ một ghen tính xấu, nghĩa là, nói tóm lại, thì sai những mối ước vọng của nó cả trăm phần trăm ! Trong hai năm trời, hễ tôi nghĩ đến thằng Quý là tôi cười thầm một cách sung sướng, một cách mát ruột, coi cuộc tình duyên khổ não của nó như là một cách trời quả báo nó, một cái tiền oan nghiệp chướng của nó, tôi không cần phải trả thù nó nữa, vì khi xưa, trong những lúc bàn tính về tương lai, về cách kén chọn vợ đẹp, nó đã bao phen chê bai những sự khát vọng của tôi là « xát mặt đất », là quá đổi tầm thường.

Hai năm sau, một lần nhận được thơ của nó, thấy nó kêu với tôi rằng chẳng may nó làm bố trẻ con mất rồi, nó than thở rằng nó đã có hai đứa con gái, và than ôi, mặt mũi lại giống mẹ như đúc ! Thế rồi thì đến những sự vụn vặt như vợ đẻ, con sai, những sự lo toan về người cười, kẻ khóc, khi giỗ, ngày tết, tiền họ, công nợ. . . những sự tầm thường vô cùng nó trói chặt loài người

vào một thứ giầy liên-lạc vô hình để cho chúng ta lụy lẫn nhau, làm khổ nhau, những điều làm cho chúng ta mất hết chí khí, mất hết nhiệt huyết, mất hết cả hi vọng.

Bữa trưa hôm nay, tôi thấy ông giáo Quý, mặt mày ngầy dại như mất hết tinh thần, với bộ âu phục vải vàng và đôi giầy da dầu, đương đi lang thang một mình, giữa Hà-Thành mà tựa hồ như lạc loài vào một xã-hội mới lạ nào vậy. Sợng quá, tôi chạy lại vỗ lấy nó, rồi, sau khi cùng đi với nó mua chiếc đèn cồng, tôi mời nó về nhà thết một bữa cơm. Anhem xa cách bấy lâu mới lại gặp nhau, cái sự vui mừng của chúng tôi không cần phải tả.

Trong khi chén tạc chén thù, thằng Quý khoe với tôi đã được thăng lên ngạch giáo học hạng tám, vợ nó mỗi ngày một khó chịu, hai đứa con gái nó mỗi ngày một thêm giống mẹ, con mèo nhà nó đã đẻ hai lứa được ba con tam thể, vân vân...

Tôi muốn lôi nó đi giải buồn vì nó kêu chỉ ở chơi được với tôi độ một hai hôm thôi, vậy thì tôi cần tiếp đãi nó cho thật long trọng, để nó có thể đo xem mực thước văn minh, tiến hóa của một nơi đại đô-hội ta đã đến bậc nào. Nói cho đúng ra, thân tôi mấy tháng nay đã như thân tù giam lỏng, không có một dịp nào để mong sở lông tháo cũi, vậy thì sẵn có bạn làm ông giáo ở thượng du, nhân nghỉ hè về chơi với mình, tội gì tôi lại không lợi dụng?

Tức thì tôi đứng phắt dậy, bảo bạn như truyền một cái lệnh :

— Đi !

Bạn tôi đứng lên, thì tôi khoác áo rồi xuống bếp. Tôi định vào riêng một mình nói thác với vợ, chẳng ngờ thằng bạn ngốc ấy đi theo ngay chân tôi. Thế là, trước khi tôi kịp mở mồm, nó đã nói một cách kịch-cỡm :

— Xin phép bác cho tôi đi chơi phiếm với bác giai một lát.

Vợ tôi vờ tươi cười mà rằng :

— Không dám ạ, bằm độ 10 giờ thì mời bác về nghỉ với nhà tôi.

Thằng Quý « vâng » ngay tức khắc. Bực quá, tôi chống chế :

— Mười giờ về sao được ! Bác ấy còn phải đi thăm nhiều bạn cũ.

— Cậu đừng vẽ ! Bác giáo vừa bảo đi chơi phiếm chứ thăm bạn nào !

Rồi vợ tôi nói luôn với bạn tôi :

— Ấy, thế nào cậu cháu cũng lôi kéo bác đi chơi bời đây ! Cậu cháu bậy bạ lắm chứ không đứng đắn như bác đâu. Bác nên đề phòng !

Trong khi bạn tôi lại « vâng vâng » một cách đại dột vô cùng thì tôi đứng tức ửng cổ ra. Không phải tôi là hạng sợ vợ, ấy chẳng qua là nề. Bụng dạ đàn bà nhỏ nhen ti tiểu, nào có biết gì là xã giao, là lịch sự, là bọn đàn ông chúng ta tuy chơi thì

cũng có chơi, nhưng ai nữ phụ vợ bao giờ?

Tưởng tôi cảm thế là sợ, không biết rằng ấy là bị tôi khinh, vợ tôi lại nói :

— Bác đi chơi rồi về nghỉ cho sớm kẻo hôm nay đi đường xa vất-vả....

Chúng tôi ra đi.

Thoạt đầu tôi bàn với Quý rằng nhân tiện nó về thì để tôi đi bảo mấy anh em mừng nó một chầu rượu ở dưới xóm.... Nào ngờ nó nhất định chối đây-đấy, lại sợ vợ tôi hơn cả tôi!

— Hàng mấy năm mới về chơi một lần mà lại để cho vợ người ta phải ghét mặt thì chán lắm— nó nói thế!

Đi xem chiếu bóng, xem hát, vào tiệm khiêu vũ, đi chơi phiếm các phố xá đều không thích cả, sau cùng chúng tôi tìm cái thú nguyệt hoa. Như vậy, tôi có thể cho một anh mán xá biết cái trình độ mãi-dâm của tổ quốc đã đến bậc nào. Quý kêu ở đường rùng chẳng hiểu chuyện gì, nếu thế cũng hay lắm.

Một người bạn vào tay chơi bời lão luyện của tôi đã mách cho tôi biết ở phố S. T. có một nhà kia là một nơi Bồng-Lai tiên-cảnh. Đem theo một số bạc kha-khá đến đấy, tôi sẽ được tiếp đãi như một ông hoàng, tôi có thể xin được ái-tình ở những người đàn bà đẹp-đẽ mà xã-hội vẫn gọi là thượng lưu. Mụ chủ là một mụ con quan, đã khôn khéo lại kín đáo vô cùng, khách làng chơi sẽ được bảo-

hiềm về đủ mọi phương diện.

Ý đã quyết, chúng tôi gọi xe bước lên.

Khi xe đến phố ấy, anh phu kéo đồ ghếch xe lên vỉa hè, trước một tòa nhà tây mà bề ngoài tỏ ra rằng chủ nhà ở trong là người lương thiện. Năm phút sau, anh phu xe quay ra bảo chúng tôi cứ vào.

Lên qua ba bậc thềm, mặt tôi chưa kịp ló vào trong khung cửa, Quý đi sau tôi đã vội dề tay lên bên vai tôi như muốn giữ tôi đứng lại. Tôi cũng chột dạ, đứng hẩn lại, tần-ngần lo sợ không khéo thẳng phu xe lằm nhà hoặc là nhà đã đổi chủ rồi cũng nên.

Không! dù là ngài đã ăn chơi lọc lõi, đã trải đời hết sức, đã biết rõ đủ cả những cái mặt trái như nhuốc của xã-hội đi nữa, chắc ngài cũng phải đến phân vân như chúng tôi mà thôi, chớ ngài không thể có ngay cái tinh khinh đời ngạo mạn dám đi tin ngay rằng sự mãi-dâm lại có thể đóng đại bản doanh ở trong một nơi như nhà này. Tủ trè khám, sập gụ, bộ phòng khách Tàu, tủ đồ cổ, gương to bằng cả một cái giường, đỉnh đồng hun bày dưới đất đồ sộ bằng thứ đỉnh mà Hạng Võ đã nâng cao lên để khoe gân cốt, những chậu xừ và đôn xừ Giang-Tây, ngần ấy đồ đạc tỏ ra rằng nếu đó không là nhà một vị nhất phẩm hưu quan thì cũng phải là một nhà giàu có. Nhất là bầu không-khí lặng-lẽ vắng tanh vắng ngắt càng làm tăng vẻ nghiêm trang,...

Chúng tôi đã muốn tháo lui...

Chợt đâu có ngay một anh chàng chân tuy dẫm đất nhưng quần áo trắng nõn, vội chạy ra tươi cười nghiêng đầu chào chúng tôi và mời chúng tôi một cách chân thật :

— Ấy ! xin mời các quan cứ vào !

Thế là chúng tôi yên tâm. Trông cái miệng cười lệch của anh chàng, chúng tôi được yên trí ngay, vì nếu không là bồi xăm, là *ma cô*, thì người ta không thể nào có giáng điệu thân mật đến suồng sã và cái vui-vẻ đến như khinh người, đối với những khách, như anh chàng này được.

Chúng tôi vào đến chỗ phòng khách kiến Tàu, chỉ chờ cho người ta mời ngồi xuống ghế, thì người ta lại nói :

— Ấy, xin mời các quan vào hẳn trong này...

Qua một lối đi chật hẹp nối với cái phòng khách tráng lệ ở ngoài cùng, đến một cái sân. Rồi thì, từ cái sân trở vào, lại một lối đi chật hẹp giữa một giãy tường và một giãy tường nữa thỉnh thoảng có cửa lớn và cửa sổ, mà người ta để ngỏ hẳn hoặc che đi bằng màn, hoặc bằng bình phong. Bên trong những phòng xép ấy, tịnh không có tiếng người. Tôi mừng thầm đến chơi được ngày vắng khách. Qua một cái sân nữa đến một gian phòng trong đó bày bộ *sa lông* tây thì người ta mời chúng tôi ngồi xuống. Từ đây trở đi, bên ngoài phòng, những cái bóng trắng lạng lẽ chạy đi chạy lại tấp

nạp, ý chừng sửa soạn cuộc tìm hoa cho bướm vì bướm đã sẵn chờ hoa. Rồi thì một hồi tiếng giép dũa lạch bạch vô vào những bậc thang gạch ở sân báo rằng bà chủ đã từ trên gác bước xuống.

— Kính chào hai ngài.

— Không dám ạ, kính chào bà.

Mụ chủ còn đứng bên trong bên ngoài bậu cửa để cài nốt cái khuy thứ năm của cái áo màu xanh nhạt. Trước khi bị trói buộc vào lễ-độ, cái áo dài nửa khép nửa mở của mụ đã để lộ ra lượt *dăng-ten* ở cái *cóc-sê*, một cái bụng vĩ-đại, hai bắp đùi đồ sộ ẩn hiện trong làn vải phim mỏng dính, và những cái ấy nói chuyện về mụ nhiều điều thú vị lắm, giới thiệu mụ với chúng tôi một cách kỹ-càng đầy-đủ lắm. Nhất là mớ tóc trần vấn tam còn rối loạn trên đầu càng làm cho mụ tuy xuân xanh đã ngả vàng mà vẫn còn ý-nhị giăng-gtó, trai tơ. Hai mắt đa tình, đôi má phình phình, cái môi đỏ choét... Tôi chợt nghĩ đến bọn đàn ông chúng ta, những thằng trượng-phu, những đũa nam nhi, đã ôm ấp mụ để cho mụ chia xẻ mất cơ-nghiệp. Cảm tưởng thứ nhất của tôi là thấy mụ đáng sợ lắm, là mụ có cái thế lực của một thứ Tú-Bà ở phương Tây, một thứ trùm dĩ thượng-lưu có tả trong cuốn phóng-sự *Les servantes du Démon*, hạng mụ giàu đã từng tiếp đón trong nhà những chủ ngân hàng, những vị thượng thư, những sứ thần các nước, đã làm thỏa lòng ông nghị này bằng cách kiếm

cho ông ta vợ một ông nghị khác, bởi lẽ ông nghị khác đã chiếm mất một ghế thứ-trưởng của ông nghị này !

Mụ vào ngồi chễm chệ đối diện chúng tôi, đưa tay lên miệng che một cái ngáp nhọc mệt, cái thứ ngáp của những người bị phiền-nhiều, rồi hỏi thông:

— Xin lỗi các ngài, tôi hỏi thế này khi không phải : các ngài là người đây hay ở đâu xa về ?

Tôi đưa mắt nhìn bạn để bạn biết rằng bộ quần áo vải vàng của bạn đã nói xấu bạn là người đường rừng, và, do thế, đã làm xấu cả mặt tôi. Rồi tôi đáp :

— Đây chỉ có ông bạn tôi đây là ở xa về, còn tôi thì vẫn là người ở đây.

Mụ lại hỏi :

— Ngài đã có đến ?

— Cách đây đã vài tháng...

— Hẳn là bữa ấy, con em nó tiếp ?

— Phải.

— Thế hai ông anh cần dùng những gì nào ?

Khen thay cho cái lối xử thế của bọn mụ giàu, khách lạ nào cũng được xưng-hô thân ngay. Không thấy gì là ngượng nữa, Quý dám ngay ra rất can đảm mà vội phán :

— Thưa bà chị, chúng tôi cần dùng... ái-tình.

Mụ đưa đẩy con mắt, tươi cười buông một câu :

— Cái ấy thì đã cố nhiên, nhưng còn gì nữa chứ?

Đến đây, bạn đưa mắt bảo tôi đáp hộ. Tôi nói :

— Này bà chị ạ, bà chị lo sao cho tôi đây được tổ hết cái tình bằng hữu ra với bạn tôi thì bà chị cứ việc... Và lại bà chị còn có gì nữa? Bất quá bà chị cũng chỉ có đến ả Phù-Dung và thần Lư-Linh nữa là cùng, vậy nhân dịp cũng nên mời cả hai người ấy đến cho vui.

— Được lắm!

Mụ reo lên như thế rồi nghiêm nét mặt, khẽ nói với tôi:

— Này ông anh, đừng nói dõn nữa. Thế cần hạng đàn-bà nào? Hai hay một? Ta hay Tàu, hay đầm lai?

— Bà chị cứ bán cho món hàng nội-hóa.

— Ừ, thế vào hạng nào? Tân-thời hay nhà quê? Hay nửa quê nửa tỉnh?

Tôi đưa mắt trả cho bạn cái phần kén chọn ấy. Bạn nói:

— Tiểu thư tân thời!

Mụ giàu cười mà rằng:

— Tiểu thư thì chả có được. Ai lại gả bán cho các ngài một cách dễ dàng quá thế! Họa chẳng...

— Miễn cứ là đàn bà là được rồi!

— Nhưng mà nên nói trước cho kỹ lưỡng, vì người mà tôi đã gọi đến là phải dùng được, chứ không phải dối chác, xe đi xe về, thêm lời thôi cho người ta mà phiền cho mình. Ấu là hai ông muốn thứ hàng nào cứ kê ra cho kỹ lưỡng.

— Thế bà chị đại khái có những thứ hàng gì?

— Đây là chỗ hẹn hò của đủ hạng người, mà em thì là một bà Nguyệt có trăm nghìn thứ sợi chỉ hồng nhỏ, to, dài, ngắn khác nhau... Bà thông, bà phán vì ma đen đỏ mà phải gỡ gạc nhé? Gái nháy nhé? Con nhà tử tế mà hư thân nhé? Thế nào?

— Con nhà tử tế!— bạn tôi bữu mồm.

— Chứ không ư? Con nhà tử tế thì không hư thân được hay sao?

— Bà thông, bà phán hoặc con nhà tử tế hẳn phải tốt hơn gái nháy...

Mụ giàu giơ tay lên xóa những lời nói của bạn tôi...

— Ông anh chưa biết... Hạng bà thông, cô ký, tuy quý là quý ở cái tiếng, chứ phần nhiều là lợn xề, chỉ biết chơ ra như cây gỗ mà thôi. Xin chớ khinh thường bọn gái nháy! Bọn ấy mới là bọn thạo đời. Họ có trăm nghìn lối nũng nịu, uốn éo, khéo lắm!

— Ừ, hay thế cũng được.

— Thế hai hay một?

— Tùy bà chị đấy.

Sau một hồi ngâm nghĩ, mụ nói :

— Gọi hai người chưa chắc đã là chơ hoang mà gọi một người chưa chắc đã là hà-tiện. Nếu gọi hai người thì hai ông anh phải dùng hai buồng, vì đây là nơi kín đáo, bọn phụ nữ chỉ đi ngang về tắt, chứ không phải là chỗ có môn bài mà bảo cứ việc công nhiên... Do thế, ghép hai người đàn bà vào một phòng thì khó khăn lắm.

Chúng tôi còn đương ngẫm nghĩ đến cái ví da thì mục giầu lại tiếp:

— Hai quan anh tha lỗi nhé, nói gần nói xa chẳng qua nói thật... Thế hai quan anh định tiêu phí vào cái cuộc dạ yến này một số tiền là độ bao nhiêu?

Tôi nói :

— Thôi, nhất định là gái nhảy. Một cái buồng, một hộp thuốc phiện, hai chai *sâm banh*, và một người đàn bà!

Rồi tôi giở ví lấy số bạc đưa ra và thêm :

— Ấy tùy bà chị xử ra sao cho nó đáng đồng tiền, bạn này còn bạn khác.

— Điều ấy ông anh không phải dạy!

Mục bước ra sân, quát lên :

— Con Duyên đâu! Đưa hai ông lên buồng số 4 đi mà!

Rồi quay lại chúng tôi :

— Trong khi chờ đợi, có con Duyên nó nằm tiêm tạm cho hai ông anh đỡ buồn.

Rồi mục ra ngoài, theo sau có một anh chàng răng vàng, quần áo cánh lụa. Một thiếu-nữ nhỏ nhắn ra chào chúng tôi và dẫn chúng tôi lên gác trên.

Cái phòng này bài trí lịch-sự lắm, có thể so với phòng các khách sạn tây lớn. Sập gụ trên có khay đèn, giường Hồng-kông, ghế *đi văng*. Một cái gương đứng kiểu *Psyché* tại một góc. Bàn rửa mặt có sẵn nhiều khăn bông trắng nuốt tại một góc khác. Trên

tường vô số ảnh mỹ nữ Tây phương khỏa thân, những ảnh người ta lấy ở những báo chí khiêu dâm như: *Paris plaisirs, Eros, Sex appeal*.

Hai chúng tôi bỏ áo ngoài, lên nằm ở sập. Duyên co-ro ngồi sửa-soạn khay đèn. Công việc thứ nhất của tôi là ngắm-nghĩa mặt-mũi và thân thể Duyên. Nó cũng như trăm nghìn gái trẻ ở những nơi hoa tường liễu ngô khác, nhưng cái đặc-biệt của nó là ở chỗ có cái vẻ mặt ngây thơ khác thường! Khi người ta phải trông thấy sự ngây thơ trên mặt một gái đĩ như thế, thì người ta đâm ra hoài nghi lạ lùng, và không còn tìm được một danh từ nào để gọi sự trong-sạch của phái yếu nữa.

Thừa lúc Duyên hờ hênh, bạn tôi đưa tay vào một chỗ hiểm của Duyên. Con bé đẩy tay anh chàng ra, trở vào mặt anh chàng mà reo lên:

— Ê ê! đồ tồi! đồ tồi!

Từ đây trở đi, bạn tôi nằm nghiêm trang với cái tinh thần một anh chồng hối hận vì đã trót ngoại tình, phụ vợ. Duyên nằm ngoan ngoãn tiêm thuốc. Câu chuyện bắt đầu nở như gạo rang.

— Em ơi! em bao nhiêu tuổi?

— Thừa anh, em tuy vậy mà đã 21 tuổi rồi cơ đấy. Em trẻ lắm, phải không?

— Em là con bà chủ đấy à?

— Vâng, nhưng mà là con nuôi.

— Thế em có hay phải tiếp khách không?

— Thỉnh thoảng thôi, vì em có nhân tình.

— Oai nhỉ! Thế nhân tình em là ai?

— Một ông Tây thầy kiện già, yêu em ghê lắm cơ!

— Sao người ta không lấy em?

— Bà đầm ghen lắm, ông ta chỉ dám đến đây là cùng chứ cũng không dám nghĩ đến chuyện thuê nhà riêng cho em.

— Thế khách đến nhà này là những hạng nào?

— Ồ, đủ, các anh ạ. Các ông tây chánh sở này, chánh sở nọ, quan binh, thầy kiện, mõ tòa, tây đen cho vay lãi, khách chủ hiệu cao lâu, chủ sòng phán thán, các quan An-nam, các ông nghị, các ông nhà buôn lớn, đủ cả...

— Thế thì bà chủ hẳn đại phát tài.

— Cái đó đã hẳn.

— Sao hôm nay vắng khách thế?

— Từ 12 giờ trở đi rồi các anh xem! Ở nhà này, ngày là đêm mà đêm là ngày.

— Em ơi, sao em còn bé thế mà em đã hư thân sớm thế?

Trước lời bông đùa hơi kịch côm của Quý, Duyên bĩu mồm rồi được dịp mặt sát tất cả bọn đàn ông.

— Nói chứ bọn đàn ông các anh ích kỷ thật! Mà lại đều-giả nữa. Các anh đã gây ra nghề mãi dâm, vậy mà rồi bọn đàn bà bị truy lạc về nghề này lại bị dư-luận của các anh xỉ-vả, kết-án.... Tự chúng em, chúng em có đâu đến nỗi nào, nếu không có bọn vô lương tâm là bọn đàn ông? Chúng em

đương ở nhà với cha mẹ, hưởng hạnh-phúc gia-đình, thì chợt có một thằng phong tình, đẹp giai đến tán tỉnh... Chúng em quá nghe, mắc lừa, rồi truy lạc, thì đến lượt những thằng vô lương tâm khác đến xỉ-vả chúng em và làm cho truy-lạc, cho ô-trọc thêm lên! Các anh dâm dăng như quỷ thì chả ai nói, còn bọn chúng em thì hơi một tí đã hỏng cả một đời rồi! Trời ơi, sao mà các anh đều thế? Sao mà các anh đã man thế?

Duyên tuy nói để pha trò mà tôi cũng thấy sự hằn học trong giọng nói, mà tôi cũng thấy cái nghĩa lý chính đáng của sự hằn học. Tự nhiên tôi hỏi :

— Có bao giờ em thấy buồn không? Có bao giờ em em tiếc cái đời em không?

Duyên ngần ngơ hỏi lại :

— Sao? Tiếc cái gì? Mà buồn cái gì?

— Tiếc rằng không lấy được một người chồng tử tế như mọi người và buồn vì phải sống một cái đời không như sở thích...

Duyên cười khanh khách :

— Các anh hỏi dở hơi lắm, em chả tiếc cái gì cả, chả buồn cái gì cả. Vẫn biết cái đời em đang sống là... hơi tanh, nhưng mà rồi nó cũng quen đi, chứ còn đâu đủ thời giờ biết nó là hơi tanh! Người ta, bất cứ làm gì, hễ quen đi là được tuốt. Các anh thử ngắm nghĩa bọn nhà chứa ở ngõ Hàng Mành mà xem... Hễ thấy anh linh tập nào

là cũng kéo dài cái mồm ra gọi: «Này, có chơi thì vào mà chơi!...» Sao trong loài người lại có hạng người như thế? Sao họ không ngưng mồm? Trước khi đến nỗi thế, hẳn họ cũng đã là người tứ tế! Ừ, ít ra thì cũng phải sống ở gia đình cho đến năm 17, 18 rồi có truy lạc mới truy lạc được chứ? Ấy, em cứ nghĩ mãi về điều ấy mà không sao hiểu nổi... Về sau em mới nghiệm ra rằng cứ quen đi là xong! Các anh thấy em thế này, các anh ngạc nhiên, nhưng các anh mà có là em thì các anh cũng chẳng thấy gì là khác, là khó chịu. Còn bảo tiếc sẽ không lấy được chồng như mọi người thì lại càng lầm lắm. Sao em lại không lấy được chồng? Theo cách luân-lý cổ hủ, thì đến làm đi là hết chuyện, là hết hy vọng. Nhưng sự thực ở đời có thể không? Sự thực, em chỉ thấy vô số đàn bà đứng-dẫn, tài-giỏi, có đức-hạnh, thì lại phần nhiều ế chồng, hoặc là lấy phải thằng chồng không ra gì, nó đi chơi gái, nó để mình lạnh-lùng, nó đánh chửi mình mà thôi. Còn hư hỏng, làm đi thì lại dễ mà trở nên bà, lại lấy được những anh chồng sộp hết sức, ngoan-ngoãn hết sức! Như riêng em nghĩ thì kể làm cha mẹ nên nhớ như chôn vào ruột câu này: Muốn có rể quý thời này, thì trước hết hãy cần phải có con gái hư.

Hai chúng tôi kinh hoàng lên vì con bé đã nói đúng sự thực.

Ngẫu nhiên bạn tôi trở nên một nhà triết học.

Muốn Duyên không hiểu nổi, bạn đã dùng tiếng Pháp than vãn mảnh đời của Duyên. Rồi từ chuyện nọ đến chuyện kia, chẳng bao lâu chúng tôi hóa ra chán đời! Chúng tôi to tiếng lảng mạ cái làn sóng văn minh vật chất, chúng tôi dài hơi chửi rủa bọn người làm hại giống nòi, chúng tôi hóa ra bi quan. Bạn tôi có lẽ bi quan một cách thành thực; riêng tôi, tôi chỉ buồn cười mà nghiệm ra rằng anh đạo đức giả nào mà đi chơi bậy thì cũng bi quan như thế cả, cũng hóa ra « triết-nhân hiền-giả » như thế cả. Quý trở Duyên nói với tôi vẫn bằng tiếng Pháp :

— Mày thử trông mà xem. . . Một đứa con gái xinh đẹp như thế này, trông thật là ai oán, thật là đáng tiếc! Sao Tạo-Hóa đã sinh ra một kỳ công như thế mà lại để cho nó ô uế đến thế mà chẳng tiếc công? Sao xã-hội lại để một người trụy lạc như thế mà không thấy phi của ?

Tôi cười và ngăn bạn lại :

— Mày liệu hồn! Những thằng bỏ vợ theo dĩ, hay rước dĩ về làm vợ, bao giờ cũng bắt đầu có những loạn điệu y như của mày.

Quý sốt sắng cãi :

— Không! Không phải thế! Không phải tao có cái lòng thương đời như của những thằng rước dĩ về làm vợ đâu. Nhưng mày cứ chịu khó nhìn mặt nó lấy một lần nữa, rồi mày chịu khó nghĩ ngợi lấy năm phút nữa. Tao, tao đương tự hỏi tao rằng

nếu chị tao, em tao, hay là con gái tao mai sau sẽ như thế, thì tao sẽ nghĩ thế nào! Có phải thế không?

Thốt nhiên tôi thấy buồn. Rồi tôi trả lời bạn:

— Nếu đi chơi mà lại còn nghĩ đến thế, thì thấy chán đời lắm.

Không hiểu cạnh mình, người ta trò chuyện những gì, Duyên cứ ngoan ngoãn nằm tiêm.

Một anh bồi bước vào phòng với một cái khay có một chai sâm banh và ba cái cốc. Anh ta nói:

— Thưa các quan, cô ta đã đến đấy ạ.

Duyên ngồi ngòm ngay lên, hấp tấp hỏi:

— Ấy chết! Đã lên đấy à?

Anh bồi đáp:

— Còn ngồi nói chuyện với bà chủ.

— Ấy phải để tôi xuống hẳn rồi hãy cho lên đấy nhé? Thôi em xin chào hai anh.

Rồi Duyên cũng xuống thang với người bồi.

Vài phút sau thấy tiếng gót giày rón rén đặt vào từng bậc thang. Những tiếng giày ngừng lại chỗ bậc cửa. Lúc ấy, hai chúng tôi vẫn nằm bệ vệ hai bên khay đèn. Tôi nói với ra ngoài:

— Xin kính mời quý nương vào chơi.

Mãi không thấy đáp, tôi ngồi lên thì vừa gặp lúc cô ả êm-ả tiến dần vào. Khi ba người chúng tôi nhìn rõ mặt nhau rồi, cảm tưởng thứ nhất của tôi là thấy trước mặt mình, sân gác rơi xuống đất, đất thụt xuống, và mở ra một cái vực thẳm. Thật vậy, và chính cô ả nữa chắc cũng ngạc nhiên lắm,

nén mới đứng ngẩn mặt ra. Bạn tôi nói như người khản cổ, được có một tiếng thất thanh :

— Huyền !

Tôi như mê ngủ, nhắc lại :

— Huyền ! Phải, chính là Huyền.

Còn Huyền thì vẫn cứ bỡ ngỡ mãi, vì không nhớ được ra chúng tôi là ai. Quý reo lên :

— Thật là bất ngờ.

Tôi họa theo :

— Ừ, quả vậy.

Rồi tôi hỏi Huyền :

— Huyền ơi, em còn nhớ ra các anh không? Em vào hẳn đây đi.

Nó thần thờ đáp :

— Trông các anh quen lắm !

Bạn tôi nghiêng răng nói một cách đau khổ, bằng tiếng Pháp :

— À, thì ra đời là như thế.

Tôi đứng lên ra cầm tay Huyền, dắt nó đến gần *đi vắng* thì đứng lại. Mắt tôi nhìn nó trông trọc, vì sự tình cờ làm cho chúng tôi gặp nhau thật là đau đớn cho Quý, bạn tôi. Trong cái nhìn của tôi lúc ấy có đủ các vẻ thương tiếc, đau-đớn, chán-chường, đến nỗi sau khi nhìn tôi, Huyền phải chớp mắt như bị sáng chói, và đỏ bừng hai má lên nữa.

Không hiểu đã nhận được ra chúng tôi là ai hay chưa, hoặc là nói để che đậy sự hổ thẹn chẳng, Huyền lại bình tĩnh reo lên :

— Tôi vẫn chưa nhớ ra các anh là ai đấy!

— Anh ấy là...

Bạn tôi chưa nói hết đã bị tôi quay lại, giơ tay lên ngăn... Nếu Huyền chưa nhớ ra thì tôi muốn nó hãy cứ giữ lấy cái vể bút rứt ấy của nó đã..Tôi sợ nếu tự giới thiệu ngay, cuộc vui sẽ hóa ra cuộc buồn. Tôi bảo Huyền

— Thì hãy ngồi xuống đây đã!

Rồi tôi cũng ngồi với nó xuống *đi vãng...*

Giữa lúc tôi muốn giữ cái phút im lặng có lẽ nó ám-thị cho cả ba chúng tôi được bao nhiêu cảm-giác lạ lùng, bao nhiêu cảm tưởng hiếm có, thì bạn tôi lại hét lên một cách vô duyên kệch cỡm:

— Thuốc phiện! Thuốc phiện nữa! Giời ơi, tôi muốn tự tử.

Lời reo ấy chẳng biết là thật hay bỡn, là một biểu-hiệu của sự đau khổ hay của sự pha trò, tôi không muốn hiểu và chỉ thấy nó là bất hợp thời và vô ý thức. Tôi quay lại, cau mặt:

— Mà y điên vừa chứ! Đồ ngu dại!

Chừng như hiểu câu tiếng Pháp tôi mắng bạn, Huyền bắt đầu có vẻ lo sợ, chớp mắt nhìn tôi và cúi xuống. Hai tay, hai bàn tay trắng nõn, nhỏ nhắn, nóng bừng của Huyền vẫn bị nắm trong hai bàn tay tôi.

Lúc ấy, tôi thấy cuộc đời quả thật là một giấc ác mộng.

Bốn năm trước đây, tôi còn gặp Huyền đi chơi

ngoài phố với chồng, một người chồng lịch sự lấy nó có cheo-cười linh-đình cả phố H. G.. Từ độ ấy không bao giờ tôi gặp Huyền ở đây nữa, và tôi tưởng Huyền theo chồng đến làm việc tại một tỉnh nhỏ nào, trên mạn ngược.

Khi chúng tôi xuân xanh còn trong vòng đôi tám thì Huyền còn là một cô nữ học sinh. Nó đẹp, ngoan, đứng đắn, là con nhà lương thiện, con một ông phán, cháu một ông đốc tờ. Cả lớp học chúng tôi, anh nào cũng có thể phải lòng Huyền được, nhất là Quý thì lại mê nó hơn hết thầy. Chúng tôi đã ngầm tôn Huyền là một nữ lang hoàn toàn.

Những khi đội chiếc nón Kinh xinh-xắn rảo bước từ nhà đến trường học, Huyền có cái giáng-điệu nghiêm trang, đến nỗi thằng học trò nào mắt dạy vào bậc nhất cũng không dám bén mảng tới, vì vẻ đẹp của Huyền là vẻ đẹp của một người ngây thơ, chong - sạch, mai sau sẽ trở nên đức phụ, cái thứ đẹp đáng kính trọng của những bông hoa mỏng-mảnh nó làm cho người hâm-mộ nó thấy mình là phạm tục, sợ mình là chưa xứng đáng, và nếu động vào thì là phạm phải một điều bất lịch-sự. hoặc là vẻ đẹp sẽ biến đi....

Trong số bạn học của tôi, có đến ba mươi thằng phải lòng nó, nhưng tịnh không một anh nào dám nói ra miệng. Đứa nào cũng phải giấu giếm sự mê gái ấy trong đáy lòng, hình như sợ rằng để biết rõ tư tưởng của nhau thì chỉ thấy nhau là đồ ngu.

Cái giá trị của Huyền cao đến nỗi thẳng nào tự phụ nhất đời, kiêu ngạo nhất đời, cũng thấy mình là chưa xứng đáng.

Tây-Thi, Hằng-Nga, Nàng-Thơ, Mỹ-Nhân, đó là những tên người ta đặt thêm cho Huyền, ngoài cái tên ở giấy khai sinh. Riêng về phần Quý, thì anh ta cứ gọi Huyền là «nàng», y như trong tiểu thuyết.

— Hôm nay nàng mặc cái áo *bóoc-đô* đẹp quá, mà y ạ! — Tao dò được rồi! năm nay nàng chiếm bằng *Prix d'honneur*!

Ấy Quý cứ thỉnh thoảng lại khoe với tôi như thế một cách mừng rỡ không ngưng.

Trước mặt Huyền, chúng tôi đua nhau ăn mặc ra con nhà giàu, tranh nhau tỏ ra là con nhà có giáo dục. Không bao giờ Huyền thèm để ý đến một ai cả; nàng cứ giữ mực đứng-dẫn và vô tình, y như người đã có chồng con.

Nhưng sự ấy cũng không đủ ngăn chúng tôi ghen tuông lẫn nhau, sinh sự với nhau, hằn học lẫn nhau, hoặc là họp nhau hàng đàn hàng lũ để dò la những người bạn của anh ruột Huyền, vẫn năng lui tới nhà Huyền! Cái vô lý của tuổi trẻ giúp sức vào, đôi khi chúng tôi lại ghen với cả những người trẻ tuổi mà là bạn của ông thân sinh ra Huyền nữa! Chúng tôi ngầm nghĩa họ một cách căm tức, nói xấu họ bằng tất cả mọi điều mà óc tưởng-tượng trẻ con có thể ám-thị

được, mãi cho đến khi Huyền đỗ bằng sơ-học tốt-nghiệp và rồi bước chân lên chiếc xe hơi hòm có kết hoa.

Từ khi Huyền đi lấy chồng rồi, trong bọn độ ba chục bạn học của tôi, dễ có đến hơn mười anh hóa thi sĩ vì đã đau khổ quá. Tôi còn như trông thấy rõ cái mặt anh chàng Quý lúc anh chàng rầu rĩ hỏi tôi về «cái nghĩa đời người» hôm Huyền về nhà người bạn bách niên.

Vậy mà bây giờ...

Thấy tôi có vẻ buồn rầu, Huyền cúi gầm mặt xuống... Chắc hẳn nó đã nhớ rõ chúng tôi xưa kia... Tôi gọi :

— Huyền ơi Huyền !

— Dạ. . . .

— Sự đời mà đến thế này thì thật là bất ngờ.

— Vâng, quả có thế. . .

— Em đã nhớ ra chưa ?

— Rồi, anh ạ. Hình như anh kia là anh Quý, xưa kia cũng vẫn đi học với anh...

Nói đến đây thôi, Huyền ngừng lại, dăm dăm nhìn Quý lúc ấy vẫn vươn lưng một cách thiếu-não bên khay đèn.

Tôi tiếp hộ lời nói nửa chừng của Huyền :

— Hồi ấy, anh Quý yêu Huyền lắm, mê Huyền lắm....

Nó ra vẻ sung sướng, để lộ một cái cười tái nhợt rồi nói :

— Cảm ơn.

Tôi thêm :

— Mà đến bây giờ nữa, chắc cũng vẫn còn yêu em... Khi em đi lấy chồng, em chả biết đâu rằng trên đời này, có một người ôm một mối tình u-ẩn tuyệt-vọng về em, nếu em ra lệnh bắt chết, thì cũng sẽ vui lòng mà chết. Vậy mà ngày nay em đến nỗi này ! Chắc anh ấy buồn lắm đấy.

— Khổ quá ! Cái thân đời em nào còn có ra gì mà cứ vẫn có người thương yêu em như thế ! Người nào thương yêu em cũng chỉ làm cho em càng khổ tâm mà thôi.

Giữa lúc ấy, bạn giở mình rất mạnh, quay lưng ra phía chúng tôi. Một tay kê làm gối, tay nữa vò lên đầu. Một chân co, một chân ruỗi... Tôi chợt nghĩ ra rằng nếu cứ vẽ cho đúng cái thế nằm của bạn lúc ấy, một nhà danh họa có thể đạt được một bức tranh kiệt tác với dòng chữ chua ở dưới « người thất vọng ». Tôi bảo Huyền :

— Thôi, ta lên sập hút thuốc.

— Vâng.

— Hiện giờ em làm nghề gái nhẩy đấy à ?

— Vâng, nghề ấy em có làm qua, nhưng em đã thôi mấy tháng nay.

— Sao thế ? Lại không hơn cái nghề này hay sao ?

Huyền lắc đầu một cách chán nản :

— Nghề ấy, nghề này, cũng thế cả ! Thà làm một nghề. . .

Huyền tháo quai giày, lên nằm ở sập. Tôi ra hiệu cho nó phải lôi Quý quay mặt lại, song nó nhìn tôi như van lơn, như sợ hãi, và lắc đầu. Tôi nghiêng người ra lôi bạn cho bạn quay mặt về bàn đèn thì bạn cưỡng lại, vai bạn nặng hơn một cái cối đá. Bực mình, tôi gắt :

— Thôi đi, mày lọ lắm! Mày có quay lại đây không ?

Bạn vẫn không nhúc-nhích. Tôi phải lôi cả hai tay mới xong. Khi bạn quay mặt về phía chúng tôi, trên hai má bạn có hai ngấn lệ chưa khô. Thấy tâm cảnh của bạn lúc ấy đã có phần nghiêm trọng, tôi mất hết cái hứng bông đùa, phải giữ một lúc im lặng. Rồi, ôn-tồn, tôi khuyên giải bạn :

— Ồ, đừng nên thế. Anh phải biết cũng nhiều khi ta phải giấu kín những mối cảm-xúc của ta đi, nếu không, ta chỉ làm một trò cười.

Bằng một giọng rất đau đớn, bạn đáp :

— Anh... anh không... anh không thể hiểu được nỗi khổ tâm của tôi... Anh không biết xưa kia, tôi đã thầm yêu trộm nhớ người ấy đến bực nào... .

Câu nói ấy bị ngắt đoạn bằng bao nhiêu cái nấc, bằng bao nhiêu cái nức-nở, làm cho tôi cũng phải động mối thương tâm. Tôi thấy bàng hoàng cả người. Bụng tôi nao-nao lên như cồn ruột. Bạn vẫn nức nở-nói tiếp :

— Tôi hồng duyên phận đã đành, có sao người tôi yêu quý nhất đời lại cũng đến nỗi này được!

Thế là Huyền cũng sụt-sịt khóc. Nghẹn ngào, nó nói:

— Em cảm ơn anh... vâng, cảm ơn anh. Em chỉ biết có cảm ơn mà thôi, chứ cũng chả biết làm thế nào mà đáp lại tấm lòng quý hóa của anh cho được!

Đêm hôm ấy, chúng tôi nói chuyện rất nhiều.

...

Một người mẹ vừa đẻ một mụn con gái... Người cha so vai một cái, lầu-nhầu: « Con gái...? Rõ chán chết! » Chị người ấy cau mày: « Cậu nói dở lắm! Con nào chả là con! » Rồi đến nhà họ sinh thắm em dâu với những cái khăn mặt bông mới, sữa, rượu, và nhiều thức nữa.

Dù là gái, đứa bé cũng được sinh trưởng trong sự nưng-niu. Nó cứ việc bú, ngủ, khóc, và bắt mẹ thay tã....

Lên ba tuổi, nó bị cả nhà tranh nhau nó để hôn. Có người hôn nó để nó khóc lên mới thôi, lại có người giầu môi bọc lấy hai hàm răng để cắn vào cánh tay mẫm-mụi của nó.

Mười ba tuổi, nó hay phải mắng,

Nhưng mà đến 16 tuổi, trong khi được gia-đình

săn-sóc đến bị mắng-mỏ, nó cũng đã có thể lực làm cho nhiều con gái gọi nó là Nàng-Thơ. Người ta chỉ sợ nó hư, nhưng không, cô bé vẫn đứng đắn.

Rồi cô ta lấy chồng. Bố mẹ cô được nhiều tiếng khen. Thiên-hạ đồn nhau : cô bé sau này phải thành vợ hiền, mẹ thảo...

Nhưng mà, đột nhiên, một hôm người ta thấy *người ấy* làm đi. Những người thân-nhiên, buông một câu : « Nhà nó vô phúc ! » Những người muốn hiểu biết lắm nhưng không hiểu biết gì cả, bàn nhau : « Chẳng qua tại nó hư ! Gái năm con lắm khi cũng chưa hết lòng chồng nữa là... Nó hư thì nó thế, thân nó làm hại đời nó ».

Ấy đó, thân thế của Huyền, hoặc của những gái hư như Huyền.

Hư ?

Cái chữ ấy ngụ những ý nghĩa gì ?

Thế nào là hư ? Tại sao mà hư ? Nếu nó hư thì chỉ nó chịu lấy trách nhiệm thôi, hay là còn có kẻ khác cũng đáng buộc tội ?

Mà tại sao nó lại hư ?

Tại sao con gái một nhà tử tế, không thiếu cách giáo-dục, mà lại đến làm đi ?

— Tại nó hư.

— Nhưng mà vì sao nó hư ?

Những điều khó hiểu ấy, bằng những cách gián tiếp chúng tôi đã đem ra hỏi Huyền. Từ đêm hôm

ấy mà đi, ba chúng tôi còn họp mặt nhau nhiều
bạn nữa. Bạn tôi đã cáo ốm cho gia đình và kêu
phải chữa thuốc tại Hanoi.

Chúng tôi «khảo cứu» sự hư-hỏng của Huyền...

Cuốn tiểu-thuyết của Huyền ?

Thì đây :

I – Tuổi dậy-thì

Em ngày nay đã trở nên một tay kiện-tướng trong nghề hoa-nguyệt, song le khi cầm đến bút để tả lại cái đời bèo bọt của em, em thấy tuổi ngây thơ chong sạch của em là cũng đáng cho người đời phải quan tâm để cũng muốn hỏi em như em vẫn sót xa cứ căn vặn mãi mình : « Vì lẽ gì em đến nổi truy-lạc ? » Cùng những vị hiền mẫu, những bậc đức phụ, những thiếu-nữ dài-các sẽ đọc thiên bút ký này, em muốn giao hẹn trước rằng ở đây, em không chỉ đóng vai trò một con chiên xám-hối

trước ông cố đạo. Em không muốn phải một mình riêng chịu trách nhiệm về cái đời nhơ bẩn này, vì những cơ xô đẩy em vào bùn lầy phần nhiều là ở lúc em còn ngây thơ. Em không muốn chỉ buộc tội em, vì có ai lại nỡ đi buộc tội những đứa trẻ thơ dại? Tuy nhiên em cũng không buộc tội đời, cũng không kết án ai cả, Minh làm thì mình chịu, ta nên có đủ lòng tự ái mà đừng đổ vấy cho người. Vậy thì thiên bút ký này có thể vừa là một cuộc thú tội của con dĩ trước mắt bà này, vừa là một bản án buộc tội hoàn cảnh xã-hội, theo trí xét đoán của cô kia. Dù nó được đặt vào loại gì, thì tưởng nó cũng không vô bổ cho những người muốn ngẫm nghĩ.

Em sinh ra ở đời vào lúc bắt đầu có cuộc Pháp Đức chiến tranh. Khi lên bảy tuổi, tóc đã giắt được lược bôm, thì chị ruột em đã vào bếp thổi được cơm, anh của em đã cắp cặp đến nhà trường, và mẹ em lại vừa sinh một đứa con gái. Nhà em ở là một tòa nhà tây hai tầng ở phố X.... trước mặt có đường xe điện, lại có cả vườn hoa. Ngày ngày, em chơi thơ thẩn ngoài phố với các trẻ con khác, hoặc trông những toa xe điện chạy mà bánh xe nghiêng ra những cục lửa xanh lè, hoặc là đi nhặt hoa núc-nác tây bỏ đầy túi áo, hoặc là ngẩn mặt ra xem những chú khách làm bánh quế hình xe điếu, xe đạp, hoặc đứng trước một kẻ ăn mày mà nhìn hàng giờ không thôi... Cái tuổi tốt đẹp nhất

đời ! Họ hàng nhà em, ai cũng khen em xinh, hôn hít em, cho em tiền, cắn má, cắn tay em nữa.

Thầy em mỗi ngày bốn buổi chêm chệ trên chiếc xe nhà sơn đen từ nhà ra đi hoặc từ sở về nhà, và mỗi khi nói đến thầy em, ai cũng gọi là « ông phán ». Để em trông nom gia-đình, và để con. Nhón lên, em lại biết thêm rằng ông nội em xưa kia là một ông quan phủ, và chú ruột của em hiện ở bên Tây, sắp đỗ đốc-tò. Em hóa ra kiêu ngạo, không thèm chơi với những trẻ hàng xóm láng giềng mà bố không là ông phán, mà nhà không có xe nhà, mà quần áo không được đẹp như của em. Phát sinh ra từ lúc bé, cái tính kiêu ngạo ấy nhiễm vào óc em suốt đời, mà ngay đến lúc đã trụy lạc rồi, em cũng không thể chữa được.

Rồi em đi học. Vốn thông minh tính bằm, em được các cô giáo yêu ~~ch~~ chuộng, được họ hàng khen lao. Đến khi em 15 tuổi đầu, thì các nữ sinh đã bắt đầu sợ em, ghen ghét em, và bọn con giai đã lập tâm ...chim em nữa. Tuổi dậy thì, cái hoàn cảnh xấu, những bạn hữu xấu, một nền giáo-dục sai lầm, ngần ấy cái đã làm cho em hóa ra đến nỗi như nay.

Người ngoài thì không ai bảo là em chịu hoàn cảnh xấu, chỉ đổ cho em hư thân mất nết thôi. Ừ, con gái nhà giàu, bố có chức phận, mẹ là người đứng đắn, giòng giõi nhà quan, lại thêm có chú ruột là một vị bác-sĩ y-khoa, lại được cấp sách đến trường như thế, ai dám cho là vì hoàn cảnh

xấu? Thôi ôi, cái hoàn cảnh xấu là những điều vụn vặt mà chỉ mình em em biết mà thôi! Người ta ở đời ai cũng có mắt, mà nghiệm ra quả rất ít ai trông thấy gì, hoặc là gặp cái xấu thì người ta vội tìm cách che đậy nó đi, người ta ghê tởm nó đến nỗi người ta không dám nói đến nó nữa, chứ không phải là muốn tìm phương cứu chữa nó.

Năm lên 8 tuổi, trong khi các cô gái khác chỉ thích ăn quà nhắm, riêng em, em đã thích chơi *búp ôê*. Cái thích ấy của em không giống của trẻ khác, đòi được thì chơi trong hai ngày rồi đập vỡ. Em nâng niu *búp bê*, đòi để em phải may áo cho nó, ẵm bế nó suốt ngày, nói với nó như một người thật. Sự ấy phát sinh ra bởi cái mâu thuẫn, do sự nhiệm-mầu của Tạo-vật mà có, ấy em cần nói thêm. Cứ tính nết em mà xét, em có thể trở nên một người mẹ tốt, biết thương yêu con cái, và dịu dàng. Do thế, dẫu còn bé dại, em cũng vẫn băn khoăn tự hỏi : « Người ta làm thế nào mà có con ? Bao giờ em có con ? »

Khi đũa em gái đã biết lẫy, em thấy chơi *búp bê* là không thích, em bèn đem hết lòng yêu *búp bê* ra yêu đũa em gái, vì nó biết cười thật, nói thật, khóc thật.

Rồi em nhận thấy rằng cái bụng của mẹ em lại cứ mỗi ngày một to ra.

Em đã định hỏi ngay, rồi không hiểu vì lẽ gì không dám hỏi nữa. Mấy tháng sau đây, em thấy

thầy em nói chuyện sửa soạn cho mẹ em đi nằm nhà thương. Mà câu nói của thầy em lại điềm thêm bằng một nụ cười ! Em kinh ngạc hết sức, vì em đã thấy một người phu xe bị ô-tô nghiền và được khiêng vào nhà thương ! Ngay lúc ấy, cô em kêu : «Bụng đã to tướng thế kia, lo đi là vừa.» Em nhìn kỹ bụng mẹ em thì em thấy nó to một cách ghê gớm mà sao từ trước em không để ý . . . Em liền hỏi mẹ :

— Mẹ ơi, sao bụng mẹ lại to thế ?

Mẹ em gọi em lại gần, hiền từ xoa đầu em, khẽ đáp :

— Vì chị Huyền sắp có em bé nữa đấy, chị Huyền ạ.

— Mẹ có gãy tay đâu mà đi nhà thương ?

— Vào nhà thương để đẻ em bé, chị Huyền ạ.

— Em bé ở đâu ?

— Ở trong bụng mẹ đây rồi.

Em càng kinh ngạc hơn. Em cho là người nhớn nói dối em (vì bất cứ lúc nào, bất cứ việc gì, người nhớn cũng chỉ nói dối). Em bèn nói gọn :

— Chỉ dối !

Cô em cười mà bảo :

— Thật đấy, em bé trong bụng mẹ ấy.

Em cãi :

— Thế nó bú vào đâu ? Sao không thấy nó khóc ?

— Để xong nó mới bú chứ ! — mẹ em đáp :

Em lại hỏi :

— Thế để ra bằng chỗ nào ?

Đến đây để em nín. Cô em cười mà bảo :

— Để ra đằng nách.

Em tin ngay (không hiểu sao em vẫn nghi người nhón hay nói dối mà nghe thế, em lại tin ngay) và lúc ấy thấy như buồn ở nách vì có ai cù em. Bèn lại hỏi :

— Làm thế nào thì có con ?

Để em chưa kịp đáp, thầy em đã sa xăm nét mặt xuống mà rằng :

— Thế mà cũng nói mãi được ! (quay về em) : —
Đi chơi ! Đi ngay !

Hãi Hùng em, em chạy vội đi chỗ khác.

Nhưng sự sợ hãi chẳng những không làm cho em bớt tò mò . . . Cái tính muốn hiểu, muốn biết do thế, lại càng như bị kêu gọi thêm lên. Em tuy đã yên trí người ta để ra đằng nách rồi, nhưng tại sao người ta lại để thì vẫn không hiểu. Càng bị gia hãm trong vòng ngu muội, em càng hóa ra tò mò. Nhưng mà chung quanh em, từ đấy, tình không một ai dả-động đến chuyện kia nữa.

It lâu về sau, nhân một hôm tha thú chơi một mình trong vườn sau, em đến bên chuồng gà thì tình cờ em được xem một con gà mái nó đẻ. Em thấy nó đứng lên, xù lông ra, tái mặt đi, cả cái mào đỏ cũng tái xanh đi, rồi một quả trứng từ đuôi nó rơi ra...

Nhân lúc ấy. vú già vào phơi quần áo, em liền phô chuyện, thì lại bị vú già mắng là cứ xem gà đẻ rồi thì *lang ben* ăn mặt. Thế nghĩa là gì, em không hiểu, mà em cũng chẳng cần biết rõ, chỉ muốn tiện dịp thì hỏi võ nghĩa cái vấn đề làm nhọc trí em bấy nay. Vú già lâu nhàu :

— Nó ăn no thì nó đẻ chứ làm sao nữa ! Nó đẻ đặng đít chứ còn đặng nào nữa !

Những câu giảng sơ sai về khoa-học ấy làm cho em thất kinh đi. Em không hiểu tại sao cũng nhiều khi em ăn no đến phưỡn bụng mà không đẻ như gà ! Em giận đẻ em sao không ăn no nhiều lần vào đẻ em có nhiều em bé hơn nữa. Rồi em hỏi :

— Sao nó không đẻ gà con mà lại đẻ trứng ?

Nghe đến đấy, vú già cười hề-hề :

— Đẻ trứng rồi trứng mới nở ra gà con.

— Thế mẹ cũng đẻ ra trứng như gà à ?

— Ừ !

— Thế mẹ đẻ đặng nào ? Có như gà không ?

— Mẹ đẻ đặng bụng. Thôi, đi chơi, hỏi ít chứ !

Thế là từ đấy, em bắt đầu không tin lời mẹ em. Em cho rằng mẹ em chỉ có nói dối, thành thử dạy bảo em điều gì, em cũng nghi ngờ, em cũng chỉ vâng lời ngoài mặt. Em đã yên trí là người ta muốn đẻ con thì cứ việc ăn cho rõ no. Và, do sự ấy, em đã bị một trận đòn nhục nhã.

Bữa ấy, nhà có giỗ, họ hàng khách khứa đến đông lắm. Trong số ấy có một cô giáo trẻ tuổi, đẹp

lắm, mà em phải gọi là dì, hình như không giữ được thiện cảm với anh chị em. Ngồi xem làm cỗ dưới bếp, em thấy chị em phò với anh em là cô giáo đã chữa hoang một lần, đưa con phải cho đi. Em không để ý đến chữ *hoa g*, chỉ biết cô giáo đã đẻ. Lúc ăn cỗ, thấy cô giáo nói :

— Đĩa nộm ngon lắm, lúc này ở dưới bếp tôi đã ăn vụng mãi.

Tức thì em nói :

— Dì ăn vụng thế, nhớ no quá mà đẻ em bé thì xấu lắm.

Em nói thế là vì mỗi khi mẹ em đẻ thì xanh đi, xấu đi. Trong bàn cỗ, có người tủm tủm cười, có người trừng mắt nhìn em, mà cô giáo thì đỏ cả mặt. Em không hiểu đã phạm một tội tày đình.

Thấy chị em tủm tủm cười, em lại nói :

— Nay mai mẹ cháu cũng đẻ, mà chắc là đẻ ra trứng.

Em không ngờ cả nhà cùng nhất loạt mắng ngay em :

— Câm ngay ! Rõ con nhà vô phúc !

Tối hôm ấy, thầy em bắt em lên giường nằm, cầm xe điếu, bảo em từ rầy không được nói láo như thế, và vụt em mười cái, mỗi lần vụt lại điềm vào bằng một câu hỏi : «Mày nhớ chưa?»

Cố nhiên em nhớ trận đòn ấy cho mãi đến bây giờ. Vì đó là lần đầu thầy em đánh em, và cũng là lần đầu, em phải oán ghét thầy em. Em chỉ còn

sợ mà thôi chứ không thể nào yêu thầy em như xưa được nữa. Em chỉ nhắc lại những câu cắt nghĩa của vú già ! Lúc phải đôn, em muốn cãi, nhưng thầy em cấm cãi, lại cấm cả khóc nữa. Lòng oán giận bố ấy có ảnh hưởng rất tai hại cho sự thụ giáo của em về sau.

Ngày hôm sau, chị em mặc áo đẹp cho em đến một nhà hộ sinh mà chỉ gọi là «nhà thương». Khi bước chân vào, những cô khán hộ chạy di chạy lại tấp nập. Thỉnh thoảng em lại thấy mẹ em ở phòng bên cạnh kêu lên inh ỏi, rên lên ầm ĩ, như đau khổ lắm, như bị đánh đập vậy. Rồi một cô khán-hộ bưng qua mắt em một cái chậu trong đó có một cái khăn bông máu me đầm đìa. Người ta vui mừng nói với chị em là mẹ em sinh con gái. Không biết vui gì, em chỉ khiếp sợ và ghê tởm. Em nguyện không bao giờ dám xin mẹ một đứa em bé nào nữa, nếu mẹ cứ phải kêu rên như thế. Ngay buổi tối hôm ấy, em trông thấy đứa bé thì lại được dịp khám phá ra rằng vú già cũng đã nói dối em. Mẹ em đẻ ra con chứ đâu có đẻ ra trứng như gà ! Mà làm sao người nhón — bất cứ ai — lại hay nói dối thế ? Tức quá, em lại hỏi chị em nữa :

— Chị nhỉ, thế mẹ đẻ đằng nách hay đằng đít ?
Ngần ngừ hồi lâu, chị em đáp :

— Mẹ đẻ đằng bụng.

Em sung sướng thấy lời nói ấy mới là có lý.

Một đũa bé như thế, chui qua hậu môn thế nào ?
Tất nhiên phải ra đặng bụng mới lọt....

— Thế lúc đẻ thì bụng mẹ rách ra, rồi chảy máu ra à ?

Chị em gật đầu. Điều ấy cũng lại hình như có lý, vì sau những khi ở cũ, lần nào mẹ em cũng phải nằm nửa tháng ở nhà hộ sinh. Em tưởng trong thời gian ấy, bụng mẹ em liền lại, và mẹ em nằm nhà thương cũng như anh cu ly xe bị nạn ô-tô là vì thế. Bất giác em thấy càng thêm yêu chị em. Chỉ một người ấy là nói thật với em, ở đời... Em tưởng đã gần biết hết những điều huyền-bí của tạo vật. Còn về cơ quan sinh dục thì em tưởng chỉ dùng tiểu tiện mà thôi.

Nhưng chẳng bao lâu em lại thấy một cách chán nản rằng chính chị em cũng đã nói dối nốt !

Lên 9 tuổi... Cuộc đời mở ra một giặng đường mới cho em. Bắt đầu cắp sách đi học, sự tiếp xúc với cái xã-hội ngày thơ đầy những sự ngu đốt, đại dốt, tinh quái, nhảm nhí, đã làm cho em mất cả cái *lượng thiện chi bản năng* đi, vì em thấy rằng cuộc đời có toàn những điều bí-mật cần phải khám phá cho rõ. Vấn đề nam-nữ, vấn đề hôn-nhân, sự tiếp tục cho khỏi bị tiêu diệt của loài người, ngần ấy cái xô vào trí não em như nước bể đánh vào hốc đá. Lòng tò mò, sự muốn khám phá cho ra lẽ huyền bí của Tạo-vật, sự muốn hiểu biết, làm cho em rất đề ý đến những chuyện thô tục mà người

ta vẫn nói chung quanh em một cách vô tâm. Ngoài số bạn gái, em còn có vài đứa bạn trai, vì em học lớp dự bị một trường tư thục, trong đó có cả trai lẫn gái. Em vẫn ngây thơ chơi với những đứa trẻ con trai, vì em chưa phân biệt trai gái khác nhau ở chỗ nào. Đó lại còn là một điều cần vì chúng em phải mượn sách của nhau, soạn bài vở với nhau, hoặc rủ nhau đi bắt giế mèn, nhổ hoa cỏ, nhặt búp-đa...

Một hôm, cùng cả ba ngồi trên một chiếc ghế trong vườn hoa, hai đứa con trai, bạn em, nói đến cái vấn đề ấy. Một thằng phồng mồm thổi căng cái búp-đa ra thì thằng kia, hơn vài tuổi, reo lên :

— Ô ô ! giống... quá nhỉ, mày nhỉ ?

Thằng nọ gật đầu lia lịa, ngây thơ xướng họa :

— Ừ, giống thật. . .

— O' thế mày có biết cái của chúng ta để làm gì không nào ?

— Để đi đái chứ còn để làm gì nữa !

— Ê ê ! đồ dốt ! đồ dốt ! Cái ấy để lấy vợ, rồi vợ đẻ con chứ lì...

— Ai bảo mày thế ?

— Cái ấy việc gì phải ai bảo nữa ?

— Thôi dốt anh đi, anh đừng loè !

— Tao loè mày mà làm thèm vào gì ?

— Ông cũng đã biết chán !

— Mày biết cái gì nào ? Mày thử nói tao xem!

— Cái ấy để đi đái, cũng như cái kia để đi ỉa.

Em ngồi, vờ nhìn ra xa, nhưng vẫn lắng tai nghe chúng nó cãi nhau, bảo nhau là dốt, là ngu. Một thằng hỏi em :

— Có phải thế không, hở chị Huyền ! Cái ấy không phải để dài mà thôi, còn để làm vợ chồng nữa, chị bảo sao ?

Em lắc đầu :

— Không biết !

Thằng kia lại cãi :

— Ê ! ê ! Thối chữa ! Người ta muốn có con thì người ta chỉ hôn nhau !

— Cái gì ? Mà bảo cái gì ?

Em xen vào :

— Me tôi vẫn hôn tôi, sao tôi không có con đi ?

— Phải là chồng chị hôn chị, thì mới có con được chứ li. . ?

Thằng bé hơn tuổi tức đỏ mặt, đẩy thằng kia một cái, nói :

— Thôi im đi, đồ ngu ! Vợ chồng lão thợ may ở chung với nhà tao, tao đã tình cờ xem thấy chúng nó làm những trò khỉ !

— Thế là thế nào ?

— Ô ! Thế nào ! Thế này chớ còn thế nào !

Vừa nói nó vừa ra bộ : Nó giơ tay trái lên, khoắm ngón tay-cái với ngón tay-trỏ thành một vòng tròn, rồi chọc chọc ngón tay trỏ ở bên tay kia vào cái vòng ấy.

Em bỗng đỏ mặt. Hình như em thấy then, tuy

không hiểu tại sao mà thẹn. Rồi em lại không thẹn nữa, vì em chưa tin. Em không thể nào nhận được rằng cái cơ quan mà đảng Tạo-Hóa ban cho ta chỉ để tiêu-tiện thôi, lại bị người đời đem dùng vào việc quái lạ ấy. Em bèn hỏi :

— Thế à ? Sao anh biết ?

— Sao lại không biết ? Tôi đã trông thấy giữa ban ngày !

Thằng kia bĩu môi :

— Mà y chỉ bịa !

— Lại còn bịa nữa ! Tao thấy rõ ràng !

Lời nói rành rành ấy khiến em tin đến bảy phần, chỉ còn nghi có ba. Rồi em thấy nếu thật như thế thì ra loài người xấu lắm. Em không thể nào lại đi cho phép rằng từ cô giáo của em mà em vẫn kính trọng vô cùng cho đến thầy để em là những người em coi là đứng đắn, là nghiêm nghị, là có oai, mà lại cũng đã đi làm cái việc như thế. Bạn em, tên nó là thằng Ngôn — có lẽ đã nói thật, vì nếu không được mắt thấy, sao nó lại có thể bịa ra như thế được ? Tuy nhiên, em cũng bĩu môi :

— Thôi đi, anh Ngôn cũng chỉ bịa !

Kẻ phản đối nó được thể, vỗ tay chỉ mặt bạn mà reo lên rằng :

— Ê ! ê ! Bịa ! .. ê ê ! .. ê ê ! .. Rõ đồ ê-trề !

Thằng Ngôn tức vì bị chế thì ít, nhưng tức vì em bĩu môi có lẽ lại nhiều. Nó cau-có nhìn em như van-lơn, khần-khoản em nên tin nó. Rồi nó

lên giọng trịch thượng bảo thằng kia :

— Tao làm cho mày xem, nhé ? ..

Rồi nó quay lại bảo em :

— Huyền ơi ! tôi với Huyền, hai ta « chơi vợ chồng » với nhau đi !

Nghe nó rủ thế, bấy giờ em chẳng tỏ ý ra sao không dám gật đầu, cũng không dám lắc đầu. Em nói « không dám » là vì thằng Ngôn đối với em vốn có một cái thế lực. Những khi ở giữa chúng bạn trong lớp học, nó chẳng khác một tay hộ pháp che chở cho em. Vả lại, lúc thì em mượn sách của Ngôn, lúc thì em nhờ nó chép bài ; ngày nay nó bảo nếu em không nghe, chẳng những em coi là một sự méch lòng mà còn coi như một sự nghịch mạng. Huống chi cái việc nó rủ chơi đó, em chưa biết là việc thế nào, nên cũng chẳng tỏ ý là ưng hay không ưng...

Xin nhắc lại rằng chỗ chúng em ngồi chơi là một vườn hoa rộng mông mênh, lại ở giữa những phố tây, đương lúc 1 giờ trưa vắng ngắt. Trên đầu chúng em một cây đa um tùm che lấp ánh nắng. Trước cảnh lặng-lẽ êm-dềm ấy, thằng Ngôn vừa buông ra câu nói của nó xong thì ngồi sát lại một bên em. Nó quàng lấy cổ em mà bảo :

— Vợ ơi ! Tôi yêu vợ quá ! — (Rồi nó quay lại bảo thằng kia) Huyền là vợ, tao là chồng, mày nghe ra chưa ?

Thằng kia chừng như cũng chẳng nghe ra cái

gì cả; nó vẫn yên lặng ngồi dưới cỏ, ngây thơ ngẩn mặt ra nhìn. Nó không trả lời thẳng Ngôn, chỉ trân-tráo cặp mắt như người khát-khao chăm chỉ chực xem những vai tuồng sắp ra trên sân khấu.

Em không cần thuật lại thẳng Ngôn đã làm cái trò gì. Người ta đoán cũng biết được.

Dù thế nào nữa, cái trò ấy cũng chẳng qua là trò trẻ con. Vì nó đã làm ra trước mặt một đứa trẻ khác đường-hoàng, không như người lớn làm mà biết sự mình làm là xấu nên thường phải giấu giếm, không dám cho ai thấy. Chỉ thương hại cho em, bởi cái tính thóc mách muốn biết mà không ai bảo cho mà biết, lại bởi sự bè bạn tinh nghịch đại dốt không ai ngăn ngừa, thành ra mới có chín mười tuổi đầu mà tình cờ đã gần phạm vào tội lỗi đáng thương.

Trong lúc ấy hẳn thầy em đương đánh một giấc trước khi đi làm buổi chiều, còn mẹ em thì ngồi bên cạnh ô trầu, trên phản, ai nấy ở nhà đều tin rằng em tạt qua nhà đứa bạn nào đó, hoặc chép bài, hoặc hỏi chữ, lo việc học-hành, chứ có ai ngờ đến nông-nổi dường kia!

Lúc về nhà, cho đến buổi chiều hôm ấy, ở trong lớp học, em vẫn nhận thấy trong người có một thứ cảm-giác hơi là lạ. Chẳng những thế, mà cả trong thân thể em, em cũng bắt đầu phát-kiến ra cái thứ nước mà trước kia, em chưa hề thấy bao giờ.

Sự xét nhận ấy dặn bảo em từ nay đi, phải để tâm mà xét xem trong thân thể mình có những thứ quỷ-quái gì.... Người lớn đã không bảo rõ cho em, cố nhiên em chỉ còn có một cách: học lấy, — học của tự nhiên, học của Tạo-vật. Như vậy, em đã *vào sự đời* rồi. Em đã hơi hiểu tại sao trời lại sinh ra con trai và con gái, tại sao phải có vợ có chồng... Em đã bắt đầu hiểu rõ nghĩa những lời chửi rủa thô tục, và rất ngạc nhiên, rất hổ thẹn cho cả loài người về sự người lớn dùng tên cái việc giao cấu để chửi nhau.

Nói tóm lại thì, than ôi ! cái điều đáng lẽ người lớn, thầy mẹ em, cô giáo em, phải giảng dạy cặn-kẽ cho em để được rõ công dụng và sự lợi hại của nó là thế nào, thì họ đã lặng thinh, đã đánh mắng em, và để cho một đứa trẻ là thằng Ngôn dạy bảo em, *như thế* ! Từ đấy, em tự nguyện không hỏi người lớn nữa. vì bạn em cũng đủ « giảng bài » cho em. Đó là sự nguy hiểm mặc lòng, lúc bấy giờ, em có biết đâu là nguy-hiểm !

Đêm hôm ấy, em phải qua một cơn khủng-hoảng lớn về tinh-thần. Cái linh-hồn hèn-yếu của một cô gái bé mới có chín tuổi, đã nao-núng trước sự kích-thích của tính tò-mò và những ý-nghĩ đáng ghê tởm... Em trần-trọc không ngủ được, cứ tự mình lại hỏi mãi mình : « Cái việc ấy là chỉ có thể mà thôi hay sao ? » Rồi em đâm ngờ, ngờ rằng tuy vậy, Ngôn nó cũng chưa biết rõ được, vì nó chỉ lớn

hơn em có một tuổi. Rồi em thấy hồ-thẹn, thấy lo-sợ, sợ ngộ thầy me em mà biết, chắc em đến nát xương vì phải đòn. Hay là chữa đi ? Ừ ! nhưng mà chữa được thì cũng khó-khăn lắm thay !... Bao nhiêu ý-nghĩ rày-vò mãi cái trí xét-đoán non-nớt của em, rồi em ngủ thiếp đi lúc nào không biết.

Từ hôm sau mà đi, em đã biết thẹn. Em không dám chơi với con giai nhiều như trước nữa, và cũng không dám mó-máy đến phần hạ-bộ của đĩa em giai bé cuối-cùng của em, cái vật mà me em quý lắm, vẫn mó-máy đến luôn, và có khi lại gọi em đến xem nữa kia... Những khi me em giơ cái vật ấy của đĩa em giai bé mà bảo em : « Ghét, ghét cái con bòi ông đây này ! » thì em cảm cở chạy mất. Me em khen mãi em : « Con gái tôi đã lớn, đã biết, đã ngoan lắm rồi ! » Mỗi khi được khen, em cũng thấy mình xứng-đáng, cũng sung-sướng lắm.

Ba hôm sau, em tới tìm Ngôn — mà em cũng không biết tại sao em tìm nó. Nó ốm. Bà tham là mẹ nó cứ hỏi mãi em : « Này chị Huyền, hôm nó đi chơi vườn hoa với chị, thằng Ngôn có đá vào cây đa, cây đề nào không ? » Em nghe thì sợ lắm ; nhưng chưa phải đáp thì bà đã nói đến chuyện cúng lễ với những người lớn khác. Rồi bà thêm : « Mấy hôm nay, nó sốt mê sốt mệt. »

Không gặp bạn, em ngán-ngẫm ra về. Trong mấy hôm, em phải đi học một mình, buồn quá.

Từ đó, em cứ hay để ý tóc em đã dài được bao

nhiều, ao ước ngày vẫn được khăn, luôn luôn giữ mặt mũi chân tay cho sạch sẽ, bắt đầu biết trang điểm, dù chưa dám lấy phần đánh tự do. Thầy em khen : « Nó đã có vẻ người lớn ! »

Sau khi thẳng Ngôn ốm dậy, nó vẫn hằng ngày hai buổi đi học với em. Hễ có dịp, nhất là khi đi từ nhà tới trường và khi đi từ trường về nhà, là chúng em lại chuyện rầm-ri với nhau. Chuyện gì ? Chẳng có gì khác hơn vấn đề nam-nữ.

Có một lần nó kể lại rất tở-mỹ sự thầy mẹ nó ngủ với nhau mà nó đã xem thấy. Nó nằm giường bên cạnh có màn che, nó thức mà cha mẹ không hay, lại còn bật đèn điện lên sáng quắc !

Viết đến em xin mở một dấu ngoặc để yêu-cầu những bậc ưu-thời mãn-thế chớ nghĩ đến quốc-gia xã-hội vội, hãy đề thì giờ thảo-luận về sự cầu-thả của kẻ làm cha mẹ, và cách sắp đặt nơi ăn chỗ nằm hôn-tạp và nguy-hiểm, của mỗi một gia-đình Việt-Nam ta.

Em cho rằng đối với vấn-đề nam-nữ, hãy nói trắng ra là đối với việc giao-cấu, trẻ con vì ngu-muội mà phạm tội đã đành, chứ chính người lớn cũng chẳng khôn gì hơn. Việc ấy, người lớn bảo là dơ-bẩn mà không nói đến ; không nói đến mà cứ lằm-lằm lụi-lụi làm hoài ! Làm mà đại-dột làm ra trước mặt trẻ con, cái giống có tính hay bắt-chước, bảo sao chúng chẳng tản-mần cho được ? Một sự giấu đi mà có hại như thế, thì chi bằng đem nói

toang ra để dạy bảo nhau, ngăn-cấm nhau ?

It lâu sau đó, một bữa, thầy em nghiêm-trang gọi em ra trước mặt mẹ em, mà quát rằng :

— Từ rày tao cấm mày chơi với thằng Ngôn nữa đấy !

Sợ quá, sợ quá đi mất, Em đứng lặng người ra. Em tưởng thầy em rõ cái tội của chúng em rồi. Và nếu thầy em biết mà nói rõ tội trạng em ra thì không cứ phải đánh, em cũng có thể chết đi vì hổ-thẹn được ! Nhưng than ôi ! em vốn là người rất rất rất thông minh ! Ngay thơ em hỏi vặn lại :

— Thừa thầy, sao thế ạ ? Nó tốt với con lắm cơ mà !

Thầy em trợn mắt, đập bàn :

— Tao đã cấm thì mày cứ biết là không được chơi với nó nữa ! Tao cấm hỏi. Con nhà vô-phúc muốn giở lý-sự à ? Đi đi !

Em cúi đầu lẳng lẳng bước sang phòng bên cạnh. Nghe thấy mẹ em hỏi :

— Sao ? Thằng Ngôn làm sao ?

Có tiếng thở dài của thầy em. Hình như khi đó thầy em ngồi xuống ghế, vừa lắc đầu vừa nói :

— Chết, chết, trẻ con bây giờ hỏng quá đi mất.

— Làm sao ?

Thầy em buông giọng nhỏ xuống :

— Tôi vừa lại chơi đằng ông Tham về . . . Ông ta phàn nàn thằng Ngôn đồ đốn, thật nhà vô-phúc...! Rồi ông kể một việc nó vừa làm mà ông bắt được

cho tôi nghe. Đại khái một việc thủ-dâm nghịch-ngộ, không thể thuật lại được.

— Chết chưa !

Ông ấy đánh ghê quá, không có tôi xin hộ thì chết thẳng bẻ.

— Ghê chưa ! Chết nổi ! Mặt mũi thẳng bẻ như con Giời, con Phật, ai ngờ hư xồm thế !

— Ấy là nó mới lên mười. Trẻ con bây giờ đến thế đấy. Nghĩ mà rợn tóc gáy ! Ông cha ta ngày xưa có thế đâu !

— Phải, xưa kia, 10 tuổi còn cỡi chuồng đi chơi.

— Bây giờ ! . . . Ranh-con mới nứt mắt đã thế rồi ! Chém cha cả văn-minh lẫn tiến bệ ! Từ rày là cấm cửa nó đấy ! Nó mà chơi mãi với con Huyền là khốn đấy !

— Thôi, ai còn dám cho đồ yêu quái ấy đến nhà nữa !

Cho thế là nghe đủ rồi, em rón-rén ra sân. Mỗi cảm tưởng thứ nhất của em lúc bấy giờ là oán ghét bố mẹ. Bất quá bố mẹ em thì cũng đến « hư » như chúng em chứ gì ! Sao cái việc người lớn vẫn làm, đối với chúng em lại là tội lỗi ? Nghĩ thế, em lại nghĩ đến thầy me của thằng Ngôn... Em không thể kính trọng thầy me em được nữa. Em thấy hết thầy người lớn bất-quá họ cũng dơ-bẩn như thằng Ngôn... Rồi em lại không thấy việc ấy là dơ-bẩn vì em không muốn cái việc em đã phạm vào với thằng Ngôn lại là việc dơ-bẩn. Sau cùng thì em

dâm lo. Ngày nào em cũng sợ, nếu Ngôn bị đòn quá, nó mà thú thật cái việc đã làm với em, thì chắc em phải tự tử mất !

May sao nửa tháng sau, ông tham phải dời đi Hải-Phong. Từ đấy em không bao giờ còn gặp Ngôn.

Việc Ngôn phải đòn làm cho em không bao giờ dám nghĩ đến trò « chơi vợ chồng » với đứa con giai nào khác nữa. Em mừng thầm, đã thoát một cơn bão-táp, và từ đấy, cố nén dục-tình trước tuổi dậy-thì đi. Em lớn lên thì em phải biết khôn chứ

Dần dần, những bổn phận nhà trường, những việc vặt phải làm trong nhà, sự luôn luôn tiếp đãi bạn-hữu, làm cho em được nên người ngoan-ngoãn nết-na... Thế là từ năm ấy cho đến năm 13 tuổi, em không còn học ôn lại cái bài học của thằng Ngôn nữa. Mỗi khi nhớ đến chuyện cũ, em lại run sợ, tự mình phải hổ-thẹn mà kết án lấy mình.

Nhưng từ năm 13 trở đi, em lại phải bắt đầu chiến-đấu mỗi ngày một gắt-gao với dục-tình... Sự phát-triển âm-thâm và đầy-đủ của những cơ-quan tử-mỉ trong bộ-phận sinh-thực làm cho xác-thịt của em rạo-rực lên, nhiều khi tưởng mình không còn tự-chủ lấy mình được nữa. Lạ nhất cho em là sự thấy kinh-nguyệt lần đầu tiên. Nhân dịp ấy, em thử hỏi mẹ em về vấn-đề nam-nữ thì mẹ em đáp : « Bao giờ lấy chồng con sẽ biết rõ... » Ấy, cả sự giáo-hóa về vấn-đề ấy, gia-đình em huấn-luyện cho em từ trước đến sau chỉ có một câu ấy mà thôi !

Một người con gái đến tuổi xuân-tình phát-động có bao nhiêu chỗ khổ-tâm mà không có thể đem ra nói được với ai ! Dầu với mẹ, cũng không làm sao hở môi được. Thật là thống-khổ ! Thật là khủng-hoảng ! Mà nghĩ cho kỹ, nào có phải tại mình đâu ! Chẳng qua Trời sinh ra thế. Nghĩa là Tạo-Hoá đã ban cho ta một cái cơ-thể rất rầy-rà, đến lúc cái cơ-thể ấy tự-nhiên phát-đạt ra, nó đem cho ta những sự khoái-lạc, hy-vọng đã đành, mà đồng-thời nó cũng gây cho ta những sự thống khổ, khủng-hoảng ấy nữa. Bấy giờ em mới biết ra rằng muốn chống lại với nó, chỉ duy có một thứ giáo-dục cho thật tốt. Mà cái thứ giáo-dục ấy, ở nước Việt-Nam này, biết đến ngày nào mới có để tạo hạnh-phúc cho thanh-niên !

Cái tâm-trạng em trong mấy năm ấy thật là cái tâm-trạng hết sức xấu. Bất cứ lúc nào, hễ tay không phải làm, hễ óc được nhàn rỗi, là phải nghĩ đến dục-tình, là lại có những ý dâm. Bề trong và ban đêm thì như thế ; những ban ngày, lúc đi học, em ăn vận rõ nghiêm-trang, đi đứng rõ chững-chạc không nhìn ngang liếc dọc, cố giữ vẻ mặt thùy-my và ngây-thơ. Bởi vậy, bọn học trò con giai thường-thường đuổi theo em, gọi em là Tây-Thi, là Nàng-Thơ, và bằng nhiều danh-từ tốt đẹp khác nữa.

Trong hai năm 15, 16 tuổi, sự khủng-hoảng về tinh-thần thật là kịch-liệt, thật là khốc-hại, thật là thảm-thê. Tuy cái lý-trí của em cứ theo mỗi tuổi

mà một mở mang, tuy cái *lượng thiện chi bản năng* của em mỗi ngày cũng được sách luân-lý, những tư-tưởng cao-xa tốt đẹp, sự bán-khoản về những bần phận phải gánh vác, nó rèn-đúc, trau-giồi, vậy mà, than ôi, lẽ huyền-vi của tạo vật vẫn giữ được phần đặc-thắng ! Tuổi xuân đến với em một cách dữ-dội lạ thường, cái xác thịt của em như không còn chịu nổi những sự khuyên-bảo của linh-hồn nữa. Thế rồi thì... những dâm-ý, những sự rạo-rực của xác-thịt dần-dần cứ đánh cho tan-nát mất cả sự hồ-thẹn đáng quý-báu của em — cái sự hồ-thẹn không có không được của người đàn-bà. Phần đức-hạnh của em đã nặng-nề khó gánh vác rồi, mà lại còn bị Tạo-vật đem buộc vào một sợi tóc. Mỗi khi em thấy người đời đã đem những chữ không được thanh-nhã mà mệnh-danh cho cái trạng thái của tuổi dậy-thì, cái tuổi có những sự khủng hoảng không ai tránh được của Tạo-hóa, thì em lại âm-thầm hồ-thẹn, tự thấy đáng ghê tởm cho cả em. Cũng nhiều khi sự tự mình hồ-thẹn cho mình biến đổi ra lòng công-phẫn. Lại cũng đôi khi em thấy hình như lòng công-phẫn ấy là chính-đáng nữa, mà em cũng không hiểu rõ tại đâu. Dễ thường đó là sự kiêu-căng vô ý thức, đó là lòng tự-ái bị thương, đó là những lẽ phải của những người muốn sang, muốn hư-hỏng. Muốn nói cho dễ hiểu, em tưởng phải dùng đến cái luận-điệu của người theo đạo Thiên Chúa, nghĩa là em bị Ma Quỷ cám - giỗ ;

nhưng, than ôi, em muốn quay tìm khắp bốn phương để kêu khóc, để gọi sự khuyến-thiện, sự an-ủi, cũng không thấy đâu có bóng giáng một vị Thiên-thần ! Thầy me em, cô giáo của em, để em phải độc thân độc lực xông pha một quãng đường đầy dẫy những hầm hố và chông gai. Em bị bỏ chơ-vơ giữa một chỗ dốc chật hẹp đầy những rêu trơn, bùn mỡ, mà hai bên là những hang sâu, vực thẳm. Trong khi cái xã-hội hiểu biết là cái xã-hội người lớn lánh xa em, thì cái xã-hội trẻ con ngu-muội quyến rũ em ! Ấy là số đông chị em bạn gái học cùng lớp, bọn trẻ con, bọn tôi tớ trong nhà... cái xã-hội, mỗi khi đả-động đến vấn-đề nam-nữ giao-hợp, đã vô tâm khiêu-dâm hơn là giảng-dạy khoa-học và cái ái-tình giáo-dục.

Do thế, em biết rằng hầu hết những thiếu niên nam nữ tuổi từ 9, 10 đến 15, 16 đều cùng bị một sức ám-ảnh khốc hại, đều cùng bị sự rạo-rực của xác thịt nó hành hạ cho khốn khổ, đều cùng bị giam-hãm trong vòng ngu-tối mù-mịt, đều cùng bị cái mâu tính, cái tuổi dậy-thì, những cảnh vật xung quanh nó thúc giục đến sự tò mò... mà càng tò mò thì càng bị ngăn trở, mà càng bị ngăn trở thì lại càng sinh ra tò-mò, và, do thế, đã học được những điều sai lầm tai hại nó làm mất hết cả cái nghĩa-lý cao thượng, chính đáng của ái tình đi mà thôi. Thật là một đàn ngựa cuồng khấu chạy đi tìm khoa-học, nhưng biết chữa đến chốn, hiểu chữa đến nơi,

đã vờn nhau, vấp nhau, sa-ngã, la-liệt, tan-tàn...

Người nhón không bao giờ giảng dạy những điều mà trẻ đến tuổi dậy-thì cần phải biết. Người ta bao phủ chung quanh vấn-đề nam nữ giao-hợp và cái cơ-thể-học về sinh-thực-khí bằng một sự im lặng đáng gọi là thiêng liêng ! Ở nhà trường, những bảng vẽ các cơ thể của loài người đã cắt nghĩa tỉ mỉ về con mắt, khối óc, quả tim, cái xương vai, cái ruột non, cái dạ dày, nhưng tịnh không đả động gì đến bộ phận sinh dục là những cơ-quan cần thiết nhất, nó làm cho loài người không bị tiêu-diệt, nó cấu tạo ra những vị anh hùng, liệt nữ của nhân loại, nó chủ-trương, chi-phối, an-bài tất cả mọi việc ở thế gian.

Do cái đạo-đức dả-dối, do cái tính cả thẹn vô nghĩa-lý của người đời, bọn trẻ con (trong đó có em) đã phải tìm cách học lấy. Một cái bụng chữa, một cái nhà hội-sinh, một đám cưới, một cặp vợ chồng rạo chơi ngoài đường, những cái ấy sai khiến trẻ con phải lòi nhau ra xa người lớn để bàn luận một cách ngây thơ đến vấn-đề nam-nữ giao-hợp, vấn-đề hôn-sự, ái-tình vân vân.

Chính em, em đã bắt gặp những đứa trẻ vào hạng 12 tuổi trở lại ngây ngô bàn luận về ái-tình, khám xét cơ-quan sinh-dục của nhau, nghịch-ngợm của nhau, bắt chước người lớn. . . Có những đứa con giai chưa 13 tuổi mà đã để hết ngày giờ vào việc tọc-mạch ấy, mặt thì-xanh xao tái mét vì thủ-dâm.

Tấn đại bi-kịch của ái-tình ! Một cái xã-hội vô-tội đáng thương mà phạm phải những điều xấu xa vì cái nền giáo-dục sai lầm của cái xã-hội người lớn !

Cơn khủng hoảng trong thâm tâm của em làm cho em thay đổi hết tính nết. Chừng như sợ thiên hạ đọc rõ được những tư-tưởng nhơ-bẩn của mình, em phải phủ lên cả cử-chỉ lẫn ngôn-ngữ một nước sơn ngây thơ. Em bắt đầu hay trang điểm, mất cái tính tự nhiên, hay e lệ. Bên trong, xác thịt, đã nảy-nở đến chỗ thập toàn, mà bên ngoài thì, các bộ-phận đều nở nang, đầy đà, trở mã. Kinh nguyệt làm cho em hay ồm vặt dễ rồi, sau những trận ồm, phải mơ tưởng đến đàn ông. Dù không muốn cũng chẳng được, em vẫn bị cái tiếng gọi của xác thịt nó rày-vò, nó kích-thích...

Ngân, một bạn nữ học, một lần đã động đến cái khổ chung của chúng em. Nó là một gái đứng đắn, thông minh nhất lớp nên được em yêu quý rất mực. Nó khuyên hay, em nghe theo đã đành, nó bảo dở, em cũng cúi đầu vâng theo. Nó với em, cuộc đời của hai bên đối với nhau không còn gì là bí-mật. Trong một cuộc phê bình một cô gái cùng phố chữa hoang, chúng em nói đến ái tình. Chúng em thú tội với nhau...

— Chị Huyền ạ, em mách chị điều này thì chị đừng cười nhé ! Sinh ra làm người, giữ được khỏi hư cũng khó lắm, nhất là lại vào cảnh ngộ chúng

ta.... Nhưng mà người ta khôn ngoan một chút thì người ta không bị hại. Thí dụ như....ta có thể hư với một mình ta thôi. Chị với em, chúng ta nguyện không bao giờ có nhân tình đi! Rồi chúng ta cũng sẽ lấy chồng như những người đứng-dẫn khác. Nhưng trong khi chờ đợi, ta có thể bắt nhân tình với ta. Chị hiểu ra chưa? Đó là một việc kín đáo, mà ta không phải suốt đời ân hận, chẳng ma nào biết được.

Rồi thì nó ngạo mạn giơ bàn tay nó ra và thêm :

— Người nhân tình yêu quý nhất đời của ta, trung thành suốt đời với ta, lại không để ta phải mắc tiếng hư hỏng, chỉ là cái bàn tay này!

Buổi chiều hôm ấy, em đã được bạn vỗ lòng một nghề nghiệp hay! Bạn lại dặn cẩn thận là đừng có mạnh bạo quá tay đến nỗi làm rách mắt xử-nữ-mạc.

Em cứ đem mãi cái phương pháp ấy ra đối phó với sự thúc giục của xác thịt, nếu em không thấy dần dần tai em hay ù, mắt em hay lóa, đầu em hay nhức, lưng em hay mỏi, mặt mũi em mỗi ngày một xanh. Một lần em thú tội với người chị em bạn khác. Chị Văn này thì quả thật là người chong-sạch, trinh-chính. Chị Văn đem bao nhiêu nghĩa lý rõ ràng bảo cho em hiểu cái ác quả của sự thủ dâm, nhưng là nếu em cứ dùng mãi cái chước khôn nạn ấy thì rồi em sẽ mất hết sức lực, mất hết ý chí, mất hết nhân phẩm, mà rồi thiên-

hạ sẽ đoán được cái tật ấy ngay ở mặt em, và, nếu thế, em sẽ bị thiên hạ khinh bỉ vô cùng. Rồi chị lại giảng dạy cho em biết rằng vấn đề nam nữ giao hợp phải tựa căn-bản vào hôn nhân, và việc giao hợp là một việc tối chong sạch, tối linh thiêng, chớ không nên coi là điều như bản, trừ khi nó không phải của một cặp vợ chồng thì không kể. Chị giảng thế nào là dâm tà, thế nào là dâm chính, và dặn em chớ bao giờ nên để ý đến những lời tán tỉnh đường mật của bọn công-tử bột, chúng chỉ muốn dắt mình vào con đường bất chính để chúng được thỏa cái nhục dục mà thôi. Sau cùng, chị Văn trao cho em một cuốn sách vào loại nam nữ tu tri, và bảo em đọc kín.

Thế là người bạn gái thông minh hiếm có ấy đã cứu vớt nỗi em. Cuốn sách em nhận được có nói bằng văn và hình vẽ về sinh-thực-khí của cả đàn ông lẫn đàn bà. Em đã đi đến khoa học. Sự hiểu biết đã làm cho em không còn phải tò mò một cách tai hại như xưa. Em đã bắt đầu trở lại là người khôn ngoan, biết nghĩ. Những tư tưởng tốt đẹp, chính đính lại quay lại với em để chiếm lại chỗ của những ý nghĩ dâm tà.

. . .

Aí - tình với sinh - thực - khí

« Muốn cho nhân loại khỏi tiêu-diệt, đấng Tạo-hoá phải sinh ra nam và nữ. Đã có nam-nữ tất

phải có giao-hợp. Người ta gọi việc ấy là ái-tình. Vậy nguồn gốc ái-tình ở đâu mà ra ?

« Ấy là ở sinh-thực-khí, nghĩa là ở cơ quan sinh dục vậy.

« Sự đói ăn khát uống là ở bộ máy tiêu-hóa thì ái-tình là ở sinh-thực-khí. Tư tưởng ăn uống là ở bộ máy tiêu hóa sinh ra. Người có bộ máy tiêu-hóa suy yếu không thiết ăn uống ; người có bộ máy tiêu-hóa hư-hỏng ăn uống xong lại nôn mửa hết. Ái-tình với sinh-thực-khí cũng vậy. Người nào mà cơ-quan sinh-dục lành mạnh thì ái-tình đậm thắm nồng nàn; trái lại, người ta sẽ lạt lẽo.

« Có người nói : Ái-Tình chỉ cốt ở tâm-trí, không cốt ở giao-cấu.

« Lại có kẻ nói : ái-tình chân-chính không màng tưởng đến sự giao-hợp.

« Nói vậy đều không đúng cả. Sự giao-cấu chính là mục đích cuối cùng của ái-tình. Cho nên hễ giai gái đã có ái tình với nhau là tự nhiên nghĩ luôn đến giao-cấu, và khi đã không nghĩ đến giao-cấu nữa thì đối với nhau sẽ mất hết ái tình. Bởi vậy, có giao cấu, ái tình mới nồng nàn, bằng không, ái tình sẽ phai lạt.

« Xem ngay những trai gái thuộc hàng *ai-nam ái-nữ* thì dù có nhan-sắc; tài-đức bậc nào đi nữa, cũng không bao giờ được hưởng lòng yêu của một người nào trong trần-gian. Điều đó càng chứng thực rằng cơ-quan sinh-dục với ái-tình, hai cái không có nhau không được

« Coi vậy, sinh-thực-khí của nam nữ là những vật rất báu, cần phải gìn-giữ lắm mới được. Nếu hủy hoại vật báu ấy đi để thoả cái rạo-rực của xác-thịt chốc lát, sẽ có hại cho nòi giống, cho ái-tình ».

. . .

Những sự hại về thủ-dâm và ý dâm

« Thủ dâm là phát tiết dục-tinh một cách bất-chính, — một cách trái lẽ tạo-hóa, có hại rất lớn Trai gái chưa vợ chồng, những khi đêm khuya thanh vắng thường hay mơ tưởng tình duyên. Những lúc ấy lửa dục bốc lên ngùn ngụt, trần-trọc khổ sở, không làm sao được, phải dùng đến bàn tay cọ xát sinh-thực-khí cần cho tinh-khí xuất ra, để được khoái-lạc tựa như giao-hợp.

« Kẻ làm thế tưởng như giao-hợp chứ có biết đâu rằng nam nữ giao-hợp thì có âm, có dương điều hòa cho khí-huyết lưu-thông, không hại vệ-sinh, còn thủ-dâm thì chỉ có một khí âm hoặc một khí dương, sao có thể khai thông huyết mạch được ?

Bởi lẽ ấy, thủ-dâm có hại vô cùng.

« Đàn ông thì sẽ làm mất sinh-thực-khí, dương vật sẽ bé lại, lệch đi, cao-hoàn sẽ to nhỏ không đều, rồi sẽ liệt-dương, sẽ mắc những bệnh di tinh, hoạt-tinh, rồi sẽ mất hết sức khỏe, có khi đến mất trí khôn, hóa điên, hóa dại, hoặc là tuyệt đường con cái.

«Đàn-bà cũng vậy, ngoài sự hỏng mất sinh-thực-khí, lại còn mắc chứng xích-đái, bạch-đái, hại đường

sinh-dục, mặt mày mau kém vẻ xuân, như cái hoa chưa nở đã tàn !

« Thế nào là ý-dâm ?

« Nghĩa là nghĩ đến sự dâm. Trai thấy gái đẹp hay đem lòng yêu mến, say mê, nếu lại được dịp *tưởng dòng ghé mắt ngày ngày hằng trông mà mặt mơ tưởng mặt lòng ngao ngán lòng* thì lúc nào cũng như sẵn thấy người yêu trong trí.

« Về phần bạn gái cũng vậy. Những lúc thư nhàn, ai lại không tơ tưởng đến tình duyên, băn khoăn về ý trung nhân, về người nay mai cùng mình se tơ kết tóc. Đó là sự tự nhiên lắm rồi, huống chi gái sắc thấy trai tài thì lòng xuân ai mà cầm cho đặng ; bởi vậy mà thành ý dâm.

« Đó là những trạng-thái rất thường cho thiếu niên, nam nữ.

« Cũng bởi vậy, thiếu-niên hay mộng-mị thấy được cùng nhau giao-hợp y như vợ chồng. Thế là vì có ý nghĩ dâm-dục mà thành mộng vậy. Sự ấy cũng tai hại không kém gì thủ-dâm. Con trai sẽ bị bệnh ở sinh thực-khi, nếu không chữa được, có khi tuyệt đường sinh-dục. Con gái có khi kết thành quái thai.

« Muốn tránh ý dâm, trai gái nên đọc những truyện anh hùng liệt nữ để chăm nuôi đức hạnh, để có một ý tưởng cao-xa trong óc, để hiểu biết cái nghĩa đời người. Hoặc là bày vẽ ra bồn phận mà gánh vác, ra công việc mà lo lắng, để không

còn thì giờ nào rồi rảnh mà có được ý dâm. Trong thời kỳ phát động xuân tình, cái câu « nhân cư vi bất thiện » nghiệm càng thấy đúng. Vậy nên rèn luyện tinh thần, đừng có những tư tưởng đáng bỉ. »

Những trang sách đại để như vậy có một sức mạnh rất mau nhiệm cảm hóa được em một cách sâu xa. Sự đọc cuốn sách luân-lý ái tình ấy đã đem đến cho khối óc non-nớt của em biết bao nhiêu chân lý. Sự đời như vậy là đã bị phô ra trần truồng. Em không còn có những quan niệm sai lạc về ái tình, về hôn sự. Em không còn trông đời bằng con mắt mơ-mộng, ngây thơ. Huyền đã hiểu biết cả rồi. Huyền đã gần được như người lớn, đủ tư cách một mình xông-pha, chống-chọi. Sở dĩ em có những ý nghĩ tự cao tự đại ấy cũng vì em đã nhận ra rằng loài người chẳng thanh cũng chẳng tục ; sự giao-hợp đã là điều ai cũng coi là nhơ bần mà ai cũng phải thực-hành, thì em chỉ nên coi nó cũng là sự hợp với tự nhiên. Ái-tình cao-thượng, yêu trong ý-tưởng, yêu bằng tinh-thần.... bao nhiêu câu văn dả-dối như thế mà bọn thiếu-niên vẫn viết trong thơ gửi đến nhà em, đã mất hết cái pháp-thuật làm cho em phải hồi-hộp cảm động và quả tim em phải đập mạnh, nhất là sau khi em nhớ như chôn vào ruột một chân lý có nói trong sách : *giao hợp là mục-dịch cuối cùng của ái-tình.*

Không, Huyền sẽ không khờ dại đến nỗi để

cho đời lừa dối được. Huyền sẽ không bao giờ có nhân-tình như số đông bạn gái mà sẽ lấy chồng theo lối cổ mà thôi. Những thanh-niên cố nặn ra những giáng-diệu lễ-độ và phong-tình, và đứng-dẫn, và chung-tình, và chong-sạch, và thanh-cao, vẫn gửi đến nhà Huyền những bức thư tha thiết, và nồng nàn, và văn-chương, không bao giờ làm cho Huyền quên được cái chân lý rất thông thường này : ấy họ muốn ngủ với mình đó ! Vì đâm ra hoài nghi, cho ai cũng là dả-dối, Huyền này dám tự phụ là đã cố ý bóp bẹp mất bao nhiêu trái tim.

Ngẫu nhiên em đã đủ tư cách để coi những phút có những ý dâm là đáng hổ-thẹn. Cái linh hồn của em lại trở nên mạnh mẽ, đủ sức kiểm-chế sự rung động của xác thịt cho thoát khỏi sự lung-lạc của mọi cảnh vật xấu-xa đầy giẫy quạnh quanh mình.

Em lại thấy em chong-sạch, dẫu rằng không còn là ngây thơ. Mặc dầu tâm-thần em đã chịu sức kích-thích của bao nhiêu cơn giông-tố ô trọc, phũ-phàng, em cũng vẫn coi như chưa bị vết tì-ố nào cả. Em thấy một tư-tưởng ngộ-nghĩnh nảy ra trong óc : nếu bọn thi-sĩ bắt một người đàn bà chong-sạch phải không bao giờ được có những phút mà những ý dâm, những cơn mộng-mị gây ra bởi sự rạo-rực về xác-thịt, của tuổi xuân nó rày-vò cho điêu-dứng, ê-chề, phải, nếu một người đàn-bà chong-sạch phải là người đàn-bà không bị cái lẽ huyền-vi của Tạo-vật nhưng mà tránh khỏi cái công-lệ ấy,

thì không bao giờ bọn thi-sĩ tìm được một người đàn-bà chong-sạch ở khắp thế-gian ! Em chong-sạch ? Bởi em hãy còn trinh, bởi em chưa có nhân-tình, chỉ bởi có thể, và cầu được chỉ có thể ở một người đàn-bà, thì cũng đã là cầu được nhiều lắm !

Khi em được yên tâm về em rồi thì cuộc đời lại hiện ra là tốt đẹp, đáng sống, đầy những ngày vui . . . Em đã phác họa được một cái chương trình: lấy người chồng xứng đáng, chỉ biết một người cả trong cuộc đời, phải theo đúng câu *tòng nhất nhi chung*, và trở nên vợ hiền, dâu thảo. Gia-đình hạnh-phúc, bốn chữ ấy nói rõ với em biết bao sự khoái lạc êm-dềm.

Thế là, được trong một năm tròn, em chỉ ham vui đèn sách, học tập nữ công. Những phút sa ngã đáng hải hùng, dù em có muốn lại cảm thấy, cũng không có thể có được nữa.

Riêng em, em đã tự chủ, lại thêm có được cái dư luận rất nghiêm đối với hạng người hư hỏng. Giữa hồi ấy, xảy ra một điều khốn kiếp tại một nữ học đường nọ : một bà đầm giám-thị ký-túc-xá bắt được quả tang hai cô học-sinh thủ dâm lẫn nhau bằng một thứ khí-cụ bằng cao-su... Việc ấy làm sôi-nổi dư-luận cả nước ! Trong một thời gian khá dài, hễ nói đến phong trào gái mới, bình-đẳng, nữ quyền, thiên-hạ lại giở-dối đến sự hành-động của hai nữ học-sinh kia. Những bậc thượng-lưu trí-thức ngồi quây-quần một bàn tiệc, những

anh phu xe kéo những cái xe không khách ngoài đường, bọn tôi đòi xúm nhau ở các máy nước, thôi thì từ cao đến thấp, từ nhỏ đến lớn, ở khắp các bậc thang của xã-hội, người nào thiếu chuyện cũng lấy việc ấy ra làm đầu-đề. Cả một xã-hội đều cùng một thứ lưỡi, đều cùng một lòng công phần để thống mạ sự thủ dâm kia. Lần đầu nghe thấy những lời bình phẩm ác nghiệt về việc ấy, em thấy xiết bao nổi hỗi hùng, tựa hồ như chính em đương bị dư luận kết án vậy. Em run sợ nhớ lại những lúc phạm phải tội lỗi, rồi mừng thầm đã được cái may mắn tránh thoát búa rìu của dư luận mà vẫn giữ được thanh danh. Từ đó, em hiểu thấu sự đáng sợ của dư luận và lại thấy rằng dư luận là rất cần cho nhân tâm, thế đạo. Cái sự đê nhục của người khác cũng là một thứ gương tày liếp cho em. Không là chim chết huyệt vì cung tên, em cũng ngẫu nhiên ở vào cái trường-hợp *kinh cung chi điều...*

Nào có thể mà đã hết! Xã-hội vẫn lắm trò. Lịch sử chỉ là những tấn tuồng luân hồi, diễn đi, diễn lại. Tháng trước, một cô khuê các bị nhân tình lột truồng trong nhà xẩm. Tuần lễ vừa qua, một bà tham bị có kẻ đến cửa chửi rửa tội đi quyến rũ chồng người. Hôm nọ, một tiểu thư chữa hoang với thẳng xe. Hôm nay, hai vị mô phạm trong giáo giới bị can tội thông gian. Ngày mai...ngày kia, đời sẽ có những chuyện gì? Em cười thầm những người đáng thương hại ấy có lẽ họ đã thống mạ sự xấu của bao kẻ khác mà rồi lại

cũng xấu như bọn kia, để rồi bị chửi rửa cũng thế. Em không hiểu nổi sự đời nữa, cứ hùa theo dư luận mà chê-bai...

Sau khi đỗ được bằng sơ-học, cho rằng con gái học thế thôi cũng đủ rồi, thầy em bắt em thôi học. Em đã khôn lớn, đối với ai cũng đã có một chút giá-trị rồi. Cả một xã-hội nức-nở khen em đẹp, kinh phục em ngoan. Công, dung, ngôn, hạnh, đủ đường em bắt đầu rụt rè bước vào cuộc xã-giao, bắt đầu giao-thiệp với bọn phụ-nữ có địa vị, có danh giá, vợ ông này, con ông khác, những người coi tiền như rác, hoặc đánh phấn một cái mặt cũng mất hết nửa ngày. Vương-tôn, công-tử ồ-ạt kéo đến làm bạn với anh ruột của em. Những bà mối rầm-rộ tin đi mối lại... Thầy em vênh-váo với đời. Mẹ em cũng hóa ra kiêu-ngạo, và sự đó làm em sung sướng lắm. Em mới có 16 tuổi !

Em đương yên hưởng lạc thú gia-đình với sự kiêu ngạo ở cái tên Nàng-Thơ mà một bọn si-tình ngầm đặt cho em, thì cuộc đời mới của xã-hội này đem cái ảnh-hưởng xấu đến khuấy rối mất cái phần đức-hạnh của em. Xã-hội lại đáng sợ hơn cả cái tuổi dậy thì !

Hồi ấy, một trận cuồng phong dữ-dội thổi đến xã-hội ta. Cái phong-trào vật-chất đến với ta bằng những danh-từ điêu-trá: tiến bộ, duy-tân, tân-sinh hoạt... nó có một sức màu-nhiệm là lườm gạt nổi hầu hết mọi người. Bao nhiêu lễ-thói, bao nhiêu

nền-nếp đã bị lôi cuốn đi theo trận cuồng phong. Một trật-tự của một xã-hội thuần-túy trọng tinh-thần đã bị vật-chất đảo lộn ngược cả. Một bọn làm báo và văn-sĩ vô lương-tâm, trong khi nhốt vợ, con, chị, em, của chúng vào buồng kín, rộng miệng cả tiếng cổ-động cho vợ con người khác xông-xáo ra xã-hội sống cuộc đời mới, với chợ phiên, khiêu-vũ với những mốt y-phục luôn luôn thay đổi mà càng ngày càng phô bày mãi những bộ phận đáng giấu kín của người đàn bà. Nhưng tờ báo nào không hiếu tân, mà không nịnh-dâm, thì theo nhau mà chết. Cái tư-tưởng quốc-gia, cái tư-tưởng xã-hội, bị xếp cả vào một xó. Những ai không nhắm mắt chạy theo vật chất đều bị coi là gàn, là hủ, là đáng tự-tử. Báo giới đầy giấy những mục bàn luận cách tìm khoái lạc cho xác thịt. Thanh-niên không còn lý-tưởng nào mà thờ, nếu không công nhận cái lý tưởng vật chất. Văn-chương và mỹ thuật đã bị đem ra lợi dụng, chỉ cốt để tán-dương cuộc phụng sự Dâm Thần.

Những tiệm khiêu vũ phá tan hạnh phúc của gia-đình, làm cho đàn bà hóa ra dĩ, làm cho đàn ông mọc sừng, hoặc chê vợ, làm cho hợn chủ xăm đả thể kiếm lợi, bọn « vua thuốc lậu » tha hồ vênh-vang...

Những mốt y-phục của phụ-nữ, làm cho đàn bà mỗi ngày phô thêm một ít đùi, một ít dít, một ít vú... Ở những nơi thành-thị, chỗ nào cũng có tiếng gọi của xác thịt, cũng có sức cám dỗ của Dâm-

Thần. Tại những nơi thôn quê, thì vẫn nguyên những cảnh đói khát, nheo-nhóc, bùn lầy nước đọng, nạn cường hào, nạn mê tín, nạn hối lộ, nạn bã rợu lậu....

Khi nhắm mắt theo cuộc đời mới, em vẫn tưởng thế là hợp thời, là văn-minh. Kịp đến lúc tỉnh ngộ thì đã muộn quá rồi.

Đến lúc biết mình lầm, thì đã... làm đi!

II — Ra đời . . .

NHỮNG luận - điệu gay gắt đối với mọi sự phù hoa, đàng điếm, xa-xỉ, của một xã-hội truy-lạc hầu sắp diệt vong trong đó chín mươi phần trăm người nhằm rằng cái nghĩa đời người, mọi lý-tưởng cao-xa, chỉ là sự thỏa-mãn về vật-chất, sự đầy đủ của xác-thịt ; những cử-động trái với luân-thường đạo-lý, cái dâm, cái nồng, cái rởm, cái đài, phải, sự kết án một cái tình-thế khốn-kiếp như vậy, mà lại thốt ra từ miệng một kẻ như em, hạng người tuy là bỏ đi nhưng đối với phái tân-tiến thì lại là một tên linh tiên-phong trong cuộc âu-hóa, một người tiêu biểu cho sự vui vẻ, sự hoạt-động, sự mới mẻ, đã từng làm thí-nghiệm cho phong-trào theo

mốt, khiêu-vũ, xã-giao, đã đập cửa buồng the để tham gia vào « xã-hội » sau khi đã lấy những khẩu hiệu giải phóng và bình quyền, chắc đã làm cho nhiều người phải ngẫm nghĩ, phải kinh hoàng vì ngạc nhiên.

Khốn thay, sự đó lại rất là dĩ nhiên, có khi lại tầm thường đến nỗi không đáng cho ai phải lấy làm lạ. Vì một người đàn-bà lừa chồng bằng sự nắm đờ ra trong cánh tay nhân tình mà đã biết hối hận thì, đối với người ấy, chỉ người nhân tình là đáng căm hờn nhất trong thế gian, cũng như một cái đồ chơi trong tay trăm nghìn người như em mà đã đến thời kỳ nhận-chân được cái giá trị làm người, đã đến thời kỳ giác-ngộ, thì lại oán ghét cái đàn-điểm, cái phù hoa, cái ngông cuồng, bằng trăm những nhà đạo-đức bị mang tiếng là hủ bại nữa. Chỉ kẻ điêu đứng trong tình trường mới biết ghê sợ ái-tình, chỉ kẻ phú gia địch quốc mới chán tiền bạc, chỉ kẻ hiển vinh tột bực mới thấy sự vô vị của công danh, chỉ kẻ sung sướng đủ đường mới hiểu thâm thúy cái câu : hạnh phúc là một điều mà người ta không thể biết được... Nhưng thôi, chưa chi đã có người bất bình cho rằng hạng dĩ như em thì không có quyền nói như thế nữa, có lẽ không nên nghĩ như thế nữa, thì em nói nữa mà làm gì ? Chỉ sự từng-trải, sự kinh-nghiệm mới làm cho người ta được nên khôn. Người đàn-bà, muốn được từng trải, thì đã hỏng mất cả cuộc đời, điều ấy

không còn ai chối cãi được. Bên cạnh sự ngây thơ nó là nguyên nhân của đại dột và truy lạc, thì sự từng trải bị coi là điều khốn nạn, không có quyền đem cái khôn ra cảnh-tỉnh những người chưa từng-trải họ chiếm số đông.

Đã vậy thì em có nên vượt qua một thành kiến ác hại — sự ngăn cấm gái giang hồ nói về luân lý phụ nữ — để mà cho bọn thiếu nữ trẻ trung, ngây thơ, mơ mộng, đương vui vẻ tươi cười mà đi đến ái-tình, đi đến tội lỗi, mỗi ngày bằng một bước dè dặt nhưng mà rất kiên gan, rất sốt sắng, đi đến cái chỗ chết nó chứa bao nhiêu thi vị say sưa vì nó sẽ làm thỏa mãn mọi sự rạo-rực của xác thịt, đi đến cái sự mà một bọn cầm đầu vô lương tâm đã mệnh danh cho là : tiến bộ, vui vẻ, giải phóng, bình quyền, văn minh — hay là em nên cầm ?

Có nên mong cứu vãn cái gì còn đủ thời giờ cứu vãn được, hay cứ để mặc cái làn sóng vật chất nó lôi cuốn số đông bạn gái vào đường truy lạc thì rồi mình làm đi cũng không xấu nữa, bởi lẽ ai cũng như mình ?

Ác hại thay, em lại không chung một tâm lý với số đông bọn gái giang hồ; mình đã không ra gì thì không cho phép ai còn giữ được phần đức hạnh. Con Huyền đã mãi dâm nhưng không tìm được cái triết lý cuối cùng, không được hưởng sinh thú, cái cuộc đời vô lo vô lự, nhầy-nhụa, lai-láng những khoái lạc ghê gớm và bất đắc dĩ của bọn gái bán dâm ! Nó vẫn cứ muốn đem ra

dùng cái gì còn dùng được trong tâm hồn nó để giúp ích kẻ khác. Nó cứ muốn chống với phong trào! Nó không hiểu rằng sức mong-manh của cá nhân không thể nào ngăn nổi một phong trào được. Phải, phải, nếu Huyền đã chống nổi với phong trào thì Huyền đến nổi này hay sao? Trước một phong trào, cái gì là trở lực thì bị coi hủ bại, là không hợp thời, là khả tiếu, mặc dầu là lý trí và lương tri, mặc dầu là luân-lý, đạo-đức. Em, em đã ngộ nhận, không biết nghe lẽ phải, đã như một con cừu trong một đàn cừu, đã như một con thiêu thân trong một bầy thiêu thân. Em cũng đã bị trào lưu xô đẩy.

Hồi ấy, trong khắp xứ, vấn đề phụ nữ rấy lên. Chưa bao giờ đàn bà được nịnh-hót và săn-sóc đến như vậy. Tất cả các báo chí muốn đập cửa bùng the cho người đàn bà ra đường... Những người trí thức chỉ bảo cho chúng em rõ cái cuộc đời mới, đáng sống, là một cuộc đời chiến-đấu lấy tự-do cá-nhân chứ không còn phải là cuộc đời hy-sinh cho gia-đình như xưa. Bằng những danh từ bóng bẩy, bọn trí-thức ấy khéo đem văn chương mỹ-thuật ra cải cách những tà áo, gấu quần cho bọn phụ-nữ! . . . Những cách trang điểm như bôi môi, đánh phấn cũng được coi trọng chẳng kém sự cứu quốc của những bậc anh hùng. Nịnh đầm! đó là khẩu hiệu cho những kẻ nào muốn được tôn lên là vĩ nhân. Những tiệm khiên vũ mở ra

nhân-nhân. Những nhà xuất-bản chỉ in toàn những sách nói về nghề làm nữ kỹ binh. Các hiệu ảnh chỉ phô trương bọn « phụ nữ xã giao », ở những cuộc chợ phiên, ở những vòng đua ngựa.

Không biết rằng cứ ý ra cũng đã đủ đi đến chỗ giết chủng, cả một dân-tộc vô đạo, vô học, không có lý tưởng nào mà thờ, như một bọn người điên, nhắm mắt lại để hăng hái làm cho xã-hội thêm trụy lạc và liệt nhược, bằng cách đâm đầu chạy theo vật chất, bởi những danh từ thần-bí của văn chương. Ai cũng chỉ biết đến dục vọng của cá nhân, gây cho cá nhân ly dị với đoàn thể. Cả một xã-hội tưởng là đi đến văn minh mà không hề ngờ ngợ rằng dễ không khéo đã mắc mưu của Dâm-Thần. Ngay đến những người biết nghĩ cũng bị huyền-hoặc, cũng bài-xích thuyết trung dung, cũng hô: đổi mới hoàn toàn. Sự hiểu nhầm của những khối óc ngây thơ, thật là tai hại.

Thoạt đầu, sự hư hỏng đối với em chỉ hiện ra bằng những cái vô tội, như cái quần trắng, răng trắng, cái ví da, và sự tự nhiên trò chuyện với đàn ông, hay là có một vài « bạn giai », nay đi xem chớp bóng, mai đi dự cuộc chợ phiên, ngày kia đi nhẩy đầm. Ấy là việc của hạng vợ tây, nếu không là của hạng đàn bà mà xã-hội gọi một cách vu vơ là lãng mạn. Vậy mà em phải may quần trắng, chỉ vì sự bài xích của bọn chị em bạn gái đối với cái quần thâm. Hàng lũ, hàng lượt, họ chê bai em;

chẳng bao lâu, em đồ. Cho nên phải nghĩ: trắng hay đen, cái ấy không hại, cũng không nâng cao phẩm-giá của con người. Em đã nói: sự hư hỏng của em bắt đầu bằng cái quần trắng, đó không là điều vu khoát. Vì rằng nó thay đổi hẳn quan niệm về y-phục và cử chỉ của em, và mở đầu cho cái tự do, sự xã-giao, sự ham mê hình sắc, — nói tóm lại thì đủ các thói xấu ngụ trong hai chữ tân thời. Một thiếu nữ đánh bạo ngồi tiếp chuyện một người đàn ông, như thế đã có gì đáng báo là hư? Vậy mà bao nhiêu vụ chữa hoang, thông dâm, đã xảy ra chỉ vì một lúc tự nhiên trò chuyện! Cái hư hỏng nó len dần dần đến bằng trăm nghìn hình giáng: hôm nay còn ngồi chuyện trò nghiêm chỉnh, ngày mai nhớ vợ nhớ vắn, hôm sau nữa thì đã là một điếm của ái-tình, rồi ít lâu đến cuộc chỉ non thề bẽ, thư lại, thư đi, rồi, một ngày bất ngờ kia, một nụ cười, một cái liếc mắt, một cái hôn, một cái thở dài... từ những cái ấy đến dục tình chỉ là vấn đề gang tấc. Nói thế tưởng đã đủ cắt nghĩa rành mạch cho những sự kinh ngạc của thiên hạ mỗi khi thấy một người đàn bà vốn đức hạnh mà lừa chồng, hay là trả lời cho bọn gái mới muốn khuynh đảo thuyết *nam nữ bất tương thân* bằng một lý-sự ngớ-ngẩn: «traoi gái có phải tiếp xúc với nhau là ngủ với nhau ngay ở đâu?» Ôi! cái quần thâm, trong cuộc chiêm-nghiệm sự đời, em đã thấy biết bao đàn bà chỉ vì cứ mặc mãi cái quần thâm, cho nên vẫn giữ được đức hạnh!

Lần đầu tiên, mặc cái quần trắng len-lét qua mặt thầy em, trái tim em...trái tim em hồi hộp ! Thầy em trừng mắt gọi lại hỏi : « Đồ đĩ ! Tao đã cho phép mày ăn mặc như thế đấy à ? Em chưa dám cãi thế nào thì mẹ em cũng lại nói : « Con nhà làm ăn mà quần với áo như thế, ai người ta dám dước đi nữa ? » May sao tình cờ lúc ấy có hai ba người cô, dì họ nội họ ngoại của em. Phải này khuynh hướng về tân thời, nên người thì bạo dạn phản đối thầy em, người thì cười tùm tùm ra ý chế diễu. Ngoài những tiếng : nghiệt, cồ, gàn, mà thầy em phải nhận, có một bà dịu dàng mà rằng: « Có việc quái gì, cái nhỏ mọn ấy ? Bây giờ thiên hạ ai cũng thế cả, nếu cấm đoán thì cô Huyền không hợp thời » Em thoát trận mắng vì thầy em, đối với phụ nữ, vẫn dùng sự im lặng để tỏ lòng khinh. Nhưng từ đó em vẫn bị lờm nguyệt. Vì sự ấy còn dễ chịu hơn mọi điều chê bai của bạn hữu, em không nhượng bộ cha mẹ chút nào. Cái trò nói lảm hóa nhảm, dần dần cũng không ai bắt bẻ em nữa .

Chinh phục được cái quần trắng, đồng thời em kết bạn thêm được với vài cô bạn thuộc hạng nhà giàu, bề ngoài đặc tân thời, và dành mất lòng tin yêu của một số đông họ hàng, và bạn thân, những người nhất định cho cái quần trắng là tiêu biểu của mọi sự hư thân mất nết. Không, nếu những người ấy đừng nghiệt-ngã thái quá, cứ chiết trung

vừa phải cho em, chắc em không đến nỗi nào.... Khốn thay, sự quá đáng của họ đã khiến em yên chí họ là hủ bại mất rồi, nên những điều khuyên bảo rất đáng nghe theo kia, đối với em, không còn giá trị gì nữa. Thành thử từ sự hiềm khích này đến sự lãnh đạm khác, lại thêm có cái vấn đề tự ái đấy, em cứ dần dần ly dị mất hết cả những người thân thuộc để chạy theo một xã-hội mới nó quyền rũ em. Ấy thế là... nay đi chụp ảnh, mai đi rửa phim, sáng đến hiệu thợ may, trưa đi nghe đàn ca, chiều đi chụp ảnh, tối nay đáp lễ cô bạn mới này, mai thiết tiệc trả nợ cô bạn mới kia, thỉnh thoảng một buổi chợ phiên, một cuộc họp mặt trong một tao đàn, không bao lâu, em đã quên hết nữ hạnh, nữ công để trở nên một gái tân thời ghê gớm. Lời mắng nhiếc của cha mẹ, sự khuyên răn của một vài người thân còn sót lại, sự công kích hoặc ra mặt hoặc ngấm ngầm của thiên hạ, hết thảy những cái ấy chỉ có giá trị của những giọt nước chảy trong lòng chiếc lá sen... Em thấy mục đích cuộc đời chỉ là : Vui, nghĩa là sống theo sở thích. Em mơ màng một ý trung nhân như trong tiểu-thuyết, một cuộc hôn sự bằng ái-tình, một người chồng đẹp, sinh trưởng nơi phú quý, biết đãi vợ như dân tây phương... Cũng như số đông gái mới vẫn mơ màng chứ còn có gì mới lạ được !

Ngoài ra... ngoài ra, em thờ dài, nhọc mệt, hoặc so vai một cái...

Trước những sự công kích của phái cổ, em lại càng hóa ra kiêu ngạo, ở chỗ tự tin, vì những tiếng lãn mạn, hư hỏng họ buộc cho em thật không có nghĩa — em chưa phải lòng người nào, em hãy còn trinh. Khuyên răn em chỉ làm cho em thêm ác cảm, ít lâu, họ để em được tự do, mặc thích vậy vùn.

Thêm vào cái hiểm tượng ấy, thầy em bỗng dung thay đổi cả tâm tính. Xưa kia đạo đức bao nhiêu, bây giờ đâm ra chơi bời bấy nhiêu. Thường tối nào cũng đi đến 3 giờ đêm mới về, không hiểu cờ bạc hay giai gái, dễ thường cả hai thứ ấy. Do thế, mẹ em thường hay tủi thân khóc lóc, người dần sút đi, sức khỏe ngày một hao mòn, mặt mũi ngày một hốc hác. Do thế, em nghiệm được : khi người ta vào lúc thiếu thời mà không hư thân một chút, lại đợi đến lúc có vợ có con mới « phá giới » thì thật là một việc tối nguy, có Trời cũng không gỡ lại được nữa, vì lúc ấy người ta có đủ tư cách bỏ vợ, bỏ con, đứng nghiêm nhiên khoanh tay xem sự đồ sụp của gia đình. Vì lẽ mẹ em thuộc hạng người cổ, lớp người quen cần rắng chịu đau khổ chứ không phàn nàn với ai cả, nên bề ngoài gia đình vẫn có vẻ yên vui. Nhưng cái thế trận càng ngấm ngấm, thì sức phản động càng thấm thía, thì cái ác quả càng tiềm-tàng ghê-gớm. Em buồn vô cùng, khổ vô cùng, vì, đến như thế nữa, thật là em đã mất hết lòng tôn kính thầy em.

Em còn nhớ rõ buổi tối hôm ấy—ôi, mĩ mai!—bên ngoài trời rả rích mưa, mẹ em ngồi ôm đứa em bé mà si-sút khóc, chị em thì cãi nhau với đầy tớ dưới bếp, anh em vừa khoác áo lấy mũ ra đi theo bọn con giai mất dạy mà bỏ cả sách đèn, thầy em cũng vừa lên xe với mấy ông bạn già phá gia chi tử, em ngồi cặm cụi viết một bài luận pháp văn tả một cảnh hạnh phúc gia đình trong đó có bố ngồi đọc báo, anh ngồi học, em bé chơi ngoan, mẹ đan áo, mình làm bài, vân vân...

Cái cảnh ấy cứ kéo dài ra mãi, mãi đến khi thầy em nói với mẹ em chót ăn nằm với một chị ả đào đến nay người ta đã có mang, mãi đến khi giữa mẹ em và thầy em đã có vài trận cãi cọ, mãi đến khi thầy em oanh liệt rước cô vợ bé về nhà. Vài hôm sau, không thể chịu nổi những cảnh chường mắt, mẹ em cùng mấy đứa con nhỏ phải về quê ở riêng. Chị ruột em từ đấy hóa ra một đứa tôi đòi, anh em cũng đổ hư, thầy em thì chỉ còn trông thấy có cô vợ lẽ yêu, còn em, em lại « tân thời » hơn một chút nữa. Tuổi xuân của em đương nẩy nở mạnh mẽ trong cơn khủng hoảng thì sự tình cờ của đời dắt đến cho em Nguyễn-Lưu.

Đó là một người anh họ của em, con giai một bà bác ngoại. Cha mẹ buôn bán ở Lao-Kay, sau khi đỗ bằng sơ học, Nguyễn-Lưu về học ở Hà-thành để học lên bậc trung đẳng. Trước còn trọ tại nhà khác, sau mới đến ở tại nhà em để cùng với anh

ruột của em học tập cho có bạn sách đèn.

Nguyễn-Lưu là một thiếu niên có nhiều nét tốt và rất ít tính xấu. Khác hẳn những bạn hữu của anh em thường lười biếng, ham chơi, đua ăn đua mặc và coi sự chim gái là những thú đoạn anh hùng, anh Lưu tỏ hẳn ra cái vẻ hơn đời ở chỗ siêng-năng đèn sách, lại thêm được nét đứng đắn lạ lùng, không hề để những chuyện giai gái lọt được vào tai. Em yêu anh Lưu chẳng? Không, đó là sự kính trọng, một chút thiện cảm, chớ đó chưa phải hẳn là ái-tình. Em vẫn biết đã có họ với nhau mà lại yêu nhau thì là điều cấm kỵ. Vậy thì... hay là anh Lưu yêu em? Điều ấy em không hiểu nổi, mặc dầu em muốn hiểu lắm mặc dầu em để tâm dò ý kỹ lắm. Giữa một đôi giai gái ở chung một nhà, giây liên-lạc về huyết tộc lại cho phép được tự do trò chuyện, hai bên lại cùng có phận sự bênh-vực lẫn nhau, thì ái-tình càng được dịp đặc-biệt trên cọt cả hai người, như một trò chơi hú tim. Em không hiểu rằng tự trong thâm tâm. Lưu có thành thực say mê em và yêu vụng nhớ thắm em một cách hẳn-học, bằng cái quả tim chàng si tình hay là không, nhưng em nhận được rất kỹ-càng rằng Lưu sẵn-sóc đến phần đức hạnh của em chẳng kém một người chồng cả ghen, sẵn sóc hơn những người có nghĩa vụ phải sẵn sóc-đến em nữa.

Anh ta hết sức phản đối những cử-chỉ nào của

em mà anh thấy là mỉa mai cho hai chữ tân-thời. Hoặc bằng những lời khuyên răn ngọt-ngào, hoặc bằng những cách nói xa-xôi bóng gió, hoặc bằng những giọng mỉa mai, dọa nạt nữa, Luru cứ dần dần can thiệp đến cái đời nữ sinh lãng-mạn của em, hoặc là tìm cách ly gián bọn bạn hữu của em, những cô gái mới bị Luru cho là đồ hư.

Nhất là sau những lúc em đi chơi xa hay là chuyện phiếm một cách thân mật với những bạn thiếu niên vì tình bầu-bạn với người anh của em mà năng lui tới nhà em, thì mặt Luru sa sầm, và những cử chỉ của Luru đủ tố cáo rằng anh ta ghen em, và đã lạm quyền trong tình họ mạc. Song những cái ấy không bị ai dò xét bao giờ. Thiên hạ cả gan dám tin vững rằng đã có họ với nhau, người ta không thể «phải lòng» nhau.

Một hôm em tình cờ thấy trong hộp gương lược của em một cái phong bì. Bóc ra xem, đó là một cái thư kỳ quái, một cái thư đánh máy chữ, không có đề ngày, không thấy tên người đáng nhận thư, cả chữ ký của người gửi cũng không. Mà ý tứ trong thư toàn nói về ái-tình, toàn một giọng đại-luận hoặc cách-ngôn dịch ở sách ra vậy. Những là :

« Người đừng nên thề nguyện, và cũng nên nhớ như chôn vào ruột là không bao giờ, phải, không bao giờ nên thề nguyện. Một khi xác-thịt đã làm lung lay lòng người thì người ta ai cũng vội quên phăng ngay những lời minh sơn thệ hải rất thiêng liêng, thành thực và, do thế, sự hối hận về lời thề sẽ đầu độc mất cả

những hoan lạc dịu dàng nhất thế gian. Những lời thề là rất vô ích, và bao giờ cũng nguy hiểm.

« Trong tất cả những mối dự vọng của người đời, chỉ có ái-tình làm cho ta sướng nhất Nhưng mà vì một thành kiến chỉ đàn ông là có quyền chạy theo dự vọng ấy mà không mất giá trị, trái lại họ còn do cái dự-vọng ấy mà lắm khi lừng lẫy tiếng tăm. Còn khi một người đàn bà tin yêu ta đến bậc trao gửi cả thân thể cho ta đáng lẽ nên kính thờ họ mới phải. thì ta đem lòng khinh bỉ họ hoặc là làm cho họ nhớ-nhuốc bằng cách công bố sự bại trận của họ.

« Đó là cái đức của tất cả bọn mày râu Họ tận tụy suốt đời họ vào cái việc kể lẽ kể nhè, si sứt những tình cảm mà họ không có, và đặt bẫy để thặng bọn phụ-nữ muốn chống cự lại họ. Tạo-hóa sinh ra bọn đàn ông bội bạc vô lương tâm như thế mất rồi, nên họ cứ việc gánh vác cái nghĩa vụ phá hoại của họ mà không cần đếm xỉa đến những hạt lệ đau khổ của bọn đàn bà nhẹ dạ cả tin.»

Đọc xong mảnh giấy ấy, tuy thấy nó cũng ngộ nghĩnh hay hay, song em cũng vẫn phải bất mãn. Người thảo ra giấy ấy có chủ ý gì? Mà người ấy là ai? Kẻ ấy khuyên răn em như vậy là khinh bỉ em, coi em như sắp hư hỏng... Con Huyền này, thật vậy, không cần ai khuyên răn gì cả, và không thể tha thứ được cho kẻ nào dám có cái hành động táo tợn và lỗ mãng nhường kia. Ôi, cái lòng tự ái, cái lòng tự ái bị thương, mà lại của một thiếu nữ bướng bỉnh tự-phụ nhất trần đời, mà lại của một người hư hỏng!

Xét mãi chỉ thấy Lưu đáng bị nghi là «thủ phạm» cái thư kia, em định có dịp thì hỏi phăng ngay cho ra manh mối.

Buổi trưa hôm ấy, thừa lúc nhà vắng, Lưu đương ngồi ôm trán trước quyển toán pháp, em rón rén đến bên, để lá thư giữa bàn. Lưu vì thật thà nên vụng dại lạ thường, trông qua thấy mẫu giấy ấy là ngồi ngẩn mặt ra. Cử chỉ ấy cũng đã đủ tố-cáo Lưu, vì, nếu không, sự tò mò hẳn đã buộc Lưu phải đọc kỹ mẫu giấy.

Em ngồi xuống đối diện, dịu dàng hỏi :

— Anh để thư này vào hộp lược của em làm gì ?

Không dễ phòng kịp, lại nhân cái vẻ tự nhiên của em, Lưu chẳng kịp chối cãi, chỉ còn nghĩ đến cách cắt nghĩa. Mãi mới ấp úng :

— Những câu ấy tôi dịch ở một cuốn sách tây... tưởng cô xem thì cũng có... cũng có phần bổ ích cho cô.

Em nghiêm nét mặt, rề môi, có ý mai mỉa mà hỏi :

— Anh đã yên trí tôi là người hư hỏng mất rồi, phải không ?

— Tôi... tôi chưa yên trí, nhưng mà tôi sợ thế lắm.

— Thế là anh khinh tôi ! Anh có quyền gì, phải, anh có quyền gì ?

Đến đây, Nguyễn Lưu cúi đầu hổ thẹn hỏi lâu, rồi ngẩng mặt nhìn thẳng vào em trừng-trừng,

với hai con mắt của kẻ điên dại. Anh ta hậm hực, ghen ngào, thồn thức mãi rồi quả quyết nói :

— Phải, tôi có quyền gì đâu, tôi không có quyền gì cả! Cô chỉ là em họ tôi mà thôi. Nhưng mà... nếu cô hư, thì tôi đây, tôi sẽ là người đau khổ nhất!

Thật là chí nguy. Em hối thì đã muộn. Nếu không có cuộc tra-khảo kể trên, tự nhiên không bao giờ, thật thế, không bao giờ Lưu lại dám ngỏ lòng yêu với em, vì nếu Lưu mà lại dám nói ra miệng là yêu em, thì thật là một sự táo bạo ghê gớm, một sự xấu xa, bản thủ chẳng kém một vụ loạn luân. Một người đã cầm đến quyền sách không bao giờ bỗng dưng dám bày tỏ lòng mình như thế được, nếu không gặp một trường-hợp đặc biệt gì.

Bây giờ... không những Lưu không phải ngượng mồm mà thôi, việc anh ta tuyên bố lòng yêu ra lại còn là tự nhiên, là chính đáng, là đáng thương nữa. Em muốn can ngăn, van lạy cho Lưu đừng nói gì thêm nữa, song le cổ em ghen ngào. Lưu vẫn hậm hực khề khề lẽ tiếp :

— Thật thế... bây giờ thì đã đến lúc tôi nói toang cái mối khổ tâm của tôi ra! Cô... cô không biết rằng...

Rồi anh ta ngừng lại, ý chừng đương tìm kiếm một câu văn hoa nào, những danh từ nhiệm-mầu nào, có thể diễn đạt được hết tư tưởng của anh ta. Nhân phút lặng im, em cố giữ bình tâm, nói :

— Thôi, anh im đi ! Anh im đi, tôi van anh.

Lưu cứ nói :

— Thật đấy, tôi đã... tôi đã đau khổ lắm ! Huyền ơi, cô... em không biết rằng anh là người khổ sở nhất đời vì yêu em... một mối tình u-ẩn... thất vọng... Đã bao lâu nay rồi... Anh định sống đau khổ... để yêu em một cách tối tăm... thành một người vợ hiền mẹ thảo... hưởng hạnh phúc... Một người chồng khác... xứng đáng... không phải là anh. Ấy thế mà em cứ lãng mạn, cứ tân thời !.. Anh không thể nín được nữa ! Anh đương oán trách Tạo-Hóa sao lại sinh ra là anh có họ với em, làm cho anh không được yêu em... không thể lấy được em, phải khổ sở... Huyền !.. Huyền ơi, Huyền !

Những lời nói ấy cứ lúc ngừng bật, lúc lại trào ra như nước chảy chằng xuôi giòng làm cho Lưu có một ma-lực thần-bí ghê-gớm và làm cho tấn bi kịch càng có tính cách náo lòng người vì thảm-đạm. Thôi, thế là xong !

Trống ngực làm quả tim em đập rộn ràng, chân tay em run lên như bị gió lạnh. Em đã sắp nức-nở thì Lưu khóc si-sút, và nước mắt của Lưu gợi được nước mắt của em chảy ra lã-chã, giòng-giòng. Em thấy chóng mặt như sắp té nhào từ lầu cao xuống mặt đất.

Không phải đó là lần đầu em thấy tiếng nói của ái-tình vang động bên tai. Bọn thiếu niên vẫn chim em cũng đã có những mảnh khước đủ đường,

song chưa bao giờ làm em phải cảm động. Những cái cười, những cái liếc mắt, những câu bông đùa, những lá thư văn hoa đầy giọng dả-dối, chỉ làm cho em lộn ruột và thấy họ là khả ố mà thôi. Nhưng mà đằng này, Lưu... chim gái bằng sự thành thực, bằng sự đau khổ, bằng nước mắt, lại vào một trường hợp như thế, thì gái nào tro-tro như sắt đá cho được !

Lưu gục mặt xuống bàn để thồn thức hồi lâu rồi đứng hẳn lên, nghiêm nghị nói một cách rắn rỏi bất đắc dĩ :

— Thôi, tôi xin lỗi em, xin lỗi cô. Cô tha thứ cho, vâng, xin cô cho những lời vừa nói là không đáng để lọt vào tai. Chúng ta đã là anh em họ với nhau còn không tha lỗi cho tôi thì cũng xin cô giữ kín câu chuyện xảy ra, kéo người ngoài... dù là...

Nghe đến đấy, em thân thờ đứng lên, lặng lẽ đi ra, được ba bước lại dừg lại. Em muốn nói một câu an ủi Lưu mà không biết nói thế nào. Chính thật ra, em thế là đã bị một mũi tên của Ái-Tình trúng giữa tim rồi, thế là hết phương cứu-chữa. Không những tha thứ, em còn muốn Lưu cứ nói nữa, cứ phạm phải cái lỗi rất đáng tha thứ, rất đáng yêu ấy nữa đi, cho nó bỏ, vì những lời nảo ruột của Lưu vừa làm cho em khổ, vừa làm cho em sung sướng tê mê. Sự đau khổ của Lưu ? Thì ấy là hạnh phúc của em chứ còn gì nữa !

Cái phút ấy, em cảm thấy bao nhiêu thi vị lạ

lùng, vì đó là em đang sống một cuốn tiểu thuyết, em đang khổ một cách khoan khoái chẳng kém những vai chính trong những chuyện tình mà người đàn bà được nâng niu, được ca tụng, được vâng lời như một vị nữ chúa giữa một cái triều đình mà bọn cận thần toàn là những nhà nghệ sĩ chỉ có việc trau-giồi cho ái-ân.

Em đứng mãi... mãi, tuy không dám quay mặt lại nhưng vẫn ra ý đợi chờ Nguyễn Lưu có nói thêm gì nữa không... Nhưng anh ta chỉ trầm ngâm, có lẽ hối hận, có lẽ lưỡng lự... Thì em ung-dung xuống dưới nhà.

Từ bữa ấy trở đi, tình tình em lại chịu những sự thay đổi khó nhận thấy. Lúc nào em cũng buồn bã, và do thế, không còn sống những cuộc vui vẻ với các bạn gái, những cái mà Lưu không ưa. Không dám thú thật với cả chính mình, em vô tâm mà vâng lời Lưu, triều ý Lưu như một người vợ hiền sợ chồng không yêu nên lúc nào cũng nghĩ đến những phương kế gây ra tình ái. Lưu và em, hai đứa hết sức tránh nhau. Nhưng càng chạy xa ái tình bao nhiêu, thì lại càng bị ái tình đuổi theo rất gấp! Khi sự đau khổ đã trở nên nguy hiểm như một cái tiềm-lực thì nó giống với một cái bong-bóng căng hơi, không xôm thì chầy... Những lý luận của khối óc không còn giá trị gì nữa, mỗi khi quả tim muốn có ngôn ngữ.

Ấy thế là một người rất thận-trọng sự đời, yêu

em một cách u-ẩn, chỉ muốn ao ước cho em giữ được chong sạch hoàn toàn, mà đã làm cho em phải như bản y như một người vô lương tâm. Không, chủ tâm của Lưu vốn không bậy bạ chút nào, thì sự Lưu cùng em bậy bạ với nhau chắc làm cho nhiều người phải ngạc nhiên, cho là vô lý. Vậy mà sự đời là vô lý đến như thế đấy.

Điều đáng chú ý trong cái việc xảy ra rất đáng giận ấy, là ở chỗ từ khi em hiểu rõ tâm sự của Nguyễn Lưu rồi, thì đối với anh ta, em chỉ có một tấm lòng yêu hoàn toàn chong sạch mà thôi. Vẫn biết rằng mỗi tình u-ẩn ấy cũng có gieo một cuộc rối loạn để sau gây nên một trật-tự mới-mẻ trong sự mơ màng của em, song trong lúc đắn đo, em không bàng khuâng, vì không thiết tha với những tư tưởng cũ. Thật thế, Nguyễn Lưu tuy không là con nhà giàu, chưa có địa vị cao xang trong xã-hội, chưa chắc đã yêu quý vợ như người Tây phương hay những người theo mới, nhưng một mối tình khổ sở như thế, thật cũng đáng cảm động và đủ giữ cho cán cân so sánh được thăng bằng. Bất cứ ở đâu, bất cứ lúc nào, bất cứ đương làm gì, hễ khối óc em mà rảnh việc là em lại phác họa ra một cảnh hạnh phúc gia-đình trong đó có đôi chúng em, giữa cái không khí nồng mặn những ái-ân, giữa một cảnh bài-trí nhũn-nhặn như của những cặp vợ chồng trẻ và thanh bần khác. Đáng lẽ ao-ước ô-tô, nhà lầu, đầy tớ hàng lũ, có thể góp mặt với đời bằng

cách nay tiệc, mai hội, em đã vui lòng chịu nhận một căn phòng nhỏ, một bộ ghế tầm thường, một người chồng kiếm được một số tiền đủ sống, một số bạn hữu không biết nói đến khiêu vũ, chợ phiên. Như vậy, cuộc đời cũng đã đủ tốt đẹp vì rằng đời không tình là đời xuống, và tình không hy sinh là tình hèn hạ. Sự «hy sinh» của em đối với Luru đến thế, kể cũng đáng đếm xỉa lắm rồi. Bằng vào dư luận của thiên hạ, em có thể lấy được một người chồng giàu hơn, có phải thế không?

Nhưng sau những khi đăm đuối trong những danh-từ điều-trá của văn chương thì lại chỉ có sự thật, cái sự thật khốc hại, cái sự thật ta không thể nhắm mắt không nhìn... Chúng em là anh em họ! Ai tình, hy sinh, thanh bần, hạnh phúc, ngàn ấy tiếng cũng không mạnh được bằng cái tiếng ghê-gớm này: loạn luân. Nghĩ như vậy, em buồn lắm, khổ lắm, không thiết gì nữa, cả đến ăn uống cũng chệnh mảng, lắm lúc lại ngồi thần người ra, mất trí.

Sau khi em đã biết tự dặn rằng: «Đã biết cái sự thực là như thế thì còn nghĩ làm gì, mơ màng làm gì?» thì em lại có cái lý-luận này để đối phó lại: «Ừ, nhưng mà đâu có mơ màng đến cái hạnh phúc ấy nữa thì cũng có hại gì cho mình hoặc cho ai đâu?» Ái tình vẫn lẩn-quất gần em, chỉ chờ có dịp là cảm giỗ, là xui giục...

Trong những tiểu thuyết thì, trái lại, lại là một thế giới khác, một xã-hội khác. Một thiếu-nữ chữa

hoang ? Ấy là một người hy-sinh cho ái-tình.. Một con đĩ hôm nay với thằng này, ngày mai lại thằng khác, rồi chết non vì bệnh tật ? Ấy là một gái mới lãng-mạn, đầy thi-vị, vì đã biết tha-thiết yêu... Một thiếu-nữ khuê các lên nhà đi chơi với nhân-tình và rồi chết vì tình ? Một cuộc tình duyên nên thơ, một thiên thảm-sử. Một người bỏ chồng vì chồng hèn và gia-đình nhà chồng hủ lậu ? Ấy là một nữ lãnh tụ trong cuộc giải phóng phụ-nữ để tìm hạnh-phúc cá-nhân ! Cả một xã-hội công nhận những gái như thế, có khi lại hoan-hô cổ-võ cho những cử chỉ như thế. Trong tiểu-thuyết là như vậy, nhưng ở cuộc đời thực tế, một thiếu nữ có làm như trong chuyện đã bị cả cái xã-hội ấy chê là hư-hông, là đĩ thoã, là phải lòng giai... Thật là một điều mâu-thuẫn khốn nạn. Sao họ đã công nhận ở tiểu-thuyết mà lại chối cãi ở cuộc đời ? Họ bảo rằng : đời không là tiểu-thuyết. Nhưng mà vào trường hợp khác, họ lại có thể khen đại-khái những tiểu-thuyết kia là « đúng sự thực » lắm. Đó là những sự vô nghĩa lý rất tai hại, rất đáng bất bình, vì một khi một xã-hội đã công kích ở phương diện này nhưng tán thành ở phương diện khác, ắt phải có những thiếu nữ lầm lẫn đáng thương. Cái số hiểu lầm, tưởng tiểu thuyết là cuộc đời hoặc cho cuộc đời là tiểu thuyết, bao giờ cũng chiếm số đông ; mà nói cho cùng thì lỗi đầu tại riêng họ !

Có nói rõ như vậy mới hiểu những lúc sa-ngã của em từ đây về sau.

Còn về phần Nguyễn-Luru, em chắc anh ta cũng có những tư tưởng thanh-cao y như của em mà thôi, chứ một người yêu vụng giấu thâm mình, mà lại không bao giờ nịnh hót mình, lại vẫn sẵn sàng hãnh học đức hạnh của mình bằng cách trực tiếp hoặc gián tiếp công kích mình, mà không hề sợ mất thiện cảm của mình, thì nào có phải là có tà dục chỉ mưu một cuộc nguyệt hoa! Nhất là cái cách tỏ lòng yêu của Luru lại càng khiến em thấy nó nghiêm trọng, thuần túy tinh-thần. Vậy mà hai chúng em đã phạm phải tà-dâm thì cái chân lý «giao-hợp là mục đích cuối cùng của ái-tình» nghiêm càng rõ rệt. Nhưng cũng nên nhân đây nói đến hoàn cảnh nữa, vì mọi điều tội lỗi ở đời đều có sự tòng phạm của hoàn cảnh.

Hai hôm trước, muốn cho khuấy khỏa nỗi bứt rứt về mối yêu giữ kín trong lòng, em đến tìm bạn, là Ngân. Chúng em đã chuyện trò về cuốn tiểu thuyết mới xuất bản, về một nhà văn sĩ nọ đã bắt bạn lòng với một nữ sĩ kia, về một vở kịch có luận đề, về một kiểu y phục phụ nữ mới chế tạo, về sự sửa soạn một cuộc chợ phiên vĩ đại cho cả Bắc-kỳ vào thượng tuần tháng sau...

Trò chuyện đương vui, thốt nhiên Ngân vịn áo dài vào, rồi bảo em đi theo đến nhà một người bạn gái mà Ngân mới biết. Gặp lúc cần có sự gì khả dĩ kích thích được mình cho mình khỏi tư-lự đã đủ là may mắn, em sốt sắng đi theo.

Ngoài đường, trời thu, gió heo may, với những người có những bộ áo thu và những bộ mặt hoài cảm ngầy ngất vì thu, quang cảnh ấy như kêu gọi trong lòng người những nỗi đau thương hầu đã dập tắt.

Đến một căn nhà ở phố Hàng Bún, sau khi phải đi qua một cái ngõ vắng vẻ rồi mới đến một cầu thang đồ sộ, em bỗng có mối cảm-giác rùng-rợn khó hiểu, tưởng chừng như mình sắp rấn thân vào một nơi nguy-hiểm gì, vì quang cảnh cái phố ấy với những mẹ tây già răng trắng nhớn một cách bản thủ, với những trẻ con lai da trắng, hoặc da đen, sự đìu-hiu của cái ngõ, với những giầy nhà cao ngất ngưởng mà cửa kính cửa chớp đều đóng kín mít như đang giấu-giếm bao nhiêu điều bí-mật bên trong, ngần ấy vẻ nói rằng đây không phải là nơi của dân lương thiện.

Thấy em trù trù dừng gót, Ngân tươi cười lôi tuột em lên thang. Trong phòng lúc ấy có ba thiếu nữ và hai chàng thanh niên. Em chưa kịp trông xem chung quanh có những gì, thì sự chào hỏi, cuộc giới-thiệu, đã ồm tỏi, bằng cả tiếng nước mình lẫn tiếng nước Pháp. Ba cô kia có những cái tên rất kêu, nào là Huỳnh-Liên, nào là Khuê Vân, nào là Bích-Ngọc, toàn là nữ học-sinh cả. Còn hai thiếu niên thì một là Paul Sanh, học sinh trường Lycée Sarraut, và người nữa, Mai-Thiệu-Tố, một nhà thi sĩ, đã có bằng tú-tài. Họ được Ngân giới-thiệu như thế thì em cũng phải chỉ cứ biết thế. Paul Sanh có

một bộ âu-phục rất xang trọng, cái đầu đen láy những sáp, ở sau gáy thì tóc uốn quăn và để xuề xòa theo kiểu những nhà triết học — lúc bắt tay em thì cả người thơm lừng những mùi nước hoa. Giản dị hơn, Mai-Thiệu-Tố chỉ có cặp kính trắng với nước da trắng nõn những phấn, và cặp môi cũng tô son đỏ loét như của đàn bà, là đáng chú ý. Về phía phụ nữ thì Huỳnh-Liên có cái áo vàng loè trông rất sắc sỡ, cổ kiểu bánh bẻ, dưới gấu lại viền những đường trun lòe-sòe nó khiến cô ta có những điệu bộ một con chim vàng-anh tối-tàn. Hai chị kia tuy kiểu quần áo nhũn nhặn hơn, song quần lại may bằng thứ nhiều Thượng-Hải mỏng rinh, bên trong có quần đùi ngắn ngắn sát bẹn làm cho ta trông rõ cả nước da hồng-hào hằn ra bằng màu hoa đào với những đường cong của bộ đùi non... Ai cũng vấn tóc trần, đeo kiềng lối Huế, môi thì thoa son hình trái tim, mặt thì đánh phấn màu gạch non, chân thì đi giày dầm Charles IX. Với đôi lông mày kẻ bằng bút chì mà đuôi chạy sếch ngược lên mãi thái dương như lông mày các ông tướng rạp hát tuồng Tàu, Huỳnh-Liên có cái mặt trơ tráo, rạn rầy của một cô gái nhầy. Bích-Ngọc thì đẹp hơn cả, lại có vẻ dầm, chỉ bởi thân thể mũm mĩm và lông mi uốn quăn theo kiểu các ngôi sao chiếu bóng nó khiến cho cái nhìn của chị ta có vẻ mơ-màng thần-bí, và cặp mắt tựa hồ có điểm nhưng đen.

Gian phòng bài trí cũng lạ. Quanh bốn giầy

tường có bàn ghế với kỷ kê liên-tiếp nhau, để chống ở giữa. Những ảnh về mỹ-nhân khóa thân tây phương, những ảnh các tài-tử chiếu bóng treo la-liệt trên tường. Trong cùng là một cái phòng xép nửa trần bằng một bức trần phong. Qua lượt màn mỏng, em thoáng thấy : giường, bàn học, mắc áo... Thấy nhà một nữ học sinh mà quang cảnh lại giống với một phòng trọ của học sinh con giai như thế, em bèn hỏi Ngân :

— Trong hai cô thì cô nào là chủ nhân nhà này ?

Bạn đáp một cách tự nhiên nhất đời :

— Đây là nhà của mấy người bạn giai, các chị này chỉ là đến đây chơi thôi.

Họ rót nước, đưa những thứ kẹo tây thượng hạng và thuốc lá hồng-mao ra mời em, xem chừng có ý cho rằng quen em thì cũng « hân hạnh ». Phái nữ nhận bên kia là bạn giai, ấy đó chỉ là theo lệ xã-giao, và hơn nữa, chỉ là tình bằng hữu xuông. Cứ xét kỹ, em cũng đã hơi hiểu ở đây không phải chỉ có tình giao hữu mà thôi, nhưng có cả ái-tình. Những cái cười cợt, những cái liếc mắt, giọng nói xa-xôi bóng gió lăm lăm khi lại điếm mầu mẽ ghen tuông nữa, đủ tố cáo rằng bọn thanh niên này lấy có bạn hữu để chim chuột nhau mà thôi. Dù đã chịu ít nhiều ảnh hưởng tân thời, em cũng vẫn không đời nào đi tin được rằng giai gái đã đụng chạm nhau mà lại không là do tư tưởng sảng-bậy.

Thoạt đầu, trước mặt những người « tân tiến »

thứ nhất của xã-hội, em đã lúng túng và hổ thẹn, tự thấy mình kém cỏi — cái cảm tưởng của người nghèo co quắp, nhút nhát trước một số đông người giàu, hay là của một người ít học thức giữa một đám những ông đồ đạt bằng nọ, bằng kia. Về sau em lại hối hận, nghĩ rằng nếu Lưu biết mình lai vãng một nơi như nơi này, ắt là lòng kính yêu của Lưu sẽ đổi ra khinh bỉ. Thốt nhiên em căm giận Ngân đã lừa dối em để em chót đến đây, tiếp xúc những người đáng lẽ em phải lánh xa.

Những người kia thấy em ít nói, hãnh cho em bắc bực kiêu kỳ! Em nghiệm ra rằng đối với hạng người mới quen, cái kiêu ngạo là một thứ lợi khí buộc kẻ khác phải kính trọng mình, vì rằng tuy họ chưa rõ mình hay dở thế nào, nhưng cứ thấy mình lên mặt, là cứ biết họ phải sợ, phải kiêng dè đã. Quả vậy, chưa mấy lúc mà ai cũng đã ra vẻ nhún-nhường, ai cũng tìm những lời lẽ làm thỏa cái lòng tự ái của em. Nửa giờ sau thì họ với em đã trở nên thân mật đến nỗi em phải bận khoản về thái-độ lạnh-lùng, kiêu-hãnh của mình lúc trước!

Dần dần, người ta đả-động đến vấn-đề khiêu-vũ, cái ấy đã cố nhiên.

Thì ra bọn học sinh này đã thuê riêng căn phòng này để nhảy với nhau, chứ chẳng học hành gì cả.

— Cái lớp người cổ là các cụ nhà mình không đời nào hiểu nổi mỹ-thuật của khiêu-vũ đâu, âu là

ta cứ mặc quách! Cắt nghĩa mà làm gì? Việc ta làm ta cứ ta làm, các cụ già thì các cụ chết...

— Chứ lại gì! Tương lai là ở trước mặt chúng ta chứ có ở trước mặt các cụ nữa đâu? Ta còn phải sống với nhau đời đời chứ ta có sống được với các cụ nhà ta đời đời kiếp kiếp mãi đâu! Chị Bích Ngọc nhỉ?

— Thật thế, lắm lúc ở những nơi tiệc tùng càng thấy không biết nhảy là hủ lậu... chị Huỳnh-Liên ạ.

— Ấy chết! Nếu chị em mình mà lại không biết khiêu-vũ thì té ra chúng ta là người ở thời đại... thời đại ông Cao-Biên à?

— Không! ở thời đại đức Gia-Long mà thôi.

— Em cũng biết vậy, chị ạ, nhưng mà cậu mợ em cứ cho khiêu-vũ là một thói dâm bôn, thế có tức không?

— Ồ! Ồ! Bịa! Nếu dâm thì cả Âu-châu mấy nghìn năm nay cũng dâm à?

— Thôi đi! Chẳng qua nói tóm lại thì việc ấy chỉ có thế này: bố mẹ chúng ta ít ra cũng bốn năm chục tuổi cả, chả nhẽ lại cũng nhảy như chúng ta thì kể cũng dơ giáng đại hình lắm! Ấy thế mà lại thấy chúng ta nhảy thì các cụ chịu làm sao được mà chẳng kêu om lên là dâm! Chẳng qua cũng chỉ vì ghen tị...

— Thật thế! Nếu các cụ nhà ta cũng thử tập nhảy xem nào! Lại không khiếp sợ mê đi! Chứ dâm ở đâu lại dễ thế... Nghe điệu kèn đã đủ bỏ mẹ....

— Anh Thiệu-Tố, anh phải viết một bài lên báo đi...

— Thưa quý nương, tiếc rằng tôi chỉ là một nhà thi sĩ.

— Và lại ở ngoài trông thì tưởng thế chứ dâm bao giờ ! Các cụ nhà mình không công nhận chỉ vì không bao giờ các cụ được dịp. . . *essayer quelques pas !*

Cả bọn đương tranh luận về khiêu-vũ như thế thì một thiếu-niên nữa bước vào. Lại cuộc giới thiệu âm-ỹ. Lại những câu nói nửa chừng, những ý tứ tây riêng, sự huyền -náo thường có, mỗi khi có một người nữa mới đến.

Rồi Paul Sanh ra vặn đĩa kèn. Ngân và em ngồi ngắm xuống cho ba cặp ấy nhảy theo sự chỉ bảo của chàng thiếu niên mới đến, vì người ấy là một giáo-sư khiêu-vũ. Lần ấy là lần đầu, em biết thế nào là nhảy đầm. . . Em thấy như vậy thật rõ là một cảnh tượng dâm đảng tự do cho người trong cuộc, và khiêu dâm cho người ngồi xem. Vậy mà người ta cứ cãi nó là không dâm thì hay là vì bởi người ta bảo thế không là dâm cho nên thế chỉ là mỹ-thuật ? Em hỏi bạn đã biết nhảy chưa thì Ngân đỏ mặt thú thật với em đã thuộc được một bài. Chỉ em mới xa nhau có vài tháng trời, Ngân đã lên một mình đi học nhảy đầm mãi đến nay mới cho em biết.

Khi họ thay đến đĩa kèn thứ nhì, Ngân đứng dậy, bảo em :

— Huyền ơi Huyền, chúng ta thử nhảy một bài chơi đi !

Em lắc đầu thì bạn lại vật-nài :

— Thì cứ thử một tí xem nào ! Thử mà xem, hay đáo để, nếu mà biết nhảy thì cứ nghe âm nhạc, mình tưởng như mình đi trên mây xanh, hay lắm cơ !

Vốn nể bạn, em đứng lên, giơ tay ra để cho Ngân ôm lấy, mặc cho Ngân lôi đi, kéo lại... Em chẳng thấy gì khác là cứ chạm phải giày nhau, và cái trò ấy nó kịch-cỡm, ngộ-nghĩnh, nó... thế nào. Rồi, sau khi luống cuống, em đứng im để cho Ngân phải bỏ em ra mà cười rũ-rợi. Vừa lúc lại thay điệu âm nhạc khác, nhân tiện một cô ả ra ngồi nghỉ, cái ông « giáo-sư khiêu-vũ » chế nhạo Ngân rằng làm như thế chỉ là ngăn trở phong trào khiêu-vũ và quay về điệu dăng, kinh-cần giơ tay ra mời em.

— Thưa quý nương, Ngân chỉ mới là học trò tôi mà thôi, đã luyện tập cho ai thế nào được ! Xin quý nương theo tôi, tôi *entraîner* cho mười phút thì quý nương sẽ hiểu rõ cái mỹ thuật tối cao của nhảy đầm.

Em chưa kịp chối từ — vào trường hợp ấy, giữa chốn ấy, chối từ có lẽ là không nhã nhận — thì thiếu niên đã một tay cầm lấy tay em, cánh tay kia ôm ngang lưng em, mắt nhìn lên trần một cách nghiêm-nghị như một con chien lắng nghe khúc ca của Chúa, và chân phải đã đuổi theo nhịp kèn bằng cách thúc đùi vào giữa hai... bẹn em. Hai má em đỏ bừng lên vì hổ thẹn, cả người em như có

một luồng điện kỳ quái chạy qua, óc em mù đi, em tựa như không còn linh hồn ! Em cứ mặc cho kỵ binh lôi cuốn em, lại phải cố nhớ để cử động sao cho khỏi chạm phải đầu gối hoặc mũi giày của nhau... Sức rạo-rực của xác thịt đương lúc dậy thì, em đã cố hết tâm chí mới nén được đi trong ít lâu, nay bỗng đâu lại bùng-bột lên với những tiềm lực mới. Cảm giác ấy chưa phải là khoái lạc, song, sự thật, nó hơn cái dâm rất nhiều. Nó là cái nửa thật bõn. Nó chỉ mỗi lúc một tăng chứ không giảm, vì cơn rạo-rực này chưa được thỏa mãn thì một cơn khác đã lại nhóm lên. Nói cho cùng, không bao giờ nó làm cho ta được thỏa lòng, thì sự khao khát sau cứ việc nối tiếp theo sự khao khát trước... Em đã phải gục đầu vào vai kỵ binh, ý muốn giấu mặt, sợ mấy cô gái mới kia thoáng trông qua cũng đủ hiểu rõ cảm giác của mình. Em rất thẹn và chỉ sợ họ biết rằng mình đương thẹn.

Và con Huyền cứ công nhiên và tự nhiên theo đuổi những cảm giác ấy, vì đó là mỹ-thuật, vì chung quanh Huyền, ai cũng thế cả. Đó là cái dâm có quyền hành, cái dâm được công nhận, được khuyến khích, cái dâm của những người văn minh ! Nó không là dâm tà nữa, mặc dầu nó chính là một thứ hình thể của dâm tà. Nó đã được cả mỹ-thuật lẫn pháp-luật hộ-vệ.

Trong lúc ấy, Ngân ngồi nhìn bằng cặp mắt kính cần và khát khao !

Em cứ sung sướng như thế mãi, nếu bàn tay

của kỵ binh không nắm chặt lấy bàn tay em một cách đáng sợ, nếu cánh tay của kỵ binh không ôm khít lấy lưng em một cách phi thường, nếu cặp môi của kỵ binh không mấp máy như muốn kêu xin tha thiết một cái hôn, nếu hai mắt của kỵ binh không đờ đẫn như mất tinh thần, khi người ta thấy cái khoái lạc cực điểm... Ngay đến kỵ binh cũng thấy cái cơn khủng hoảng tinh thần, dịp kèn bị quên lửng, bước chân hóa ra riu rít, loanh quanh... Em rùng mình một cái, đứng chờ người ra, thì thiếu-niên buông ngay em ra, ngồi xuống ghế, thở ỳ ạch và nói chửa thẹn :

— Hoài của ! Đương dẹo bước thì quý nương lại đứng lại ! Cô có khuynh hướng về khiêu-vũ lắm chắc cô đã có tập nhảy vài bận thì mới . . . có những bước chân ngọt đến như thế được

Em cãi :

— Không, tôi đã tập nhảy bao giờ đâu !

Em ngồi lại cạnh Ngân. Nhà giáo sư lại khen :

— Nếu cô học ắt chẳng bao lâu thành tài.

Vì lẽ gì, điều ấy rất dễ hiểu, mặt em lúc ấy cứ đỏ bừng mãi lên. Em muốn Ngân chuyện trò với em cho em đỡ thẹn thì Ngân lại vội đứng lên yêu cầu nhà giáo sư luyện nốt cho bạn cái bài *valse* đương học dở dang, vì nhằm lúc ấy, chợt người ta lại vừa thay đĩa hát.

Bữa ấy, em đã trở lại với những phút của mối cảm-giác tê-mê đã thấy lúc chơi cái «trò vợ chồng»

với thẳng Ngôn năm xưa... Những ý dâm, sự khao khát của xác thịt lúc trước đã tiêu tán theo lối một cục than vạc dần ở làn gió nguội, thì nay lại bị việc thử tập nhảy kia khêu nhóm lên, hun lên như một lớp mặt cưa khô và nổ. Sung sướng thay, những tư tưởng như bản vốn cũng có những nghĩa lý riêng hộ-vệ để được đặc lực làm hại tâm thuật người đời, nay em đã thấy ý dâm của em là không như bản, mà lại còn là chính đáng nữa, vì những khi nhắm nghiền mắt lại, em chỉ mơ màng được ôm ấp trong lòng Nguyễn Lưu, người tình trong lý-tưởng của em. Ngẫu nhiên, trí lý-luận ở em bỗng thức dậy mạnh mẽ để cho mối yêu kia, đối với Nguyễn Lưu, mất hết tính-cách thuần-túy tinh thần. Người ấy là chồng em rồi, đã là người, đối với em, việc gì cũng là được cả, thì cái dâm trong tưởng tượng với người ấy hẳn không là tà dâm.

Ấy đó là sự tòng-phạm của hoàn-cảnh vậy.

Nhưng nếu chỉ có một nguyên do đơn-giản ấy thôi, em đã không đến nào...

Buổi chiều hôm sau, khi thầy em với cô vợ bé ra đi hưởng mọi thú vị phần hoa, khi Lưu với anh cả em cũng rủ đi nhau đi xem chớp bóng, chỉ còn một mình em chiếm cả gian gác rộng, muốn tìm một cái bút chì để chép lại một kiểu áo mới, em đã phải lục đến cặp sách của ông anh hư thân. Máy cuốn sách lên phòng cái cặp vừa bị rút ra, thì đồng thời, một tập ảnh cũng rơi tung tóe ra trước

mặt em... Ảnh gì ?.. Năm cái tất cả, hai cái in hình hai mỹ nhân Tây phương khỏa thân hoàn-toàn, còn cái nữa thì... thì là... ảnh nam nữ đang giao hợp nhau ! Nhân dịp nhà vắng, trí tò mò của em lại càng được như khuyến khích. Em đã xem một cách tha thiết như là, vào trường hợp ấy, bất cứ người đàn bà nào khác cũng đã phải xem... Quả tim đã đập mạnh như muốn phá tan cái ngực, nước dãi chảy ra miệng em như đang trông thấy người nào ăn mơ, ngũ quan của em thức cả dậy tựa hồ vừa được một liều thuốc bổ thượng hảo hạng kích-thích, tâm-trí em hóa ra bàng-hoàng... Em đã ngắm nghĩa những tấm ảnh ghê gớm ấy, hàng giờ, thật thế, hàng giờ, tưởng chừng như không khi nào chán mắt, đến nỗi bàn tay—hình như không phải của mình nữa vậy — chỉ chực đưa xuống hạ thể để thủ dâm.

Vì chung dù ở vào những phút khủng hoảng thế nào nữa, trong lòng người đời cũng vẫn có cái phần thiện-căn, cho nên cả cái lương tâm của em cũng đồng thời thức dậy. Một cách cương quyết hết sức, tự thấy mình ô uế, đáng khinh bỉ lắm, em chập tập ảnh lại, cất vào sách, nhét vào cặp, gập cái cặp lại, ra hiên sau, em ngồi... Em đã vứt bỏ cái sức ám ảnh kia đi được ! Ôi ! Thì ra ông anh quý hóa của em học hành chỉ là như thế đó thôi. Với bao nhiêu ý nghĩ hỗn loạn trong đầu, em lên giường trùm chăn như một người ốm... Hình ảnh

của mấy bức ảnh chui theo em mà vào chiếc chăn bông. Em nhắm mắt lại, ác hại thay, Tạo-Hóa lại phú cho ta cái năng-lực dị-kỳ là dù ta nhắm mắt lại, ta cũng vẫn còn nhìn thấy được ! Hai màng mí mắt em ngẫu nhiên hóa ra cái màn ảnh để chiếu lại lần lượt ba tấm ảnh khiêu dâm kia ! Em cho ngón tay vào mồm mà cắn như cắn kẻ thù-hắn vậy mà mỗi cảm-giác về đau đớn cũng không xua đuổi những ý dâm kia đi được. Không biết làm thế nào nữa, em úp mặt xuống gối cho ngạt cả mũi lẫn mồm, cho bộ máy hô hấp bị bế-tắc đến thấy tức cả ngực, thật không khác người tự tử là mấy, thì, mãi. . mãi, mới nhọc mệt lả dần đi.

Em chợt ngủ lúc nào không biết, nhưng cũng ngủ một cách rất vất vả, vì giấc ngủ đầy những mộng-mị kinh-hãi.

Khi em sức tỉnh dậy, thì đồng hồ vừa điểm 3 giờ đêm.

Còn đương bực-giộc về nỗi một cánh tay em như bị hàng nghìn mũi kim châm vào nghiền nghiền, thì bên trong cái vách gỗ sơn xanh là chỗ thầy em với cô vợ bé nằm ngủ, những sự thị uy của ái-tình lại bắt đầu vang lên. Những cái hôn kêu choèn-choét, những hơi thở ỳ ạch, sự rung động lắc-rắc của cái giường lò xo, những tiếng rú khoái lạc, khua rộn cả gian phòng. Em khẽ thở dài, rồi rón rén xuống giường, xỏ chân vào đôi dép dừa, và, như một tên trộm, lẩn mò xuống chân thang . . .

Qua cái sân, em vào cái phòng học của ông anh, lấy một cái ghế ra chỗ cửa sổ. Phòng này có một cái bàn đen, một cái ghế mây dài. Ban ngày, đây là chỗ tụ họp của anh em với bạn, nhưng, tối đến, thì bỏ không cho chuột rúc và làm nguy. Em nhìn lên mặt giăng lúc ấy soi bó vào khung cửa và lần đầu mới nghiệm ra rằng trên mặt giăng quả nhiên có những vạch đen như thân cây đa. Em mãi nhìn những ngôi sao chi chít trên không ; sức ám ảnh kia đã kéo đi để nhường chỗ cho sự băn khoăn muốn hiểu cái vũ-trụ vô cùng vô tận. Em cứ nghĩ ngợi liên-miên mãi đến khi đã thấy mệt cũng không dám tưởng đến chỗ ngủ của mình.

Tiếng người từ gác trên đi xuống, vào phòng...
Thì ra anh Luru !

Anh đi qua em, ngừng lại có ý ngạc nhiên, rồi vào thẳng sân sau, ý chừng vì một cái cần dùng nhỏ mọn. Em bỗng thấy hổ thẹn, sợ không khéo có lẽ Luru cũng chạy trốn sự thị uy của ái-tình như mình. Nếu quả vậy thật, thì mình hổ thẹn quá đi mất, vì bố mình mà thế thì sao cho mình lại không ngượng mặt ? Luru đã thấy gì chẳng ? Hay không ?

Đây... đây... Luru đã lại đi ra. Anh ta đi qua mặt em được mấy bước rồi thấy đứng yên, khiến em phải quay đầu lại. Mãi Luru mới hỏi :

— Huyền ngồi đấy à ?

— Vâng.

— Sao...sao em lại ngồi làm gì ở đấy ?

— Vì em không ngủ được.

— Anh cũng vậy, trần-trọc mãi không tài nào ngủ được.

Thôi chết rồi ! Nếu đúng như lời ấy, tất Luru đã biết đến cái vô ý của gia-đình Việt-Nam. Nhưng em chưa được hồ thẹn cho bố, thì Luru đã tiến đến bên em, khẽ nói :

— Buổi tối, anh vừa xem một cuốn phim cảm động quá.

Vì chung đã lâu, hai chúng em cứ tránh mặt nhau nên lời nói của Luru khiến em lo sợ vô cùng. Em rất sợ gặp mặt Luru, lại rất lo Luru nói với em, vì bất cứ lời nói nào của Luru cũng có thể khiến em bâng khuâng hay là thồn thức. Lần này thấy Luru có ý khơi chuyện, em phải lặng thinh để nghe trống ngực em đập thình thình. Ý chừng muốn trách cái thái-độ lãnh đạm ấy, Luru khoanh hai tay, đến đứng ngả vai dựa tường, oai nghiêm nhìn em. Sợ quá, em chỉ biết :

— Thế à !

— Phải !

Đáp gọn thế rồi, Luru nắm hai tay vào thành ghế, nhìn em tròn trọc, rồi tiếp :

— Một chuyện tình, Huyền ạ . Một thiên thảm sử ghê-gớm trong đó có sự âu-yếm nồng-nàn đến đôi đáng sợ như sự căm-hờn hằn-học, trong đó có đủ cả mọi ý-vị của máu, của sự khoái-lạc, và của cái chết ...

Lưu giở đến cái ngôn ngữ kiểu cách ấy rồi trầm ngâm ra ý đợi lời phê phán của em. Chẳng hiểu chi cả, em cũng góp một lời bàn :

— Hay đến thế cơ à? Thế đầu đuôi câu chuyện ra sao?

— Một người đàn ông yêu một người đàn bà... Hai người rất yêu nhau, song không thể tìm nổi một cách nào để ăn đời ở kiếp được với nhau... Rồi thì... Huyền thử đoán xem chuyện ấy kết liễu ra sao nào?

— Em chịu!

— Thì người đàn ông giết chết người đàn bà, rồi giết chết nốt cả mình! Hai người cùng chết! Người đàn ông muốn tự-tử, nhưng lại sợ mai sau có kẻ khác chiếm được mối yêu của nhân tình! Thì giết đi cho khỏi phải lo, rồi mới tự-tử! Em bảo chuyện ấy có hay không?

— Chuyện người ta đặt thì như thế có lẽ cũng là hay...

— Huyền tưởng đó là do óc tưởng tượng một nhà văn đó à? Không, đó là một chuyện thuộc lịch sử.

— Em thì em thấy thế là ác quá, là nhẫn tâm quá. Yêu ai mà lại đang tay giết chết người ta! Em đã yêu ai thì dù sao, em cũng không giết người ta được.

Lưu cười nhạt mà rằng :

— Thế nghĩa là Huyền chưa hề yêu. Nếu đã

yêu, yêu một cách say đắm, yêu một cách tha-thiết, yêu một cách hẩn học, yêu một cách đich-đáng, yêu hoàn toàn, thì có thể giết được lắm. Thí dụ như anh mà lại được Huyền yêu thế, giết đi như thế trước khi Huyền tự-tử, thì chết như thế cũng là chiếm hưởng được cái hạnh-phúc hoàn toàn của tất cả những ai vẫn sống ở đời!... Hoặc là anh mà giết được Huyền để rồi tự-tử.... thì... cũng là được hưởng hạnh-phúc, trừ phi cả hai được sống với nhau thì chẳng kể.

Bằng một giọng thành-thực đầy những oán-hận chất dưới đáy lòng, những lời lẽ ấy khiến em lạnh giá hẩn người đi. Sự cảm động của em mạnh đến nỗi vô tâm em bỗng đứng lên như muốn chạy trốn. Thừa dịp, hai tay Lưu nắm chặt lấy hai tay em. Chàng thồn-thức nói:

— Huyền ơi Huyền! Huyền có thương hại anh chút nào không? Anh không dám ao ước Huyền cũng yêu anh như anh yêu Huyền, nhưng anh tưởng cũng có quyền mong Huyền thương anh một chút. Giờ ơi, em không... thể hiểu nỗi tâm sự của anh. Lưu yêu Huyền, yêu lắm, yêu lắm lắm, mà Lưu đã nói thẳng ra như thế. Rồi từ mấy tháng nay, Lưu đã câm miệng hến để chờ một câu đáp lại của Huyền! Vậy mà luôn mấy tháng nay, đôi ta cứ tránh mặt nhau hoài, mà em cũng chẳng buồn bảo cho anh nên liệu lo toan cho cuộc đời anh ra sao. Đến bây giờ, Lưu đã không kiên tâm

được nữa rồi ! Huyền !

Em cúi mặt xuống, khẽ hỏi :

— Nhưng mà em làm gì được ?

Lưu sốt sắng nói :

— Đi trốn ! Ta chỉ còn có một cách ấy ! Nếu Huyền yêu anh... nếu Huyền hy-sinh hết mọi sự ở đời đi, thì chúng ta... Liệu em có dám liều với anh, sống thác với anh không ?

Chẳng để em kịp đáp, Lưu đã lôi hai tay em lên miệng mà hôn. Rồi từ từ, Lưu lôi em ra đến chỗ cái ghế mây dài thì ngồi xuống, buộc em phải cũng ngồi bên cạnh. Em không còn biết nói năng sao nữa, chỉ cứ ngáy người ra thôi. Thật vậy, vào những phút như phút ấy, sự khôn ngoan của con người ta đã bay đi để cho linh hồn thuộc quyền của cảm-tình sai khiến. Em chỉ còn vẳng thấy Lưu nói mãi những câu em không nghe rõ nghĩa lý thế nào.

— Huyền ơi, chúng ta liều xông-pha cuộc đời... ta sẽ có ái-tình là phần thưởng, hạnh-phúc là mục-dịch... Anh sẽ làm hết mọi sự, vì Huyền, để yêu Huyền, yêu suốt đời... Mãi ! Mãi cho đến chết !

Dịu dàng, Lưu đã vòng hai cánh tay ôm chặt lấy em. Thế là, như một người điên, Lưu hôn em vào trán, vào mi mắt, vào mũi, vào hai má, vào cằm, vào cổ, vào giữa môi em... lâu... rất lâu. Thật là một trận mưa rào-rạt những ái-ân, mon-trơn. Em mở mắt ra nhìn, thì nhờ ánh sáng của chi

Hằng, mặt Lưu hiện ra cương quyết và si-tinh lạ thường, với hai bên quai hàm nở to, với sức căng của làn da ở thái dương bóng nhoáng, với một đường mạch máu hiện trên cái trán đầy những nét nhăn quả cảm.

Bốn bề thật em ả, tĩnh mịch, gian phòng vẫn lặng ngắt như tờ.

Em thấy vũ trụ là trong tay em, hoặc em đã quên khuấy rằng chung quanh em vẫn có vũ trụ. Không cảm thấy lo gì cả, thật thế em chỉ sung sướng vì thấy rõ ràng là Lưu yêu em... Chồng em! Chồng em với mọi cách ôm ấp nung niu mà em vẫn phải tìm bằng trí tưởng-tượng!

Lưu lại hôn em nữa. Đoạn nhấc hai chân em đặt lên lòng chàng. Hai bàn tay của Lưu và miệng Lưu phủ kín mình em bằng sự tha-thiết yêu-đương. Vì lúc ấy em chỉ vận phong-phanh có cái áo cánh với cái quần trong bằng nhiều mỏng, lúc trước rất thấy lạnh, lúc ấy được ôm ấp, vỗ-về, thì em thấy êm ấm như nằm trên đệm dưới chăn, trong cánh tay Lưu. Em không nhớ rõ Lưu đã nói với em những lời dịu dàng như thế nào nữa. Lưu đã chiếm đoạt được em, cả phần xác cũng như phần hồn.

Ấy thế là đã xảy ra cái sự không thể không xảy ra được!

Sáng hôm sau, lúc đã hết nhọc mệt, em bàng

hoàng. Em đã ngủ mê chẳng? Không, sự đời đã đến với em bằng một cái gì đã có thực. Cái đau vì da thịt bị thương tổn, bị xé rách, vẫn còn âm ỷ trong người em! Mãi đến bấy giờ, em mới hiểu thấu nghĩa lý cái hư hỏng. Mãi đến lúc ấy, em mới rõ sự đáng kinh hoàng của những cô gái chưa chồng mà đã liêu với ái-tình: mất tâm! Em đã lo sợ, bối rối, đau đớn, bâng khuâng, hồ thẹn, tự mình giận mình, như những gái thất trinh khác. Nhưng muộn rồi còn gì? Vì lẽ người ta không do tạo hóa sinh ra để tự mình giận giữ với mình mà thôi — những kẻ tự mình không tha thứ được cái lỗi của mình thì đã tự-tử cả — em bèn có những ý nghĩ khác. Cái triết lý cuối cùng! Đi trốn! Liêu đời với Lưu!

Trong một tuần lễ sau đó, thái độ của Lưu lại nghiêm nhiên như thái độ của chàng vào mấy tháng trước đó! Em bất bình lạ lùng, chỉ những mong có dịp là phỉ nhổ vào mặt Lưu... Thì buổi chiều hôm ấy...

— Không, em chớ hiểu lầm. Sau khi cái sự ấy đã xảy ra rồi, anh cũng biết cái lỗi của anh lắm. Anh đã tìm phương cứu chữa lại cái điều lầm lỗi ấy cho nó khỏi là lầm lỗi. Bây giờ đời ta chỉ còn một cách: trốn nhà ra đi... mà đi đâu? Auh hãy còn là học trò, Huyền lại chưa có nghề nghiệp gì mong độ nhật cả. Do thế, anh đã gửi hai lá thư cầu cứu hai người bạn cũ hiện ở Nam-kỳ, yêu cầu

người ta kiếm việc cho mình hoặc sửa soạn cho mình nương thân. Rồi mình sẽ trả ơn người ta sau, miễn mình sầy nhà không đến nỗi thất nghiệp.

Em lo lắng hỏi :

— Thế ngộ người ta không giúp mình được ?

— Huyền đừng nên nói gở thế. Anh chắc những người ấy rất tận tâm với anh... Mà nếu vì lẽ gì họ không giúp mình thì chính mình mình sẽ giúp mình ! Chỉ liệu một chút là được ! Tuy thầy me anh không giàu, nhưng nếu anh đã bắt đắc dĩ phải giở đến ngón lừa đảo thì cũng được cái vốn làm kế sinh nhai. . . Vả lại chúng ta cũng không phải ở cảnh cấp bách gì. . . , Nghĩa là lo xa để khỏi phải vào cảnh nước đến chân mới nhảy, chứ ta có vội gì đâu ?

Những điều dự-định ấy chẳng đủ cho em yên tâm, vì em thấy... làm sao ấy ! Ừ thì khi chúng em đã chót đại-dột với nhau rồi, thì chúng em cứ việc tìm mọi cách để công nhiên lấy nhau đi có được không ? Anh em họ xa mà lấy nhau, việc ấy chỉ đến bị đời dị-nghị là cùng chứ pheng tục và pháp luật cũng không cấm-đoán được. Một việc đã bất chính thì không nên lại tìm những cách cũng bất chính để giải quyết, để cho nó lại càng bất chính thêm ! Em bèn nói :

— Thì sao anh không nghĩ đến cái cách thu xếp ổn-thỏa trong vòng lẽ giáo cho em có phải hơn không ?

Lưu đáp ngay :

—Ồ thế ra em tưởng anh không bao giờ nghĩ như thế đấy à ? Nếu xem chừng mà được thì tội gì mà phải lẩn lút để phải nghĩ nát gan nát óc ra nữa ? Vẫn biết rằng chúng ta chỉ là anh em họ xa thôi, thì theo lẽ tự nhiên, lấy nhau thế chẳng phạm gì vào luân-lý cả. Nhưng mà còn dư-luận của đời, cái dư-luận rất ác nghiệt, nhất là anh lại đã có ở trọ nhà này, chúng ta lại tiếp xúc rất thân mật nhau. Vào trường hợp này thì ngay đến cả thầy mẹ em hoặc thầy mẹ anh cũng không vui lòng ưng thuận được. Vậy mà bố mẹ chúng ta là hạng người nào thì em cũng biết đấy ! Nếu cha mẹ chúng ta không vui lòng ưng thuận, thì có điều gì bó buộc cho cha mẹ chúng ta phải bắt đắc dĩ mà nhượng bộ đâu ? Đã như vậy mà còn bỗng dựng lậy ông tôi ở bụi này như em nghĩ, thì chắc không những chẳng có kết quả gì, mà tất nhiên rồi đến cả cái việc đi trốn với nhau cũng khó lòng mà thành được !

Nghĩ một lát, Lưu lại tiếp :

—Thật thế đấy, em ạ. Có bao giờ cha mẹ chúng ta lại ngờ đến cái nông nổi là chúng ta đã chót đại-dột với nhau không ? Có bao giờ chúng ta dám thú thật không ? Nếu ngộ nhờ người bề trên lại còn phòng xa mà ly tán chúng ta ra thì làm thế nào ? Không những thế mà thôi, anh cũng rất cần giữ danh-dự cho Huyền nữa... Cái đại

dột của đôi ta, trừ đôi ta ra, thì không ai biết được nữa, dầu là đến cha mẹ chúng ta ! Anh nghĩ chỉ có một cách đi trốn mà thôi, chứ thử nói mà không xong thì đến hạnh-phúc chung của ta cũng đến tan nát !

— Nếu anh đã nghĩ chín đến thế, thì em xin tùy anh.

— Chẳng gì bằng cứ bỏ quách cả gia-đình, lẳng-lặng ra đi ta lập một cảnh gia-đình khác với nhau, mãi cho bao giờ chúng ta trở nên người, anh thì có chút công danh, em thì tay bằng tay dất, lúc ấy ta sẽ quay về chịu tội một cách hùng-dũng, hai bên cha mẹ dầu có tức cũng phải bấm bụng chịu vậy. Bằng không... nếu chồng hèn vợ nghèo, thì đành là...

Lúc ấy em thấy vui vẻ lắm, vì lời nói nào của Lưu cũng có đủ thể lực khiến em cứ tin vững ở tương lai, cứ lạc quan... Em bèn mỉm cười nối theo;

— Thì không bao giờ gặp mặt bố mẹ nữa ?

Lưu so vai một cái mà rằng :

— Chứ lại gì ! Không nên công trạng gì thì cũng chẳng nên quay về cho bố mẹ phiền muộn thêm.

Rồi chúng em lẳng nhau.

Sự vui vẻ trong lòng em được có chừng một tuần lễ, thì hôm ấy thỉnh-linh mẹ em ở nhà quê ra... Em còn nhớ rõ : lúc em đương ngồi khâu một cái khăn thì mẹ em bước vào nhà. Không

biết tại sao lúc ấy quả tim trong ngực em đập rộn lên như lo sợ một sự gì sẽ xảy ra mà em chưa đoán được. Thật vậy, đó thuộc về phần linh - trí linh - giác trong cái tình mẫu - tử rất thiêng-liêng... Đã đại dột với Lư, em đã phản bội mẹ, mà khi một người con mà lại lỗi đạo với mẹ, thì dù là cái mồm có muốn im, quả tim cũng thồn-thức muốn thú tội ! Sự ấy chẳng còn thuộc quyền sở hữu của ý muốn nữa ! Em đã bàng-hoàng. Cái phút đáng ghê-sợ nó làm cho em tưởng chừng mẹ đã khám phá nỗi cái tội của mình bằng cách thoáng trông thấy mặt mình mà đủ đoán ra...

Chiều hôm ấy, em mới hiểu rằng mẹ em ở nhà quê ra là vì có một cậu tham Kim nào đó muốn hỏi em. Mà hình như thầy em đã thuận rồi ! Mẹ em ra chỉ còn phải lo toan việc thách cưới ! Hình như cậu tham Kim ấy đã có đến chơi nhà để xem mặt em, để thầy em xem mặt, mà lại chính em đã pha nước, nhưng vì nhà cửa cứ có khách-khứa luôn nên em cũng không biết nữa ! Sự đời mà đến như vậy thì có kinh hoảng hay không ?

Khi mẹ báo cái tin « vui vẻ » ấy, em đã kiếm hết cách khôn-ngoan để từ chối, điều ấy không cần phải nhắc lại. Không biết khuyên bảo em thế nào nữa, mẹ em đã ứa lệ mà rằng :

— Con ơi, con nên thương mẹ mà thuận đi ! Con còn bé dại, con chưa biết gì cả, làm cho mẹ

phải nói rõ ; mẹ phải nói rõ là khổ tâm lắm. Con lại không biết rằng từ khi thầy mày có vợ lẽ thì địa vị tao không còn gì à ? Nếu tao chết đi mà mày chưa lấy được chồng, thì mày cũng đến khổ một đời mà thôi ! Bây giờ tao còn sống, lại có người danh giá hỏi mày, một cơ hội tốt đến thế mà mày không bằng lòng, mà mày không muốn thoát cái cảnh gia đình này, thì tao có chết cũng không yên tâm được. Bố mày đã làm khổ tao rồi, thì mày nên thương tao một chút. Tao chưa biết sống chết ngày nào, tao đương lo ốm người về cảnh di ghẻ con chồng mà các em mày sẽ phải chịu đây !

Em không biết nói sao nữa, vì mẹ mình mà lại dùng đến nước mắt để đánh đổ mình, thì con nào mà dám cãi lại nữa ? Tối hôm sau thì đến lượt thầy em thị uy với em. Một tấn kịch không bao giờ em quên được.

— Vì lẽ gì mà mày chưa ưng thuận, hở con ?

— Thừa thầy, con cũng không hiểu vì lẽ gì nữa. Nhưng mà con cứ thấy làm sao ấy ! Con thấy hình như nếu con làm vợ người ấy thì con sẽ khổ sở... Con cũng không hiểu tại sao con thấy không thuận được người ấy, mặc dầu người ấy kể ra đã xứng đáng lắm, danh phận cũng to lắm... Chắc là duyên số.

Thầy em lúc ấy còn dịu dàng cắt nghĩa :

— Con nghĩ mà xem ! Một thiếu niên bánh-bao,

con-một, cha mẹ giàu, lại là một ông tham tá cẩn thận, chức phận thế, mặt mũi thế, địa vị thế, tưởng cô gái nào cũng chỉ hy vọng đến mà thôi! Con đừng có bắc bực kiêu-kỳ nữa mà sau này lại lấy người chẳng được như thế thì xấu hổ lắm đấy.

— Thừa thầy, hay là để cho con nghĩ trong ít lâu nữa đã....

Thầy em cười nhạt mà rằng :

— Tao đã nhận lời rồi! Mà mày không phải nghĩ nữa, chỉ còn mười lăm hôm nữa thì cười thôi. Tao nghĩ cho mày là đủ chứ tao có ngu gì mà bảo phải sợ đày ải mày, hay là người ta có hèn gì mà bảo tao ép uổng mày!

Không hiểu sao lúc ấy em lại có gan phản đối lại :

— Việc trăm năm của con thì thầy đáng lẽ phải để tùy ý con...

Mới nói được có thế, thầy em đã đập xuống bàn đánh thình một cái. Em tối tăm cả mặt mũi lại, tưởng chừng lọ hoa với cốc tách trên bàn đã đổ vỡ tan nát. Hai mắt trừng-trừng dữ tợn ghê gớm, thầy em khoanh tay hỏi vặn :

— Thế thì mày có những cơ gì chính đáng để từ chối đám ấy không? Ừ! Mày có cơ gì chính đáng không? Hay mày phải lòng thằng nào rồi? Có không? Nói đi, thú thật ngay đi, ông sẽ liệu, ông sẽ cho mày theo không cái thằng ấy...

Chẳng kịp nghĩ ngợi, em lại cãi một cách vô lý:

— Việc gì con lại phải lòng thằng nào!

Thầy em so vai, vừa tức bực, lại vừa bằng lòng, yên trí rằng một người như em thì chẳng có thể bông chốc mà phải lòng giai...

— Thế thì mày cầm đi! Ông là bố mày, ông có quyền gả chồng cho mày lắm, ông bắt mày ngồi đâu thì mày phải ngồi đấy!

Em đã phải cầm. Thật vậy, đã không có cơ chính đáng thì không cãi được. Mà nếu có muốn tiện dịp thì thú tội ngay, em cũng chưa dám, vì Lưu đã dặn em phải giữ kín chuyện rồi!

Từ đấy thầy me em không thấy cái cần phải khuyên bảo giỗ giảnh gì em nữa, cứ cho mọi việc tiến hành mà thôi.

Hai hôm sau, nhân lúc vắng nhà, Lưu khẽ bảo em:

— Anh xin Huyền cứ yên tâm. Tuy hai cái thư gửi đi thì một cái đã có thư đáp thất vọng rồi, nhưng em cứ tin ở anh. Còn những hai tuần lễ nữa thì anh xin khất em ít ngày nữa, đừng có rối trí.

Tuy hết sức lo sợ, em cũng vẫn phải tự mình lừa dối mình, cố yên tâm trông cậy nơi Lưu. Em không biết rằng chính Lưu đã cống quit lắm, nên mới dặn đi dặn lại em đừng nên rối trí. Luôn mấy hôm, Lưu không ăn cơm nhà, cũng không ngủ nhà... Em thấy không đè được nỗi lo ngại...

Thế rồi... 6 giờ sáng hôm ấy, một người Tây mặt thám đến đấm cửa nhà em, hỏi tên thầy em, rồi mời thầy em đến một nhà sấm kia để chúng kiến cho quan thầy thuốc khám tử thi một người tự tử có để thư cho thầy em ! Em hốt hoảng lên. Hôm ấy lại nhằm hôm anh ruột em, tối hôm trước bị chúng bạn rủ đi chơi, suốt đêm không về nhà ngủ, nên, lúc được tin dữ, thầy me em mặt cứ tái đi vì sợ kẻ bất hạnh là con của mình. Em thì em cứ nghi cho người tự tử đó là Lưu, và càng nghi, em càng khẩn Trời Phật cho người ấy không phải là Lưu. Không phải em không lo sợ cho anh của em, nhưng em thấy rằng dù cho em cố xua đuổi, báo nhiêu những mối nghi ngờ của em cũng đều chỉ đổ rồn vào số phận của Lưu mà thôi.

Quả nhiên Nguyễn-Lưu đã quyên sinh ! Khi đi theo thầy em đến nhà sấm, vào căn phòng ở đó người ta bảo đã xảy ra việc chẳng lành, khi thấy kẻ nằm sóng sượt trên sàn gác, đầu hơi ngả về đằng sau, miệng trào những bọt đen, hai mắt chưa nhắm hẳn và đỏ ngầu, khi thấy kẻ khốn nạn ấy chính là Nguyễn-Lưu, là người yêu của em, em thấy tinh thần tán loạn, chân tay bủn rủn, muốn chùng không thể đứng vững được... Nhưng lạ thay, bỗng đâu đến một sức mạnh vô hình làm cho em tự trấn-tĩnh được. Trong cái phút thậm nguy ngập ấy, em cương-quyết lòng tự nhủ

lòng : Dầu Lưu có chết đi, thì Huyền này cũng không để cho việc của đời ta bại lộ, cũng phải giữ cho tiếng của Lưu được chong-sạch, rồi việc đó sẽ ra thế nào, sau này Huyền sẽ liệu...

Viên thầy thuốc khám sơ qua xác Lưu rồi bảo với thầy em rằng Lưu đã dùng thuốc phiện mà quyên sinh. Viên mật-thám cũng làm ngay biên-bản, rồi thầy em lo việc chôn cất Lưu... Lưu chết. Thư của Lưu để lại chỉ có xin lỗi thầy em và kể lể rằng vì chán đời, không muốn sống nữa. Lưu không hề đả động đến chuyện của em và chàng Trong lúc đau đớn, em về lục lại ngăn bàn, hộp, sách vở riêng xem Lưu có dặn bảo gì em không nhưng không thấy một chữ nào cả.

Việc tự tử xảy ra ba hôm trước ngày cưới em, làm loạn cả nhà em nhưng không hại gì đến em. Vì sắp có việc vui mừng, chôn cất Lưu xong không ai dám nhắc tới chuyện ấy. Bố mẹ Lưu về lo đám ma cho con cũng không dám đến nhiều lần nhà em.

Về phần riêng của em thì cái đau đớn ấy đã khiến em muốn báo thù bố mẹ, làm nhục người chồng sắp cưới mình bằng cái hư hỏng của mình. Em sẽ làm cho tan hoang, cho điêu đứng, ê-trệ, cho ai cũng phải nhục nhã vì em, vì rằng em cho ai cũng là có trách nhiệm về cái chết của Lưu. Mất tâm ! Thì lợn nhĩ hỉ sẽ bị cắt tai chứ sao ! Thì nhục cho thầy mẹ em chứ sao ! May mà em đã mất tâm, chứ

nếu không thì lấy cách gì mà trả thù đời cho có thể độc địa hơn nữa? Ừ, trả thù, và trả thù!

Còn đến thân mình thì. . . đến lúc ấy sẽ phải thế nào, đến lúc ấy mới biết được.

III — Lấy chồng

Họ nhà giai đã lo toan cuộc hôn nhân ấy theo sức nhanh chóng của một chuyến xe hỏa tốc hành. Trong vòng nửa tháng thôi, mà nào đủ tin đi mỗi lại, sêu tết, ăn hỏi, và cưới! Bên họ nhà giai có một bà cụ già gần kề miệng lỗ, như một quả chín không biết rụng vào lúc nào nên người ta vội vàng đến thế chứ chẳng phải chỉ sợ cái câu này : *Chờ để lâu ngày lắm kẻ dèm pha*. Công việc xong-xuôi chóng-vánh đến nỗi một khi em đã có cái ý-nghĩ liều-lĩnh vô nghĩa-lý là trả thù cho Luru bằng cách bôi nhọ tất cả mọi người nhà mình và nhà chồng, những người vô tội mà em coi như phải chịu trách-nhiệm về cái chết của Luru, phải,

một khi em đã gan-góc táo-tợn nghĩ đi như thế thì em không có đủ thời giờ để nghĩ lại nữa. Vào một trường hợp như vậy, một sự quả quyết nồng nôi cũng bất thiên bất dịch như một ý định đã xuy đi xét lại hàng trăm nghìn lần. Trong thời gian ngắn ấy, suốt đêm ngày em phải lo tiếp rước khách khứa, sửa soạn mọi việc, lòng buồn tê tái về cái tự tử của người tình đến nỗi thản nhiên với cả những lời chúc mừng của họ hàng, sự dèm pha của bạn-hữu — mà của những bạn thân nhất — những lời mà em cho là rườm rà vô nghĩa chẳng đáng để lọt vào tai. Hôm qua dọn nhà cho thợ quét vôi, hôm nay đi mua đồ nấu cỗ, ngày mai sắm sửa quần áo, buổi sáng đến hiệu thợ may, buổi tối đến hiệu kim hoàn, hôm sau đi in giấy báo hỉ, rảnh lúc nào thì lại chị em bạn hữu đến ám-ảnh lúc ấy, những người bảo đến « giúp việc » mình mà sự thật thì chỉ gây ra những chuyện phiền nhiễu cho mình, một chuỗi dài những việc đời như thế, đã đủ chế tạo cho em có một cái mặt thản nhiên không một cảm tưởng đến nỗi thiên hạ phải cho rằng trong lòng em lúc ấy không có một tấn bi kịch nào cả, em bằng lòng cuộc hôn nhân ấy lắm, mà đến nỗi chính em nữa, em cũng không hề run sợ về cái tình thế đặc biệt nó sẽ đẻ ra bao nhiêu điều lời thôi, ghê gớm cho một cô gái chưa về nhà chồng mà đã mất tâm.

Em đã có tâm địa của một người nhất quyết tự tử thì sự đau đớn của những người thân yêu

nhất đời đối với em là điều mong mỏi rất tha-thiết. Người tự tử chỉ muốn báo thù, chỉ muốn làm cho kẻ khác phải đau đớn, chứ không thiết gì đến danh dự của mình nữa, mà em, em lại cho việc đem cái thân chẳng còn nguyên vẹn của mình về nhà chồng cũng chỉ là một cách tự tử mà thôi.

Cho nên lúc bước chân lên chiếc xe hơi hòm có kết hoa, lúc tế tơ hồng, giữa những cô gái đi đưa dâu quần áo loè loẹt lúc nào cũng khúc khích cười, em đã cử động như một cái máy, không hồ-thẹn cũng như không bối rối. Em như đã có cái số phận long đong của người đã sát chồng nhiều lần, và lại lấy chồng lần này không phải là lần đầu, đã chán chường ra vì hoài nghi mãi hạnh phúc rồi nên không thẹn-thò, vui mừng gì nữa, chỉ còn hoài nghi và, do thế, cứ thản-nhiên...

Những lễ nghi phức tạp cử hành xong, người ta đưa em vào phòng cô dâu, một cái phòng sạch sẽ, thơm tho, có đủ những màu vui mắt, và thoang thoảng mùi chần, mùi gối. Trước những đồ vật mới nguyên ấy, em mới chợt nhớ ra em, cô dâu, thì đã «cũ» mất rồi. Từ lúc ấy mà đi, bất tỉnh linhhem bỗng run sợ, rất hối hận sao lại táo tợn mà đi lấy chồng như thế, sao lại không từ chối ngay đi, hoặc là hãy lần-lữa để tìm phương khu xử, mà nếu không có cách khu xử thì ắt là phải bỏ nhà ra đi cho dẫu không biết đi đâu... Đến bây giờ mới biết mình rồ dại, thì đã muộn mất rồi. Những nghĩa lý

riêng mà em thấy xưa kia bảo vệ cho tư tưởng trả thù rất đặc lực, lúc ấy, bất kỳ đã bỏ cái trí não của em chơ chọi, bơ vơ. Dù sao nữa, chồng em cũng không có tội gì cho đáng bị cuộc «trả thù» kia của em. Dù sao nữa, thầy me em cũng không đáng bị bôi gio, chát trấu vào mặt như thế... Mất tâm ! người ta đã mất tâm thì người ta đừng đi lấy chồng ! Không phải người ta đã mất tâm thì là người ta có quyền làm cho cha mẹ nhục nhã, chồng phải quyết liệt, mình phải ê-trệ và liều lĩnh hơn nữa !

Vậy thì làm thế nào ?

Xưa kia, khi còn đi học, hình như một bạn gái đã cho em biết rằng sự hỗn hợp của một vài chất hóa-học có thể làm cho một thiếu nữ chót đại-dột lại tìm thấy sự nguyên vẹn của cái sử-nữ-mạc để dâng cho đức ông chồng vào buổi tân hôn. Thì em đã không để ý nên không nhớ được những chất hóa-học màu-nhiệm ấy, mà đâu có nhớ nữa, cũng không còn thời giờ ! Vả lại, hình như có một vị bác sĩ Tây phương có nói rằng cái màng rất mỏng mảnh mà danh dự một đời một người con gái gửi cả vào đấy, có khi chỉ vì một cái ngã mạnh hay một cái chượt chân mà rách. Cũng có khi một người đàn bà chẳng cần đã có giao-hợp mà cũng không có sử-nữ-mạc nữa rồi, chỉ vì tạo-hóa không ban cho...

Nhớ được ra những điều ấy, em thấy cách đối phó với chồng không còn khó khăn gì mấy. Nếu em biết gian-ngoan, xảo-quyệt cho khéo léo một

chút, vị tất mà chồng em đã biết rõ sự hư hỏng của em. Cái danh dự một người đàn-bà đã tựa căn bản vào một vật rất nhỏ mọn, rất mỏng mảnh là cái màng tân, thì đối lại, những cử chỉ như nặn ra một vẻ mặt e-lệ, ngây thơ, và cách ép rất kín đáo đôi xương hông thật chặt lại để gây ra sự khó nhọc chật vật và sự đau đớn cho tân-lang cũng có khi cứu vớt được người đàn bà ! Nếu tân-lang không thấy cái cần phải nghi ngờ điều gì ắt cũng không để tâm đến sự một vài giọt máu đỏ trên tờ giấy bản là có hay không. Em, vào lúc động phòng, sẽ không cho phép tân-lang được dùng đến ánh sáng. Còn một vài giọt máu thì.. người ta có thể kiếm được rất dễ dàng bằng một mũi dao nhọn hay bằng đầu cái danh ghim trên vành khăn... Ôi ! sự đời và lòng người ! Nếu đắc thắng vì sự gian ngoan ấy thì em cũng đê hạ lắm thay, song le, vì lẽ gì thì em mới phải đê hạ.

Nhưng mà, nếu trước những cử chỉ và ngôn-ngữ ngây thơ nhất đời mà chồng em cũng cứ xét nét từng ly từng tí thì sao ? Dễ thường mà em sẽ phải làm ra bộ mặt ngần ngại, mặc kệ mọi sự, «không biết» gì cả mất ! Đã là một viên tham tá, thì, với cái học lực ấy, chồng em sẽ phải tự mình mà kết luận, nếu chàng muốn tự lừa dối mình để khỏi đau khổ, vì rằng cái vấn đề sử-nữ-mạc với sự trình tiết của người đàn bà là rất phức tạp, đến khoa-học giải-quyết cũng chưa xong ! Bản cùng thì

em sẽ cầu cứu đến cái học thức của người đàn ông nghĩa là cái lòng tự ái của người ấy, để cho sau cùng, thì người ấy cũng phải hoài nghi như khoa học, nếu lục đến một cuốn sách nào về vấn đề ấy.

Mà không thì là sự kịch liệt chứ sao ! Trước những lời căn vặn tức tối, em sẽ không nói gì vội, để tân-lang cứ việc sỉ-nhục em cho chán chê đi, rồi em sẽ đứng đĩnh nói đại khái thế này :

— Thưa ông, vâng ! Trước khi đến đây, tôi đã là vợ một người rồi ! Ông đừng trách tôi vội, ông hãy tự trách lấy ông trước đã ! Chắc ông thừa biết: giữa buổi giao thời này, cái tấn kịch mới cũ xung đột là thế nào, và cái thảm kịch của thời đại nó ra làm sao ! Chắc ông cũng biết rằng hầu hết phụ nữ nước nhà muốn được tự quyền kén bạn trăm năm trong khi bậc cha mẹ chỉ muốn ép uổng họ. Một người trẻ trung tân tiến như ông thì phải hiểu những cái ấy chứ, có phải thế không ? Thế mà ông cũng đã hành động như một người cổ. Ông đã không cần biết rằng người ông muốn lấy có vui lòng mà về với ông không ? Hơn nữa, ông đã dùng danh phận và địa vị của ông để phạm đến cái sống của hai người khác, trên đời này ! Thưa ông, ông tưởng ông chỉ lương thiện, chính ra ông độc ác mà ông không biết đấy. Đáng lẽ trên đời này có một lứa đôi kia sắp được hưởng cái hạnh-phúc lập gia đình, thì ông đã đến với cái chức tham tá và mấy toà nhà để phá tan nát cái hạnh-phúc của người ta !

Em sẽ thân-nhiên nói như thế.

Không! Em còn nói nữa chứ không phải chỉ nói có thế mà thôi!

— Một người thanh-niên đã phải tự tử vì ông, thừa ông! Bây giờ, ông có trước mặt ông một người quả phụ khốn nạn, vợ cái người tự-tử ấy, một người đàn bà không thể thủ tiết được nữa, vì đã bị ông cưỡng bức, mà cưỡng bức một cách đúng pháp luật, mà ông lại chê rằng không còn tân, thừa ông! Ấy đấy, ông muốn xử chi ra sao, tôi xin tùy...

Phải phải! Em sẽ nói như thế một cách thân-nhiên nhưng mà giảo giỏi, dịu dàng nhưng mà gang thép, vừa gỡ tội cho em và vừa buộc tội tân-lang để cho người đàn ông ấy tự thấy có lỗi, mặc dầu vợ mới cưới của người ấy đã mất tân! Rồi sau có sao sẽ liệu....

Rồi sau... nếu lợn cắt tai, nếu chàng rề đến sĩ nhục bố mẹ vợ, nếu cô dâu bị phú về nhà mình, thì là em trả thù được cho Nguyễn-Lưu. Chứ gì! Được lắm, em sẽ làm tan hoang một phen cho mà xem! Dù Lưu đã chết rồi, em cũng bảo để thiên-hạ biết Lưu đã là chồng em rồi, cho mà xem! Danh giá hay nhục-nhã, đó chỉ là những danh từ vô nghĩa bật ra ở miệng những kẻ nói mà không nghĩ.

Em ôn đi ôn lại mãi những lời mà nếu vạn bất đắc dĩ thì em sẽ nói ấy, một cách chăm chú, vì những lời ấy hình như là văn chương. Khỏi óc tiểu

thuyết của em đã hình-dung một việc khốn nạn ra một việc có một thứ thi-vị như thế.

Trong mấy tiếng đồng hồ, em ngồi trầm-ngâm nghĩ ngợi như thế bên cạnh một cái chần lựa đồ với hai cái gói thêu phượng, trước mặt một con sen ngũ gát, thì tân-lang thỉnh thoảng lại vào phòng cất một vật gì hoặc mở tủ tìm tòi một vật gì. Một lần chàng tươi cười khơi chuyện bằng câu hỏi : « Mợ đã nhớ nhà rồi đấy à ? » thì em cúi mặt xuống làm thinh...

Đó là một thiếu-niên tầm thước. không đẹp cũng không xấu, không béo cũng không gầy, mặt ngây ngô như mặt những kẻ hưởng thụ khác, một thứ mặt vô nghĩa lý vì mỗi khi nhìn đến, ta không thấy một mối thiện cảm gì sinh trong lòng ta, mà cả đến ác cảm nữa cũng không ! Cái mặt không có nét đặc sắc gì ấy đã khiến em phải nghĩ đến một hạng thiếu-niên học thức không xuất sắc, tư tưởng rất tầm thường, không một lý tưởng cao xa nào nữa ngoài cái lý-tưởng học để thi đỗ, làm việc nhà nước và lấy vợ đẹp, dễ thường đã lên lớp vì đút lót, thi đỗ vì đút lót, có chức phận vì đút lót, một hạng người nếu không có bố mẹ giàu thì hẳn chỉ còn có thể có một cách là đê tiện, mà sinh được vào một cửa phú quý thì cũng chỉ kết quả đến cái giá áo, cái túi com... Không ! với một hạng người như thế, hạnh phúc là không thể được, và sự gian ngoan cũng là thừa ! Hạng chồng như thế

mù lòa mà không biết em mất tân thì em cũng khinh, và giá có tha thứ em nữa, thì em lại càng khinh hơn! Hình như oan hồn của Lưu vẫn quanh quần đâu đây vậy.

Bóng đã xế chiều... Một cái tối âm-u bất thần đến chiếm gian phòng. Những bóng điện trong khắp nhà dần dần bật lên, nhưng không đem cho lòng em lấy được một chút ánh sáng. Chỉ còn vài giờ nữa... Em thấy bàng hoàng cả người, cái phần hồn hầu như đã bay đâu mất, cái phần xác còn lại thì như một đồng thịt nặng nề không còn tri giác; em tưởng chừng một kẻ bị kết vào tử tội, chờ từng giây từng phút để lên máy chém cũng chỉ phân vân bứt rứt đến như em thôi! Động phòng! cái danh từ ấy nó sẽ đẹp đẽ biết bao, nếu tân lang của em lại là Nguyễn-Lưu! Vậy mà bây giờ, cái danh từ ấy đã vô vị đến nỗi không còn kêu gọi trong lòng em một chút khao-khát nào về cái khoái lạc của xác thịt, mặc dầu cái khoái lạc ấy là cực điểm, là đứng đầu trong tất cả mọi cái khoái lạc.

— Rót tao hai chén nước ra đây rồi cho mày xuống nhà dưới xem các cụ có sai bảo gì không.

Đưa con đòi y theo. Tân-lang bỏ cái khăn lượt vẫn bịt trên đầu ra, cởi cái áo gấm lam ra, chỉ còn để cái áo trắng dài. Sau khi con đòi đi hẳn rồi, chàng khẽ đóng cửa phòng rồi quay vào ngồi bên em, cầm lấy tay em... Thấy em cúi mặt hổ thẹn, chàng dịu dàng đưa tay em lên miệng, khẽ đặt

vào mấy đốt ngón tay của em một cái hôn. Đoạn tân lang, vẫn cầm tay em, đứng lên, riu em ra chỗ cái ghế và cái kỷ con, kê cách giường hai thước.

— Mợ ngồi xuống đây, vợ chồng ta được trò chuyện với nhau đã chứ ! Mời mợ soi nước.

Nói thế xong, một tay tân lang đã đưa chén nước lên miệng em, và, tay kia, đã để lên cầm em, tựa hồ coi em là một đứa bé chưa đủ tư cách uống một chén nước cho gọn nên phải nâng cầm em lên, sợ nước lênh-láng giây rớt xuống cái yếm dài vậy. Một cử chỉ như thế thật là ân-ái, thật là tha thiết đáng cảm động, nếu không có cái tiếng « đã » mà chàng vừa vô ý thốt ra.... Chỉ một cái tiếng *dã* ấy cũng đủ giết chết mất cả sự tròn-trĩnh, tron-tru của cái cử chỉ, cũng đủ cho em cảm thấy bao nhiêu vẻ chua chát về những nghi lễ, sự mỉa mai của hôn nhân, bao nhiêu cái dã man của lòng người. Cho nên tiếng gọi ái-ân của tân-lang, trái lại, chỉ khiến em thấy ác cảm hơn nữa. Em muốn lúc ấy tân-lang đừng ngọt ngào như thế nữa : mỗi một sự ngọt ngào chỉ là biểu hiệu của một sự mỉa mai... Em càng yên trí tân lang là một kẻ ngu, nếu không là một kẻ tầm thường, vì một kẻ ngu, thường ra, vẫn rất tài tình trong cái nghệ thuật môn trón phụ nữ. « Không ! Xin ông chớ có những ngôn ngữ và cử động như thế nữa. Tôi đương muốn hóa điên đây ! Xin ông hách dịch vào một chút, sỗ sàng hơn thế nữa đi, mà

đừng có vẻ nịnh đầm. Ông là chồng thì xin ông cứ ăn nói như một người chồng, nghĩa là vị chúa tể. Tôi muốn lo sợ một chút, biết nhận lỗi một chút, đề hồi hận rõ nhiều, đề sau này có thể yêu ông được, vì hiện giờ thì tôi đã... mất tâm!» Ấy đó, em muốn nói ngay như thế.

Trước cái mặt cúi gằm, hai má đỏ bừng của em, chừng như tân lang cho đó là sự ngây thơ, sự chong-sạch, cái e lệ của một cô gái trẻ lần thứ nhất đụng-chạm thân mật với một người đàn ông. Chàng lại ra vẻ say đắm bằng mười trước nữa.

— Huyền ơi Huyền! Vào những phút như thế này thì em nghĩ ra làm sao? Em đối với anh thế nào? Liệu anh có được là một người chồng xứng đáng với em không? Hử em?

Thế là tân lang cứ mãi nói một mình thôi, vì em đã cố tâm nặn ra những vẻ ngây thơ bằng cách cúi mặt xuống và lúi lên miệng một góc tà áo... Trước mặt tân lang, đó là một gái nguyên vẹn, chong-sạch, nhút nhát, chưa biết gì. Đó là những điều kiện ban được cái hạnh phúc đầy đủ cho tất cả những ai là tân lang.

Chàng kêu được thấy mặt em một vài lần là rồi « phải lòng » em ngay, mà không được dịp ngỏ bày tâm sự, cho nên cứ phải ôm cái mối khổ tâm yêu vụng giấu thắm. Bây giờ, lấy được em như thế này, chàng lấy làm mãn nguyện lắm, thật

là ra ngoài trí tưởng-tượng nữa, vì cái hạnh phúc ấy, chàng không ngờ nó lại đến một cách mau chóng dễ dàng thế. Tuy nhiên vẫn còn có một điều làm chàng chưa thỏa mãn hẳn, ấy là hai người không vì ái-tình mà lấy nhau. Thí dụ như đôi bên đã biết nhau từ trước, đã đắm say nhau, thì việc cưới xin hẳn còn nhiều thi vị nữa. Nhưng điều ấy cũng không phải là đã hết phương cứu chữa, nếu em sẽ yêu chàng. Không phải cái thứ yêu theo như công lệ, cái thứ yêu của kẻ làm vợ không có cách nào khác nữa nếu lấy chồng mà không yêu chồng, nhưng mà là thứ lòng yêu đặc biệt có đủ mọi vẻ hẳn học, oẻ-học, giận dỗi, căm hờn, của một người tình nhân. Tân lang kêu mặc dầu là vợ chồng với nhau rồi, chàng cũng vẫn giữ địa vị một tình quân mà yêu quý em, và cần em cũng đối lại như thế.

— «Huyền ạ, anh ao ước rằng trong việc này thì cái bần phận là không đáng kể. Nếu anh yêu Huyền hay Huyền yêu anh mà lại chỉ vì bần phận, thì vợ chồng mình không có tình với nhau hay sao? Bần phận là gì, nếu không là sự bắt buộc? Mà nếu vì bị bắt buộc mới yêu nhau, thì hỏi ái-tình ấy có giá trị gì? Lòng yêu là một điều quý hóa vô cùng, người ta kêu xin chẳng được, người ta dọa nạt cũng không ăn thua, và cả pháp-luật, luân-lý, lễ giáo, phong-tục hợp lực nhau mà giằng buộc ái-tình cũng không xong. Vậy thì anh cầu

em cho anh hưởng cái lòng yêu do tự tim em mà ra vậy.»

À ! Thì ra cái người mà mới lúc nãy em đã coi như một kẻ tầm thường ngu dại, bây giờ đã cải chính một cách đột ngột như thế vào giữa mặt em. Không, một người không biết gì chẳng đời nào lại ăn nói được rành-mạch đến như thế. Người này là một người từng trải rồi ! Cái ngọn lưỡi ấy hẳn đã rớt vào tai một số đông phụ-nữ khác những tư tưởng triết lý về ái-tình hoặc những lời đường mật tê mê. Dễ thường thứ linh hồn rạn rày như gồ đá của hạng gái giang hồ mà có gặp thứ lưỡi này, hẳn cũng đến xúc động, tan nát...

Và, sau cùng, thì những lời ân-ái ấy chỉ đến cái kết quả không tốt là gieo một sự khủng-bố ghê-gớm vào tâm hồn em.

Em phải thận-trọng lắm mới được.

Trước cặp mắt đăm-đăm ngược lên như nóng lòng chờ một câu đáp ấy, em lại cúi mặt xuống khẽ nói :

— Vâng.

Ra vẻ rất hài lòng, tân-lang nhích ghế lại gần em, nhắc cái nệm nhung tròn để lại cho nằm vào giữa sau lưng em, vòng hai cánh tay ôm chặt lấy em, trừng trừng nhìn em như ngắm nghĩa một bức họa mỹ nhân tuyệt bút, đoạn hôn vào giữa miệng em như người ta hôn nhau trên màn ảnh. Trống ngực đánh ran lên, em bỗng bủn rủn khắp người. Sau cái hôn, tân-lang cứ ngồi

ngiêng như thế, ngực tựa trên ngực em để khao khát ngắm nghia em mãi không thôi, thì bị em ngượng nghịu đẩy ra, vì trên đầu, vành khăn em muốn xô... Ngồi nghiêm chỉnh lên rồi, từ đây trở đi em chỉ phải trả lời chồng về những câu hỏi về gia-đình, về học lực, về bạn hữu, và những câu hỏi lật-vật lan man khác nữa mà thôi.

Kim đồng hồ chạy nhanh hơn ngựa, chưa chi chuông đã điểm 9 giờ.

— Thôi, mợ cởi áo đi nghỉ kéo cả ngày hôm nay... như thế tất cũng mệt lắm. Ngày mai lại còn những việc phiền phức về nhị hỉ nữa đấy, nên dưỡng sức đi thôi.

Đêm ấy, sau những cái mơn trớn ái-ân đáng sợ, em không thấy tân lang lục lợi đến cái khăn bông hay thếp giấy bản, như đa số những ông tân lang. Chàng ngủ trước em, mà ngủ say mê mệt.

Cái lo lắng phân vân của em bị kéo dài ra cho đến tối hôm sau. Cứ như em nhận thấy, trong óc tân lang tất không có thoáng qua tư tưởng nghi ngờ nào. Vẫn những sự ôm ấp, nung niu, hôn hít đầy những vẻ kính yêu thành thực mà một người chồng, nếu chưa tin hẳn là vợ còn băng tuyết, thì không thể nào vờ vĩnh yêu đương vợ được như thế.

Và Huyền phải nói ngay ra đây rằng cái lối động phòng hoa chúc nửa đời nửa đoạn như thế kéo dài ra luôn trong sáu bảy đêm !

Nằm cạnh một người chồng phong-tinh đã làm

đủ mọi trò kỳ quái với mình, vào những phút mà xác thịt em rung động, mà gân cốt và ngũ quan của em đều như thức cả dậy để đón chờ cái khoái lạc cực điểm, thì chồng em tháo gỡ ra khỏi hai cánh tay em, rồi quay lưng lại em mà ngủ. Cũng có khi nửa đêm, chợt mở mắt nhìn sang bên cạnh, em thấy chồng bỏ cái giường phu phụ mà về nằm phòng riêng. Sự đời đến như thế nữa thì thật là bất ngờ ! Cuộc giảng mật mà đến như thế nữa thì thật là một cuộc hình phạt ! Thế thì duyên có vì đâu ? Em phân vân quá, không thể nhất định ở một cách khu-xử nào nữa, vì sự đột ngột thay đổi của chồng đã làm cho mọi sự trù-tính của em rối loạn. Trong những phút em phải ôn đi nhằm lại những lời chối cãi, chỉ còn chờ cái việc cuối cùng để mà quả quyết giữ vững lấy một phương diện, một cách đối phó nhất định, thì, cứ gần lúc đi đến mục đích cuối cùng của ân-ái, là chồng em lại làm cho em mất mất phương Bắc, để cho em phải cứ giữ lấy cái bí mật của em. Trong bảy đêm đầu thật là những sự khiêu-khích luôn hồi và úp mở khó-chịu. Mọi địa-vị đã bị đảo lộn ngược cả. Em đã đến lúc không cần nghĩ đến cái lo bị đức ông chồng tra khảo mà lại còn sắp được tra khảo đến đức ông chồng !

Và sự đời lại trái ngược hẳn với trí lo xa của em, lại bất ngờ cho cả những ai muốn lo hộ một thiếu-nữ đã mất tận lúc đi lấy chồng, nghĩa

là đáng lẽ em phải chối cãi hoặc thú tội một cách nhục nhã với chồng, thì, trái lại, đó là chồng em thú tội với em! Sắp được là ông quan tòa, chồng em bỗng hóa ra kẻ bị cáo... Một sự thay bậc đổi ngôi phi thường như thế té ra mà lại có cội rễ ở những sự rất thông thường trong đời: chồng em mắc bệnh giang mai!

— Không hề gì, trong ít lâu nữa thôi, tôi sẽ khỏi. Trong ít lâu nữa, vợ chồng ta sẽ chung chăn chung gối thật sự với nhau. Mợ cứ yên tâm. Tôi vẫn dương chữa bệnh, dễ thường bây giờ cũng khỏi rồi, nhưng mà vì lo xa nên kiêng khem kỹ thế. Mợ đừng hở ra cho thầy me biết mà khốn đấy.

Em làm ra vẻ mặt giận rồi, ghê tởm, đau đớn, thì chồng em an-ủi:

— O, đừng có thế! Tôi đã bảo không hề gì mà! Đàn ông bây giờ mà mắc bệnh phong tình, đó có là sự quái gỡ gì đâu! Thiếu-niên mắc nhan nhản ra đấy, mà họ còn năm lần bảy lượt. Tôi chẳng may bị lần này mới là lần đầu. Đàn ông như tôi, thế đã là ngoan lắm, mợ biết chưa!

Thế là, từ bữa ấy mà đi, em đã có một thứ thế lực vạn năng, một cái quyền thiêng liêng bất khả xâm phạm, là cái quyền xua đuổi chồng ra khỏi địa-phận cái giường nằm như ta xua đuổi một thằng hủi đáng ghê tởm, gớm ghiếc...

Một thời gian mà mình có thể kéo dài ra đến

vô hạn để thừa thời giờ làm lại cái tân ! Muốn cho cái quyền kia được thêm to, em căn vặn chồng về việc thuốc thang chạy chữa như một người vợ cả ghen, và, nhân thấy chồng không chữa thuốc Tây, em nghĩ ngay đến ông chú ruột...

Em đã cam đoan là chỉ đến chơi xuông thôi. Chồng em có ngờ đâu rằng giữa lúc ba chú cháu đương chuyện trò vui vẻ với nhau, thì, bất thành linh, em tố cáo cái bệnh của chồng em với ông chú. Ông đốc-tờ, mới nghe xong, đã trợn to hai mắt, đứng phắt lên mà rằng :

— Chết nổi ! Sao lại thế ? Anh mới lấy vợ có mười hôm nay thôi mà !

Em chưa chát đáp ngay :

— Thừa chú, nhà con mắc bệnh từ trước khi lấy con mấy tháng đấy ạ.

Rồi em đáp lại những cái lờm nguýt của chồng bằng những cái lờm nguýt khinh bỉ, tức-tối hơn. Chồng em đỏ mặt ấp úng :

— Nhưng mà... Thừa chú, cháu đã gần khỏi ạ.

Ông chú đốc-tờ của em lắc đầu phàn nàn :

— Khéo không mà chết lây đến cả vợ anh đấy thôi !

Tiện dịp, em nói ngay :

— Xin chú khám ngay nhà con xem sao... Nhà con chỉ chữa thuốc ta, khỏi hay không, con biết sao được !

Ngay tức khắc, ông lang ra lệnh cho bệnh nhân

sang phòng bên ! Độ nửa giờ sau, hai người cùng quay ra, ông đốc-tờ với vẻ mặt đắc thắng, chồng em với vẻ mặt lo sợ. Rồi chú em nói :

— Không cần thử máu, cứ trông chỗ vòng đỏ ở da sắp lặn đi cũng đủ rõ là bệnh sắp đến thời kỳ thứ nhì... Anh chớ tưởng thế là khỏi. Phải chữa ngay, nếu không, bệnh lâm đến thời kỳ thứ ba thì nguy to. Nhiều người tưởng đã khỏi bệnh, chính ra, vi trùng ăn sâu vào trong, vào xương tủy, chứ không phát ra triệu chứng gì cả. Nhưng lúc nó phát thì nguy rồi, muộn rồi. Có khi người ta đương đi mà ngã gục xuống chết, tưởng là ngộ gió mà chết, thực ra vì trong óc đã có trùng giang mai. Bệnh này rất hiểm nghèo, lại lây cho đến ba đời con cái, nếu chữa không tuyệt nọc. Những biến chứng của nó mới đáng sợ. Nhất là mai sau nhờ mà mắc một bệnh khác nữa, thì vi trùng giang mai càng được thể hoành hành trong các cơ thể, lúc ấy thì chữa hai thứ bệnh một lúc là việc rất khó cho ông thầy thuốc.

Nhanh nhẩu cũng như những nhà khoa học khác sợ chưa được tin, chú em mở ngay tủ sách lấy một cuốn đề trước mặt chồng em. Em đến xem và phải kinh hãi biết bao, khi nhìn thấy những ảnh tô màu về những cái bẹn thủng nát, những mụn nhọt hoặc ung-độc đáng ghê tởm và nôn ọe, những cái cơ quan sinh dục cụt, sứt, loe loét, như nhóp

trông mà thất kinh ! Tuy nhiên chồng em còn gượng hỏi :

— Bẩm chú, thế ra thuốc ta thì không chữa được khỏi ?

— Không đời nào ! tôi xin cam đoan với anh là không đời nào. Đáng lẽ chữa phải tuyệt nọc, thuốc ta chỉ chữa được thuyên bệnh. Rồi, hai ba mươi năm sau, bệnh ấy mới biến chứng, ăn lan ra những cơ quan khác. Người ta tưởng đó là một bệnh khác, chính thật nó vẫn là thuộc bệnh giang-mai mà thôi.

— Bẩm thế cháu chữa thuốc tây thì phải trong bao nhiêu lâu ?

— Trong hai năm ! Mỗi năm ba kỳ tiêm, mỗi kỳ độ trên hai chục phát tiêm. Mà phải kiêng rất kỹ : không được gần vợ, uống rượu, ăn của độc. Quần áo cũng phải giặt riêng. Phải biết rằng bệnh ấy lây rất dễ. Nhỡ mình có một mụn ghẻ, mụn lở, một chỗ đứt tay, mà giầy chỗ ấy vào quần áo người bệnh, thế là vi trùng cũng vào máu mình rồi. Cho nên đại khái như anh đi hát cô đầu, anh không giao hợp mà cũng mắc bệnh. Chớ lấy thế làm lạ. Trong lúc đánh răng, người đàn bà cũng đã như mình, chót để chảy máu lợi ra, rồi thì hôn môi bú lưỡi nhau, thế cũng đủ lây rồi !

Chồng em cứ ngồi chờ người ra nghe, rất lo lắng. Bác sĩ lại nói :

— Anh nên chữa ngay đi. Nếu anh là người

ngoài thì nghe hay không, cái đó tùy... Nhưng mà tôi là chú vợ anh thì anh nên nghe ngay đi. Tôi sẽ tính tiền thuốc thôi. Để cả hai vợ chồng cùng chữa một thể, vì cháu tôi thì tôi bắt nó vâng lời được. Chết thật! Sao anh không chờ khỏi bệnh đã rồi hãy lấy vợ có được không?

Em vội nói ngay :

— Thưa chú, tuy thế mà nhà con cũng là người biết điều. Con không có bệnh, vì từ hôm lấy nhau thì nhà con vẫn kiêng cho con...

Chú em gật gù cái đầu mà rằng :

— Thế thì tốt lắm! Nhưng mà dẫu sao, chị cũng nên thử máu đi. Bao giờ phòng bệnh cũng hơn để phải chữa bệnh. Để xem tim anh với thận anh không hề gì thì tiêm 914.

Rồi cuộc khám bệnh bất kỳ ấy kết liễu bằng những phát tiêm nọ kế tiếp những phát tiêm kia. Sự sung sướng của em thật không bút nào tả xiết.

Thế là em đã có trước mặt hàng tháng, hàng năm để kiểm lại cái sử nữ mặc. Vì lẽ những chuyện ấy cũng khó nói, mãi em không tìm nổi mấy chất hóa học quý hóa kia. Dần dần, thời gian làm cho em thấy việc ấy cũng không can hệ gì mấy nữa. Chồng em vẫn nhất mực yêu em như đã hứa, nâng niu em như một người nhân tình. Cái lỗi của chồng là một cơ chính đáng để em mặc thích hành hạ chồng em. Huyền đã không lo gì về nỗi mất trinh thì, đồng thời, cái chết của

Nguyễn Luru cũng bị thời gian đem sự quên đến sóa nhòa trong ký ức. Ô hay ! thì lòng người là cái vật quái quỷ gì nhỉ ? Sao cái hôm Luru chết thì em đau khổ thế, thì em tưởng chừng như không thể sống một giây một khắc nào nữa như thế, mà đến bây giờ thì em quên đi chóng thế ? Em thấy em đáng giận và đáng khinh lắm, vậy mà em không có cách nào khác nữa, nếu không đáng giận, nếu không đáng khinh ! Em muốn nhớ Luru lắm, mà cố trí, cũng không sao nhớ được. Em muốn đau khổ lắm, lại đau khổ như lúc Luru mới tự tử cho phải đạo làm người, vậy mà tại sao lòng em lại cứ thản nhiên ? Em muốn ác cảm với chồng em lắm, vậy mà em lại hơi có ý đã siêu siêu..., em lại thấy cái gì trái hẳn lại, cái gì như là thiện cảm, nếu nó chưa đích xác là ái tình. Em muốn khinh bỉ chồng em, nhưng chồng em cứ nhất mực tha-thiết yêu em, mà cái bệnh giang mai đáng tởm kia lại là nguyên nhân danh giá cho bố mẹ em, nguyên nhân hạnh phúc của em ! Muốn lý luận thế nào, em cũng không cãi nổi với cảnh ngộ may-mắn ấy được.

Từ đấy trở đi, thì là hạnh-phúc gia-đình. Vì là con nhà giàu, lấy vợ rồi là chồng em xin ngay đi ở riêng. Em đã thoát khỏi cái cảnh làm dâu mà không mấy ai thoát khỏi. Chỉ thỉnh thoảng gặp ngày giỗ, ngày tết, mới phải gặp mặt bố mẹ chồng mà thôi. Hai vợ chồng son ở một tòa nhà rộng rãi, đầy tớ thì một vú già với một thằng xe

nữa, lại chưa biết đến bao giờ mới phải bận bịu con cái, em đã sống một cuộc đời bình tĩnh, nhàn hạ, sung sướng, không phải lo nghĩ bao giờ. Ai cũng khen em tốt số. Lương của chồng em không phải đưa về cho bố mẹ, hai vợ chồng mặc sức ăn tiêu. Chúng em cứ luôn luôn hưởng mọi thú phong lưu, kết bạn với những người ăn chơi và coi tiền như rác. Những buổi chiều vô công rồi nghề, em thăng bộ vào, ngồi trên một chiếc xe nhà sơn dả đồi-mồi để những người quen thuộc đi dưới đường nom thấy phải thì thầm: «Kìa! Bà tham Kim!..» Cậu tham Kim — chồng em — thì thật là lịch sự đủ mùi, vì số tiền tiêu phẩm hàng tháng như: thuế vô tuyến điện, đĩa kèn hát, tiền kinh ảnh, tiền xem chiếu bóng, tiền com tây, tiền thuốc bổ, thuốc bệnh, tiền đi nhẩy đầm, đi đánh cá ngựa, đi chợ phiên, đi tập bơi thuyền, của hai vợ chồng trẻ, trên dưới tính ra cũng xấp xỉ sáu bảy chục bạc lãng-phi. Một cuộc đời một trăm phần trăm vật chất, một trăm phần trăm tự do! Những thanh niên xưa kia đã có can đảm phải lòng em, những lúc ấy mà nhớ gặp em đã phải... hối-hận và tủi thân, em dám chắc thế. Nhưng mà sự em được chồng nung niu triệu chuộng chỉ đi đến cái kết quả là khiến em lừa chồng mà thôi! Đây là một tờ giấy yết-thị cho những kẻ làm chồng! Và cho cả những kẻ làm nhân tình nữa!

Từ khi loài người là loài người thì đã có những

nhà triết học cam đoan rằng bụng dạ người đàn bà khó hiểu, là nham-hiềm, là khốn nạn, là không nên tin. Lại có nhà tâm-lý-học bảo rằng có cả hạng đàn bà phải bị hành hạ thì mới đầu vào đấy được. Phụ-nữ ưa nặng chứ không ưa nhẹ, là thân con lừa. Vẫn biết rằng những quan niệm ấy không phải theo một cái luật nhất định, song nghiệm ra cũng đúng sự thực trong nhiều trường hợp. Em nói thế là vì cứ xuy một bụng em mà ra...

Kể ở ngoài cuộc, khi thấy một người đàn bà có một người chồng khá giả, lại hết mực yêu quý vợ, mà người đàn bà ấy nở phụ chồng, thì họ chỉ còn có một thứ tên để gọi người đàn bà ấy : con quái vật. Đã vậy thì là không còn chuyện nghĩa lý gì nữa, nên việc tìm nguyên nhân tội lỗi con quái vật của nhà khoa-học dẫu công phu đến bậc nào thì cũng chỉ là công toi. Con quái vật, tiếng ấy có ngụ những nghĩa : hư hỏng, dâm tà...

Sự thực có thể không?

Chồng em thuộc hạng người lạc quan, lạc quan một cách mù lòa, không xuy xét, thí dụ như có thể coi khiêu-vũ chỉ là cái lịch-sự, những mốt y phục luôn luôn thay đổi chỉ là những dấu hiệu tiến-bộ, cho vợ tự do tiếp đãi đàn ông chỉ là yêu quý vợ theo người Tây phương. Thật vậy, không bao giờ chồng em lại lo xa rằng khiêu-vũ lắm thì dâm nhiều may mặc lắm thì việc hệ trọng khác của gia-đình, sẽ phải chệnh mảng, người đàn bà được thả lỏng

quá thì hư ngay. Việc gì chồng em cũng chỉ trông thấy cái hay của nó thôi, vậy mà việc gì ở đời cũng có cả hay lẫn dở, cả lợi lẫn hại.

Thêm vào sự ấy, chàng là một kẻ tự nguyện nô-lệ của em. Được nâng niu quá đáng, lâu lâu em bỗng không thấy cái cần phải giữ cho lòng yêu của chồng sao cho vững bền như một số đông kẻ làm vợ không được chồng yêu quá đáng. Em khinh thường chồng em lắm, vì em thấy rằng nếu chồng nhớ có làm điều gì đáng trách để cho em không yêu chồng nữa, thì chồng có thể đau khổ đến tự tử được ngay ! Ái tình, nếu nó không ở trong phạm vi tương tôn tương kính, thì nó không còn là ái tình. Nếu lòng yêu không còn ở trong vòng khao-khát, thì lòng yêu thay đổi... Đại khái những cô gái khác có thể hết sức ham muốn địa vị em : có một người chồng trẻ, có tiền, có danh phận, nung húng vợ như tây vân vân... Vậy mà chính em, em đã có những cái ấy, thì em lại coi những cái ấy thường lắm, và hạnh phúc của em không phải ở đấy.

Ấy đó là mấy điều luân lý người ta có thể lượm được trong cái việc em phụ chồng, cái việc mà người ta coi là « không thể cắt nghĩa được » vậy. Ngoài ra, lại còn cái vấn đề rất tầm thường nhưng rất hệ trọng, cái vấn đề hồ thẹn cho cả loài người là sự thoả mãn của xác thịt ; vì bất cứ ở một cuộc phụ tình nào, vấn đề ấy cũng chiếm một phần nguyên nhân to tát, mặc dầu đó là điều bị công

nhận một cách khinh bỉ đối với nhà duy vật và không được công nhận đối với nhà duy tâm. Em có thể coi bạn trăm năm của em là hoàn toàn. Lên cái giường phu-phụ, bạn không còn là hoàn toàn. Em có thể công nhận bạn trăm năm đã làm cho em sung sướng về đủ mọi phương diện khác, trừ một phương diện : phương diện của một người vợ.

Đã vậy, chồng em còn đại dột biết bao !

Cái dâm dục đã bị nọc bệnh hành hạ cho khốn khổ, sức rạo-rực của xác-thịt đã bị những con vi-trùng trong máu, trong thịt, làm cho hung hăng thêm lên, đêm nào cũng vậy, chồng em cũng cố sức muốn ban cho em ái-tình, mặc dầu em không muốn, không bao giờ cho phép, vì lẽ em sợ bệnh, vì lẽ em mất tâm. Thế là, đáng lẽ phải có cái sự nó làm ta được hưởng cái khoái lạc chân chính, thì đó chỉ là những cử động làm cho tinh-thần ta thêm khủng hoảng và xác thịt ta thêm khao khát nữa. Lòng dục mỗi đêm đáng lẽ phải được dập tắt một lần, thì, trái lại, lại bị hàng mấy trăm lần khiêu khích lên, kêu nhóm lên ! Thật là trái lẽ tự nhiên, lại biết bao phi thường, nếu ta muốn kể đến cái phi thường. Cái trò nửa đời nửa đoạn ấy em chỉ muốn chồng thôi đi. Chồng em không thôi. Em muốn cự tuyệt một cách quyết liệt lắm. Bị ôm trong hai cánh tay của chồng rồi, em cũng không còn tự chủ được nữa ! Ấy thế là, đáng lẽ chúng em ăn ở với nhau cho ra vợ chồng, thì chúng em đã đùa nghịch nhau như một cặp tình nhân,

thí dụ như : anh thì sợ cái hối hận mai sau là đã làm hại một đời một người con gái mà nhờ ra, vì những lẽ gì mình không lấy được, chị thì giữ gìn để cho, nếu vạn bất đắc dĩ mà anh trở mặt, mình cũng vẫn còn nguyên vẹn để đi lấy chồng khác.

Em như còn thấy rõ ràng trước mắt những cảnh tượng ấy. Cái phòng trang hoàng tài tình như kêu gọi lòng xuân. Đệm êm, chăn ấm, gối thêu, xác thịt của em được nịnh hót đến nỗi tưởng chừng như giá có dưới lưng em một cái cánh hoa hồng thôi, thì em cũng đến đau lưng mà không ngủ được ! Đêm nay bộ *pyjama* này, đêm mai một bộ khác, tóc lại thoang thoảng xức nước hoa *Houbigant*, chồng em chui vào chăn em một cách khéo léo làm sao, mà như thế ai nữ cự tuyệt cho đang ? Không thể dùng đến cái cơ quan chính để ban khoái-lạc cho em, chồng đã dùng đến hai bàn tay, hai cặp môi, và ngọn lưỡi, nhất là ngọn lưỡi. Những cái hôn phủ khắp mình mẩy em, hai bàn tay chiếm cứ lấy ngực em... Trước sự ngạc nhiên đến kinh hãi của em, bằng những thế nằm ngồi quái lạ, một lần, cái lưỡi của chàng vào đến chỗ sào huyết của ái-tình ! Đúng như lời của triết nhân Esope cái lưỡi của loài người là để làm những việc thanh cũng như việc tục. Chứ cái lưỡi không phải chỉ để nói những lời cao thượng hay để nếm những món mỹ vị cao lương mà thôi đâu !

Bằng những cách môn-trốn kỳ lạ ấy, con người

đã hiện nguyên hình ra con vật. Đó là *người* với tất cả những nghĩa lý, với tất cả những điều kiện mà tạo-hóa sinh ra. Trước mắt em, từ đây chồng em là đáng khinh bỉ hơn một chút, mặc lòng cũng đáng yêu hơn một chút. Và những cái phút khoái lạc dả-dối ấy khiến em mơ màng đến bao nhiêu ảo tưởng khác thúc giục em quả quyết lừa chồng. Điều đó dĩ nhiên lắm, có phải thế không?

Trước khi em lừa chồng trong cánh tay một nhân tình, chồng em đã làm một việc ghê gớm, một việc mà sau đó, chàng cũng chẳng biết em đã mất tâm, một việc đem thêm nghĩa lý cho cái việc đi ngủ với giai của em.

Sau hai tháng đầu đến cái tuần lễ thứ tám, thấy rằng mình không còn thể nào mà chịu đựng nổi những trò khiêu dâm của chồng nữa, thấy rằng chồng đương tiêm thuốc mà cứ như thế thì rất vô ích, em nhất định ngủ riêng chứ không cho con quỷ dâm ấy nằm với mình. Như thế được chừng đâu đến bốn năm đêm...

Thế là, một đêm kia, khi em đương ngủ mê man thì một cái khoái lạc ghê gớm làm cho em thức dậy, mặc dầu chưa được tỉnh táo hẳn. Dưới cơn hăng tiết rất phũ phàng của chồng, em đã phải nằm yên như một thứ đồ chơi, mãi cho đến khi chồng em buông tha cm ra, em mới chợt thấy rằng đó là một vụ hiếp dâm, thật vậy, đó là một vụ hiếp dâm hẳn hoi ! Mà sau cái khoái-lạc thì sẽ

là cái gì, nếu không là sự lây bệnh !

Đối lại những lời giận dữ, trách móc của em, chồng em chỉ nằm thở như người sắp chết. Sau cùng chàng vứt xuống đất một vật gì đó rồi bảo em qua những cái thở hỗn hển :

— Mợ đừng nói nữa, điếc tai tôi lắm, tôi đã bảo không hề gì là không hề gì. Đấy, xem đấy thì sẽ biết. Tôi đã có dùng cái ấy để phòng cho khỏi lây bệnh.

Cái ấy là một vật bằng cao su mỏng-mảnh giống như một cái búp đa mà trẻ con đã lộn trái và để lên mồm thổi chơi. Em đã vứt cái đồ dùng vệ-sinh ấy và gột rửa tất cả mọi cái di-tích của cuộc cưỡng-bức ái-ân kia một cách rất vội-vàng. Em không để chồng có thể có một chứng cứ gì để xem xét rằng em còn tân-hay không. Mãi đến quá trưa hôm sau, chồng em mới trở dậy được, và cũng hồ thẹn, không dám đả-động đến việc đêm trước nữa.

Thoát nạn ! Em vẫn giữ được cả cái danh-dự xuất đời của những cô gái còn nguyên vẹn, khi lấy chồng ! Sự đời đã không phiền-phức như em lo xa. Chừng như sau việc ấy, thấy trong người suy-chuyển dữ-dội, chồng em thôi, không tìm cách đi lại với em nữa, cố chờ khỏi bệnh.

Cuộc phản bội của em hình như được khuyến khích thêm lên.

Nhưng mà tại sao người ấy lại trở nên được là

nhân ngãi của em nhỉ ? Việc ấy đã lâu rồi, em không nhớ kỹ những điều tử mỉ nữa. Và lại cuộc đời cũng không hiếm gì những dịp đặc biệt cho một đôi giai gái phải yêu nhau. Và khi một đôi giai gái đã ham muốn nhau, thì việc tỏ tình ra với nhau cũng chẳng khó. Vậy mà em lại còn là một phụ-nữ tân thời ! Đối với một người tự nhận là tân nữ lưu, mà cái lịch thiệp về xã giao là phải ăn nói tiếp đãi một người đàn ông một cách tự nhiên hơn cả một người đàn ông nữa, dẫu trước mặt chồng hay vắng mặt chồng cũng vậy, mà cái trình độ tự do của ngôn ngữ có thể đến cái bậc cười nói bông đùa về đủ các vấn đề, dù là vấn-đề hôn sự, dù là vấn đề nam-nữ, thì một anh chàng si-tình mà nhút nhát đến cực điểm cũng thấy thừa can đảm để tán tỉnh, để bày tỏ lòng yêu.

Vậy mà nhân tình của em, trong khi nhút nhát một cách rất khôn ngoan, đã tỏ ra còn xa mới là người hèn. Cách thức chàng dùng để lung lạc em rất là kín đáo, đến nỗi mỗi ngôn ngữ, mỗi cử chỉ nào của chàng, em cũng chỉ tưởng đó là sự nhã nhặn, là sự quý trọng mà thôi. Chàng đã nung nấu lòng em, đã để em từ lòng quý trọng bước đến sự yêu đương, và từ sự yêu đương đi đến sự say mê lẫn lóc... Đến khi chàng hạ chiến thư, thì em đã yếu ớt đến nỗi không còn dám chối cãi hoặc cự tuyệt lấy một vài lời cho phải phép để gọi là cứu chữa theo lối « che mắt thế gian » !

Các chị em tưởng tượng ra một chàng nam tử có nước da hồng-hào tỏ cái phương - cương ghê gớm của khí-huyết, cái mũi dọc dừa, hai hàm răng ngà ngọc, ngực nở, vai rộng, với bộ quần áo thuộc hạng xa-xỉ-phẩm màu gỗ hồng, với một cái máy ảnh quý giá cầm ở tay, lại đứng bên một chiếc xe hơi hòm hình giáng cánh cam nữa ! Đó là người «đàn ông lý tưởng» cho hết thấy những gái lãng-mạn nào đương khao khát một đức ông chồng tân tiến, hoặc một người nhân tình trang-trọng, có phải thế không ? Ngoài ra, những cái *ca vát*, bí tất, *sơ mi*, đôi *găng*, hoặc những cách nghiêng đầu cúi chào hoặc đánh diêm hút thuốc, hoặc mở cửa xe hơi của chàng, lại cũng làm cho em mê man trước con người lịch sự khác đời ấy nữa. Xưa nay, em vốn không bị lóa mắt về những cái hào nháng bề ngoài, những cái lật vạt mà người đời khinh bỉ là vật chất... Vậy mà ngay khi ấy, những cái màu-mẽ tầm-thường đã khiến con người ấy, trước mắt em, có những giá trị về tinh thần, mà, nếu không được đụng chạm thân mật, thì em không khám phá được ra. Có duyên thầm, ấy nói thế thì dễ mà đúng.

Ở đây, sự tự kỷ phê bình của Huyền có lẽ là không thể được. Em không còn đủ trí nhớ hòng đem phân-tích cái tâm-hồn của em hồi ấy nó đã rung-động ra sao. Lừa chồng, em đã coi như một cái vấp, một cái trượt chân, hay một tai nạn nhỏ mọn gì mà sau đó, ta không quan tâm,

không bực mình, cũng không hối hận.

Khi một người đã trượt chân một lần đầu thì cứ sa ngã mãi mà chẳng biết, khi đã đem hy-sinh cho ái-tình cái e then thiếu nữ lúc còn ngây thơ. À ! thì ra em không còn chong-sạch gì, từ sau khi Nguyễn Luru., trước khi có chồng! Sự thận-trọng về e-then đã là sự không còn có trong lương-tâm em, cho nên sau khi cho người đàn ông ấy được cái quyền sở hữu về thân thể em, thì, còn xa mới thấy bứt rứt hối hận với chồng, em chỉ nghĩ sao cho xác-thịt của em được đắc dụng mãi mãi.

Chàng và em, lần đầu hai người gặp nhau trên vòng đua ngựa.

Giữa chốn hẹn hò của khắp mặt giai thanh, gái lịch, mà bất cứ ai cũng lặn lội tìm kiếm sự may mắn về kim tiền và ái-tình, mà bọn nam nhi thì khoe của, mà bọn phụ-nữ thì quảng-cáo nhan-sắc, mà một con đĩ cũng được bắc ngang hàng với một vị thiên kim tiểu-thư, mà một thiếu nữ đức-hạnh, trong chốc lát, cũng có những cái khao-khát của gái đĩ, mà cả một cái xã-hội trưởng-giả đã phô bày những cái ngông-cuồng vô luân-lý của nó một cách quá đỗi ngạo mạn, phải, giữa cái sông bạc chính thức ấy tại đó người ta đem cả cái đạo làm người ra phó thác cho ông thần May Rủi để hồng tuyền trạch lấy một vài cái hạnh phúc cá nhân nó luôn luôn làm cách-mệnh với nền tảng đạo đức của đa số, mà loài người đã hiện nguyên hình

là một tụi bọm dĩ dưới những hình thức choáng lộn, và tiến bộ, và văn minh, vâng, giữa một chỗ ăn chơi của bọn bọm dĩ thượng lưu, em xin kêu van những ai còn có đủ can-dảm đề hỏi đến đức hạnh của một người đàn bà !

Ngồi trong khán-đài nguy-nga lẫn lộn với bọn nam nhi cũng đánh phấn bôi môi gần như đàn bà, và bọn đàn bà thì nhờ những mốt y-phục tối tân kỳ lạ nó phô-phang cả đùi lẫn ngực ra dưới làn voan mỏng một cách rất lịch sự, trong khi đức ông chồng đề miệt mài tâm trí vào mấy vé cá ngựa về cái giải *Longchamp* hai nghìn hai trăm thước, trong óc hẳn còn rối loạn những *Double évent* với *Triple évent*, những *Pégasse* với *Orchidée*, em đề ý đến một chàng âu-phục chải-chuốt, đôi ống nhòm viễn kính đeo ở ngực, cái máy ảnh Contax cầm ở tay, tuy là người An-Nam những giáng điệu y như của một dân Ba-Lê, dương đi đi lại lại dưới sân cuội với những gót ung dung của người đã lẫn lộn nhiều trong vòng đua nên không phải rối trí như những kẻ tập sự, ngựa chưa chạy mà cũng đã ngồi không yêu và đứng không vững. Em ngờ ngợ chợt nhớ ra rằng lúc em mới bước chân vào vòng, thì người ấy đã chụp ảnh em. Em nhận thấy rằng mỗi khi đàn ngựa về, người ấy chỉ khẽ nâng máy ảnh lên mà lanh lẹn bấm, rồi gật gù cái đầu ra vẻ thích chí lắm. Người ấy có một vẻ đặc biệt; cả một vòng đua bữa ấy không có ai xang bằng !

Khi mãn cuộc, chồng em đỡ em đứng lên, vẻ mặt buồn như của người đi phúng đám ma. Chàng nói lải nhải những gì em cũng chẳng để ý. Hình như chàng kêu đã mất ăn cả mấy giải kếp, thua vài chục bạc, chỉ được một cái *Pari Mutuel* là bốn đồng. Từ đấy đi ra kết cứ tự mình lại mắng mình là ngu hơn con lợn. Em chỉ để ý đến cái người đàn ông đáng để ý kia mà thôi. Thấy người ấy lĩnh được tập giấy bạc khá giầy, tự nhiên em bỗng đem lòng kính phục ngay, và lại thấy chồng là đồ vô tích sự, đáng khinh bỉ, (nhất là khi đã là chồng mình mà lại thua cá ngựa thì lại càng đáng khinh bỉ lắm). Ấy thế là cái mầm phản trắc, cái tư tưởng lừa dối đã nhóm lên từ đấy, vì em đã, trong vòng mấy chục bước đường, đem tài trí của chồng ra so sánh với của một khách qua đường.

Sau khi hai người cùng lĩnh tiền xong rồi, thì nhờ lúc bọn con bạc đã giải tán đi nơi khác, hai người bỗng ngả mũ chào nhau, bắt tay nhau. Rồi chồng em giới thiệu :

— Bác Tân, người bạn học của tôi.... Xin trình bác, đây, nhà tôi.

Em cúi đầu chào lại rất kính cẩn, và thấy hình như trong lòng có một sự mừng rỡ mà nguyên do không được rõ rệt, hình như « một người như thế » mà lại là bạn cũ của chồng em thì danh giá cho em lắm. Từ đấy mà đi, em để hai người trò chuyện vui vẻ với nhau, chỉ lắng tai nghe.

— Thế bây giờ thì anh đã thành ra cái gì rồi ?

Người ấy cười rộ mà rằng :

— Thành ra một thằng ăn hại xã hội chứ còn thành ra cái quái gì nữa !

Chồng em đỡ đòn :

— Nếu cứ được thế mãi là nhất. Tôi chỉ muốn có thế mà không được !

— Thế anh thì anh thành ra cái gì ?

— Viên chức. Ăn hại nhà nước.

— À, thế là ngân-sách-trùng ! Nói chứ, chóng quá nhỉ ? Mới ngày nào chúng ta còn đi học thì cứ cãi nhau như hai gái lấy một chồng ấy !

— Thế được mấy cháu rồi ?

— Đã có vợ dâu mà có con !

— Chà ! Sao mà kén kỹ thế ?

— Kén trọn gì đâu ! Ai lấy mà lấy !

Thế rồi hai người nói chuyện cá ngựa. Em nghe chẳng hiểu gì cả, vì thấy nói toàn những *Cléopâtre, Orion, Reine Margot, Pacifique, Limier*, vân vân. Vì đi với chồng lên vòng đua là để xem thiên hạ ăn mặc ra sao, những ai đẹp hơn mình, những người nào sang trọng thế nào, có bao nhiêu người chụp ảnh mình, hoặc có vẻ ham muốn mình, đại khái có thể thôi chứ không phải để đánh bạc, nên em không nghe chuyện nữa. Mặc kệ cho hai người bàn tán với nhau, khuyên bảo lẫn nhau, hện hò với nhau. Có điều đáng chú ý : người bạn ấy rất thạo đời. Sành-sỏi, lão-luyện hơn chồng em ! Nhiều lắm !

Khi lên đến đường dè Parreau, thì không còn một chiếc xe cao-xu nào cả. chồng em vừa phàn nàn thì người bạn ấy đã nói :

— Được, tôi có xe, để xin tiền hai bác về tận nhà.

Thế rồi người ấy đến một chiếc xe hơi hòm kiêu tối tân, vút cho đũa trẻ gác xe một hào bạc mở cửa xe mời vợ chồng em như một người tài xế, rồi lên ngồi cầm lái xe. Chẳng rõ có phải vì trên xe có một người đàn bà đẹp mà người ấy hóa ra ngông không, vì đà xe chạy trong thành phố mà mở đến số 60, khiến em cứ lo sợ mất mật. Khi xe đỗ trước nhà, em bước xuống và nói một câu mà em cho là có duyên lắm :

— Ngồi nhờ xe bác mà về đến nhà mới biết là mình còn sống đấy.

Chàng cười mà rằng :

— Thừa bác, nếu không để đi cho nhanh thì dùng xe hơi làm gì ? Tuy vậy bao giờ tôi cũng rất cẩn thận.

Chồng em rối rít :

— Anh vào chơi một lát đã, anh ! Vào qua cho biết cửa biết nhà, chứ bạn cũ với nhau, sao lại thế !

Chàng vào. Em tung bưng pha trà, lấy thuốc một cách rối rít, vì em thấy bạn cũ của chồng là một vị thượng khách đáng kính trọng hết sức. Hai người lại bàn về cá ngựa trong hồi lâu, hện hò

nhau đến chủ nhật sau sẽ đánh chung lưng nhau. Khi cáo biệt, người bạn lại hứa sẽ đem xe hơi đến đón vợ chồng em nữa.

Bữa cơm chiều hôm ấy, chồng em tuy cũng có buồn vì thua bạc thật, nhưng lại vui vẻ được ở chỗ khoe cho vợ nghe những đức tính của một người bạn cũ mà sau mười năm mới lại gặp mặt. Nhờ những lời tiến cử ấy em mới biết rằng Tân là con một ông tổng đốc rất giàu có, đã sang Pháp du học, đã có bằng tú tài, và chẳng phải làm một nghề gì cả vì ông bố có tại Hanoi tới hai mươi nóc nhà cho thuê. Tân đã lấy vợ từ năm 18 tuổi, đã bỏ vợ, rồi đi du học, và, sau khi ở Pháp về, thì cũng chưa lấy ai cả. Tân cứ sống một mình để mà hưởng hết mọi cuộc lạc thú ở đời. Chồng em kết luận :

— Thật là một người sung sướng nhất đời ! Có danh vọng, có học thức, có tiền bạc, lại không phải làm việc cho tây, lại không bận bịu vợ con ! Tự do đủ mọi đường, sướng thật.

— Nhưng mà chắc chơi bời lắm.... Trông mặt cũng đủ biết.

— Điều ấy tôi không rõ, vì bao lâu nay, hôm nay anh em mới lại gặp nhau.... Nhưng mà chắc hẳn thế. Người con giai thời buổi này, ai mà không ăn chơi ? Ở vào địa vị anh ấy mà không ăn chơi thì làm Thần giữ của à ?

Đêm hôm ấy, nằm trong sự ôm ấp của chồng

em đã không sao xua đuổi được sự mơ màng, ảo ước, và tưởng tượng rằng đó là em nắm trong cánh tay Tân. Trình tiết với chồng? Thì em đã mất tâm trước khi đi lấy chồng rồi, còn gì? Như vậy, tuy người ngoài không ai biết, và chính chồng em nữa, tuy cũng không biết, nhưng mà em, thì em phải biết! Và lại phải luôn luôn nhắc với lương tâm của em rằng cuộc đời em thế là hỏng rồi. Tự mình lừa dối mình, tưởng mình là chong sạch, làm như vậy nó hèn hạ thế nào ấy! Không, em không còn chong-sạch gì nữa, mà nếu em chối cãi điều ấy với lương tâm thì em khốn nạn lắm, mà lòng tự ái của em cũng không cho phép em thế! Mà đã không là một người đoan chính, cao thượng, từ đời nào mất rồi, thì hỏi giữ-gìn đức hạnh nữa màn chi? Không bao giờ, như đêm ấy, sự hư hỏng nầy mầm trong óc một gái đã có chồng, mà lại có những nghĩa lý chính đáng đến như thế.

Và những ý nghĩ ấy khiến em lại tưởng đến Nguyễn-Lưu! Tức thì cảnh tượng quyên sinh của Lưu thành linh lại hiện ra trong trí nhớ của em, rõ rệt như trên màn ảnh. Cái đầu ngả về phía sau, cái miệng be bét những bọt đen, hai mắt hé mở và đỏ ngầu, cả thân hình nằm theo triều sóng sượt của một người yêu em, đau khổ đến chết vì em, của người đáng lẽ là chồng em, đáng lẽ có em là người vợ chung thành xuất đời, và cho em được

là một người đàn bà chong-sạch ở đời! Người tự tử ấy đã bị giết! Mà kẻ sát nhân ấy chính là người hiện giờ được là chồng em, dương ôm ấp em, một cánh tay vòng dưới cổ em, bàn tay kia trên ngực em, một bên chân gác một cách trịnh trọng lên bụng em! Em tháo gỡ khỏi sự ôm ấp của chồng, đẩy cái chân ấy ra, vùng ngồi nhồm lên, thấy chồng em đáng căm hờn, đáng giết chết, và thấy mình đáng ghê tởm! Ô hay! thế em có còn là giống người hay không? Sao mà em lại ăn ở với một người như thế, trong một thời hạn như thế, sau một tấn bi kịch như thế? Em vớ quả bấm, mở đèn, ngơ ngác nhìn bên chỗ em nằm. Tuy bị em đẩy ra, chồng em lúc ấy cũng vẫn ngủ say, lại nằm co ro trông rất bần tiện, mà ngáy to như một anh phu gạo, mà rã rọt ở mồm dương chảy giòng giòng xuống nệm! Em bĩu mồm. Em nhớ đến những đêm ái-ân ô-trọc mà chồng em đã dùng đến cả cái lưỡi một cách đê tiện biết bao, bản thủ kẻ biết bao, đáng bỉ biết bao!

Đồng hồ ngân nga buông 12 tiếng đĩnh đạc, làm cho em thấy lạnh, và thấy gian phòng như rộng quá. Ngồi trong chăn, bên chồng, mà em thấy em như cô độc, thiếu tình yêu, khao khát sự an-ủi, kẻ đau khổ nhất đời.

Chán chường, mê mệt, bâng khuâng, em ngáp dài, và vuôn vai.

Sau cùng, em lại tắt đèn đi, nằm xuống, kéo

chấn lên kín đầu, ôm lấy chồng em, tưởng tượng đó là Tân. Cuộc ngoại tình bằng tinh thần!

Ấy đó, hai anh đã hiểu một người đàn bà đã có chồng, một người đàn bà tử tế, và danh giá nữa, mà trong một đêm, đã có cái nghĩ ngợi của một gái giang hồ, thì có cái tâm-trạng phiền-phức rất dễ hiểu ra sao.

Chủ nhật sau, một sự tình cờ làm chồng em phải về quê. Trước khi ra đi, chồng em dặn phải xin lỗi Tân, nếu Tân y hẹn đem xe hơi đến đón. Buổi chiều hôm ấy, Tân đến đón thật, và đã trúng phải kế của em, nghĩa là bước vào nhà giữa lúc em đang mở tủ gương lấy cái áo dài, nghĩa là giữa lúc nước da trắng nõn của em ẩn hiện trong làn nhiều mỏng của cái áo cánh có đường hằn của *cóoc sê*, và cái quần trong.... Tân đã sửng-sốt, ngạc nhiên như là bất cứ người đàn ông nào cũng đã phải lúng-túng như thế. Sở dĩ em bày trò ra như thế là bởi óc đã nhiễm phải ảnh hưởng của mấy tờ báo mà ngày nào người ta cũng bàn bạc om-sòm về các ngôi sao chớp bóng, về cách trang điểm Âu, Mỹ, cách kẻ lông mày của Marlène Dietrich, cách... khiêu dâm của Crawford mà người ta cứ viết thẳng một cách ngây thơ chẳng ngượng ngời bút là *sex-appeal*. Làm như thế, em cũng chỉ phô cái tinh cách *sex-appeal* như một ngôi sao thôi, chứ có gì!

Sau khi cúi đầu đáp cái chào của Tân rồi, em

lại quay vào tìm áo trong tủ, và rềnh-ràng đủ cho Tân được tự do ngắm sự... *sex-appeal* của em ở sau lưng em. Mãi em mới khoác áo dài lên vai, quay ra, nói :

— Thưa bác, mời bác hãy ngồi chơi.

Tân đáp ứng :

— Bẩm, thế ra bác giai lại không có nhà ?

— Vâng nhà tôi có việc vội về quê, bảo tôi xin lỗi bác.

Tân đứng tần ngần hồi lâu, rồi :

— Thế thì ra tôi lại phải đi một mình.

— Vâng, hãy mời bác ngồi chơiơi sơi nước.

— Thôi, bác cho phép ...

Tuy nói thế, Tân vẫn cứ đứng. Em cũng đứng ngây ra nhìn Tân, ra vẻ lúng túng không biết có nên tiếp bạn chồng khi vắng mặt chồng hay không ! Sau cùng, Tân ra thẳng vì em cũng không mời thêm lời nào nữa.

Ngồi lại một mình em sung sướng. Em đã làm cho một người phải ham muốn em, ngây ngất trong ba phút, bằng cách khiêu dâm..., không, bằng *sex-appeal*, nói thế hơn, vì nói tiếng mẹ đẻ thì việc ấy mất hết thi vị, không có vẻ mỹ thuật nữa, mà lại dâm dăng một cách bản xứ, mặc lòng nghĩa lý của hai thứ tiếng vẫn chỉ là một. Cái thần bí của ngữ loại, của danh từ ! Vạn tuế cho bọn « văn sĩ » của mấy rạp chớp bóng !

Bữa cơm chiều hôm ấy, hai vợ chồng em đã

có tiếng bắc, tiếng chì, về sự em « sơ suất » trong khi tiếp đãi Tân. Chàng vừa lùng-bùng thức ăn trong mồm vừa lầu-nhầu :

— Mợ như thế thì khỉ thật ! Tôi không ngờ đấy !

— Sao ? tiếp đãi thì cũng đến thế thôi, chứ còn thế nào nữa ? Cậu vừa vừa chứ !

— Thôi im đi, đừng cãi nữa ! Người ta lịch sự như thế, lại đem xe hơi đến đón tôi, mà tôi đã nhận trước với người ta, mà mợ lại tiếp đãi người ta nhạt nhẽo như thế ! Nói thế mà cứ cãi, thì chó cũng không nhịn được !

— Thế cậu không có nhà thì tôi làm thế nào ?

— Thì mợ cứ tiếp người ta cho mặn mà hơn nữa thì đã sao ? Mợ là nhà quê đấy à ? Mợ ngu đàn xưa nay à ? Mợ chưa tự nhiên mà tiếp khách bao giờ à ?

— Nhưng mà người ta chưa thân ạ.

— Người ta là bạn học cũ của tôi, mợ nghe ra chưa ?

— Nhưng mà người ta giàu ! Tôi không muốn có vẻ nịnh hót !

— Thôi câm đi, ngu ! Nó giàu thì mình nhờ vả nó à ? Nói thế thì thà vạch đầu gối ra mà nói !

— Cậu vừa vừa chứ, cậu đừng áp chế !

— Nay thôi đi, đừng giở bình quyền ! Tân thòi mà thế thì nhục, thì phí cả hai tiếng tân thòi ! Tân nữ lưu mà không biết tiếp một người bạn chồng cho lịch sự, mà không biết cáo lỗi cho chồng, khi chồng

có lỗi... Lại không mời được người ta một chén nước, một điều thuốc !

— Tôi chỉ nhà quê thế thôi !

— Thế mới cam đi, đồ ngu !

Rồi từ đấy cho đến hôm sau, vợ chồng em hờn mát lẫn nhau, không ai nói gì với ai. Em rất sượng thâm, vì từ lần sau trở đi nếu Tân có đến, thì em sẽ được tự do đủ đường mà không sợ chồng nghi ngờ gì nữa. Thì ra hề cứ gian ngoan một chút là sự gì ở đời cũng phải thành. Vẫn không chịu nhận lỗi cũ, em chỉ lẳng lẳng chữa cái tính nết của em. Một tháng sau, khi đã tiếp xúc với Tân vài ba lần nữa rồi, khi sự xã-giao đã đủ thời giờ đem đến cho chúng em vẻ thân mật rồi, thì tình cờ một buổi sáng chủ nhật chồng em không có nhà. Tân cũng đến chơi. Em đã tự nhiên chuyện trò thân mật với ông bạn quý của chồng em đúng như chồng em đã muốn. Trong hai giờ đồng hồ, hai bên đã nói đủ mọi chuyện, và giá có thể nghe lỏm được cái tự do của những ngôn ngữ, ắt cậu tham Kim cũng muốn thà vợ cậu ta cứ là người đàn bà cổ-hủ cho xong !

Mãi nói những chuyện năng mưa vô vị, một dịp may cho Tân được phép kể lể với em tâm sự của chàng.... À, thì ra bác giờ giai gái phải bả nhau cũng từ một con đường ấy mà đến. Khi em có ý chê Tân là khó tính, thì chàng buồn bã nói :

— Chị xét đoán tôi nhầm cả. Tôi không kén

trọn kỹ lưỡng một cách quá đáng bao giờ. Nếu mãi đến bây giờ mà tôi chưa có vợ là vì tôi có một quan niệm ái tình khác hẳn với đại đa số.

Em cười rộ, nửa thật nửa đùa :

— À! anh Tân sắp triết lý đây! Thế thì hay lắm, tôi sẽ vui lòng nghe lắm.

— Vâng, chính thế. Tôi, tôi cho mục đích của ái-tình không phải là hôn sự. Chị há lại không thấy rằng bao nhiêu kẻ say mê nhau rồi, thì, sau khi thành vợ chồng, lại chán nhau, hết yêu nhau, đó hay sao? Việc bách niên chỉ là một điều khuôn phép, chứ ái-tình mới là lý tưởng. Cái gì đã là lý tưởng thì không thể đem nó mà giam-hãm vào khuôn phép được nữa. Đã thế thì, nếu lấy nhau để mà hết yêu, thà không lấy nhau để cứ mãi mãi khổ vì nhau, nghĩa là yêu nhau!

— Anh nghĩ thế thì còn người đàn bà nào dám yêu anh nữa?

Đến đây, Tân đứng lên, buông xuôi hai tay, thở dài.....

— Ấy đó là mối khổ tâm của tôi. Chẳng nói hạng phụ-nữ đứng đắn làm gì, ngay cả đến bọn gái giang-hồ mà tôi cũng không được yêu nữa.

— Sao vậy?

— Vì họ cứ muốn tôi lấy họ làm vợ. Họ không hiểu rằng tôi sợ hôn nhân lắm, vì khi đã thành vợ chồng rồi, thế nào người ta cũng ăn ở với nhau chẳng ra cái quái gì. Chị Kim ạ, tôi tin hôn nhân

làm hại ái-tình cũng như kẻ mộ đạo tin có Thượng Đế vậy.

— Nhưng mà một người như anh, sao lại muốn yêu những gái giang-hồ?

Tân ngồi xuống, nghiêm nét mặt hỏi vặn em :

— Sao lại không? Khi đã yêu thì phải bỏ hẳn cái quá khứ. Tôi yêu gái giang-hồ được, vì tôi nghĩ rằng ở đời này không làm gì có sự trinh tiết về tinh thần. Không bao giờ một người đàn ông lại được yêu một cô thiếu-nữ nào trước khi yêu mình thì chưa hề yêu vụng giấu thầm ai, dù là trong một giờ, dù là trong một phút. Đã thế thì gái giang-hồ có tội gì, nếu chỉ sự trinh tiết của linh hồn là đáng kể, mà cái xác thịt, là không? Nếu tôi yêu gái giang-hồ, là vì việc tôi được gái giang-hồ yêu sẽ có giá trị hơn ái-tình ở một người thượng lưu. Chỉ gái giang-hồ mới biết so sánh. Vì gái giang-hồ đã từng trải trong sự đánh giá người đàn ông, cho nên ái-tình của gái giang-hồ càng có giá trị, không thể ngờ vực được. Nói thế thôi hẳn chị đủ hiểu rồi.

Em ngẫm nghĩ rồi đáp :

— Anh có những tư tưởng lạ lắm.

Tân đứng lên, chán nản :

— Có lẽ tôi điên. Chị xét cho : từ lúc tôi mới thành người, tôi đã đau khổ về tình rồi. Tôi yêu người ấy, tôi lấy làm vợ, rồi hôn sự làm hỏng ái tình của chúng tôi, đến nỗi người ấy hỗn láo

với tôi, đến nỗi chúng tôi bỏ nhau! Mà không phải người đàn bà ấy ngoại tình, chị có hiểu cho như thế thì mới thấu-triệt cái nguy hiểm của hôn sự. Từ đấy, tôi chán đời vô cùng. . .

Em cười khanh khách và tìm câu an ủi :

— Thế mà nhà tôi vẫn khen anh sung sướng nhất đời đấy.

— Anh ấy cũng lại nhầm !

Chàng cầm lấy mũ để báo trước sự mnốn cáo lui, rồi tiếp :

— Tôi mà lại là người sung sướng nhất đời ! Mới ra đời đã đau khổ vì tình, đã lòi thoi về vợ con, không được sống cái đời tầm thường của thiên hạ nữa ! Mười năm nay rồi, vết thương kia cũng vẫn chưa khỏi ! Tôi bị nhiều lắm, không có chí học hành gì nữa, chẳng làm được việc gì vĩ đại, chỉ ăn chơi vô lý thoi ! Đấy chị xem : tôi có tiền, có sức khỏe, có gia thế, có chút học thức nữa, mà tôi vẫn không bao giờ vui ! Cái gì tôi cũng có, chỉ một chút lòng yêu là không có ! Tôi sang đến bên Tây cũng không tìm nổi một người đàn bà ! Vả lại, tìm sao được ? Hình như người ta ai cũng đều có một số mệnh đã vạch sẵn. Chà ! người mình muốn yêu thì không yêu được mình, mà lại chỉ những người mình không yêu mới cứ đòi yêu mình ! Yêu nhau thì phải hiểu nhau. . . Mà *hiểu nhau* không phải dễ như thiên hạ tưởng, vì tôi hiểu chữ *hiểu* khác hẳn thiên hạ.

Thôi, mãi anh ấy chả về, xin phép chị cho tôi cáo lui.

Nói rồi, Tân bắt tay em rồi ra đi. Mỗi lần chàng đến chơi hoặc ra đi, là động cơ chiếc xe hơi lại nổ ran, cũng như trái tim em hồi hộp.

Từ bữa ấy, thỉnh thoảng em lại nhè những lúc chồng phải đến nhà ông chú tiêm thuốc thì lại hẹn Tân đến chơi. Sau những khi thấy vợ tự nhiên như đầm, đáng mặt là phụ nữ tân thời nghĩa là bạo dạn tiếp đãi Tân cho thân mật, thì chồng em tỏ vẻ sung sướng lắm. Một lần chàng lại khen em như thế này :

— Tốt lắm, thế là rất phải ! *Tu es devenue très femme du monde !* (1)

Rồi thưởng vợ bằng một cái hôn rất kêu.

Quả thế, chàng không hề ngờ vực chi cả ! Chàng không biết rằng cái nguy trạng kia đã rành rành, vì Tân cứ đến ăn cơm luôn, cứ mời mọc tiệc tùng luôn, vì Tân và em vắng mặt nhau thì nhớ nhau, mặc lòng chưa ai ngổ cho ai rõ. Về phần người chồng thì, còn xa mới chột nghĩ đến tấn kịch bạn và vợ có thể sẩy ra được, dễ thường anh chàng chỉ cần cứ luôn luôn được dịp khoe với thiên hạ một ông bạn có chiếc xe hơi vẫn đón mình là phỉ chí mà thôi. Vả lại cứ khôn ngoan như em thì chồng nào phải ghen nữa !

Cuộc đụng chạm ấy kéo dài ra trong một tháng

(1) Minh đã trở nên một phụ nữ rất rộng đường giao thiệp

thì một hôm Tân yêu cầu chồng em cho phép em được đi thăm cảnh Tam-Thanh với một người bạn gái của chàng.

— Anh Kim ạ, đó là vợ một người bạn đã quá cố của tôi, góa chồng đã sáu năm nay nhưng vẫn ở vậy thờ chồng nuôi con, mà đã muốn tôi dùng xe hơi đưa đi xem phong cảnh đường rừng, mà tôi cũng đã hứa rồi, mà trước kia chưa tiện dịp. Vậy thì anh cho phép chị ấy cùng đi, gọi là hai người đàn bà có bạn đi đường với nhau cho vui, và cũng để tôi khỏi bị tiếng thị phi của đời trong tình bạn hữu...

Không suy nghĩ trước sau gì cả, chồng em hí hửng nói liền :

— *Mais avec grand plaisir !*

Tân lại đồng dạc nói :

— Nếu anh không phải đi làm thì tôi mời cả hai vợ chồng anh... Nhưng người bạn gái của tôi lại không chờ được đến ngày nghỉ, vì ở Ninh Bình lên Hanoi có vài ngày thôi.

Chồng em lại gật đầu lia lịa :

— Được ! Được !

— Thế sáng mai, bây giờ thì xin chị tham đã sẵn sàng cả rồi, tôi đánh xe đến, chị cho bà Hội uống một chén nước nóng để giới thiệu lẫn nhau, rồi chúng ta đi ngay nhé ? Đi mất độ ba giờ, về ba giờ, và bốn giờ thăm động, nghĩa là sâm-sâm tối mai thì đã ở Hanoi rồi.

— Phải ! Mà khi tôi giao vợ tôi cho anh thì anh phải cẩn thận tay lái nhé ? Đường Lạng-Sơn, những rùng với núi, anh đừng nên phóng bạt mạng. . .

— Anh đừng lo ! Xe tốt, chả sợ gì. Thưa chị, thế chị vui lòng nhé ?

Em hững hờ đáp :

— Vàng.

Tân cáo lui, bị lưu lại thì lại nói :

— Chết, phải cho tôi đi ngay mới được, vì tôi còn phải sửa soạn. Phải mua một ít thức ăn đồ hộp lại phải đi lắp cuộn phim để chụp một ít ảnh kỷ niệm chứ ? Thôi, chào chị, chào anh, đến sáng mai.

Thế là vợ chồng em lại cãi cọ nhau. Chính em đã gây ra cuộc hục hặc ấy, và vì lẽ gì tưởng không phải cắt nghĩa nữa. Tuy trong bụng, em đã sượng mề toi, nhưng em cũng cự chồng :

— Cậu lạ quá ! Sao mà dễ dãi quá thế ?

Chồng em ngần người ra hồi lâu rồi hỏi :

— Sao ? Mợ không muốn đi à ? Ngày mai mợ có bận gì đâu ?

— Không phải tôi bận, nhưng đi xa thế, lại không có cậu, rất bất tiện !

— Những ba người thì việc gì mà bất tiện ?

— Nhưng mà tôi thấy việc ấy nó thế nào ấy !

— Vì mợ còn hủ bại lắm chứ sao nữa !

— Việc là việc tôi, thì nhận lời hay không, ít ra cậu cũng phải hỏi ý kiến tôi đã chứ ? Sao cậu lại nhận lời ngay một cách hấp-tấp dễ - dàng quá thế ?

— Không nhận lời ngay thì ra tôi nghi ngại gì bạn tôi à? Thì ra tôi sợ vợ không là người đứng đắn à? Nghi hoặc thì là người cả ghen, mà tôi, tôi không muốn có cái thái độ của người chồng cả ghen! Thế thì lạ lắm! Sống cuộc đời mới, theo âu hóa, thì không được nghi ngờ như người cổ hủ. Tôi tưởng giá tôi có cho vợ đi một mình với anh Tân cũng không sao! Để vợ nói thì còn gì là lịch sự nữa! Lại từ chối phắt ngay đi rồi chứ còn gì!

— Thôi đi, cậu cũng nên văn minh vừa vừa chứ!

Chồng em đập tay xuống bàn, gắt:

— Thôi đi, vợ cũng hủ bại vừa chứ! Đừng nói nữa! Đồ ngu! Chồng càng tin cậy, càng quý hóa bao nhiêu, thì lại càng mắng chồng bấy nhiêu à?

Em vội xin lỗi. Rồi, mười phút sau, vợ chồng lại hí hửng với nhau, hôn hít nhau, y như trẻ con. Một người vợ sắp phụ tình hoặc đã ngoại tình rồi, lắm khi lại thỉnh-linh có những phút cảm hứng đột-ngột khó hiểu để yêu chồng nồng-nàn hơn khi mằm phản gián nẩy ra trong óc. Cho nên sau khi được mắng em là đồ ngu — sự ấy sảy ra rất ít — mà rồi lại được em ôm ấp rất thân mật, anh chàng cảm động vô cùng, cũng đáp lời cho ái-tình của em một cách hùng hồn như vào buổi tân hôn. Ôm cái đầu bóng nhoáng những sáp thơm ấy vào lòng, em đã thấy chồng em hình như hoàn toàn, vì theo

ý riêng của em, người chồng hoàn toàn phải là người chồng vô tâm, hết sức tin vợ, mù cả hai mắt, và điếc cả hai tai nữa, hoặc nếu không điếc điếc thì ít ra cũng phải để cho vợ có dịp thuận tiện để ngoại tình! Thì ra chồng em có đủ cả những điều kiện ấy, mà lại có những đức tình ấy một cách kín đáo rất mỹ thuật nữa vậy.

Sáng hôm sau, em trở dậy sớm, thân thể khoan khoái, linh hồn đầy những thiện cảm với sự sống, mặt mũi như bông hoa vừa được ít mưa xuân. Những cách trang điểm nghĩ trong cả đêm trước cho xứng với cuộc du lịch, khiến em chỉ tốn có độ nửa giờ trước bàn gương thôi mà đã biến hình ra một nàng tiên hợp thời trang đặc biệt. Chao ôi! ngày hôm nay hẳn Tân phải hết sức ngạc nhiên ở chỗ em xinh đẹp hơn mọi ngày nhiều! Nào! để xem cái bà Hội nào đó có còn trẻ không, có đẹp hơn em không, và có là nhân tình bí mật của Tân hay chỉ là một người bạn gái chân chính của Tân mà thôi! Sự ghen tuông bóng gió — phải, chưa chi đã cái nết ấy! — với những sự mơ màng tiểu thuyết về cuộc du lịch đặc biệt nó đã hứa những cái thi vị của phong cảnh thiên nhiên, rừng với núi, gió với mây, hang với đèo, lạch với suối, cùng với một người đàn ông có xe hơi, có máy ảnh, tuy phải lòng mình chưa mình không biết nhưng quý trọng mình lắm thì chắc rồi, có lẽ sẽ yêu mình một khi đã lên tới Tam-

Thanh, ngần ấy tư tưởng về cuộc tình duyên vụng trộm hình như đã chạy cả lên mặt mũi em, khiến em có cái thần thái linh-hoạt đặc-biệt của những người đàn bà mà ái-tình đương đọi. Và chồng em nếu bắt gặp cái tinh-thần của em lúc ấy, hẳn cũng phải kinh ngạc rằng đã thích đi chơi thế, sao tối hôm trước em còn gày sụ cãi nhau.

A ! tiếng vo vo của xe hơi, Tân đến đây rồi ! A ! bà Hội ! Gớm cái áo nhung đẹp nhỉ ! Cũng còn trẻ đấy, cũng không xấu đâu ! Họ vào... Kia ! ông tham Kim vẫn chưa buộc xong đôi giày của ông ! Họ vào...

— Kinh chào ông bà.

— Không dám ! Mời bà ngồi chơi.

— May quá, chị đã sửa soạn xong ! Chứ thấy các bà ấy còn ngồi phấn sáp thì tôi lo quá đi mất !

Tân nói xong trở ghế cho Hội ngồi. Em rót ra mấy chén nước trà mạn sen, đẩy về phía Tân bao diêm và gói thuốc lá Camel. Bà Hội nghển cổ nói :

— Hoài của, giả sử gặp ngày nghỉ mà ông cũng đi chơi thì vui quá nhỉ ?

Chồng em, lúc ấy đã buộc xong giày, đứng lên đáp :

— Tôi rất lấy làm tiếc đấy ạ.

Vừa lúc ấy, thẳng xe nhà đã lững thững đi ra, cái nón ôm khư-khư trước ngực. Chồng em nhìn lên đồng hồ, sợ hãi hấp-táp mà rằng :

— Chết chữa ! Trưa rồi, thôi, tôi xin lỗi bà, xin lỗi bác, hôm nay ông xếp dặn tôi đi xóm, chẳng may quá !

Rồi người chồng hoàn toàn ấy vui vẻ ra đi.

Ba giờ sau, thì chiếc xe hơi đã chạy cong queo quanh những sườn non thuộc địa phận tỉnh Lạng. Em đã trông thấy cảnh đường rừng ! Con đường quanh co uốn khúc chạy ngược lại về phía mình, những bảng tròn hoặc tam giác báo hiệu những chỗ rẽ hiểm trở, những đàn trâu trắng khổng lồ giồng nhau đứng nép vào sườn núi khi thấy còi xe, những anh mán tránh xe một cách sợ hãi và cẩn thận hơn bọn người Kinh, những cây cổ thụ bên đường, những ngành đá mà núi giơ ra trên mũi xe như muốn để rơi xuống, những cái lạch ở vực sâu thăm thẳm mà giòng nước thì có vài ba thứ màu không trộn lẫn nhau, những cái guồng tát nước khổng lồ và kỳ quái, những lớp nhà sàn đầy thi vị ẩn hiện trong những bụi lau, những cái cây bám vào những mỏm đá ngất ngưởng chót vót trên đỉnh núi, những đám mây đen sì đầy chướng khí bị vướng trên những sườn non, thật vậy, những cảnh ấy tuy nhoáng-nhoàng ở hai bên cửa kính của hòm xe như những phim thời sự ngắn ngủi trên màn ảnh, mà cũng không bao giờ phai lạt trong trí nhớ của em. Vì sao ? Vì người «tài xế» có cái mũ *Mossant* màu da trời, với bộ quần áo kiểu trèo núi, với đôi gang bằng da hươu trắng, mà

giỏi lắm vì cho xe chạy nhanh lắm, mấy lần tưởng chết mà lại không sao cả, đã làm cho em muốn đứng lên để bá cổ mà thưởng cho mấy cái hôn, nếu không có bà Hội ngồi chập-chờn ngủ gật cạnh em. Bữa ấy, Tân đã hiện ra trước mắt em không những là một người giỏi giang, tài trí, đáng mặt làm giai, nhưng mà còn là cái gì như là một vị anh hùng nữa. Nghĩ thế rồi chợt nhớ tới Nguyễn-Lưu, một hàn sĩ, còn trẻ tuổi mà đã hủ bại như một người già, lại không biết hưởng mọi sự phong lưu ở đời, thì em thấy hai người khác nhau một vực một trời, mà sao em lại đã yêu!—Chao ôi, tại xưa kia em chưa biết gì, trẻ người non dạ, đã nông nổi trong cái ái-tình thứ nhất.

Cuộc thăm tỉnh Lạng bằng xe hơi, thăm động bằng chân, không có gì đáng để ý. Những câu cắt nghĩa về lịch-sử, về phong tục, những lời khen chê thợ Tạo, đã chiếm hết thi giờ của cuộc du-lịch. Để ý dò xét, em chỉ thấy rằng dễ Tân với Hội chỉ là một đôi bạn thanh khí hoàn-toàn. Em bắt đầu yên tâm. Và phải ý tứ, đủ cho Hội khỏi phải sắc-mắc.

Em rất tiếc rằng đã không giúp được nỗi khát yêu cho nên cứ phải nói những lời mà bụng không nghĩ, lại đôi khi sơ ý với Hội nữa, và, do mỗi buồng khuâng ấy, không được đầy-đủ tinh-thần để hưởng ngoạn cảnh thiên-nhiên. Người ta đã chụp ảnh kỷ niệm, đã nhặt những viên đá ngũ

sắc và những hoa quả lạ để bỏ đầy túi áo măng-tô, rồi vục tay vào nước suối mà nghịch như trẻ con, và dắt nhau, trượt chân, hoặc cười rộ vì những cái suýt ngã ấy. Thế thôi. Rồi thì về Lạng, vào nhà ông chú ruột của Hội, rồi ngồi ngấp dãi ở phòng khách để Hội nói chuyện riêng với người nhà trong khi Tân đi mua ~~muối~~ măng, rồi những cái quà miền núi, chuyện về nhung, cao hổ cốt, rắn, mật gấu, rồi những lời mời mọc và từ chối, hàng toa tàu lễ nghi phức tạp chỉ có ích là làm mất thời giờ... Em chán nản lạ, vì mũi xe đã quay lại phương Nam. Em đã sắp thấy cuộc du-lịch là vô vị, nếu trước khi về Phủ-lạng-Thương, Tân không đỗ xe để ăn bữa cơm chiều.

Tìm được một nội cỏ chung quanh phong-cảnh cũng khá hữu-tình, lại gần đường thuộc địa để vẫn trông thấy xe hơi nữa, Tân mở hòm ở đuôi xe lấy một gói tương ra. Chàng rải cái khăn rộng trên cỏ rồi bày cỗ. Một bữa đại yến! Thịt đùi lợn, lưỡi lợn, cá dầu ướp cà chua, gan ngỗng, bánh mì... Lại có cả cân nho chín với một chai rượu đỏ. Trước khi ăn uống, Tân bảo Hội và em nằm nghiêng trên cỏ nâng cốc mời nhau để chàng chụp luôn mấy khung phim nữa, kỷ-niệm một bữa ăn đáng nhớ trong đời.

Hội hỏi :

— Ăn thế này gọi là... *pích-ních*, phải không, anh Tân?

— Bằm chính thế, thừa bà chị. Mà ăn thế này tuy có thiếu-thốn đủ thứ thật đấy, nhưng ngon thì ngon hơn ở nhà mình nhiều !

— Ô, ngon nhiều chứ lì... Thế mới biết : cái gì có khó, có hiếm, mới là quý.

Cách thức hầu-hạ săn-sóc của Tân đối với hai chúng em thì thật đáng khen lạ. Lúc làm bồi bàn hay làm tài xế thì Tân cũng đầy những thi vị say sưa. Em lại đâm ra ngờ vực Hội, cho rằng có một người bạn giai như Tân mà Hội lại không say mê thì Hội cũng đại lắm. Trong sự này hẳn có nhiều điều bí mật gì...

Tiệc tàn, bóng xế chiều, Tân bảo hai người đàn bà đi chụp cho hết cuốn phim những 32 cái ảnh, nhưng Hội xin chợp ngủ một lát, kêu nhọc mệt lắm. Rồi Hội nằm nghiêng trên cỏ mà ngủ thật, để em một mình lững-thững tìm một bụi hoa, một gốc cây, với Tân...

Khi chúng em là của riêng của nhau rồi, thì ngẫu-nhiên lại gặp sự tòng phạm của phong cảnh nữa, vì trông ngay thấy hòn đá rất tốt cho một cặp giai gái ngồi sánh vai nhau. Sau vài câu nói vắn-vơ, Tân làm như vô tâm nhẩy vào đầu-đề .

— Đấy, chị xem, đời tôi lúc nào cũng thiếu-thốn cái gì ấy. Trước phong-cảnh này, được ăn ở với bạn hữu như thế này, đáng lẽ phải vui sướng, thì tôi lại bỗng dưng thấy buồn khổ, đau đớn nữa.

Em nhìn ra xa, nói như nói vu-vơ :

— Không có ái-tình thì kẻ cũng khổ thật đấy.

Tân nghiêm mặt nói :

— Nhất là khi người mình yêu lại không biết đến nỗi khổ tâm cho mình

Em chưa kịp đáp thì Tân đã cầm lấy bàn tay em. Giọng chàng có vẻ thành-thực lạ, đáng thương lạ...

— Tôi xin phép chị nhé ? Dù sao thì cũng cứ để tôi nói đã... Không còn gì khổ tâm hơn là cứ phải giấu kín tâm sự lấy một mình.

—

— Thật đấy, tôi đã yêu Huyền mất rồi. Khi tôi dám nói thế thì tôi đã nghĩ ngợi nhiều lắm. Yêu vợ bạn, hay có chồng rồi mà lại có nhân tình, thế cũng bậy thật. Nhưng mà con số những kẻ phải ngoại-tình vẫn là hàng ức, hàng triệu, trong thế gian ! Ta không làm thế nào được vì khi quả tim đã rung-động thì lý trí phải nhượng bộ.

— ,

— Nếu Huyền có thể yêu được tôi, thì nghĩa là Huyền không yêu được chồng rồi, và hạnh-phúc của Huyền không còn ở sự trung-thành...

Em vẫn cứ nhìn xuống mũi giày, thì Tân đã nhắc tay em lên miệng để hôn. Thấy em không kháng cự, Tân từ từ ôm chặt lấy em, hôn vào miệng em, không phải cái hôn tầm thường nhưng mà một thứ hôn đặc-biệt, nhờ nó em và chàng

thấy cái ẩm ướt ở miệng nhau thì sung-sướng tựa hồ uống được linh hồn của nhau, một cái hôn đặc-thắng của ái-tình trước bồn-phận, mà tiếng trống ngực thình-thình điểm khúc Khải-hoàn-ca, — một cái hôn nó giống của màn ảnh, do nó, em tưởng chừng như đã phó thác cả thân-thể em cho người ta vậy ! Tờ giấy cam kết, như vậy, là đã có chữ ký của hai bên rồi. Một cái hôn như thế đã tổng công-kích lần cuối cùng để làm hại nốt một đời đàn bà chỉ còn một số tàn quân đạo-đức trong thành lương tâm.

Sợ bị nghi-ngờ, chúng em vội ra đánh thức Hội, bắt lên xe, mặc lòng biết làm thế kể cũng bất nhã. Chiều hôm ấy, đã về nhà rồi. Chồng em vui mừng lắm, vì cuộc du-lịch là rất đáng lo, mà em lại yên lành mà về chứ « không việc gì » cả. Hội cũng vui : nàng lên Lạng cốt để cầu cứu đến tiền nong của chú ruột nhân thể, và đã có kết quả tốt. Tàn ra về với những lời cảm ơn rất đáng cảm-động của chồng em.

Ấy thế là em đã được hưởng những cái khoái lạc mà chồng em chỉ khêu nhóm lên trong mình em, chứ không lo đến sự phải làm cho nó thỏa mãn. Sau những lúc ngoại-tình, em càng ~~triều-đãi~~ triều-đãi chồng, nên người chồng cứ càng bị vợ lừa bao nhiêu lại càng tin vợ bấy nhiêu.

Cuộc tình duyên ấy kéo dài ra mãi hàng tháng mà đôi giai gái không hề lo sợ tai tiếng, đến nỗi

riêng em, em tưởng nó sẽ được chọn cả một đời. Cái xe hơi thật là một thứ đồ dùng màu-nhiệm. Nó tiết kiệm thời giờ. Nó lại là một căn phòng kín đáo biết bao!

Thật thế, đã bao nhiêu lần chúng em hưởng cái thú ngây ngất của ái-tình một cách hoàn toàn, một cách đầy đủ, trong chiếc xe hơi ở những con đường thuộc địa cách thành phố năm cây số, vào những đêm có chị Hằng hoặc những đêm không giăng sao, ở những quãng vắng vẻ có một cây gạo hay cây soan, mà chung quanh là cảnh đồng ruộng mênh-mông bát-ngát... Ai mà biết nữa? Tân cho xe nép vào vệ đường, mở một ngọn đèn đỏ đằng sau, mở một ngọn đèn xanh đằng mũi, thế rồi thì là... nào, anh có yêu em không, và mình ơi, mình hôn tôi đi! Xe lăm khi đỗ chưa nguội máy thì cuộc ân ái đã xong rồi. Rồi thì — sinh sinh sinh — Tân lại quay mũi xe, mở tới số 100 mà về Hà-Thành, bảo với Kim rằng hai người đi mua một thứ hàng gì trong thành phố mà thôi. Người chồng nhìn lên đồng hồ, thấy vợ đi chưa quá nửa giờ, lại còn khen: — Ngần ấy việc, sao mà đi chóng nhỉ! Nói chứ có xe cũng tiện thật.

Tân và em nhìn trộm nhau, mỉm cười.

Em đã sống những ngày vui vẻ, không bao giờ quên được. Em thấy sự lừa chồng là không có tội gì cả, chỉ lãng-mạn và có vẻ tiểu-thuyết, vẻ màn ảnh một chút mà thôi. Mà càng lừa dối bạn bao nhiêu

Tân lại càng làm tăng sự thân thiện bằng những cách quý hóa tốn tiền, làm cho Kim bổng đứng trở nên như kẻ dong vợ để cầu lợi mà chẳng biết.

Nhưng mà, một ngày kia...

Cuộc tình duyên vụng trộm đã hết thời hạn. Ngọn lưôi thiên hạ đến lúc hết hiền lành. Người chồng mọc sừng ngẫu nhiên được một sức linh-giác dẫn cho chút ít ánh sáng đến cái óc tối tăm của nó. Gian phu và dâm phụ đã đến thời kỳ chẳng hết sức giữ gìn, quá mù ra mưa, tưởng rằng xã-hội chỉ có rất những kẻ điếc, hoặc thông manh...

Ấy thế là con Huyền bắt đầu đi đến cái giặng đường khốn nạn nhất đời của nó.

IV — Truy lạc

BUỔI chiều hôm ấy, hốt nhiên chồng em khoanh tay nghiêm nghị hỏi em :

— Hạnh phúc của một người đàn bà ở cái thời buổi văn minh này là thế nào, Huyền có biết không ?

Em giật mình, không hiểu vì lẽ gì đột nhiên chồng lại hỏi mình như thế. Rồi em lúng túng, muốn đáp mà không đáp ngay được, vẻ sợ hãi lộ ra cả nét mặt. Bất thóp được cái thần thái của em đáng nghi như thế, chồng em cười nhạt mà rằng :

— Huyền không trả lời được à? Cái vấn đề ấy tưởng cũng không khó nói lắm. Huyền yêu quý nhất đời của anh ời, không nói được thì để anh

nói hộ nhé? Nó rất giản dị! Đây này: hạnh phúc của một người đàn bà ở thời buổi văn minh này, là có một người chồng có tiền của, có danh giá, yêu chiều mình hết sức, để rồi thì cho chồng mọc sừng!

Thôi, thế là xong! Em lạnh giá cả người đi, tựa hồ đương trời rét mà ngã xuống sông. Những lời nói dịu dàng, khoan thai, bất ngờ ấy có một sức mạnh ghê gớm đến nỗi em không còn đủ thông minh để mở mồm nói ra gì được nữa, phải cúi mặt xuống, y như thú tội. Em không bao giờ ngờ có khi chồng em lại bất thành linh bắt thóp em một cách đột nhiên như vậy, nên đã không kịp sửa soạn đề phòng... Em không còn làm thế nào giữ được cho mặt khỏi tái lại, quả tim em khỏi đập mạnh, chân tay khỏi run.... Thôi, thế là xong! Từ đấy trở đi, chàng càng được thể muốn kết án em thế nào cũng được. Hôm ấy nhà vắng, con vú già, thẳng xe nhà, đã bị chồng em sai đi những đâu đâu. Chàng chẳng phải rề rặt ngôn ngữ, chẳng sợ tai vách mạch rừng.

— Đồ khốn nạn! Thú tội đi! Mày đi ngủ lang với thằng Tân đã bao nhiêu lần rồi? Huyền! Tao ăn ở với mày như thế, tao đã có lỗi gì với mày chưa, mà mày lừa dối tao như thế?

Em cúi mặt im lặng trong ba phút rồi mới nghĩ ra được có một câu:

— Ai bảo cậu thế?

— Ai bảo tao, điều ấy mày không cần biết! Điều mày nên biết là mày có nên hồ thẹn với cái lương tâm mày không! Thế nào, đồ khốn nạn! con dâm phụ! mở mồm đi!

— Cậu đừng ghen bóng ghen gió như thế.... Nếu tôi đi chơi với Tân là tại cậu bắt buộc tôi! Cái ấy không phải tự tôi! Nói thí dụ tôi có ngoại tình nữa, thì cũng tại cậu!

Em chưa nói hết thì một cái đấm rất độc-địa thúc vào mặt em khiến em ngã lộn nhào.... Bất tỉnh nhân sự, em không biết gì nữa. Khi em tỉnh lại, thì em đã được đặt lên trên giường hẳn hoi. Chồng em ngồi cạnh em, hí hoáy viết bằng một mảnh bút chì trên một tờ giấy trắng kê vào bìa một cuốn sách to để trên đầu gối. Thấy em mở mắt nhìn, chàng ngừng tay, hỏi:

— Lại còn thí dụ à? Lại còn bắt người ta phải nói rõ những chứng cứ hiển nhiên nữa à? Có muốn xấu thì sẽ được xấu một thể. Có muốn tao nói rõ không? Huyền!

Chàng ngừng một lát, lại rền-rĩ:

— Thật là một bài học cho bọn đàn ông ngu dại, quá tin vợ, trong số ấy có tao! Tao cũng là một thằng khốn nạn, nhưng khi tao yêu quý mày mà mắc tiếng khốn nạn thì đó không phải là một cơ chính đáng để cho mày lừa tao và đi ngủ với một thằng khốn nạn khác!

Lúc ấy, em vẫn còn bàng hoàng... Cả một bên

mặt em đau tê đau tái, cái sưng quai hàm tựa hồ như đã long khớp, hàm răng như muốn rơi ra. Rồi em sợ hãi, sợ hãi quá đi mất ! Sao . . . tự nhiên chồng em lại cục cằn, tàn nhẫn đến thế được ? Nếu em bướng bỉnh cãi lại vài lời nữa, thời sự tàn tệ của chồng còn ghê gớm đến đâu ? Thế rồi em nghĩ ra ngay : những người hiền lành bao giờ cũng cục ! Đã vậy thì em nên dùng đến cái chính sách im lặng, im lặng như là khinh bỉ, như là phân uất đến không thèm đáp nữa, còn hơn là muốn đáp nhưng chẳng biết đáp thế nào. Cái thượng sách của phụ nữ vẫn đối phó với bọn nam nhi, vào những trường hợp như trường hợp của em, xưa nay vẫn là lặng thinh, nếu không là cầu cứu đến nước mắt. Khi sự buộc tội đã là đích xác thì sự chối-cãi cần phải rất tài tình, ta mới có hi vọng huyền hoặc được ông quan toà là bị ngờ oan. Lúc trước, em đã chót im lặng một cách vụng dại, thì bây giờ em cần cũng cứ im lặng, nhưng mà một cách khôn ngoan hơn, họa may có thể gieo mối ngờ vào óc trong sự công bình của con người đương kết án. Nghĩ thế, em chỉ úp mặt xuống cái gối bông.

Nhưng, than ôi ! chồng em tất đã có đủ chứng cứ lắm rồi !

— Hôm thứ bảy trước, lúc bảy rưỡi, máy kêu với tao là đi mua khuy áo. Thế rồi máy thuê xe ra vườn hoa Paul-Bert. Đến đấy, xe hơi của thẳng

Tân chờ máy rồi ! Hai đứa chúng máy phóng qua cầu Sông Cái, đi ngã nào không biết. Đến 9 giờ, thì chiếc xe ấy đặt máy ở vườn hoa Hàng-Đậu, cho máy thuê xe tay về đây trước, rồi thì nửa giờ sau nữa, thẳng Tân mới đến rủ tao đi đánh mặt-chược, có không ? Thử chối cãi đi xem nào !

Em choáng người lên ! Những lời tố cáo ấy không sai một ly sự thực nào cả. Không biết chối cãi thế nào, em không có cách gì khác là cứ áp mặt xuống chiếc gối. Chẳng thấy cần chối cãi vô ích nữa, cái lúc hiểm nghèo ấy, em chỉ tự hỏi vì người nào mà cuộc tình duyên vụng trộm của em đã kín đáo đến thế mà lại cũng vỡ lở tan hoang ! Nhưng đây, chồng em lại tiếp :

— Tối thứ năm vừa rồi thì nó đón máy ở «Trần Vong Chiến Sĩ Đài», rồi thả máy ở nhà Đấu-Sảo Maurice Long, sau khi bậy bạ với nhau ở con đường mạn Kim-liên. Cái xe hơi của nó chính là một cái nhà sấm ! Những cơn nhức dục của chúng bay đã được cái sấm kín đáo ấy giữ cho đến bây giờ mới bại lộ ! Từ xưa đến nay, máy đã ngủ lang với nó ít nhất cũng vài ba chục lần rồi ! Mà lần nào cũng chỉ trong vòng một, hai tiếng đồng hồ ! Đáng mặt phụ nữ tân tiến lắm ! Đáng mặt thượng lưu lắm ! Có hay không ? Ô hay ! Tao hỏi thì phải nói chứ ?

Em muốn nín nhưng không được nữa. Chồng em phũ phàng nắm tóc em, lôi em trở dậy. Những câu sỉ vả, căn vặn, hằn học, vẫn không thôi hắt

vào mặt em như cơn mưa rào. Khi em phải ngồi lên, còn lom-khôm thì chồng em lảng một cái, rồi em ngã lăn xuống sàn gạch! Đã đến thế rồi, em hiểu ra rằng chửi cái là vô ích, mà im lặng cũng không xong! Thôi, hờng rồi! Sở phận em đã đến lúc phải gác lại em! Sau những cuộc lạc thú bất chính nó khiến ta sưng đến hóa điên, thì đây, cái giờ hình phạt đã đến.

— Em lay anh nghìn lay! Em quả là một đũa khốn nạn, xin anh tha-thứ cho!

Lạ thay là chồng em vẫn thản-nhiên, chẳng hề tức giận thêm nữa, chỉ gạt gù cái đầu mà nói một cách sung-rường:

— Được lắm! Như thế là biết điều lắm, chứ mà chửi cái nữa thì phiền lắm! Cứ việc quy như thế mà nghe đây!

Em hãi hùng đến không dám ngược mắt nhìn lên xem chồng dương làm gì nữa. Giữa lúc tâm thần rối loạn, nước mắt cứ ứa ra giông-giông. Một lát, rồi chồng em nói:

— Từ nay trở đi, thì mày có biết cái số phận của mày sẽ là thế nào không? Huyền!

— Em trông cậy ở cái bụng dạ quân-tử, cái lòng tha thứ của anh, tha cho một người đàn bà khốn nạn, là em, thế thôi...

Nói xong, em lại khóc nức nở. Em hỏi han hết sức, ở chỗ không bao giờ lại nghĩ xa xôi rằng nếu cứ lừa dối chồng mãi thì người chồng hiền Chồng em sẽ sai mà táng:

lành, ngu dần nhất đời, cũng có quyền sỉ vả, hành hạ, bêu riếu em. Trước kia, em cứ tưởng dẫu thất trinh nữa cũng không sao, chắc chồng em cũng chẳng ghê gớm đến thế. Trong thiên-hạ, có biết bao nhiêu anh chồng mọc sừng mà vẫn cứ yêu vợ như thường, nếu không căm giận hết mực nhưng chẳng dám hành hạ gì vợ? Khốn nỗi, người chồng này không phải hiền-lành, không phải yêu quý vợ theo cái nghĩa của những người chồng kia! Chàng nói:

— Thế nào? Ly-dị nhé? Bằng lòng không? Để tao rứt mày về nhà mày cho bố mẹ mày nghe những chuyện đê nhục của mày! Rồi tao lại rứt mày đến Tòa cho mày nhận tội mày trước mặt những ông quan Tòa! Rồi thì mày muốn lấy đũa nào thì lấy, đi theo thẳng nào thì theo!

Thế thì chết! Thế thì đến tự tử! Bố mẹ em mà biết em thế này thì em không sống được! Trời ơi! thì ra em đã có một người bố, một người mẹ! Em chưa làm nổi sự gì để đền ơn trả nghĩa mà sao em lại còn ăn ở đê nhục để cho bố mẹ phải nhục nhã như thế, hử em? Sao lại mãi đến bây giờ em mới nhớ đến bố mẹ? Rồi thầy em sẽ ra thế nào? Liệu mẹ em có sống nổi nữa không? Hử Trời! Em chấp tay như trước một bức tượng Phật, thất thanh kêu van rất thê-thảm:

— Không, Không ly-dị!..

Chồng em so vai mà rằng:

— Thế thì thế nào ? thưa bà ? Bà cứ muốn chêm trệ trong cái nhà này để làm bà nội-tướng, để làm « người vợ yêu quý nhất đời » của thằng ngu này mãi mãi, hay sao ? Sau những sự phản-phúc ô-uế như thế, mà bà vẫn tưởng là chưa đủ bôi gio chát trấu vào mặt tôi nữa hay sao, mà bà vẫn còn muốn cứ làm « mẹ tôi » nữa hay sao, thưa bà ?

Sau khi ngẫm nghĩ rất lâu, em phủ-phục xuống chân chồng, kể lể :

— Thưa anh, em biết đại thì đã đại mất rồi. Nếu em đến nỗi thế này thì chính chỉ là vì hiểu nhầm hai chữ văn-minh, xã giao... Nếu anh xét cho như thế, nếu anh còn có thể bao dung cho một đứa con gái nhẹ dạ và đã ăn năn tội lỗi, thì xin anh rủ lòng thương...

— Vâng ! Thôi thế cũng được. Tôi xin cố giữ kín cái sự sỉ nhục cho tôi, và cho bà, nhất là cho bà ! Rồi sao nữa ? Bà có biết rằng đối với hạng đàn bà quái vật như bà thì cách hành phạt nào mới là xứng đáng, bà có biết không ? Bà tưởng văn minh với xã giao là lừa chồng đi ngủ với giai đó à, thưa bà ? Đây này : từ đây trở đi thì sẽ là một cuộc đời khổ nhục, nếu bà không muốn tôi bọc lá chuối vào tay rất bà ra khỏi cửa. . . Thật thế, bà sẽ được coi như đứa con đòi, con sen... Bà sẽ không còn một chút quyền hành gì của một người vợ nữa ! Vì rằng tôi có thể kinh

trong một con nhà thổ ở ngõ Yên Thái được, nhưng tôi không kính trọng bà được, vì, sự thật, thì cái việc của bà đã làm, quả là như nhược hơn nghề mãi dâm... Thế nghĩa là nếu tôi thương bà được phần nào hay phần ấy, chứ bà đừng có kêu ca, đừng có phàn nàn gì, mặc lòng cách cư-xử của tôi sẽ là độc ác đến bậc nào ! Cứ như thế mãi, mãi mãi, mãi cho đến khi nào tôi nguôi giận, có thể quên được, thì thôi. Ấy đó, không muốn ly đi thì phải cúi đầu trước những lời giao hẹn ấy. Vậy như thế có được chăng ?

Không nghĩ ngợi, em đáp liền :

Vâng, Xin vâng ! Cái tội của em đã như thế thì hình-phạt nào, cách sỉ vả nào, em cũng phải cắn răng mà chịu. Để rồi anh xem sự ăn năn tội lỗi của một người đàn bà.

Được lắm ! Thôi, cho đứng lên !

Em khấp nép đứng lên, không kịp nghĩ rằng sự phục-tòng ấy lại còn nhục-nhã hơn cuộc ngoại tình nữa. Chồng em ra ngồi ở bàn, chỉ tay bảo em ngồi xuống cái ghế đối diện, đẩy về phía em cái giấy có những giòng chì nguệch-ngoạc, lại phàn :

— Đọc xong rồi chép đúng nguyên văn ra một tờ giấy khác, ký tên xuống dưới. Ít ra thì cũng phải có tang chứng mới được. Tôi không thích khẩu-thuyết vô bằng ! Mời bà đọc đi !

« **Mấy lời thú tội.**

« **Tôi, viết những giòng này, và ký tên dưới đây,**
 « **vợ chính thất và chính thức của ông.. xin thú tội rằng**
 « **đã chót phạm tội lừa chồng tôi, đã nhiều lần ngoại-**
 « **tình với một người bạn chồng tôi tên là Tân. Tôi đã**
 « **đem nhiều tiền của chồng ra cùng với nhân-tình**
 « **tiêu hoang vào những cuộc chơi bời lãng phí Muru**
 « **gian bại-lộ, chồng tôi muốn ly-dị, nhưng tôi không**
 « **muốn. Do lẽ ấy, tôi phải ăn-năn xám-hối, và vui lòng**
 « **viết những giòng này kêu xin chồng tôi đừng nỡ**
 « **ly-dị tôi, cố thương hại tôi, họa chăng mai sau cuộc**
 « **đời tôi cũng không đến nỗi khốn nạn. Tôi lại xin cam**
 « **đoan là chịu thôi, không đòi hưởng những quyền lợi của**
 « **một người vợ chính thất, nếu chồng tôi không muốn**
 « **cho hưởng, trừ khi nào chồng tôi nghĩ lại mà cho**
 « **tôi hưởng thì không kể. Vậy có giấy này làm bằng.**
 « **Khi thảo giấy này, tôi vui lòng mà thảo chứ không**
 « **do chồng tôi bắt ép, vì có giấy này thì tôi mới khỏi**
 « **bị ly-dị, nghĩa là thoát khỏi một điều hổ-thẹn với**
 « **thiên-hạ, và sỉ-nhục cho bố mẹ tôi.**

« **Hanoi, ngày... tháng... năm...**

« *Ký tên và điểm chỉ*

. »

Đọc xong, em chỉ sợ không khéo mắc mưu của người chồng nguy hiểm. Ngộ sau khi thảo cái giấy nhục nhã ấy, em cứ sẽ bị ly dị? Nhưng em không dám lưỡng lự, vì lẽ đã như em thì người ta bắt mình thế nào mà chả phải chịu? Em chỉ xin chồng đừng bắt viết đến khoản đã cùng tình nhân tiêu phí nhiều tiền của chồng, vì đó là lời vu oan. Nhưng chồng em cau mày :

— Phải viết! Phải đúng như thế, không được sai một chữ! Ít ra tôi cũng phải có một thứ khí giới đối phó với kẻ quyến rũ vợ tôi chứ, thưa bà! Thế nào? Bà không muốn viết thì thôi! Thì thôi!

Nói đến đây, chàng lôi mảnh giấy về, đứng phắt lên. Kinh hãi quá, em vội giữ lại.

— Vâng, thì tôi xin viết đủ.

— Mau lên!

Thế là em ngồi chép những giòng chữ buộc tội gay-gắt ấy như một cái máy, như một kẻ đã đến lúc quá liều. Xong đâu đấy, chồng em cất mẩu giấy vào túi áo, lấy mũ ra đi. Trước khi đi, lại nói:

— Thôi! Xong! Cảm ơn bà! Từ bây giờ trở đi, thì bà sẽ sống một cuộc đời khác.... Tôi cho bà lên giường mà nằm chòm chăn, để nghỉ ngơi, nếu bà cần phải nghỉ ngơi.

Lúc ấy, thẳng xe đã về. Chàng gọi nó lên gác, vào phòng, ra lệnh:

— Bà mệt! Mày liệu trông nom nhà cửa và bảo vú già sửa soạn làm cơm!

Đoạn chồng em ra hẳn. Đi đâu? Em không biết! Cái giấy thú tội kia sẽ dùng vào việc gì? Em không biết. Chồng em sẽ đối phó với Tân ra sao? Em không biết. Có phải ấy là chàng đi tìm tình địch không? Có phải ấy là chàng ra tòa không? Hay là đi tìm bố mẹ vợ? Không biết! Em không thể hiểu gì cả! Em muốn biết lắm mà em cứ phải

nằm kín mít trong chăn. Em sẽ xấu hổ với làn không khí lùa vào phổi em, với ánh sáng mặt trời soi sáng cho em, với cái mặt em hiện ra trong gương, với chiếc xe, với con vú, với người đi đường thứ nhất mà em sẽ gặp khi bước ra ngưỡng cửa, em sẽ hổ thẹn với cả cỏ cây vạn vật! Hình như ai cũng có quyền khinh bỉ em rồi, ấy là việc ấy chưa vỡ lở ra đến thiên hạ, hãy còn trong phạm vi phụ phụ mà thôi.

Trong mười ngày, em nằm liệt trên giường, không ốm đau gì mà tựa hồ như mắc phải một thứ bệnh nặng. Sự hổ thẹn với lương tâm, sự hối hận tự mình giận mình, là đáng sợ đến nỗi nó khiến ta nhói nhói đau về tinh thần, và mệt mỏi bứt rứt hơn là xác thịt có chịu thương. Chồng em mỗi ngày bốn buổi đi về, trước mặt bọn đầy tớ thì cũng qua loa hỏi vợ vài câu, mà không có ai thì không thèm rĩ rảng lấy nửa tiếng. Riêng em, trong mười ngày, em khóc lóc với cái chăn bông...Than ôi, sau một cuộc ngoại tình, cái nợ phải trả sao mà quá đắt! Sướng ở xác thịt xong, nay em đau đớn ghê gớm ở tinh thần. Ai sui khiến em đến nông nỗi thế này? Ai làm cho em với Tân ăn phải bả nhau? Đò chẳng là tại chồng em hay sao? Ừ, chồng em, với những tư tưởng văn minh, nuông vợ như dân tây phương, và môn - trón vợ như một thứ quý dâm dục? Trong sự sa-ngã của người vợ, người chồng ít ra cũng có đôi phần trách nhiệm, nếu

không là có tất cả. Và, đã như vậy, thì há chỉ riêng em đáng chịu khổ hình mà thôi? Nghĩ thế, em căm giận sự đời lắm, tưởng chừng như mình không có điều gì trái đạo nữa. Nhưng may sao, em nguôi ngay... Sao chồng em lại không là đương chịu một thứ khổ hình? Mọc sừng, bị vợ lừa, thế cũng đau đớn lắm chứ? Ấy trong một thời gian dài như hàng thế kỷ, em hết trách mình rồi lại trách chồng, và thương mình, rồi thương chồng, để mà, sau cùng thì hồi hận một cách xót xa. Mới biết đối với Tân em chẳng có tình gì. Đó chỉ là thuộc vấn đề hoàn toàn vật chất. Thật thế, trong những lúc đau đớn vô cùng ấy, chẳng bao giờ một ý nghĩ oán trách hờn giận người nhân tình, lại thoáng thấy trong óc em.

Đến ngày thứ mười một, ra ngồi ngắm trước gương, em kinh hoàng thấy mình là một người khác. Mắt em lõm xuống, má em hóp đi. Da dẻ em xưa kia đến tuyết cũng không đẹp bằng, vậy mà nay xanh sao như của người ngã nước. Cái vẻ đẹp thừa xưa, cái nhan sắc hại người và hại cả mình bây giờ đã đi đâu mất, chỉ còn để lại những nét mặt góm ghiếc của một con dâm phụ ô uế, hôi tanh. Lăn-thần em gượng cười. Cái gương phô ra một cái cười tái nhợt, vô duyên một cách lạ. Thật vậy, đã đến thế này, đã đến bậc chính mình mình cũng phải ghê tởm cho mình, thì còn chồng nào thương được mình nữa! Nếu chồng em mà còn có

phen thương yêu em được nữa, thì cũng chỉ là đồ ngu dại đáng khinh ! Như vậy, em sẽ hi vọng nổi gì ?

Em còn đương băn khoăn về hậu lai, đương khổ sở vì một cuộc đời đau đớn trong một cảnh ngục thất bằng tinh thần ấy, thì người vú già mang một chậu nước vào cho em.

— Thế nào, u ! Máy hôm nay, cậu có làm sao không ?

Chẳng biết rằng vợ chủ nhà vừa trải qua một cơn giông tố rất phũ phàng, người vú nhà quê ấy điềm nhiên đáp :

— Mợ bảo sao ? Cậu con chả làm sao cả !

— Máy hôm tôi ốm thế, cậu có hay đi chơi không ?

— Tối nào cậu con cũng đi.

— Độ này nhà có hay có khách không ?

— Chỉ có ông Tân đến vài lần.

— Máy lần ?

— Không biết hai lần hay ba lần. Bẩm hôm nay hẳn mợ đã khoẻ ? Chắc hôm nay mợ bắt đầu xuống nhà dưới được chứ ? Mà sao con không thấy mợ uống thuốc nhỉ ?

— Tôi uống thuốc tây thì u biết sao được ! Thôi cho u xuống.

Thế này là nghĩa lý gì ? Vẫn hay rằng Tân chưa biết rằng mưu gian kia đã bại lộ nên mới cứ dẫn mặt mo lại nhà này như thế, nhưng vì lẽ gì chồng em vẫn tiếp đãi Tân ? Con người tưởng như

hiền lành mà sự thật thì rất thâm hiểm ấy muốn gì? Mục đích của chàng là sự gì, trong khi vợ ngoại-tình mà không bỏ vợ, bạn lừa dối mà không tuyệt giao? Chồng em đương mưu một sự ghê gớm gì vậy? Những câu hỏi ấy, em không thấy có câu đáp. Hốt nhiên em nghĩ thế mà rùng mình. Nhất là cái việc vụng trộm kia, chàng lại khám phá ra rành mạch đến thế. Vậy ai tố giác chúng em? Chồng em vì đâu lại biết rõ mọi sự thực? Bí mật!

Thế thì em không được gặp mặt Tân một lần cuối cùng nữa thì không xong! Thật thế, em phải gặp người yêu để bảo cho biết rằng từ đây mà đi thì chúng em đoạn tuyệt nhau, có khi cầm hờn nhau suốt đời nữa! Cơ sự đã ra như thế, Tân không còn nên vác mặt đến nhà em nữa, nếu biết sợ hãi một cuộc phục thù ghê gớm của người chồng có những cử-động khó hiểu kia. Em sẽ bảo Tân: liệu hồn! coi chừng! Cái xe hơi của Tân sắp đến một chỗ rẽ nguy-hiểm!

Sau khi đã trang-điểm qua loa rồi, em bỗng thấy cái cần phải tự hỏi: có phải xin phép chồng không? Ừ, nếu lảng-lặng ra đi, em sẽ là người chưa biết hối-hận, không còn ai cứu vớt nỗi nữa cũng như không đáng cứu vớt nữa. Nếu xin phép chồng, em sẽ có một hành vi quang-minh chính-đại: gặp Tân để đoạn-tuyệt cái ái-tình bất chính kia. Nhưng mà liệu chồng em có hiểu như thế không? Hay sẽ cấm ngặt?

Sau cùng, em lẳng-lặng gia đi. Nếu quả thật em đã hối-hận, không còn tơ vương gì nữa, hẳn em không cần gặp mặt Tân nữa. Vậy mà sự dự-định đoạn tuyệt kia, tự nó, nó cũng tự tố-cáo vẫn là chứng cứ của một mối tình ! Như thế, xin phép chồng là không nên. Vả chẳng còn đến với Tân nữa hay thôi, thì cuộc đời sống dưới sự sỉ-vả của chồng cũng sẽ chẳng có gì là thay đổi.

Bữa ấy vào lúc bóng đã xế chiều. Đến trước cái nhà kiểu biệt thự của Tân, em thấy cái xe hơi nằm trong cái nhà chứa xe, và những bông hoa hồng ở hàng rào không đón chào em bằng cái màu tươi thường nhật. Từ trên một cái lầu có ánh sáng đèn điện chiếu qua khe cửa, một luồng âm nhạc ẻo lả rền rĩ văng ra không gian. Em đã khẽ đẩy cái sắt, lẳng-lặng bước trên sân cuội, rón rén lên cái thang gỗ lim quanh co, đến trước cửa phòng Tân rồi mà bọn gia nhân không biết... Dưới bóng điện có chùm rua xanh, cạnh một cái đỉnh trầm đồ sộ khói thơm đương bốc lên ngùn-ngụt, Tân đứng tựa cái cột cẩm thạch, cầm *violon* rạo bản đàn *Qu'avez vous fait de mon amour ?* Âm thanh réo-rắt của khúc nhạc khiến em lại trở lại với tất cả những cái thi vị cuộc ngoại tình ! Thấy tiếng động — em ngồi xuống ghế dài — Tân hơi quay lại nhìn nhưng vẫn không bỏ vĩ. Những ngón tay của chàng vẫn đào-tạo ra những tiếng đàn thần bí có một sức mê-hoặc góm-ghê... Xong bài, chàng

bỏ đàn, đến phía em, kêu ngạo hỏi :

— Đấy, Huyền xem ! Cần gì phải có máy vô tuyến điện truyền thanh như anh chàng Kim dờ dẩn của Huyền, khi người ta là một nhạc-sĩ, và khi người ta không muốn làm khở lổ tai lảng giềng, hàng xóm ?

Nói xong, ngồi xuống bên cạnh em, hôn má em. Thì ra việc võ-lở tung-tóc kia, Tân vẫn chưa biết ! Thế là, đáng lẽ đến báo tin buồn để rồi cự-tuyệt, em bỗng có cái ý muốn dò xét lòng yêu của Tân.

— Tân ơi, chúng mình yêu nhau thế này có ích gì không ? Để làm gì nhỉ ?

— Sao lại hỏi thế ? Yêu là để yêu : Nếu chúng ta đã thấy hạnh phúc trong sự yêu nhau thì đừng nên hỏi « để làm gì », vì mục đích của sự ấy đã ngụ cả trong tiếng gọi.

— Chúng ta có phương kế gì làm cho lòng yêu trường cửu được không ?

— Được ngày nào hay ngày ấy, lòng yêu không phải là sự trường-cửu thì ai làm thế nào cho nó trường-cửu được.

— Minh nghĩ thế nhưng tôi nghĩ khác.... Tôi muốn chúng ta phải được yêu nhau mãi mới được.

Tân đứng phắt lên, so vai mà rằng :

— Ồ ! Té ra em vẫn chưa hiểu anh ! Cái gì nhỉ ? Em muốn ly dị chồng à ? Để lấy Tân à ? Ồ ! Không ! Không đời nào ! Tất em đã rõ là anh thù ghét hôn

sự! Nếu ta lấy nhau thì ái-tình sẽ tiêu diệt! Muốn cho lòng yêu của đôi ta sẽ trường cửu, thì chỉ cứ vụng trộm thế này thôi. Đấy, Huyền xem! Vì đâu Tân lại đi yêu một người đàn bà có chồng? Vì rằng yêu như thế là không lụy đến mình, người đàn bà kia, trong khi ăn ở với chồng, sẽ chứt cả những cái nhỏ-nhen hẩn-học của cuộc đụng trạm hàng ngày, nghĩa là cái cặn bã của ái-tình, chính thế, cái cặn bã của ái-tình, đổ vào đầu chồng, để mà giành riêng cho người nhân tình những cái gì đáng gọi là tinh hoa! Người có chồng mà còn có nhân tình thì sẽ yêu nhân tình cho đến khi nhắm mắt.... Huyền ngẫm mà xem, hồng nào hồng chẳng có gai? Nam nữ muốn yêu nhau thì phải lấy nhau, ấy những cái «gai» của ái-tình chính là hôn sự. Cho nên ở những nước văn-minh, cái lý tưởng của người đàn ông là có một người vợ chung tình để mà lừa vợ với một số nhân tình khác, cũng như cái lý tưởng của người đàn bà là có một người chồng mù lòa để cho mình san sẻ cái tinh hoa của ái-tình cho một người nhân ngãi.... Đạo phu phụ là cái đạo dạy người ta kiềm chế nhau, gắt gỏng nhau, cãi !ây nhau. Trái lại, chỉ là nhân ngãi nhân ngãi với nhau thôi, thì người ta chỉ triều chuộng nâng niu nhau mà thôi. Vợ ngoại tình hay chồng mọc sừng, đó là dấu hiệu của văn-minh, khi tạo-hóa làm cho những cây hồng còn có gai nhọn, và ái-tình phải kết liễu bằng hôn sự. Nếu công nhiên

lấy nhau, chúng ta sẽ không yêu nhau mê-mê đến như thế này !

Cái luận điệu như thế, xưa kia có thể lừa mê hoặc biết bao, thì nay chỉ khiến em bất bình, thấy là trái đạo, nếu không là vô thạm luân lý. Em đã hiểu ra — than ôi, khí muộn — rằng một quan niệm như thế mà bảo là văn-minh được, thì văn-minh chỉ có nghĩa là dã man mà thôi. Em nổi giận mà rằng :

— Nếu thế thì tôi không thể yêu anh được nữa !

Tân dứt hai tay vào túi quần, đi đi lại lại, vung vẳng :

— Ô ! ấy đấy, đàn bà họ giống nhau như đúc ! Trước anh tưởng Huyền cũng khá, bây giờ anh mới rõ em cũng cổ hủ như bọn « tam tổng tứ đức » mà thôi !

— *Khá* là thế nào ? Là lừa chồng à ? Là làm nô lệ kẻ quyền rũ mình à ?

Tân nổi nóng.

— Không ! Trước khi yêu tôi thì cô đã rõ tôi là hạng người nào, có khối óc khác người như thế nào rồi ! Cô đã tự do yêu tôi chứ không phải chuyện vật nài, quyền rũ, hay ép ưỡng, hay lay lục kêu van gì cả ! Cô nhớ lại mà xem ! Lúc cô bắt đầu yêu tôi, thì cô cũng chỉ thấy là hay hay thôi, chứ chúng ta không có giao hẹn gì nhau. Lúc ấy, cô cũng không nghĩ gì đến sự trường cửu. Mà hôn sự chính thật lại không là kế vạn toàn !

Ừ, sự thật là như thế đấy ! Em biết nói năng

gi nữa ? Em chỉ còn ôm đầu nức-nở khóc lóc mà thôi ! Tân là hạng người văn minh như thế, ai bảo em đã rây vào làm gì ! Trước những giòng lệ của em, Tân dẫu dịu, an ủi vào tai :

— Thôi nín đi ! Em nghĩ lại cho anh ! Dẫu sao, anh cũng vẫn là người can đảm, thành-thực, dám nói ra lời những điều mình nghĩ. Nếu anh lừa dối Huyền, lúc kê khai tẩm yêu mà lại sui giục em bỏ chồng để lấy anh, rồi mà sau thì lại ruồng bỏ em, thì anh mới có lỗi chứ ? Sao em không nghĩ cho chín mà đã vội yêu anh ? lại bảo là hiểu anh ? Đời nào anh lại lấy vợ, điều ấy em đã rõ trước khi yêu anh kia mà ?

— Nhưng ngộ việc này vỡ lở thì số phận em sẽ thế nào ?

— Kín đáo như chúng ta, sợ gì vỡ lở ? Vả lại anh có ở nhà lâu nữa đâu ! Anh sắp sang Pháp một chuyến nữa rồi ! Em cứ việc nuôi con thờ chồng, nghĩ đến anh, yêu anh trong tâm.

Hãi hùng, em thất thanh hỏi :

— Anh ? anh lại sắp sang Pháp ?

— Thưa em, vâng ạ ! Chứ ở đây mà làm gì ? Cái không khí này không thể thở được. Chúng quanh chỉ toàn là một bọn vô học, hủ lậu, đã chán ! Văn hay tuy có Huyền, nhưng chúng ta có lấy nhau đâu mà lo ? Xa cách nhau, ta lại thương nhớ nhau hơn nữa !

Em đứng lên, thở dài đau đớn, nói rên rĩ :

— Thôi, thế thì chết em rồi !

— Sao ?

— Việc vỡ lở rồi, anh ạ ! Em muốn anh cứu vớt em ra khỏi mọi hình phạt của chồng, nhưng anh đã thế thì em cũng đành từ đây...

Tân như mê ngủ, ngơ ngác hỏi :

— Sao ? Vỡ lở thế nào ? Huyền nói thật hay nói đùa ? Sao nó vẫn tiếp anh tử tế ?

Em bèn đem hết đầu đuôi kể lể cho gãy gọn rất tỉ mỉ. Nghe xong, Tân thở dài, trách em:

— Huyền ngu quá đi mất ! Sao lại không chối cãi ? Biết đâu đó lại không là vì nó ghen bóng ghen gió ?

— Khốn nỗi, chồng em biết rõ cả rồi, chối cãi gì nữa !

— Lạ nhỉ ! Việc của chúng ta kín đáo đến thế, sao đến tai nó được !

— Ấy đó là điều anh cần phải cắt nghĩa rõ cho em hiểu...

— Hay là nó có mật thám ?

— Hay là tại anh có cô nhân tình nào nữa ?

Tân cười nhạt :

— Lúc nào anh chả có dăm hầy cô nhân tình ! Có lẽ ai rình mò em rồi thù em thật đấy, vì đối với em, anh yêu em nhất, còn những ả khác chỉ là những thứ đồ chơi tạm bợ...

— Còn em, để em không là một thứ đồ chơi ?

Tân nguẩy đầu, nói chửa :

— Lòng yêu em của anh thì đặc biệt, khác hẳn, không thể dùng lời mà tả được. Anh cam đoan với em trước rằng trước khi chết, lời nói cuối cùng của anh phải là để gọi đến Huyền!

— Thế bây giờ anh nghĩ cho em thế nào?

— Ấy đó mới là sự rắc rối!

Đáp thế xong, Tân lại thở dài. Rồi ôm đầu nghĩ ngợi. Rồi ngả mình trên ghế độ nửa giờ, rồi lại ngồi nhồm dậy, ôm em vào lòng như để đau thương. Sau cùng, Tân bỏ em ra, mở tủ bạc lấy ra một cái nhẫn kim cương với hai tờ giấy nhận thực mua hàng, và tháo ở ngón tay út cái nhẫn kim cương thứ hai nữa. Chàng cầm tay em, nói:

— Đây là phương kế cuối cùng. Em cầm lấy hai cái nhẫn này mà phòng thân. Nếu bị ly-dị, hoặc vẫn ở với nó, hoặc về ở với bố mẹ, hoặc sẽ lấy một người khác nữa, hoặc sẽ phải tìm sinh kế độc lập, thì hai cái nhẫn này cũng sẽ hữu ích cho em cả. Khổ tâm lắm, anh chẳng còn phương kế nào khác. Độ một tháng nữa, anh đã xuống tàu đi Pháp rồi! Anh chỉ yêu cầu Huyền có một điều là dù sao nữa, thì bao giờ hình ảnh của anh cũng sẽ tồn-tại mãi mãi trong tâm hồn em, ký ức em, thế thôi. Em sẽ nói: « Ấy đó là người mình đã yêu, và đã yêu mình. » Cuộc đời chia rẽ chúng ta được, nhưng không thể diệt mối tình của đôi ta được!

Nói xong, chàng để hai cái nhẫn vào tay em.

Cử chỉ ấy khiến em ngượng cả mặt. Tân coi em như gái giang hồ ! Đó là một cử chỉ không tha thứ được ! Em không phải là một dĩ thượng lưu ! Tờ giấy bạc của khách làng chơi đưa cho gái mãi dâm hay là hai cái nhẫn kim-cương để vào tay em, hai thứ ấy giá trị tuy có khác nhau, song về ý nghĩa vẫn chỉ là một ! Đáng lẽ ra, Tân phải đau đớn, buồn rầu, khóc lóc như em, nếu quả thật yêu quý em, xót xa em... Đáng lẽ phải hy-sinh đời Tân đi, để cứu vớt em, bày vẽ mọi cách ly-dị, hoặc rủ nhau làm cái chước cuối cùng của ba mươi sáu chước... Tân yêu em như thế à ? Em muốn nổi giận, muốn được day nghiền, sủa sói, nói tệ... May sao em nghĩ lại ngay ! Ừ, Tân có bôn-phận gì, nếu em chỉ là người đáng khinh bỉ ? Lừa chồng ! Ngoại-tình ! Nếu em làm vợ Tân rồi, biết đâu Tân sẽ chẳng là người chồng mọc sừng thứ hai ? Đến cái gì còn thương được, chứ đến một người có phản-phúc thì không thương được ! Muốn oán trách, em phải tự oán trách mình trước đã !

Em nhìn vào mặt Tân... Một cái mặt khó hiểu, lãnh đạm, cảm động ít quá.

Thế là, quả quyết đứng phắt dậy, em đã sé tan cái phắc-tuya vút vào mặt Tân, ném hai cái nhẫn kim-cương trước mặt Tân !

Chàng chưa kịp bày giải một lời nào, em đã ùng ùng ra khỏi phòng với cái giáng điệu căm hờn của một người đàn bà phần uất. Chàng gọi

em lại hai ba lần, nhưng em thấy nếu quay trở lại, em sẽ mất giá-trị hơn nữa. Em ra về. Và việc từ chối anh hùng ấy — hai cái nhân đáng giá mấy nghìn bạc — lại còn là một nguyên nhân cho em phải tiếc, phải hối-hận, khi về sau, em gắn thân vào bước giang-hồ.

Từ hôm ấy mà đi, em không bao giờ gặp mặt Tân nữa. Chàng cũng không còn dám vác mặt đến nhà người bạn quá tin cái tình bằng hữu ở cái thế-kỷ đặc thắng của chủ nghĩa cá-nhân.

Thế rồi, một hôm, những ông chủ chuồng ngựa đua, những bồi bàn các khách sạn lớn, những bác thợ ảnh, bọn khách quen của những tiệm khiêu-vũ, của những hiệu may y-phục tân-thời, đã không nói chuyện đến cậu ấm phong-lưu thượng mã, lịch sự nhất Hà-thành, người có cái xe hòm mười hai mã lực, đi trong thành-phố mà cũng phóng nước đại như những ông tây sở tàu bay !

Còn Huyền, bà tham Kim, hoa khôi của thủ đô, cũng không thấy mặt ở những nơi hội họp, chơi bời của đám « thượng lưu nhân vật » nữa.

Trong ba bốn tháng, đó là một cuộc đời nhàn nhục trong số bếp, không một tư-tưởng bình quyền, giải phóng, không một ý nghĩ sa hoa phù-phiếm, bên cạnh một người chồng khó hiểu, không thềm nói với mình một câu thân mật, cư xử như người rung nước lã, lại luôn luôn đi chơi suốt đêm. Mãi ăn-năn, em đã trở nên người

đàn bà nhật-bản. Có khi em ngồi đối ngọn đèn dầu nhỏ ngọn, chờ đức ông chồng đến 4 giờ đêm. Chàng về, đập cửa thình thình, vào nhà, uống chén nước em rót, rửa mặt vào cái chậu thau nước do em bung lên, vút mũ áo xuống giường cho em giọn, rồi lên giường ngủ, không một lời cảm ơn, không một lời sai bảo, cũng không mắng mỏ, nếu em có gì sơ-xuất. Cái chính sách khinh bỉ bằng im lặng ấy, em thấy nó tàn nhẫn bằng vạn sự chửi rủa, đánh đập nữa. Nhưng biết làm thế nào? Em cứ phải chịu, không được phép hé răng. Vì lẽ bọn tôi tớ cũ đã bị thải ra cả, nên thẳng xe, con vú già mới đến rất lấy làm khen-ngợi em, cho rằng chồng em có một người vợ phục tòng như vậy là tốt số nhất. Trước mặt chồng em, chúng không dám nói to. Khi có mặt ở nhà, chồng em thấy một làn không khí sợ sệt và kính cẩn. Em ngủ trên một cái giường riêng, ăn cơm với vú già, thẳng xe. Bọn này chẳng lấy gì làm lạ, đã quen cả mọi lễ-thói của cái gia-phong mới mẻ mà chúng đã coi là sự thường.

Trong thời gian ấy, mỗi người khách của chàng hay mỗi người khách của em đều là một vị phúc-tinh, một vị ân nhân cho em, mặc dầu chỉ là trong chốc lát... Vì rằng khi nhà có khách lạ, thì thế nào chồng em cũng phải bắt đặc dĩ nói với em ít ra là một vài lời ngọt ngào, thân - mật, để tỏ rằng ấy đó vẫn còn là một đôi vợ chồng tử tế với

nhau. Những dịp đặc biệt ấy làm cho em lại sung sướng thấy cái ảo tưởng rằng trong đạo phu phụ của chúng em, không hề đã sảy ra cái sự không còn phương gì cứu chữa được. Nhưng sướng bao nhiêu thì rồi lại càng khổ bấy nhiêu mà thôi. Vì rằng một khi khách đã đứng dậy ra về, một khi trên mặt bàn chỉ còn lỏng chỏng coi trầu voi và mấy chén nước cạn, thì cái mặt lãnh đạm của đức ông chồng khiến em đủ thấy nhà cửa càng lạnh lẽo thêm. Những lời ngọt ngào lúc vừa rồi, đối với em, than ôi! thật chẳng khác gì những lời của ông cố đạo an ủi những tù nhân phải chịu tử hình trước lúc bước ra pháp trường với người giết máy chém.

Nói ra đây rằng cuộc đời như thế thì không thể sống được nữa, tưởng cũng là thừa.

Em đã sống cái đoạn đời của một cung phi bị đẩy ải trong lãnh cung, mặc lòng lúc nào em cũng được gần gũi quân vương. Cái địa vị phế nhân của em lại còn cực nhục hơn của một người tù, vì một người tù, dầu là tội nặng như thế nào, dầu là hạn bị giam dài đến dường nào, cũng vẫn còn có chút ít hy vọng được ân xá.

Hôm ấy, về thăm nhà, tự nhiên em thấy cả nhà lãnh đạm hẳn với em. Thấy em lờm em một cái để so vai thất vọng, cái ấy đã cố nhiên. Còn mẹ em mà cũng không thèm hỏi em một lời, cái ấy khiến em ngạc nhiên lắm! Em thấy mình quả thật

đã bị coi như là người rung nước lã, nếu chưa là người bỏ đi. Em đứng lên, ngồi xuống, uống chén nước nhạt phèo, ăn miếng trầu cũng không thấy đậm miệng, ngôn ngữ thấy vô duyên một cách lạ, cử chỉ thấy ngượng nghịu một cách lạ, ở nhà bố mẹ đẻ, ở nơi chôn rau cắt rốn, mà bị coi như khách qua đường. Em đoán hẳn chồng em đã nói với gia-đình nhà vợ cái tội tầy đình của em. Em đã toan bẽn lẽn xin ra về, thì chị ruột của em gọi em xuống bếp, khẽ hỏi :

— Ít lâu nay, đi ăn ở với chú ấy ra làm sao mà đến nỗi chú ấy cư xử với nhà này tệ bạc thế?

Em vội hỏi :

— Thế nhà em đến nói những gì ?

Chị của em đáp :

— Nếu tôi biết rõ, việc gì tôi còn phải hỏi dì nữa !

Em cũng hơi mừng lòng : chồng em chưa nỡ cắt đứt cái giây liên-lạc thiêng-liêng cuối cùng nó nối em liền với những người thân yêu nhất đời của em. Rồi em đáp bừa đi :

— Tôi.... tôi chả hề làm gì cả.

Nhưng lời đáp ấy tức thì bị nước mắt của em cải chính ! Em cố nín đi cũng không sao ngăn được cho mình khỏi cứ hậm hực, cứ thồn thức mãi lên. Chị em, vừa ngạc nhiên vừa thương hại, cứ trở mắt ra nhìn em, lay vai em, cố hỏi cho ra lẽ, thì em ấp úng :

— Chị ơi! chị ơi!.... Chị biết sao được những nỗi cay đắng... những điều thống khổ... của em! Bây giờ... nhưng thôi, rồi một ngày kia, thì rồi cũng có phen chị sẽ biết rõ.

Thế là em vội-vã ra về, như người đi trốn. Đi qua mẹ em, em chỉ chào qua loa một câu, cũng không dám nhìn thẳng vào mặt người mẹ hiền vốn rất thương em. Lúc đẩy cái manh-mành bước ra, tuy không quay đầu lại mà em cũng biết rằng mẹ em nhìn đuổi theo em với cả một tấm lòng hốt-hoảng mà một người mẹ hiền có thể bị xúc-cảm được.

Đó là lần cuối cùng!

Từ đấy trở đi, không bao giờ... không bao giờ em còn trông thấy mặt bố mẹ nữa!

Bữa ấy, về nhà, em bỗng thấy cái cần phải tự-tử! Thật thế, khi người ta đã làm những việc như em làm rồi, thì người ta không đáng sống nữa, có phải thế không? Ấy là gia-đình em chưa hiểu rõ cái lẽ « cơm sống tại nôi hay cơm sống tại vung » mà đã lãnh đạm với em như thế; nếu chồng em lại đã nói rõ, thí dụ lại đã sỉ nhục bố mẹ vợ nữa thì cái hổ thẹn của thầy để em sẽ đến bậc nào, thì cái lòng khinh bỉ em của cả gia-đình sẽ ghê gớm đến dường nào! Thấy mình quả thật đã là cô độc ở đời rồi, em càng thấy cuộc đời là không sống được. Vậy thì... chỉ còn một cách, cái cách công hiệu nhất, giản tiện nhất, của những kẻ chán đời.

Cho nên tối hôm ấy, tức thì em đã đi mua ngay một lúc ba lọ thuốc ngủ.

Ấy thế mà em không quyên sinh! Nói đúng ra, thì đó là em *chưa* quyên sinh. Tự trong thâm tâm, em thấy vẫn còn có cái gì như là một tia sáng hy vọng, mặc lòng mỗi khi lý luận cho gãy gọn, thì không còn thấy đáng hy-vọng gì nữa. Tại sao thế nhỉ? Cái đó, chính em em cũng không hiểu nữa. Chỉ biết cứ hết ngày này sang ngày khác, mỗi khi muốn thúc giục mình cho mình quyết định, em lại gia thêm một hạn nữa cho em. « Nếu chỉ còn có cách chết, thì vội quái gì? Bao giờ chết chả được? » Ấy em vẫn cố công tự nhủ như thế. Nói cho đúng, đó chính là cái hèn nhất, cái tham sinh uỷ tử tự nhiên của loài người, nhờ nó mà nhân loại vẫn còn tồn tại được, nhờ nó mà trong thiên-hạ chỉ có một số rất ít là dám chết, mặc lòng ở cái thế gian khốn kiếp này, bất cứ kẻ nào trong một đời cũng đã gặp rất nhiều trường-hợp đau-đớn đến bậc muốn chết quách cho xong.

Em vẫn cứ cố dùng cho hết chút tàn lực còn sót lại, để hy vọng hão-huyền rằng họa may đức ông chồng có nghĩ lại mà tha thứ cho chẳng... Trong thời hạn ấy, mỗi lời sai bảo của chồng cũng là một cái đặc ân, cả một câu gắt gỏng qua loa nữa, cũng có cái thế lực của một lời hứa ân xá!

Đương ở cái cảnh bứt rứt sống cũng dở chết cũng dở ấy, một hôm, trên nhật trình, em lại

thấy hiện ra cái mặt của người tình xưa. Trong một tấm ảnh mà giòng chữ đề dưới là « Một cuộc thi sắc đẹp trong Chợ Phiên Sài-Thành », em trông thấy Tân, chính thế, quả thật là Tân ngồi ở hàng ghế đầu trong nhà sàn, lẫn với ban giám-khảo, trước mặt một số đông mỹ-nữ đương ưỡn-ẹo khoe khoang hình-sắc. Máu em lúc ấy chỉ kịp chạy một vòng trong huyết-quản mà thôi ! Em đã gần hóa điên, dẫu rằng em vẫn biết chỉ nên bình tâm đi mới phải. Em không thể tha thứ cho Tân được ở cái tội đã gây ra cho em bao nhiêu tai họa, bỏ mặc em ở địa ngục, để thản nhiên bước lên mọi cảnh thiên đường của đời !... Thì ra lúc em khổ thế này, thì Tân sung-sướng thế kia ! Em đã sé nát cả tờ nhật báo.

Hôm sau nữa, em đến tìm Hội. Em nhận-danh chồng để hỏi tin tức về Tân.

— Bác ạ, nhà tôi phàn-nàn rằng bác Tân, đến Saigon, chỉ gửi ra được có một lá thư thôi. Nhà tôi gửi vào mấy lá mà không thấy trả lời.

Hội đáp bằng cách hỏi lại em :

— Sao lại có thể như thế được ?

— Ấy vì thế nên nhà tôi bảo tôi lại đây hỏi bác xem bác Tân đã xuống tàu đi Pháp chưa.

Hội đáp một cách chắc-chắn :

— Anh ấy còn ở lại Sài-thành ít nhất là ba tháng nữa mới đi Pháp.

— Sao còn ở lại lâu thế ?

— Vì còn chờ một người bạn, con một ông Đốc-phủ nào đó, thu xếp xong một chuyện riêng rồi hai người mới cùng đi.

— Cái tin ấy có thật là đích xác không?

— Đích xác lắm chứ! Thơ anh ấy gửi ra cho tôi hôm kia có nói thế mà?

Em hỏi chỗ ở hiện thời của Tân nữa, rồi xin cáo lui.

Về nhà, em thấy cái cần phải đi tìm cho được Tân, dẫu phải chèo đèo, lặn suối... Cái cảnh địa ngục này, thật vậy, cũng đã là rất bõ cho em vin có xô lông tháo cũi mà đi.

Em đi tìm Tân để làm gì?

Điều ấy, em không đáp lời ngay cho em, lúc ấy. Em thấy hình như bụng em đã dự định rằng tìm Tân mục đích chỉ là để giết Tân đi cho hả, thế thôi. Lúc ấy, em có tự lừa dối em không? Ai mà biết được! Nhưng nếu giá có ai hỏi rằng lúc ấy em đã biết ăn năn chưa, thì em quả quyết cam đoan ngay: đã ăn năn lắm rồi. Sự đời, lòng người, ấy đó là những điều phức tạp như thế cả!

Trong mấy ngày liền, lúc còn phân vân, em cũng không dám nghĩ cho kỹ, em cũng không dám đo đạc cho xâu xa, cũng như em không dám lý-luận cho phải lẽ nữa, vì em chỉ sợ nếu lĩnh-hội sự đời cho rõ rệt thì rồi lại không dám quyết định. Chỉ biết rằng khi ấy, em giận Tân đến cực điểm, tưởng chừng nếu gặp mặt, em rất có thể rút dao phóng một mũi

vào giữa tim hần mà không run tay. Em chẳng biết rằng lòng căm hờn ấy vẫn còn là ân ái. Nếu gặp em, Tân chẳng những không lãnh đạm nữa, mà lại còn ưng cho em muốn cùng đi tới đâu thì đi, muốn cùng ở chỗ nào thì ở, thì liệu em có còn đủ căm hờn để giết kẻ bạc tình, để trả thù cho cả một cuộc đời bị hỏng của em, nữa hay không? Đó là một vấn đề em chẳng hề dám nghĩ đến qua loa nữa.

Thế rồi, một hôm, em để lại cho chồng em lá thư như sau này :

« Thưa anh,

« Em xin phép anh cho em được vắng nhà trong một
« thời gian ngắn. Em đi đâu, để làm gì, cái đó xớm chầy
« rồi anh cũng biết. Em mong rằng khi nào em quay về.
« thì đã chuộc lại được lỗi xưa. Nếu em không về nữa,
« thì anh chỉ nên coi em là chết rồi.

« Than ôi, nhân đây em muốn được nói với anh
« rất nhiều, vậy mà chỉ sợ anh lại so vai, cau mặt . .
« Vậy thì em đành chờ cái ngày em quay về, nói mà
« được anh sẵn lòng nghe cho. Và em mong rằng việc
« em tạm xa nhà này không làm cho anh phải nghĩ
« ngợi gì lắm.

« Người vợ khốn khổ của anh. ký tên »

Buổi trưa hôm sau nữa, trên một toa hạng tư của chuyến xe hỏa tốc hành đi Nam-kỳ, có một thiếu phụ rhan sắc như của một mỹ nhân mới ốm khỏi, co ro trong một cái áo *măng-tô*, hành-lý đơn sơ chỉ có một cái *va-ly* nhỏ, giữa lúc hành-

khách nào cũng được vô số kẻ tiên người đưa thì riêng mình ngồi giấu mặt tại một góc tối, chỉ mong cái tiếng còi giục khách của người cầm cờ đỏ, chỉ sợ gặp mặt người quen...

Thiếu phụ ấy, là Huyền.

Em đã bán đồ nữ-trang đi, và liêu đời một chuyến nữa. Và, quái lạ, khi đoàn xe chạy rồi, em không còn tí bứt-rứt hoặc một chút hối hận, trong lương tâm ! Cái cuộc hành-trình này, lúc mới ở thời kỳ dự tưởng, đã khiến em phân vân, thì nay bỗng trở nên một cuộc giải thoát ! Thế mới biết em có cái thứ tâm hồn của đại đa số những gái giang hồ ! Đối với người thường, có lẽ tư-tưởng của ai cũng phải duy nhất, cũng phải trước sau vẫn một, nhưng đối với hạng giang hồ, thì tư-tưởng biến đổi ra thiên hình vạn trạng tùy theo cái thiên lệch về việc muốn khả hoặc phủ của con người ta. Đối với thứ tâm hồn giang hồ, dầu về những việc can rỡ cũng vậy, người ta cũng vẫn đối người ta bằng những tư tưởng tốt đẹp. Vì thế mà khi có ý muốn đi tìm Tân, em chỉ nghĩ đến những cách phục thù cho em với rửa nhục cho chồng, bằng cách giết chết Tân đi mà thôi. Đến lúc này, tư tưởng giết người tình xưa nó mới chẳng còn sôi nổi mấy tí ! Nó còn tùy ở sự sẽ được tiếp đãi tốt hoặc bị xử tệ bạc. Vì rằng cho mãi đến lúc ấy, em mới nhớ ra rằng nếu ta phạm đến tính mệnh người nào ở đời thì ta vào

tù, thì ta mất đầu, chứ nào ta có được tự do !
Giết người ! làm như giết một con muỗi !

Dám chắc tâm trạng một du học sinh khi ở trên chuyến tàu nó sẽ mang mình tới một giang sơn xa lạ đầy những hứa hẹn về một cuộc đời chứa chan những sự rủi ro có thể làm cho ta sung sướng hoặc đầy giẫy những cái may mắn nó sẽ đẩy mình vào những chốn chông gai, nói tóm lại thì là cái không biết trước, cái bất ngờ, cái khó hiểu về thăng-trầm của mai hậu, nghĩa là những điều kiện nó làm cho cuộc phiêu lưu có vị, nó càng làm cho ta phân vân bao nhiêu thì lại càng thúc giục ta trên dặm trường giấn bước mạnh bạo bấy nhiêu, cái thứ tâm trạng ấy, em dám chắc nó rất giống với của em. Bởi thế cho nên ngồi trên xe, em chẳng nghĩ ngợi chi lý gì, chỉ mặc cho tri giác triền-miên theo cái nhịp-điệu hùng cường của tiếng bánh xe sinh sinh nghiền trên đường sắt. Em chỉ mới kịp phác họa một chương trình hành động rất lơ mờ, khi nào gặp cái con người đáng ngờ là bạc tình lang. Em sẽ nói rõ với Tân cách cư xử của chồng em, tả rõ cái tính-cách địa ngục của sự hình phạt bằng tinh thần ấy nó đã chu di em trong mấy tháng nay, ngõ hầu Tân sẽ chịu một phần trách nhiệm... Còn nếu Tân cứ xử tệ, cứ dứt tình, coi em như miếng ruột thừa cần phải chịu đau mà cắt, thì em sẽ liệu đường đối phó cho đáo để, tuy chưa định rõ

bằng cách nào, nhưng mà cam đoan trước là gái này quyết làm thế nào cho chàng Sở kim thời phải khổ sở, nhục nhã, điêu đứng, cật đầu không nổi, sao cho nó bỏ với cuộc hành trình, với cuộc kiếm chuyện đáng gọi là « lòi thoi ». Em có thể như Thần Chết rình mò kẻ bệnh lên nằm bàn mổ, nếu kẻ ấy đã có gan muốn để cật đứt... Phải lắm, nghĩ qua loa thế thoi, nhưng thế thoi, há chưa đáng gọi là đủ rồi ? Đòi một người đàn bà mà như em, từ bé đến lớn chỉ những liều là liều, thì làm gì còn có sự xếp đặt trước sau của hạng người cơ chỉ nữa ? Duy có điều này đáng kể, là cứ biết em hãy lợi ở chỗ đã dám thoát ly cảnh địa ngục của chồng, thế thoi. Ở giai đoạn chịu cực hình, mỗi phút dài như năm, mỗi năm dài như thế kỷ, vậy bỏ nhà ra đi là bỏ công liều lắm. Liều ! đã liều, thì còn cần gì !

Nhưng, đời vẫn để giành cho ta rất nhiều sự ta cứ phải cần, mặc dầu ta đã liều, ấy thế mới là sự đáng than ôi !

Là vì khi đến Saigon, tìm được đến địa chỉ của Tân, em biết rằng Tân đã vừa đi du lịch Đế-Thiên Đế-Thích.

Người ta bảo Tân còn những tuần lễ nữa mới quay về, đáng lẽ cứ nằm đợi ở Sài-Thành cho tiết kiệm, thì vì nóng ruột, cho nên như một nhà du-lịch, em cũng đi Angkor. Đáy bể mò kim, thế là trong mất bao nhiêu ngày em đã nhọc xác đi tìm Tân,

chẳng còn tâm trí nào để ý đến những cảnh kiến trúc hùng vĩ ta không thể dám tưởng tượng là có, của nước Cao-Miên cố hữu. Mãi cho đến khi thấy chỗ trọ của Tân ở vùng Angkor, em mới ngã người ra vì thiên-hạ đã bảo là chàng vừa quay về Nam-Vang. Họa vô đơn chí, khi quay về Nam Vang, chủ khách-sạn lại kêu Tân đã về Saigon. Đến khi em quay về Sai-Thành, thì đồng tiền dặt trong người chỉ đủ cho mình sống nổi có hai bữa nữa !

Có phải Tân đã biết rõ nên đã chạy trốn em không ? Cứ tự đặt cho mình một câu hỏi ấy thôi, em cũng đủ khổ sở lắm, không dám tin như thế. Nhưng sự quả-báo nhân-tiền hình như là không có giới hạn nữa, cho nên khi tìm được chỗ trọ của Tân ở Saigon rồi, em lại biết thêm rằng người tình đã cùng bạn sang Vọng-Các du thủy du sơn... Đến lúc ấy, sự kiên tâm của em đã đến biên thùy của nó. Tuy đã quyết chí chèo đèo lặn suối đày nhưng khốn nỗi : không tiền. Em hoàn toàn thất vọng khi đến hỏi Công-An-Cục ở Sài Thành mà được đáp rằng nếu không có số tiền ký quỹ hai trăm bạc thì đừng hòng sang kinh đô nước Xiêm.

Oi thôi ! ân-ái là gì, mà căm hờn hay phục thù đi nữa thì cũng có đáng kể gì, nếu nghĩ đến miếng ăn ngày hôm sau mà ta cũng hết phương giải quyết ! Đã liều thì có cần gì ! Cái ý kiến ấy chỉ đặc sách có vào lúc em mới bước lên chuyến xe hỏa tốc hành mà thôi. Bao giờ cũng vậy, người ta

chỉ biết đại muộn quá, ấy thế.

Vậy thì, cái vấn đề cấp bách chẳng còn là sự quyết định cứ ở đây đợi Tân quay về, hay là chính mình quay về... cái chỗ phải về. Nó là tiền bữa ăn hôm sau, tiền phòng trọ để giải quyết cái vẻ nhìn xác mắc đầy những đa nghi của ông chủ khách-sạn và sự bàn tán vụng trộm của bọn bồi chúng đã đến lúc được yên trí rằng mình là một gái giang hồ bị bỏ lạc giữa nơi đất khách, chợ-vơ....

Một người đàn bà trẻ, có chút nhan sắc nhưng không có tiền, sa cơ nhờ bước mà đến nỗi lạc loài nơi đất khách, thì, đối với người ấy, bọn mày râu cư xử thế nào? Liệu họ có rủ lòng thương hại? Đây này thì họ quyết đẩy người đàn bà ấy vào vũng bùn nhơ... Vì họ chỉ muốn được quyền gì hỏi thẳng: «Này, mày ở đâu mà đến? Trốn chúa hay lộn chồng? Hay là gái tơ ngựa nghề, bỏ nhà theo giai? Trông chừng gái này chẳng phải thiện nhân vì nếu quả là thiện nhân thì.... vị hà duyên có?» Như vậy thì một thiện-nhân chính danh bất khả xâm phạm mà nhờ lâm vào cảnh ngộ như của em cũng khó lòng mà giữ giá cho nổi, huống hồ lại kể đến một kẻ hư hỏng thật sự, bình sinh chẳng biết cái chi là sự giữ ngọc gìn vàng.

— Nè cô, hết tiếng sài phí thì có hề chi cái đó? Chịu khó trò chuyện chơi mợc đêm rồi mợc quý khách nhà nè, rồi ra ta lại ăng sài tự do!

Không bao giờ em lại quên được những lời võ

lòng quý hóa ấy của lão chủ khách-sạn, và cũng là đũa ma-cô số 1 trong cái đời lá gió cành chim của em.

Hôm sau, chẳng thể dừng, vô kế khả thi, em đã đành chịu «chuyện trò» một đêm với một khách làng chơi người Bắc Liêu. Rồi, sau khi thấy tập giấy bạc dưới gối, em đã khóc nức nở như một đứa trẻ thơ bỏ cô mẹ có di ghẻ ác mà đã chót tay đánh vỡ mất cái lọ quý nhất trong nhà.

Nhưng mà nào đã đủ ! Có bữa ăn hôm nay rồi còn phải nghĩ đến bữa ngày mai. Thừa tiền ăn rồi, lại còn phải lo tiền lộ phí về Bắc. Có cả tiền tàu nữa rồi, thì mới lại đổi ý, muốn cứ nấn ná chờ Tân về Sài-Thành, hoặc muốn tìm Tân ở tận Vọng Các! Đến khi hết cái kiên nhẫn mong gặp mặt tình-nhân cũ, đã quyết định quay về, thì mới lại thấy rằng số tiền đã kiếm cũng lại hết theo ! Ấy cứ lúng túng vì không biết quyết định thế nào, cho nên chưa chi em ở Nam Kỳ đã được một tháng tròn vào lúc nào không biết !

Lần đầu bán mình cho khách làng chơi không phải chuyện dễ, vì con người ta ở đời, dầu truy lạc và hèn hạ đến bực nào đi nữa, thì cũng vẫn còn có một chút lòng tự ái, một ít bứt-rứt của lương tâm.

Cho nên em đã phải tự nhủ và tự an ủi : «Nếu không liệu thì còn có cách nào ? . . . Vả lại như mình thì nào còn có chong-sạch nổi gì, vậy giá có

nhờ bản thêm chút nữa, tưởng cũng «vô hại». Đi trên con đường lầy lội, ta cố tìm chỗ đất khô ráo cho khỏi bản đôi giày mới của ta . . . Nhưng nếu chẳng may cứ dẫm phải bùn ? Còn giữ gì được nữa, âu là thà cứ nhắm mắt bước liều đi, cho được nhanh chóng ! Thêm nữa, ta quyết chỉ nhượng bộ Số phận một lần này mà thôi...» Khốn nỗi, người ta lại còn phải nhượng bộ một lần thứ hai nữa, sau khi cũng đã tự dặn như lần trước. Rồi đến lần thứ ba thì... thôi hết ! Còn đâu là cái hồ thẹn, còn đâu là lòng tự-ái, còn đâu là cái bứt rứt lương tâm ! Cứ chịu khó rèn nữa đi, mãi cũng phải trở nên thợ rèn. . .

Khi biết đích xác là Tân đã từ Vọng-Các xuống tàu đi Pháp, em mới quay về Bắc. Lúc từ già đất Sài-Thành, thật tình em chẳng tiếc gì thế sự, vì rằng nào có phải em đã quyết định cứ giữ mãi cái nghề nguyệt hoa ! Em vẫn muốn làm lại cuộc đời.

Nhưng về đến Hà Thành, không hiểu một sức mạnh ghê gớm gì đã run rủi cho em không thể nào có đủ can đảm về với chồng hay về nhà bố mẹ đẻ nữa, dẫu rằng em vẫn tự nhủ : đã dám liều ra đi, thì rất có thể cũng dám liều quay về được lắm. Thật thế, liệu còn mặt mũi nào ? Liệu ăn nói làm sao bây giờ ! Em không bao giờ hiểu nổi cái tính-nết mâu-thuần quái-gở của một người đàn bà đã dám bán mình cho một khách lạ, mà lại không thể nào có đủ cam-đảm tưởng đến sự quay về

nhìn mặt những người thân yêu, dầu là chỉ thử đánh một canh bạc về liêm sỉ một lần cuối cùng mà thôi.

Cho nên, đáng lẽ đi con đường khác, thì em rẽ vào con đường này, đến đây, với cái bà ấm, bà chủ, to béo đã chuyện trò thân mật với các anh đêm kia.

Từ bấy đến nay, cái đời nổi chìm, trôi rạt của một gái giang-hồ... có bao nhiêu lúc lên voi xuống chó, có những phút sượng mà đến ứa nước mắt hay khổ mà cứ phải cười sảng-sặc, và chỉ cố tự an ủi bằng những cuộc khoái lạc ô trọc chứ không nghĩ gì đến tương lai, bởi có rằng cứ theo sự kinh-nghiệm cuộc đời mà xuy, thì thấy cái cách ông Trời đối phó với mọi sự giữ-gìn chu-đáo mọi cuộc và kiến-thiết xa-xôi của cả thế nhân, mà đủ chán ngắt!

ĐOẠN CUỐI

HUYỀN uể-oải bỏ quyền vờ xuống cạnh gối, nhọc mệt ngồi lên, rót nước uống....

Hai chai bia đều không còn một giọt, mấy cái cốc chỉ còn đựng ít cặn vàng, những vỏ hạt dưa diêm rải rác khắp cả gối đệm, ngọn đèn dầu lạc đã nhọc mệt chiếu một thứ ánh sáng héo hắt,—cảnh tượng ấy đã ám-thị cho chúng tôi biết cái lúc phải hạ hồi phân giải cho cuộc truy hoan, mặc lòng tôi chưa biết rằng thế là đã hết chuyện hay chưa.... Những cảm tưởng lúc ấy xô vào tri giác của tôi như những ngọn sóng bạc đầu thất vọng đập vào cồn đá lúc bề có gió mạnh, cho nên tôi cứ nằm lặng im để nếm cái sự huyền-náo ấy của tâm

hồn. Tôi nhắm mắt lại để được nghĩ ngợi cho thỏa chí....

Nhưng chợt Quý hỏi :

— Chỉ mới có thế thôi à, em ? Thế là hết à, hử em ?

Huyền đáp :

— Em muốn viết nữa, nhưng đã lâu chưa có thời giờ....

Nói xong lại nằm xuống, để tay ngang trán với một vẻ nhọc mệt rất đáng ái ngại. Tôi ngồi lên, sốt sắng :

— Thế thôi, nhưng mà là đủ lắm rồi !

Huyền nhìn tôi bằng cặp mắt đầy ánh sáng vui vẻ.

Tôi cầm lấy quyển vở, giở đi giở lại như soi bói một thứ sách có nhiều tranh đẹp, tuy trước mắt chỉ thấy chi chít những giòng chữ bút chì khó đọc mà thôi. Đời Huyền, gần cả một đời của Huyền, đã thu gọn trong tập vật liệu mỏng mảnh ấy. Dầu sao, tôi cũng thấy Huyền là khả ái, ở chỗ thông minh hơn đa số — nếu không tất cả — những gái giang hồ. Và, nhờ tập bút ký ấy, có lẽ mà cái đời bỏ đi của Huyền cũng không đến nỗi là bỏ đi, đối với đàn bà con gái khác. Nghĩ đến cách phải đem dùng mở vật liệu ấy, tôi hút một mồi thuốc lào khoan-khoái, rồi trịnh trọng nói :

— Huyền ơi Huyền, anh xin cảm ơn em...

Nó quay lại nhìn tôi, ngạc nhiên một cách vẫn

còn ngây thơ, hỏi :

— O' hay ? Vì lẽ gì mà anh cảm ơn ?

Cố nhiên là tôi sốt-sắng lắm :

— Cảm ơn về thiên bút ký em đưa cho đọc, về câu chuyện em vui lòng kể, về cái phiên phải cắt nghĩa thêm những khi anh chưa hiểu kỹ những đoạn chúng ta đã đọc, và nhất là về cái lòng thật thà ít có mà em cho hai người này được hưởng, chứ sao !

Huyền cười rất ngắn và nói đáng quý hóa :

— Thế mà cũng gọi là ơn với huệ ! Anh rõ khéo thêu dệt cho quá nặng tình... Chẳng nói thì các anh cũng thừa biết : bởi có em muốn đem dùng những sự từng trải của em cho nên mới chịu khó viết vào đây cả cuộc đời mình, và đã viết thì không phải là để giữ làm của riêng hay để cho con cháu sau này đem ra cúng cơm, nếu mai sau em cũng có chồng con... Thế thì em phải cảm ơn anh mới là hợp lý chứ ? Trong cái số những khách làng chơi vô vị mà em lại được gặp anh thế này, có khác gì vào nơi hội chợ mà tình cờ được gặp cố nhân... .

— Thì chúng ta quả cũng là cố nhân của nhau, chứ sao !

— Đã đành ! Thì em cũng chỉ nói thế.

— Thế thì anh lấy thiên ký ức này ngay bây giờ.. ?

— Ấy, để em viết nốt đã, rồi nhờ anh sau...

Nghĩ một lát, tôi quả quyết :

— Không cần, vì thế này là đã đủ lắm.

Chưa hiểu, Huyền lại giương to đôi mắt dằm.

— Vì rằng viết nữa, có lẽ sẽ là thừa.

Cũng vẫn chưa hiểu, Huyền lại hỏi :

— Thì nào em đã viết nốt cái đoạn đời từ khi đã truy lục cho đến bây giờ đâu ?

Tôi đành phải cắt nghĩa kỹ, dầu tôi rất sợ mình nhớ có gì sơ xuất :

— Đối với thiên hạ, thì đời một người như em, đương ở chốn yên lành mà vào nơi chông gai, chỉ có đoạn ấy là đáng nói thôi. Tại sao con nhà tử tế hẳn hoi, con nhà quý phái nữa mà rồi đến nỗi... truy lục, ấy người đời chỉ cần biết rõ những nguyên nhân ấy... Chứ một quyển sách tả một đời truy lục kể từ lúc truy lục trở đi, thế thôi, thiết-tưởng lại chẳng có ích gì cho đời. Anh bảo em không cần viết thêm nữa, là vì thế.

Tôi đã như đỡ hộ cho Huyền một gánh nặng đương mắc trên vai. Sự vui vẻ của nó lúc ấy hiện ra mặt rõ rệt quá. Nó lại ngồi lên, khoẻ mạnh, rót nước uống và nhân tiện mời cả chúng tôi. Không đủ ba chén, nó gọi bồi âm ỹ mãi. Rồi nói :

— Thế thì em hiểu ra rồi. Trước kia, tưởng còn phải ghi chép nữa, em thấy phiền lắm, không biết đến bao giờ mới là xong quyển sách... Vâng, thế thì anh cứ cầm về.

Tuy chưa cần cầm lấy, tôi cũng cầm lấy ngay

thiên bút ký ấy để sang chỗ tôi nằm, để tỏ cho tôi biết là tôi đã có quyền sở hữu về vật ấy. Huyền lại nói :

— Vậy thì nhờ anh sửa đổi, thêm bớt, xếp đặt sao cho thành ra nghe được, rồi cứ việc công bố nó lên... Chỉ yêu cầu anh có thể.

— Điều ấy, em không phải dặn. Vả cũng không phải chữa mấy tí...

Huyền tìm giấy rồi soa tay :

— Sợng quá, nếu không nhờ anh chỉ bảo, thì em cứ tưởng là chưa làm xong cái việc hệ trọng của đời em ! — À, để em xuống sai bồi nó pha nước nữa uống mới được... Gớm, ráo cổ quá !

Ông giáo Quý cầm lấy quyền vở, ngắm nghĩa rồi phê bình :

— Một thếp giấy... một đời người... bao nhiêu sự thực ghê gớm...

Sợ ông bạn quý hóa lại phạm điều gì đáng «cầm phạt» tôi giằng phắt lấy, và may sao, Quý cũng im ngay. Huyền để hai tay gài cạnh sườn, chề môi và cũng tự kỷ phê bình :

— Bao nhiêu sự thực xấu xa, ghê tởm, đáng nôn ọe...

Tuy biết là Huyền không mĩa mai gì ai đâu, tôi cũng phải nói :

— Nếu tập văn này có một chút giá trị gì đó, thì ấy là chỉ vì nó có mô-tả những sự thực ấy, những cái xấu xa ấy...

Huyền đứng đấy một lát rồi xuống nhà dưới.

Bốn tiếng chuông đồng hồ báo rằng vào lúc mưa phùn gió bắc này, đêm khuya sắp tàn, và đời đã lại sắp hé một buổi lê minh.

Đến bảy giờ, bạn tôi mới tỏ cái lòng thật thà ra với tôi bằng cách lắc đầu hoài mà rằng :

— Ba đêm liền chỉ hết bia lại thuốc phiện, uống xong tức khắc thấy cái cần phải hút cho khỏi say, rã rượu rồi lại thấy phải hút để có sức thức mà nghe, hút xong rồi thì lại thấy cái cần phải uống nữa cho đỡ ráo cổ.... ấy sự đời cứ lần-quần loanh-quanh chạy vòng đên cù như thế mãi, thì, nói khi vô phép, vì cái nguyên nhân hư hỏng của một người đàn bà chứ đâu của một nghìn người đàn bà, thì đây cũng đến xin chịu ! Thôi thôi, mai thì tao xin đi.

Tôi bỗng ác cảm bạn, thấy quả nhiên là thằng này được ăn, được nói, lại được gói mang về ! Tôi có thể tuyệt giao được lắm nếu tôi không nghĩ kỹ để mà rồi lấy làm may. Thì, lần đầu gặp Huyền, bạn tôi há đã chẳng phải rơi lụy đó sao ? Tôi há đã chẳng phải bạn tâm thấy mình đứng trước một vấn đề tình cảm hệ trọng của bạn đó sao ? Tôi đã chẳng ngay-ngáy lo xa rằng rồi không khéo mà Quý sẽ tơ vương thì rồi lời thôi to, vì tôi có thể sẽ phải chịu trách nhiệm về sự làm hại gia-đình người ta, đó sao ? Bây giờ Quý đã nói được thế, hẳn là tôi yên tâm, không còn sợ sự sảy ra về sau,

cho bạn nữa. Tôi thở dài, thấy nhẹ cả mình. Và tôi lại ngạc nhiên nữa. Sao Quý lại thay đổi dễ thế? Sau khi nghe một thiên thú tội, một thiên xám hối nữa, của người đẹp mà mình đã say đắm, Quý chẳng những không rỏ thêm một vài giọt lệ thương xót, mà lại còn hết yêu đến bạc trở nên tàn nhẫn ở chỗ thần nhiên? Cho nên tôi hỏi:

— Màỵ không.... phải lòng Nàng Thơ của màỵ nữa à?

Quý bình tĩnh lắc đầu.

— Sao đêm kia màỵ đã khóc lóc một cách lọ thế?

Quý đáp bằng cách hỏi lại tôi:

— Ừ nhỉ, sao lúc ấy tao đàn bà thế, mà bây giờ lòng tao lại không còn thồn thức gì cả, đến nỗi khô khan thế này?

Rồi, không thấy tôi nói gì, hỏi lâu bạn lại tự đáp:

— Nhưng mà... nghĩ cho cùng... thì con nhà tử tế, mà như thế, khó thương lắm! Đĩ quá, hư quá, ai mà dung được!

Tôi vẫn im lặng, thấy bạn là tầm thường không cùng một nhân sinh-quan với tôi. Giả dụ có thuyết-lý cho đến triệt-đề nữa, chắc bạn cũng không hiểu nổi. Và lại... nói để làm gì? Cuộc đời há lại chẳng rất cần toàn những khối óc tầm thường như thế, ngõ hầu thiên-hạ đỡ được nhiều chuyện «lời thôi»? Và tôi bỗng tin vững rằng *phần nhiều* đàn ông chúng ta đều cùng ở cái trình độ tình cảm của bạn tôi cả, nếu tôi chưa dám đoán già rằng

tất cả đàn ông đều ở cái thủy bình-tuyển ấy, nghĩa là tầm thường một cách ngoan-ngoãn và yên-ôn. Thì âu cũng là may chứ sao !

Nhưng bạn tôi bỗng đổi giọng, đổi lối xưng hô, để đứng-dẫn hỏi tôi :

— Chết nổi ! anh sẽ công bố tập văn này nguyên văn ?

— Chỉ phải chữa rất ít.

— Anh cứ để nguyên những đoạn.... tả chân nói về xác thịt ?

Tôi ngạc nhiên hỏi lại bạn :

— Chứ gì ?

— Anh nói thật hay nói đùa ?

Sự ngạc nhiên của tôi bây giờ đã trở nên sự bực mình nữa. Thôi, thế này thì đành phải cắt nghĩa kỹ lưỡng mới xong ! Tôi bèn bảo bạn :

— Ô hay ! thì cả tập văn này chỉ có nói về xác thịt ! Anh muốn tôi sửa đổi hay bỏ dứt những đoạn tả đúng sự thực ? Ô hay, thì người đàn bà mà hư hỏng chính chỉ là vì những sự thực ấy, cho dầu đó là những sự thực xấu xa ! Những cái xấu ấy, người đời không biết, hay là làm thinh không để ý tới, cam tâm làm ra như ngu dốt và do thế, di hại cho kẻ biết bao nhiêu người khác vì cái sự nhắm mắt làm ngơ. Tất nhiên là tôi phải làm cho họ không nhắm mắt nữa. Sở dĩ có cái hại, cái xấu, ấy là chỉ vì nhiều người không biết cái xấu ấy. Nhưng khi nhiều người đã biết, ắt rồi phải có những cách bài-trừ, cứu

chữa, thuốc thang ! Bắt tôi đừng nói về sự truy lạc của xác thịt ư ? Thì sao không kiếm cách nào bắt người đời không ai được hư hỏng ? Bắt tôi bỏ những đoạn văn tả đúng sự thực những cái xấu xa, bản thiêu, trong tập văn này ? Thế thì bắt Huyền đừng hư hỏng nữa, và bắt xã hội này sao cho đừng có hàng vạn gái đĩ như Huyền có giản dị hơn không ?

— Thế anh không sợ bọn đạo-đức-dã họ công-kích ?

— Đối với hạng có dã tâm ấy thì chỉ nên giữ im lặng mà khinh bỉ họ là hơn cả. Vả lại, may mà thời này cũng đã là thời đại của khoa học rồi. Người đời đã chịu để ý, tìm tòi, nghiên cứu. Cái số những kẻ đạo đức dã hoặc đạo đức không phải đường, kẻ cũng không còn bao lắm.

— Tuy nhiên, ta cũng nên đề phòng... Ta chẳng nên quên rằng quyền Kiều cũng đã bị kết án là sách hối dâm.

— Anh đừng nên khuyên người đời cứ hèn nhát vì không có anh thì người đời xưa nay cũng đã đủ hèn nhát lắm rồi ! Việc tôi làm, tôi hiểu, người khác cứ yên tâm. Khi một nước có giặc, ta phải ra lính, thì, đã đầu quân, ta chỉ có hai đường, một là giết được giặc, hai là bị giặc giết. Khuyên người lính chớ giết giặc hay đề phòng thế nào cho khỏi chết trận hay sao ? Thế thì thà bắt người lính ấy cứ ngồi nhà !

Tôi còn muốn nói nữa, nói nhiều nữa, thì đây kia, Huyền đã lại lên. Nó cầm cái ấm nước sôi, đã để cho nhỏ cả một bàn tay trắng ngần như tuyết. Thấy tôi đã mặc áo ngoài, Huyền sa sầm nét mặt:

— Các anh đã về đấy à ? Thế em không bằng lòng đâu !

Tôi giỗ-giành :

— Em có vẻ nhọc mệt lắm, muốn để em đi nghỉ...

Không ngờ nó biết nói một câu :

— Nhọc mệt thì có quản gì, nếu ta phải thức luôn ba đêm nhưng mà đã giải quyết được nỗi ưu tư của cả đời ta !

Đồng hồ chưa chi đã lại điểm 5 tiếng.

Sau khi uống chén nước trà, nhận thấy rằng mặt bạn tôi xút kém hiền nhiên, hốc hác trông thấy, tôi cũng giật mình lo sợ cho tôi. Biết rằng chẳng còn nên thương hoa tiếc ngọc gì nữa, chẳng còn nên nấn-ná lại phút nào nữa, tôi cầm lấy hai tay của Huyền :

— Một lần nữa, anh xin có lời cảm ơn em.

Cô Kiều lại cho tôi nhìn thấy đôi hàm răng ngọc và khế bảo tôi :

— Anh... anh cho em nói thêm.

Kể cũng thông minh đấy, Quý lảng ngay ra phía cửa sổ, quay lưng lại chúng tôi, làm như bạn ngắm cảnh bình minh màu xám. Và, đáng lẽ nói gì thì Huyền chỉ vòng tay ôm lấy cổ tôi, chào tôi bằng một cái hôn mà tôi tưởng đó là ân ái, và

minh cũng đã có số... đào hoa !

Rồi Huyền bắt tay Quý, rất đứng đắn.

Ba giờ sau, ngay ngày hôm ấy, bạn tôi lại quay về thượng du. Lúc chia tay nhau, tôi chỉ còn biết cảm ơn bạn bằng cách bắt tay rất chặt, cảm ơn vì bạn đã khóc lóc một cách hơi lộ, cho nên tôi mới được dịp hiến quốc dân thiên phóng sự tiểu thuyết này.

° ° °

Huyền ơi !

Cuốn tiểu thuyết của đời em, đây, nó đã đây.

Liệu nó có đạt cái mục đích, cái nguyện vọng của chúng ta, nghĩa là như em đã ao ước, rằng sẵn cái lòng thực thà hoàn toàn của em, lại thêm với sự cố gắng của anh, ta sẽ làm nên một công chuyện gì không đến nỗi là vô ích ? Nào biết rằng cái « thân tàn gạn đục pha chong » của Huyền đã là đủ chuộc tội được với đời, dầu rằng đời chẳng thiếu gì những cảnh trái ngược « nước đục bụi chong » !

Nhờ em, anh đã được thêm cái dịp may mắn để hiểu tại sao loài người chúng ta xấu xa, tại sao loài người chúng ta ô uế, và nhất là tại sao loài người chúng ta đau khổ. Lại cũng nhờ em, mà anh được nghe cái bài học trọng đại của đời, là cái xấu xa, cái ưu phiền của ta, mà ta vẫn tưởng chỉ là của riêng một ta thôi, bao giờ cũng là cái xấu

xa và cái ưu-phiền của một người khác nữa, nếu không là của nhiều người nữa. Em đã sống một đời ô uế đầy những điều bất thiện và em đã hy vọng rằng việc đem công bố cái mảnh đời tai hại ấy cho thiên hạ sẽ lại là một việc thiện đáng kể, trong cả đời em... Tuy thế là tham lam lắm đó, song nguyện vọng của anh trong sự này, cũng không khác thế.

Nhưng mà... hiện giờ thì em ở đâu? Em đã thành ra cái gì? Vẫn bề trầm luân, hay đã lâu rờng gác phượng?

Coi chừng kéo mà ta lại hiểu nhầm nhau... Dẫu sao đi nữa, chắc ta chưa quên sự này: em là một gái giang hồ, anh là người khách một đêm... Nhất là chúng ta đã có một lời thề, anh không được quan tâm đến tương lai của em, cũng như em sẽ giữ thế nào cho khỏi là quấy rối cảnh gia đình yên ổn của người hàn sĩ. Thì nào phải anh đã quên hết những lời em! « Cứ trông cái cách « ông Trời đối phó với mọi sự giữ gìn chu đáo và « mọi cuộc kiến thiết xa xôi của cả thế nhân mà « đã đủ chán ngắt... Cho nên sau này, dẫu em ngồi « xe hơi hòm kính hay đi đầy xe bò, có một vị « khai quốc công thần quỳ dưới chân mình hay bị vại « thẳng chông bồi sấm nó đánh, nó chửi, sẽ chết « trên kiệu bát cống có nhiều ông Bắc đầu bội « tình đi đưa hay sẽ chết khốn nạn trong Phúc « đường, thì bất quá cũng đến vậy mà thôi. Ai

« hoài hơi đi lo rằng trên rừng xanh, có một chiếc lá « vàng đã rụng ! » Không, em sẽ sợ hãi hay em sẽ khổ, anh, như đã nguyện, cái ấy anh chẳng quan tâm làm gì.

Nhưng mà, này Huyền ơi, em có nhớ ra không, cái bữa gặp nhau lần cuối cùng, chúng ta không ngờ mà nó lại đã là lần cuối cùng, vì rằng ta chưa hề giao hẹn nhau rằng chỉ gặp nhau một lần ấy nữa mà thôi. Hôm thứ bảy sau nữa, anh có quay lại cái chỗ chúng ta đã gặp nhau, nào ngờ đâu được người ta đáp thế này : « Cô ấy sau cũng có đến để chờ ông mãi !.. Bây giờ không biết cô ấy đã đi đâu, chẳng ai còn biết phương nào mà tìm ! » Huyền ơi, việc ấy làm cho anh buồn không biết đến đâu mà kể, giận em không biết đến đâu mà kể. Tuy vậy anh cũng vui lòng sợ anh đã có lỗi, mà muốn xin lỗi thì làm thế nào mà gặp được em ? Cho nên anh phải cứ liều có đoạn này nói nốt với Huyền, để trả lời cho một sự phân vân mà em đã mấy lần đem ra hỏi. Không, anh không khinh bỉ em đâu ! Nếu anh không kiếm cách bênh vực Huyền, ấy là vì anh muốn giữ địa vị khách quan, để người đời tha hồ phê phán... Huyền đã hiểu chưa ? Thế thì đối với người tình nhân hay người chồng cả ghen sẽ lục tội đến cái quá khứ của Huyền, em cứ việc đưa ra cái mảnh đời này, và đáp : « Đây, tại sao tôi đến nơi này, nhưng nguyên-cớ ấy, nó đây... Ấy.

chính là đời tôi, tuy những tên người, tên phố, đã bị đổi cả. »

Nếu thiên này chẳng được là hữu ích cho nhiều người, thôi thì em hãy cứ ước rằng nó không đến nỗi là hoàn toàn vô ích, vào một việc ấy cho riêng em !

Sau cùng, thì anh muốn hỏi rõ : anh có làm lỗi và nhầm lẫn gì không, anh có « phản » gì Huyền ở đây không ? Em sẽ viết thư cho anh, nếu em đã được bằng lòng.

Và vì lẽ em hay giận như thế, cho nên anh không cảm ơn em ở đây lần nữa.

Octobre 1936

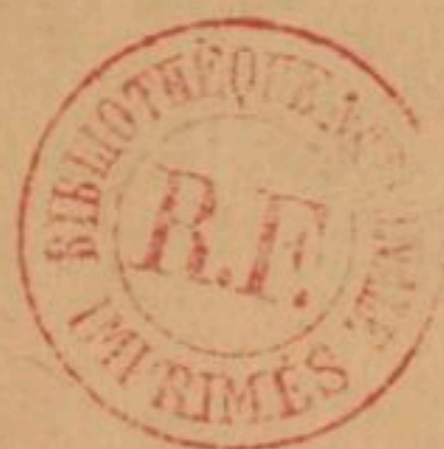

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

October 1898

MỤC LỤC

	Số Trang
Thay lời tựa	9
Thư trả lời một ông cố-đạo.	13
Một vấn-đề, hai ý kiến	16
Đoạn đầu	21
I — Tuổi dậy thì	52
II — Ra đời	90
III — Lấy chồng.	141
IV — Trụy lạc	200
Đoạn cuối	240

MỤC LỤC

Sách này in xong ngày 1er Février
1939 tại nhà in MaiLinh — Hanoi
ngoài 3000 cuốn giấy thường có
100 cuốn bouffant và 4 cuốn
giấy surglacé.

teur: Đoàn-nhu-Khue — Imp. Mai-linh — Gérant Đỗ-xuân-Mai

5000

Đỗ Xuân Mai